

ಏಸ್.ಏಲ್.ಭೈರಪ್ಪನವರ
ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ
ಗಾದೆಗಳು

ಎಸ್.ಎಲ್.ಬೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಾದೆಗಳು

ಡಾ. ಎಂ.ಎಸ್. ವಿಜಯಾಹರನ್

ಪ್ರಕಾಶಕರು

ದೀಪ್ತಿ ಬುಕ್ ಹೌಸ್

617, 1ನೇ ಅಡ್ಡರಸ್ತೆ, 2ನೇ ಘೇಸ್, 'ಎಂ' ಬ್ಲಾಕ್

ಕುವೆಂಪುನಗರ, ಮೈಸೂರು - 23

*S.L.Byrappanavara Kadambarigalalli
Gadeglu*

Dr. M.S.Vijaya Haran

PUBLISHERS

DEEPTHI BOOK HOUSE

617, 1st Cross, 2nd Phase, 'M' Block,
Kuvempunagar, Mysore - 23

Pages : iv + 184 = 188

First Edition : 2017

© : Author

Copies : 1000 copies

Price : 140/-

ಪುಟಗಳು : iv + 184 = 188

ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣ : 2017

© : ಲೇಖಕರದು

ಪ್ರತಿಗಳು : 1000

ಬೆಲೆ : ರೂ. 140/-

ಮುಖಪುಟ ವಿನ್ಯಾಸ : ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಹೇಮಂತ್

ಅಕ್ಷರ ಜೋಡಣೆ : ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಹೇಮಂತ್

ಮುದ್ರಣ : ತಾರಾ ಪ್ರಿಂಟ್ಸ್, ಮೈಸೂರು

ಅರಿಕೆ

‘ಅಂತರಂಗವೇ ನಿಜ ನುಡಿಯುತ್ತೆ, ರೂಢಿ ಅಂತರಂಗಾನ ಮುಚ್ಚಿಹಾಕುತ್ತೆ’ ಎಂಬ ಮಾತು ಭೈರಪ್ಪನವರ ‘ದಾಟು’ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾತು ಪಾತ್ರಗಳ ನೇರ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ, ಅಂತರಂಗದ ಆತ್ಮಾವಲೋಕನದಲ್ಲಿ, ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅನುರಣನಗೊಳ್ಳುವ ರೀತಿ, ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿನ ಸೊಗಸಾದ ರಸ ಘಟ್ಟಗಳು ಎನಿಸಿದುದೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಭೈರಪ್ಪನವರ ಎಲ್ಲ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಓದಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಸೊಗಸಾದ ವಾಕ್ಯಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕಂಡು ಬೆರಗಾದೆ. ಹಲವಾರು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಓದಿದಾಗ, ಇವು ಜನಜನಿತ ಗಾದೆಗಳೋ, ಭೈರಪ್ಪನವರೇ, ಸೃಜಿಸಿದ ಗಾದೆಗಳೋ ಎಂಬ ಅನುಮಾನ ಬಲವಾಗಿ ಕಾಡಿತು. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿದೆ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಗಾದೆಗಳಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಗ್ರಂಥಸ್ಥ ಗಾದೆಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿ ಮೂಡಿತು. ‘ಎಸ್.ಎಲ್.ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಾದೆಗಳು’ ಎಂಬ ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬರೆಯಲು ಪ್ರೇರಣೆಯಾಯಿತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಃಸ್ಮರಣೀಯರಾದ ಎಚ್.ಎಸ್. ಅಚ್ಚಪ್ಪನವರ ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕ ಗ್ರಂಥ ‘ಗ್ರಂಥಸ್ಥ ಗಾದೆಗಳು’ ಹಾಗೂ ಜಾನಪದ ವಿದ್ವಾಂಸ ಡಾ. ಪಿ.ಕೆ.ರಾಜಶೇಖರ ಅವರ, ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ‘ಪುರುಷನ ಪುಣ್ಯ ನಾರೀ ಭಾಗ್ಯ’ ಎಂಬ ಹಿರಿ ಹೊತ್ತಿಗೆಗಳನ್ನು ಓದಿ ಸೂಕ್ತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಪಡೆದಿದ್ದೇನೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಆ ಇಬ್ಬರು ಮಹನೀಯರಿಗೆ ನನ್ನ ಅಂತರಂಗದ ಪೂಜ್ಯ ಗುರುಭಾವನೆ, ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು ಸಲ್ಲುತ್ತವೆ.

ಇನ್ನು ಈ ಕೃತಿರಚನೆಗೆ, ನನಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಗುರು ಸ್ವರೂಪರಾದ ವಿದ್ವಾಂಸ ಪ್ರೊ. ಜಿ.ಅಶ್ವತ್ಥನಾರಾಯಣ ಅವರೇ, ಮೂಲ ಪ್ರೇರಣೆ ಎಂದು ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಿಳಿಸಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ, ಚರ್ಚೆಗಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ನಿರಾಸಕ್ತಿ ತೋರದೆ, ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರೀತಿ, ಅವರ ವಿದ್ವತ್ತಿನ ಆಳ, ಖಚಿತತೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಬೆರಗಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಅಶ್ವತ್ಥ ನಾರಾಯಣ ಅವರು ವಿನಯಶೀಲ, ಸಂಶೋಧನಾ

ವಿದ್ವಾಂಸರು, ವಿರಳರಲ್ಲಿ ವಿರಳರು. ಇವರು ನನ್ನ 'ಈ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ' ಮುನ್ನುಡಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ 'ಒಂದೆರಡು ಮಾತು'ಗಳನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟು ಉಪಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ 'ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು' ಎಂಬ ಮಾತು ತೀರಾ ಔಪಚಾರಿಕವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಏನೆಂದು ಬರೆಯಲಿ? ಹೀಗೇ ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮುಂದುವರೆಯಲಿ ಎಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ಸದಾ ಅವರಿಗೆ ಒಳಿತಾಗಲಿ ಎಂದು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಪುಸ್ತಕರಚನೆಗೆ ಮೂಲಸೆಲೆ, ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು. ಆ ಎಲ್ಲ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಕರ್ತೃ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಂಡ ಮಹಾನ್ ಲೇಖಕ, ಕಾದಂಬರಿ ಸಾರ್ವಭೌಮ, ಡಾ. ಎಸ್.ಎಲ್.ಭೈರಪ್ಪನವರಿಗೆ ನನ್ನ ಎಂದಿನ, ಗೌರವ, ನಮನ, ಅಭಿಮಾನಗಳು ಸಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಡಿ.ಟಿ.ಪಿ ಮಾಡಿ ಅಂದವಾಗಿ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿದ ಶ್ರೀಮತಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಹೇಮಂತ್ ಅವರಿಗೆ, ಪ್ರಕಾಶನಗೊಳಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಶಶಿಕುಮಾರ್ ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಆಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ.

- ವಿಜಯಾಹರನ್

ಮುನ್ನುಡಿ

ಈಚೆಗೆ ಒಂದೆರಡು ವಾರಗಳ ಹಿಂದೆ (26-12-2017) ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪದವಿ ಕಾಲೇಜಿನ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷೋಪನ್ಯಾಸಗಳೆರಡನ್ನು ಮಾಡಲು ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಆಗ ವಿಜಯಾಹರನ್-ಪ್ರಣತಾರ್ತಿಹರನ್ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ದಂಪತಿಗಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಠಿಕಾಣಿ ಹೂಡಿದ್ದೆ. ಪ್ರತಿಸಲ ಹರನ್ ದಂಪತಿಗಳ ಮನೆಗೆ ಹೋದಾಗಲೆಲ್ಲ ಅವರ ಹೊಸ ಕೃತಿಯೊಂದು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಮರ್ಶಾಗೋಷ್ಠಿ ನಡೆದೇ ನಡೆಯುತ್ತೆ. ಹೇಗಿರಬೇಕು ಗ್ರಂಥ-ವಿಚಾರ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಟೀಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ, ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ವಿನಿಮಯವಾಗುತ್ತವೆ. ವಿಮರ್ಶೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮುಲಾಜೂ ಇಲ್ಲದೇ ನೇರಾನೇರವಾಗಿ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯದಾಸೋಹ ಪ್ರತಿಸಲ ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಠಿಕಾಣಿ ಹೂಡಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರೂ ತಕ್ಕಡಿಯ ಎರಡು ಬಟ್ಟಲುಗಳು. ನಾನು ಹೋದಾಗ ತಕ್ಕಡಿ ತೂಗುದಾರ ಆದ್ದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಲಾಭ. ಕೃತಿಯನ್ನು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಓದುವ ಅದೃಷ್ಟ ನನ್ನಪಾಲಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟಬುತ್ತಿ.

ಈ ಬಾರಿ ಹೋದಾಗ ಶ್ರೀಮತಿ ವಿಜಯಾಹರನ್ ಅವರು ಎಸ್.ಎಲ್. ಭೈರಪ್ಪನವರ ಸಮಸ್ತ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವು ಬರುವ ಸಂದರ್ಭ, ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ, ಆ ಗಾದೆಗಳ ಬಳಕೆಯ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಹೇಗಾಗಿದೆ, ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬಂದಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತು ಶ್ರದ್ಧಾಪೂರ್ಣವಾಗಿ, ಶ್ರಮಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಾವಿರಾರು ಪುಟಗಳ 24 ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಅಕ್ಷರ ಬಿಡದೆ ಓದಿ ಬರೆದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟರು.

ಗಾದೆಗಳು ವಿಜಯಾಹರನ್ ಅವರ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿಯ ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಅವರು ಹಾಸನ ಮೈಸೂರು ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ನಿರ್ದೇಶಕಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ 'ಗಾದೆಗದ್ದುಗೆ' ಎಂಬ ನಾಟಕ ರೂಪಕದ ಗಾದೆ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಸರಣಿ ಹಲವು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಪ್ರಸಾರವಾಗಿ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನತೆ ಹಾಗೂ ನಗರದ ಮಂದಿ

ತುಂಬಾ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡರು. ಶ್ರೋತೃಗಳು ತಪ್ಪದೇ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಾಗಿದ್ದ ಅದು ಪುಸ್ತಕ ರೂಪದಲ್ಲೂ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಜನಮನ್ನಣೆ ಗಳಿಸಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಕಥೆಗಾರ ಆನಂದರ ಬದುಕು ಬರಹ ಕುರಿತು ಹಾ.ಮ.ನಾ. ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ ಕನ್ನಡದ ಸತ್ವಪೂರ್ಣ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಅಮೃತ ಮಹೋತ್ಸವ ಸಂಚಿಕೆ ಅಪೂರ್ವ ದಾಖಲೆಯಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕತೆಗಾರ ಆನಂದರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅವರ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಿನ ಲೇಖಕರು ಎಂದರೆ ಎಸ್.ಎಲ್.ಭೈರಪ್ಪನವರು ಮತ್ತು ಅವರ ಕೃತಿಗಳು. ಅವರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಅಧ್ಯಯನಕಾರರು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದರ ಫಲವೇ ಈ 'ಎಸ್.ಎಲ್.ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಾದೆಗಳು' ಕೃತಿ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಎಸ್.ಎಲ್.ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು, ಮಹಾಪ್ರಬಂಧಗಳು, ವಿಮರ್ಶಾ ಲೇಖನಗಳು, ವಿಶೇಷ ಸಂಚಿಕೆಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗೋಷ್ಠಿಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಗೋಷ್ಠಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಭಾಷೆ, ಶೈಲಿ, ಪದಸಂಪತ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ ನಡೆದಿರುವ ಚರ್ಚೆ ವಿಮರ್ಶೆಗಳು ಸಾಕಷ್ಟಿಲ್ಲ ಎಂದು ನನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಜಯಾಹರನ್ ಅವರ ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಜನಪ್ರಿಯ ಕನ್ನಡ ಗಾದೆಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಗಾದೆಗಳ ಬಳಕೆ, ಸಂದರ್ಭ, ಕಥನ ನಿರೂಪಣಾ ನೀತಿ ಕುರಿತ ಈ ಗ್ರಂಥ ನಿಜಕ್ಕೂ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಕೊಡುಗೆ. ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬಂದ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪೈಕಿ ವಿನೂತನ ದೃಷ್ಟಿಯ ಮೊದಲ ಗ್ರಂಥ.

ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದಾಗ ನಾನು ಅವರಿಗೊಂದು ಸಲಹೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಅವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಭಾಷಾ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ, ಭಾಷಾ ಸ್ವರೂಪ, ಪದಸಂಪತ್ತು, ಶೈಲಿ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆ, ಪೌರಾಣಿಕ, ಚಾರಿತ್ರಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಭಾಷಾ ಸಂಗತಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ. ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಅವರ ಸಮಗ್ರ ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ಆ ಬಗೆಗೆ ಬಂದ ಗ್ರಂಥಲೇಖನಗಳನ್ನೂ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ ಎಂದಿದ್ದೆ. ನೋಡೋಣ. ಅದು ದೊಡ್ಡ ಸಾಹಸ. ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಕೆಲಸ ಅಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದು ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಅಧ್ಯಯನ ಆಗುತ್ತದೆ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅವರ

ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಲು ಹೊರಟಿದ್ದೇನೆ. ಇದನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತೇನೆ. ಗಾದೆಗಳ ವಿಷಯ ನನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ವಸ್ತು ಎಂದಿದ್ದರು. 'ಗಾದೆಗಳು ನಿಮಗೂ ಆಸಕ್ತಿಯ ವಿಷಯ. ಗಾದೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಏಕೈಕ ಬೃಹತ್ ಕೋಶವನ್ನು ಗ್ರಂಥಸ್ಥ ಗಾದೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿ ಹತ್ತಾರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಶ್ರಮಪಟ್ಟು ಹು.ಮಾ.ರಾಮಾರಾಧ್ಯರ ಗಾದೆಗಳ ಕೋಶವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದವರು. ಅವರೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿದವರು. ನೀವೇ ಇದಕ್ಕೊಂದು ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯಬೇಕು' ಎಂದರು.

ನಾನು ಗಾದೆಗಳ ಓದುಗ ಅಷ್ಟೇ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಗಾದೆಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳ ಲೇಖಕರು, ವಿಧ್ವಾಂಸರು, ಸಂಪಾದಕರು ಅನೇಕರಿದ್ದಾರೆ. ಗಾದೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಹಾ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನೇ ರಚಿಸಿದವರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕೈಲಿ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಸಿ ಎಂದೆ. ಅವರು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಮಣಿದು ಈ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ.

ಇಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿನಲ್ಲಿ ಎಸ್.ಎಲ್.ಭೈರಪ್ಪನವರು ಕನ್ನಡದ ಮಹಾನ್ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಕಾದಂಬರಿ ಓದುಗರನ್ನು ಸಹಸ್ರಾರು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮೂವರು- ಗಳಗನಾಥರು, ಅ.ನ.ಕೃಷ್ಣರಾಯರು, ಎಸ್.ಎಲ್.ಭೈರಪ್ಪನವರು. ಕೆ.ಎಸ್.ನ. ಅವರ 'ಮೈಸೂರು ಮಲ್ಲಿಗೆ' ಹತ್ತಾರು ಮುದ್ರಣಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಇತಿಹಾಸ ನಿರ್ಮಿಸಿದಂತೆ ಪ್ರತಿ ಕಾದಂಬರಿಯೂ ಹಲವು ಮುದ್ರಣಕಂಡು ದಾಖಲೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವ ಕೀರ್ತಿ ಎಸ್.ಎಲ್.ಭೈರಪ್ಪನವರದು. ಭಾರತದ ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲೂ ಓದುಗರನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಏಕೈಕ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಎಸ್.ಎಲ್.ಭೈರಪ್ಪನವರು. ಇವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಬಹುಮುಖೀ ಅಧ್ಯಯನ ಇನ್ನೂ ಆಗಬೇಕಿದೆ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯಾಹರನ್ ಅವರ ಈ ಕೃತಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೊಡುಗೆ. ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನಕಾರರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಕೊಡುಗೆ.

ಎಸ್.ಎಲ್. ಭೈರಪ್ಪನವರು ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹಳೇ ಮೈಸೂರಿನ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ಹೊಯ್ಸಳ ಕರ್ನಾಟಕರು ಬಳಸುವ ಗ್ರಾಮೀಣ ಹಾಗೂ ನಗರದವರ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಗ್ರಾಮ್ಯ, ಶಿಷ್ಟ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಜನರ ಆಡುಮಾತಿನ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಮಾತಿನ ವೈಖರಿಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನದ ಫಲವಾಗಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಗಾದೆಗಳು ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನಭಾಷೆಯ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳ ನಡುವೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪದೇ

ಪದೇ ಸಹಜವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ. ಭೈರಪ್ಪನವರು ಎಲ್ಲೂ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದಂತಿಲ್ಲ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ದಿನನಿತ್ಯದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಬಳಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆ ಆಗಿದೆ.

ರೂಪಾಂತರಿತ ಗಾದೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಮಹತ್ವವಿದೆ. ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬಳಸುವುದರಿಂದ ಪದ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಇರುತ್ತದೆ. ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮಾತು ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪದಗಳ ಬಳಕೆ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ 'ಶಂಖದಿಂದ ಬಿದ್ದರೇ ತೀರ್ಥ' 'ಶಂಖದಿಂದ ಬಿದ್ದ ನೀರು' ಆಗುತ್ತದೆ. ಗಾದೆಗಳು ಜನರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಜನರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನಲಿದಾಡುತ್ತವೆ. ಆಡುಮಾತಿನ ಶೈಲಿ ಗಾದೆಗಳ ನಿಜಸ್ವರೂಪ. ಗ್ರಂಥಸ್ವರೂಪದ ಗಾದೆಗಳು ಆಡುಮಾತನ್ನು ಪರಿಷ್ಕೃತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದರೆ ಸಹಜರೂಪ ಆಗೋಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಗ್ರಂಥಸ್ವ ರೂಪಗಳನ್ನೂ, ಆಡುಮಾತಿನ ರೂಪಗಳನ್ನೂ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ಆಡು ಮಾತಿನ ರೂಪಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದರೆ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಮೆರಗು ಬರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಜಾನಪದ ಅಭ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆಡುಮಾತಿನ ರೂಪಗಳು ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವೆ. 'ತಾಳಿದೋನು ಬಾಳಿಯಾನು' (ಭೀಮಕಾಯ, ಪುಟ 58) 'ಗಂಡಹೆಂಡಿರ ಜಗಳ ಉಂಡು ಮಲಗೋ ತನ್ಕ' (ಮತದಾನ, ಪುಟ 35) ಇತ್ಯಾದಿ. ಉಳಿದ ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಸ್ವ ರೂಪದಲ್ಲೇ ಇವೆ. 'ಮನಸ್ಸಿದ್ದರೆ ಮಹಾದೇವ' (ಭೀಮಕಾಯ ಪುಟ 117), 'ಒಂದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೆಣ್ಣೆ ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಸುಣ್ಣ' (ನೆಲೆ ಪುಟ 98) ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕ್ರಿಯಾ ರೂಪಗಳು ಸಾಕಷ್ಟುಕಡೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. 'ಬೆಂಕಿ ಇಲ್ಲದೇ ಹೊಗೆ ಆಡುಲ್ಲ' (ತಂತು, ಪುಟ 630), ಬೆಂಕಿ ಇಲ್ಲದೇ ಹೊಗೆ ಹುಟ್ಟುಲ್ಲ (ಮಂದ್ರ, ಪುಟ 310) ಇತ್ಯಾದಿ. ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಬಳಸದೆ ಗಾದೆಯ ಪೂರ್ವಾರ್ಧವನ್ನೋ ಅಥವಾ ಉತ್ತರಾರ್ಧವನ್ನು ಬಳಸಿರುವುದು ಇವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. (ಅನುಬಂಧ ನೋಡಿ). ಉದಾಹರಣೆ 'ಶೆಟ್ಟಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಲ್ಲೇ ಪಟ್ಟಣ' (ಭೀಮಕಾಯ ಪು.43) 'ಉಂಡೋರು ಎಷ್ಟುಜನ ಅಂದರಂತೆ' (ತಬ್ಬಲಿಯು ನೀನಾದೆ ಮಗನೆ ಪು.47), ಈ ಗಾದೆಗಳ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ 'ಆನೆ ಮೆಟ್ಟಿದ್ದೇ ಸಂದು', 'ಎಲೆ ಎತ್ತೋ ಗುಂಡ ಅಂದ್ರೆ' ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ಅಧ್ಯಾಹಾರಗಳಾಗಿವೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗಾದೆಗಳ ಬಳಕೆಯಲ್ಲೂ ಈ ಬಗೆಯ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. Jack of all (ಗಾದೆಯ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ ಧರ್ಮಶ್ರೀ ಪುಟ.58) ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವಿವರಣೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅನುವಾದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ರೀತಿಗೆ ಲೇಖಕಿ ವಿವರಣೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತ ಗಾದೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲೋ ಒಂದೆರಡು ಗಾದೆಗಳು ಪ್ರಸ್ತಾಪವಾಗಿವೆ. ಅದನ್ನು ಲೇಖಕಿ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ (ಅನುಬಂಧ ನೋಡಿ) ವಿಶೇಷವಾದ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರ ಕಥಾಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗಾದೆಯಂತಹ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಭೈರಪ್ಪನವರೇ ಸೃಜಿಸಿ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಒಂಟಿ ಮರಕ್ಕೇ ಸಿಡಿಲು ಬಡಿಯುವುದು' (ದೂರ ಸರಿದರು ಪು.36), 'ಹೆಂಡಕುಡಿದೋನಿಗೆ ಬರೆ ಹಾಕಿದಂತೆ' (ಭೀಮಕಾಯ ಪು.107) 'ಜೂಜಿನಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದರೆ ಪಿತ್ತ ಹತ್ತುತ್ತದೆ. ಸೋತರೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ'(ಪರ್ವ ಪು.193)' ನವೀನ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ರಾಶಿ, ನಾ.ಕಸ್ತೂರಿ, ಬೀ.ಚಿ., ನಾಡಿಗೇರ್ ಮುಂತಾದವರು ಸಾಕಷ್ಟು ಸೃಜಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈಗಲೂ ಹಲವು ಲೇಖಕರು ನವೀನ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಭೈರಪ್ಪನವರು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ನವನವೀನ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸದೇ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರ ಸೃಜಿಸಿ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಥೆಗಳೋ ಎಂಬಂತೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಗಾದೆಯನ್ನು ಬಳಸಿದ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಈ ಕೃತಿಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಓದಿದೇ ಇರುವವರು ಗಾದೆಯ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಥೆಯೊಂದಿಗೆ ಓದಿದ ಅನುಭವ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ 'ತಂತು' ಕಾದಂಬರಿಯ ರವೀಂದ್ರನ ಕಥೆಯನ್ನು 'ಕಾಲಿಗೆ ಹಾಕಿದರೆ ಕತ್ತಿಗೆ ಹಾಕ್ತಾನೆ. ಕತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದರೆ ಕಾಲಿಗೆ ಹಾಕ್ತಾನೆ' ಎಂಬ ಗಾದೆಗೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಕೆಲವುಕಡೆ ಗಾದೆಗಳ ಪದಗಳ ಬಳಕೆ ಬಗ್ಗೆ ವಿದ್ವತ್ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ನೆಲೆ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿನ 'ಕಳ್ಳನ ಮನಸ್ಸು ಹುಳ್ಳುಳ್ಳಿಗೆ' ಎಂಬ ಪ್ರಾಚೀನ ಗಾದೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. 'ಕಳ್ಳನ ಮನಸ್ಸು ಹುಳ್ಳುಳ್ಳಿಗೆ' ಎಂಬ ಪ್ರಾಚೀನ ಗಾದೆ ಇಂದಿನ ಅರ್ವಾಚೀನ ಸಮಾಜದಲ್ಲೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಗಾದೆಯಲ್ಲಿನ ಹುಳ್ಳುಳ್ಳಿಗೆ ಎಂಬ ಪದದ ಅರ್ಥ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದ್ದು, ಹಲವರು ಹಲವಾರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥೈಸಿದ್ದಾರೆ. ನಿಘಂಟು ಹುಳ್ಳುಳ್ಳಿಗೆ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಸಪ್ಪಗೆ, ಪೆಚ್ಚಾಗಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕೆಲವರು ಹುಳಿಕೋಚು ತಿಂದು ಮುಖ ಹಿಂಡುವವನ ಮುಖಭಾವದಂತೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಹುಳುಹುಳುಗೆಯೇ ಹುಳ್ಳುಳ್ಳಿಗೆ ಆಗಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹುಳುಹುಳುಗೆ ಎಂದರೆ ಭಯ, ಸಂಶಯ, ಅಸಮಾಧಾನ ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿದೆ.

ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ತಾನು ಮಾಡಿರುವುದು ತಪ್ಪಿನ ಕೆಲಸವೆಂಬ ಅರಿವಿನ ಹುಳುಗಳು ಮುಲುಮುಲುಗುಟ್ಟಿದಂತೆ ಎಂದೂ ಕೆಲವರು ಅರ್ಥೈಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ನಿದರ್ಶನವೆಂದರೆ 'ಶಿವಪೂಜೆ ಮಧ್ಯೆ ಕರಡಿ ಬಿಟ್ಟಂತೆ' ಎಂಬ ಗಾದೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವಾದದ ಮಂಡನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಗೃಹಭಂಗದಲ್ಲಿ ಈ ಗಾದೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಗಾದೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ರೂಪ 'ಶಿವಪೂಜೆ ಮಧ್ಯೆ ಕರಡಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಂತೆ' ಅಂತಲೂ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ, ಇದು ಸರಿಯಾದ ರೂಪ ಅಲ್ಲ. 'ಶಿವಪೂಜೆ ಮಧ್ಯೆ ಕರಡಿ ಬಿಟ್ಟಂತೆ' ಎಂಬುದೇ ಸರಿಯಾದ ರೂಪ ಎಂದು ತಮ್ಮ ವಾದವನ್ನು ಮುಂದಿಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಿದೆ ಅವರ ವಾದ : ಶಿವಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಕರಡಿಗೆ ಬಿಡುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಉದ್ಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿರುವ ಶಿವಲಿಂಗವುಳ್ಳ ಕರಡಿಗಳಿಗೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಕರಡಿಗೆಯನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೇ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಕೆಲವು ಧಾರ್ಮಿಕರ ವಾದ.

ಶಿವಪೂಜೆ ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಳಿತನ್ನೇ ಬಯಸಿ ಮಾಡುವ ದೇವರ ಕಾರ್ಯ ಶುಭಕಾರ್ಯ. ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕರಡಿಯೊಂದು ದೇವಾಯಲಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿ ಅಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶಾಂತತೆಗೆ ಭಂಗ ತಂದಿರಬಹುದು. ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸದ ಮಧ್ಯೆ ಹಾಗಾಗಬಾರದು ಎಂದು ಎಚ್ಚರವಹಿಸಿದ ಜನ ಆ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಜನಜನಿತವಾದ ಈ ಪ್ರಸಂಗದ ಮಾತು ಗಾದೆ ಮಾತಾಯಿತು ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ಈ ಗಾದೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಗಾದೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ, ಗೃಹಭಂಗದ ಮುಖ್ಯ ಸನ್ನಿವೇಶವೊಂದನ್ನು ಆ ಮಾತಿಗೆ ಉಪಷ್ಠಂಭಕವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶಿವಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗವುಳ್ಳ ಕರಡಿಗಳಿಗೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಕರಡಿಗೆಯನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ಕೆಲವು ಧಾರ್ಮಿಕರ ಮಾತನ್ನು ಲೇಖಕಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಬಹುಮಂದಿ ಕರಡಿಗೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಅಂಗೈ ಕರತಳದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಪೂಜಿಸುವಾಗ ಶಿವಧ್ಯಾನದ ತಲ್ಲೀನತೆಯಲ್ಲಿ ಕರಡಿಗೆಯನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡುವ ಸಂಭವವೂ ಇರಬಹುದಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಇನ್ನು ಪ್ರತಿ ಗಾದೆಗೂ ಇರುವ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ, ಸೂಚ್ಯಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಅನಂತರ ಗಾದೆಯು ಬಳಕೆಯಾದ ಕಥಾಸಂದರ್ಭ, ಆ ಗಾದೆಯ ಬಳಕೆ ಬಗ್ಗೆ

ವಿಮರ್ಶಾನುಡಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ನಿರೂಪಣಾ ವಿಧಾನ ಇಡೀ ಗ್ರಂಥದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಬಹುತೇಕವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾದರಿ ಉದಾಹರಣೆ ಎಂದರೆ 'ಹೂವಿನಿಂದ ನಾರು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದೆ' ಎಂಬ ಗಾದೆಯ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಪೀಠಿಕೆ : ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಪೌರಾಣಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿರುವ ಅನೇಕ ಗಾದೆಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಕೆಲವು ಹಿರಿಯರ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲೂ ಇಂತಹ ಕೆಲವು ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಗಾದೆ : 'ಹೂವಿನಿಂದ ನಾರು ಸ್ವರ್ಗ ಸೇರಿದ್ದೆ' ಎನ್ನುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗಾದೆ ಮತದಾನ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ.

ಗಾದೆಯ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ: ಪುಷ್ಪಪ್ರಿಯನಾದ ನಾರಾಯಣನು ವೈಕುಂಠವಾಸಿಯಾಗಿ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಪುಷ್ಪಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುವನು. ಆ ಹೂಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಬೇಕಾದ ಬಾಳೆಯ ನಾರು ಕೂಡ ಹೂವಿನ ದೆಸೆಯಿಂದ ಸ್ವರ್ಗ ಸೇರಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಗಾದೆಯ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ.

ಗಾದೆಯ ಸೂಚ್ಯಾರ್ಥ : ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಮಾಡುವ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸದಿಂದ ದೊರಕುವ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಇತರರು ಅಥವಾ ಒಂದು ಸಮಾಜವೇ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದು ಗಾದೆಯ ಸೂಚ್ಯಾರ್ಥ.

ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಗಾದೆ ಬಳಕೆಯ ರೀತಿ : "ಸಾದರವಳ್ಳಿಯ ಸಂಬೇಗೌಡರು ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದವರು ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಬಲ್ಲವರು, ತಮ್ಮ ಜಾತಿಸೂಚಕವಾದ ಸಂಬೇಗೌಡ ಬಿನ್ ರಂಗೇಗೌಡ ಎನ್ನುವ ಹೆಸರನ್ನು ಎಸ್.ಆರ್.ಸಾದರವಳ್ಳಿ ಎಂದು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಆಧುನಿಕತೆಯನ್ನು ಮೆರೆದವರು. ಅವರನ್ನೂ ಅವರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಅವರಿಂದ ತಮ್ಮ ಊರಿನ ಘನತೆಯೂ ಹೆಚ್ಚಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, 'ಹೂವಿನಿಂದ ನಾರು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಹಾಗಾಯಿತು' ಎಂದು ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ.

ವಿಮರ್ಶೆ : ರಾಜಧಾನಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಆಧುನಿಕತೆಯೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು, ತಮ್ಮ ಜೀವನ ವಿಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಧನ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಾಣುವ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರ ಮನಸ್ಥಿತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾವದ ಈ ಗಾದೆ ಮಾತಿನ

ಹೋಲಿಕೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಇಂತಹ ನಿರೂಪಣಾ ವಿಧಾನವನ್ನು ಲೇಖಕರು ಅಳವಡಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಓದುಗರಿಗೆ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಕಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸ್ವತಂತ್ರ ಗ್ರಂಥವೊಂದನ್ನು ಓದಿದ ಅನುಭವ ಆಗುತ್ತದೆ. ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯೂ ದೊರಕುತ್ತದೆ, ಮತ್ತು ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಓದದೇ ಇರುವವರಿಗೆ ಯಾವ ಅಡೆತಡೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಗ್ರಂಥವಾಗಿ ಓದಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಓದುವ ಕುತೂಹಲವನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಕೇವಲ ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನೇ ಉದಾಹರಿಸುವ ಜೊತೆಗೆ ಪೌರಾಣಿಕ, ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳನ್ನೂ ಲೇಖಕರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ 'ಬಿಟ್ಟ ಹೆಂಡ್ತಿ ನೋಡುಕ್ಕೆ ಹೊರಟೆ, ಏನೋ ಕೆಟ್ಟ ರಾಮ' ಎಂಬ ಗಾದೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವಲ್ಲಿ 'ಉತ್ತರ ಕಾಂಡ'ದ ಸೀತೆಯ ಕಥೆಯನ್ನು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳನ್ನೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭೀಮಕಾಯ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ ತಾಳಿದರೆ ಬಾಳುಂಟು ಗಾದೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವಾಗ ಜನಪದ ಕಥೆ ಚಾರುಕೀರ್ತಿ ಎಂಬ ರಾಜಕುಮಾರನ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಕಥಾ ಸಂದರ್ಭಗಳ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯ ಬಂದಿದೆ.

ಲೇಖಕಿ ವಿಜಯಾಹರನ್ ಅವರಿಗೆ ಭೈರಪ್ಪನವರ ಬಗ್ಗೆ ತುಂಬಾ ಹೆಮ್ಮೆ. ಅವರ ಕೃತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತುಂಬಾ ಅಭಿಮಾನ ಇದೆ. ಶ್ರದ್ಧಾ ಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಆಳವಾಗಿ ಅವರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಇದರ ಫಲವಾಗಿಯೇ ಏನೋ ಹಲವರಂತೆ ಅವರು ದೋಷ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯಾವ ಅಂಶವನ್ನೂ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ರೀತಿ ಸಹೃದಯ ವಿಮರ್ಶೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮತಿ ವಿಜಯಾಹರನ್ ಅವರು ಎಸ್.ಎಲ್.ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಗಾದೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಸಮೀಕ್ಷಿಸಿ, ಓದುಗರಿಗೆ ಒಂದು ರಸದೌತಣ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರೊ. ಜಿ. ಅಶ್ವತ್ಥನಾರಾಯಣ
ಬೆಂಗಳೂರು

ಲೇಖಕರನ್ನು ಕುರಿತು

ಆಕಾಶವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳ ದೀರ್ಘ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಮೈಸೂರು ನಿಲಯದ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ನಿವೃತ್ತರಾಗಿರುವ ಡಾ.ಎಂ.ಎಸ್. ವಿಜಯಾಹರನ್ ಪ್ರಸಾರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಹೊಸ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರು. ಬಹುಮಾಧ್ಯಮ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಪ್ರಸ್ತುತತೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಶ್ರಮಿಸಿ ಯಶಸ್ಸು ಕಂಡವರು. ಮೈಸೂರು, ಮಂಗಳೂರು, ಭದ್ರಾವತಿ, ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ, ಮತ್ತು ಹಾಸನ ಆಕಾಶವಾಣಿ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಅನುಭವ ಅವರಿಗಿದೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಆರ್ಥಿಕತೆ, ಗ್ರಾಮ್ಯಭಾಷೆ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈವಿಧ್ಯ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಇತಿಹಾಸದ ತೃಣಮೂಲ ಅರಿವು ಲಭ್ಯವಾಗಿದೆ. ಮಂಡ್ಯ, ಮೈಸೂರು ಮತ್ತು ಚಾಮರಾಜನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಕೇಳುಗರಿಗೆ, ರೈತಬಂಧುಗಳಿಗೆ ಸಮಗ್ರ ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ 'ಬಾನುಲಿ ಬೆಳಗು' ಎಂಬ ವಿಶೇಷ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಪ್ರಸಾರವನ್ನೂ ತರಬೇತಿಗಳನ್ನೂ ಆಯೋಜಿಸಿದ್ದು, ಪ್ರಸಾರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಹೆಜ್ಜೆಯಾಗಿ ಜನಮನ್ನಣೆ ಗಳಿಸಿತು. ನಗರ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ 'ಗಾದೆ ಗದ್ದುಗೆ' 'ಹಟ್ಟಿಹರಟೆ' ನಾಟಕ ರೂಪದ ಸರಣಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳು ಪ್ರಸಾರವಾಗಿ ಮನೆಮಾತಾಗಿ ಜನಮಾನಸದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ನೆಲೆಸಿವೆ. ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನವನ್ನು ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಪ್ರಥಮಬಾರಿಗೆ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ್ದು ಅವರ ದೂರದೃಷ್ಟಿಗೂ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಗೂ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ವಿಜಯಾ ಅವರು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಹಾಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರ ಮಟ್ಟದ ಆಕಾಶವಾಣಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಿವೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯದ ಗಂಭೀರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯಾಗಿ, ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮದ ಗಟ್ಟಿಗೊಂಡ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾಳಜಿ ಉಳ್ಳ ವಿಜಯಾಹರನ್ ಅವರು, ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು

ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಹಿತ್ಯವಲಯದಲ್ಲೂ ಚಿರಪರಿಚಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

‘ಆನಂದರ ಬದುಕು ಬರಹ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ’ ಎಂಬ ಅವರ ಒಂದು ಸಂಪ್ರಬಂಧದ ವಿಷಯ ಕುರಿತ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಮೈಸೂರಿನ ಕಾವ್ಯಾಲಯ ಪ್ರಕಾಶನದವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಹಿತ್ಯಕ ವಿಮರ್ಶಾ ಲೇಖನಗಳ ಕೃತಿ ‘ಆಲೋಕ’ ಎಂಬುದು ಮೈಸೂರಿನ ಸಂವಹನ ಪ್ರಕಾಶನದವರಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ‘ಅಜ್ಜಂಪುರ ಸೀತಾರಾಂ’ ಎಂಬ ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೊಯ್ಸಳ ಮಾಲೆ ಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಹೊಯ್ಸಳ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘದವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ‘ಸಂಕೇತಿ ಬೇಸಾಯದ ಬದುಕು’ ಎಂಬ ಬೃಹತ್ ಸಂಶೋಧನಾ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶ್ರೀ ವಿಜಯ ಅಂಗಡಿ ಅವರ ಜೊತೆಗೂಡಿ ಮೈಸೂರಿನ ಸಮುದಾಯ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಹೊರತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಮೈಸೂರು ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಅಮೃತ ಮಹೋತ್ಸವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಜಯಾ ಅವರ ಸಂಪಾದಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆಯು ಅಂತಹ ಸಂಚಿಕೆಗಳ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಅಪೂರ್ವವಾದುದೆಂಬ ಕೊಂಡಾಟಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿದೆ. ಮಾಧ್ಯಮ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಅದೊಂದು ಆಕರ ಗ್ರಂಥವೇ ಆಗಿ ಬೃಹತ್ತಾದ ಕೊಡುಗೆ ಎನಿಸಿದೆ. ಇಂತಹುದೇ ಅವರ ಮತ್ತೊಂದು ಸಂಪಾದನಾ ಕೃತಿ ‘ಆಕಾಶವಾಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯ’ ವಿಶೇಷವಾಗಿದ್ದು, ಅಪಾರ ಜನಮನ್ನಣೆ ಗಳಿಸಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅವರ ವಿಶೇಷ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿದೆ. ಮೈಸೂರು, ಮಹಿಮಾ ಪ್ರಕಾಶನದವರು ಇದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ‘ಆನಂದ ಅವರ ಸಮಗ್ರ ಕಥೆಗಳು’ ಎಂಬ ಇವರ ಸಂಪಾದಿತ ಕೃತಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿದೆ. ಮೈಸೂರಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪ್ರಕಾಶನದವರು ಇದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಹಿರಿ ಹೊತ್ತಗೆಯೂ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಜಯ ಅವರ ಮಹತ್ವದ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿದೆ.

ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಕೇಳುಗ ಅಭಿಮಾನಿಗಳ ಒತ್ತಾಯದ ಮೇರೆಗೆ ಅವರು ರಚಿಸಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸಿದ ‘ಗಾದೆಗದ್ದುಗೆ’ ನಾಟಕ ರೂಪಗಳ ಸರಣಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ‘ಗಾದೆ ಗದ್ದುಗೆ’ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಪುಸ್ತಕ ರೂಪವನ್ನು ಕಂಡಿವೆ. ಮೈಸೂರಿನ ಮಹಿಮಾ ಪ್ರಕಾಶನದವರು ಇದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಆಡಳಿತ, ಪ್ರಸಾರ ಸೇವೆ, ಸಾಹಿತ್ಯಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಲೇಖಕಿಯರ ಸಂಘವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಅನೇಕ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಅವರನ್ನು ಸಮ್ಮಾನಿಸಿ ಗೌರವಿಸಿವೆ.

'ಕೊಡದೇ ಇರೋರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ತೋರಿಸು.

ಇಡದೇ ಇರೋರಿಗೆ ಇಟ್ಟು ತೋರಿಸು'

ಎಂಬಂತಹ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳುಳ್ಳ

ಅನೇಕ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ, ಒಳಿತು

ಕೆಡುಕುಗಳ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ

ನನ್ನ ಪೂಜ್ಯ ತಾಯಿ ನರಸಮ್ಮನವರು

ಹಾಗೂ

ತಂದೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿಯವರ ದಿವ್ಯ

ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಅರ್ಪಣೆ

ಪರಿವಿಡಿ

೧. ಗಾದೆಗಳ ಹಿರಿಮೆ ಮತ್ತು ಗರಿಮೆ
೨. ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯ ಗಾದೆಗಳು
೩. ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್/ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಗಾದೆಗಳು
೪. ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೃಜನಶೀಲ ಗಾದೆಗಳ ಸ್ವರೂಪಗಳು
೫. ಕೊನೆಯ ಮಾತು

೧. ಗಾದೆಗಳ ಹಿರಿಮೆ ಮತ್ತು ಗರಿಮೆ

ಗಾದೆಗಳು ಜನಜೀವನದ ಗತಿಬಿಂಬ, ಅನುಭವ ಸಾರ, ಒಳಿತು ಕೆಡುಕುಗಳ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕಗಳು, ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು, ಎಲ್ಲ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಆರೋಗ್ಯಕರ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ತೋರುವ ದಾರಿದೀಪಗಳಂತಿವೆ. ಗಾದೆ ಇಲ್ಲದ ಭಾಷೆಯಿಲ್ಲ, ಭಾಷೆಯಿಲ್ಲದ ದೇಶವಿಲ್ಲ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸ ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ ಬೇಕನ್ ಹೇಳಿರುವಂತೆ “ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಪ್ರತಿಭೆ, ವಿವೇಕ ಹಾಗೂ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಸತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಆ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು”. ‘ಆಡು ಮುಟ್ಟದ ಸೊಪ್ಪಿಲ್ಲ’ ಎನ್ನುವಂತೆ, ಗಾದೆಗಳು ಒಳಗೊಳ್ಳದ ವಿಷಯಗಳಿಲ್ಲ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಮಾನವ ಸಂಬಂಧಗಳು, ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳು, ಬಡತನ ಸಿರಿತನಗಳು, ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳು, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಪದ್ಧತಿ, ನಂಬಿಕೆಗಳು, ಸುಖ, ದುಃಖ, ನೋವು, ನಲಿವುಗಳು, ಶೀಲ ಅಶ್ಲೀಲತೆಯ ಪರಿಣಾಮಗಳು, ಬದುಕನ್ನು ಹಸನುಗೊಳಿಸುವ, ಸನ್ಮಾರ್ಗದತ್ತ ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ನೀತಿಬೋಧೆಗಳು, ಹೀಗೆ ಪಟ್ಟಿ ಬೆಳಸುತ್ತಾ ಹೋಗಬಹುದು. ಒಟ್ಟಾರೆ ಜೀವನ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪಾಠವನ್ನೇ ಹೇಳುವ ಈ ಗಾದೆಗಳು, ‘ಜ್ಞಾನದ ಆಗರವೂ, ಅನುಭವದ ಸಾಗರವೂ ಆಗಿವೆ. ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ನಿಶ್ಚಿತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವಹಿಸುವ ಸಾಧನಗಳಾಗಿವೆ’.

ನಮ್ಮ ಗಾದೆಗಳು – ಡಾ. ರಾ.ಗೌ. ಪು. ೨೧ ಮುದ್ರಣ ೨೦೧೨

ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಜನರ ಆಡುಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನಲಿದಾಡುವ ಗಾದೆಗಳು ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥಸ್ಥ ಗಾದೆಗಳು ಎಂದು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಎರಡು ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಉಪಲಬ್ಧ ಗ್ರಂಥ 'ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದ'ದ ಕರ್ತೃ ಶ್ರೀವಿಜಯ, ಆದಿಕವಿ ಪಂಪ, ಪೊನ್ನ, ರನ್ನ, ನಾಗವರ್ಮ, ನಾಗಚಂದ್ರ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ, ನಯಸೇನ, ಜನ್ನ, ಇವರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಬಸವಣ್ಣ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮುಂತಾದ ಶರಣರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಹರ, ರಾಘವಾಂಕ ಮತ್ತು ಚಾಮರಸರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಪುರಂದರದಾಸರು, ಕನಕದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ, ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿ, ಸೋಮನಾಥ, ಸಂಚಿಯ ಹೊನ್ನಮ್ಮ, ಸರ್ವಜ್ಞ, ಮುದ್ದಣ, ಇವರೆಲ್ಲರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಅವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಎಷ್ಟೋ ಗಾದೆಗಳೂ, ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಕವಿಗಳ ಸೂಕ್ತಿಗಳೂ, ಸಂಸ್ಕೃತದ ಶ್ಲೋಕಗಳೂ, ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಅಪರೂಪವೆಂಬಂತೆ ಕೆಲವು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗಾದೆಯಂತಹ ಮಾತುಗಳು ಕಂಡುಬಂದಿವೆ. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ತರೀಕೆರೆಯ ಶಾಸನವೊಂದರಲ್ಲಿ* "ಕೆಲದ್ವಾರದಿಂ ಪರ್ವತಂ ರಮ್ಯಮೆನಿರ್ಪಂ ತಿರ್ಪರಾರಯ್ಲೊಳಪುಗೆ ಪುರುಳಿಲಂ" ಎಂಬ ಮಾತು ಅಮಿತ ದಣ್ಣನಾಥನೆಂಬುವನ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. 'ದೂರದ ಬೆಟ್ಟ ನುಣ್ಣಗೆ' 'ದೂರದ ಪರ್ವತ ರಮ್ಯ' ಎಂಬ ಗಾದೆ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಶರಣರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಕವಿಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಭೇಧಗಳಿವೆ. ತಮ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಚೀನ ಕವಿಗಳು, 'ಗಾದೆ', 'ನಾಳ್ಕುಡಿ' 'ನಾಣ್ಣುಡಿ' ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿರುವಂತಹವು ಮತ್ತು ಸೂಚಿಸದೇ ಇರುವಂತಹವು, ಕವಿಗಳ ಉಕ್ತಿಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದು ಇವು ಗಾದೆಗಳೋ, ಕವಿವಾಣಿಗಳೋ ಎಂಬ ಅನುಮಾನ ಮೂಡಿಸುವಂತಹವು, ಕವಿಸೃಷ್ಟಿಯ ಮಾತುಗಳೂ ಗಾದೆಯ ಸ್ವರೂಪಗಳಂತೆಯೇ ಕಂಡುಬರುವಂತಹವು ಆಗಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಗ್ರಂಥಸ್ಥ ಗಾದೆಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣ ಸುಲಭದ ಕಾರ್ಯವಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

* ತರೀಕೆರೆಯ ಶಾಸನ (ಕ್ರಿ.ಶ.೧೧೯೬) ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ ೪೫, ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯ ಕರ್ನಾಟಕ - ಸಂಪುಟ ೬

ಕವಿರಾಜಮರ್ಗಕಾರ ಶ್ರೀವಿಜಯನು ಬಳಸುವ ಕೆಲವು ಸುಂದರ ಗಾದೆಗಳು ನಮ್ಮ ಜನಪದ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತವೆ. 'ಕಾಣದಂತೆ ಎಂದು ಕಣ್ಣು ತಮ್ಮ ಕಾಡಿಗೆಯಂ' ಎನ್ನುವ ಮಾತು. 'ಗುಲಗಂಜಿಗೆ ತನ್ನ ಬೆನ್ನಿನ ಕಪ್ಪು ಕಾಣಿಸೋಲ್ಲ' ಎಂಬ ಗಾದೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಸಿದರೆ "ಮರುಗುವ ಪಾಲ್ಗೆ ಅಳೆಯ ಪನಿಗಳಂ ಬೆರಸಿದವೋಲ್" ಎಂಬ ಮಾತು, ಖಂಡುಗ ಹಾಲಿಗೆ ತೊಟ್ಟು ಹೆಪ್ಪು, ಅಥವಾ ಖಂಡುಗ ಹಾಲಿಗೆ ತೊಟ್ಟು ಹುಳಿ ಹಿಂಡಿದ ಹಾಗೆ' ಎಂಬ ಗಾದೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತದೆ. 'ಕವಿರಾಜಮರ್ಗ'ದ ಅನೇಕ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ಬರೆದಂತಹ ಅನೇಕರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಕನ್ನಡದ ಲಭ್ಯವಾದ, ಮೊದಲ ಗದ್ಯಗ್ರಂಥ 'ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ'ಯಲ್ಲೂ 'ಅರಪ ಬಳ್ಳಿ ಕಾಲ್ತೊಡರ್ದತ್ತು' 'ಕಳ್ಳನ್ ಒಳ್ಳಿದನ್ ಎಂದಡೆ ಆತನ್ ಕಳ್ಳನ್' ಎಂಬಂತಹ ಅನೇಕ ಗಾದೆಸ್ವರೂಪದ ಉಕ್ತಿಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಆದಿಕವಿ, ಮಹಾಕವಿ ಪಂಪನೂ ಅನೇಕ ನಾಣ್ಣಡಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ್ದಾನೆ. 'ಕಾಯ್ದ ಬೆನ್ನೀರ್ ಮನೆ ಸುಡದು' 'ಬಡಿಗಂಡನಿಲ್ಲ ಪಾಲನೆ ಕಂಡಂ', ಮರುಳ್ಳೆ ದೂಪಮಂ ತೋರಿದ ಮಾಳ್ಕೆ' 'ಸೆಟ್ಟಿಯ ಬಳ್ಳಂ ಕಿರಿದು, 'ಕೀಲೊಳೆ ಕಿಚ್ಚು ಪುಟ್ಟಿ ಭೋರ್ಗರೆದುರಿದಂತೆ' ಮುಂತಾದ ಸುಂದರ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. 'ಮರುಳ್ಳೆ ಧೂಪಮಂ ತೋರಿದ ಮಾಳ್ಕೆ' ಎಂಬುದು, 'ಹುಚ್ಚನಿಗೆ ಧೂಪಂ ಹಾಕಿದ ಹಾಗೆ' ಎಂಬ ಗಾದೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಸಿದರೆ, 'ಕೀಲೊಳೆ ಕಿಚ್ಚು ಪುಟ್ಟಿ ಭೋರ್ಗರೆದುರಿದಂತೆ' ಎಂಬುದು, 'ಕುಲಕ್ಕೆ ಮೃತ್ಯು ಕೊಡಲಿ ಕಾವು' ಎಂಬ ಗಾದೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತದೆ. ಕವಿ ರನ್ನನೂ, ಸಮರ್ಥವಾದ ಗಾದೆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ್ದಾನೆ. 'ಅಂದು ಪುಟ್ಟಿದರ್ ಅಂದೆ ಸತ್ತರ್' 'ಸತ್ತವರನ್ ಎತ್ತುವರಾರ್' ಎಂಬಂತಹ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಮುಂದೆ, ನಯಸೇನನ 'ಧರ್ಮಾಮೃತಂ' ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಾದೆಗಳ ಹೇರಳ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಬಸವಾದಿ ಶರಣರ ವಚನಗಳಲ್ಲೂ, ಹರಿದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲೂ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಕರ್ಣಾಟ ಭಾರತ ಕಥಾ ಮಂಜರಿಯಲ್ಲೂ, ಲಕ್ಷೀಶ ಕವಿಯ ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲೂ, ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿಯ 'ಭರತೇಶ ವೈಭವ' ಸಾಂಗತ್ಯ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲೂ, ಸರ್ವಜ್ಞನ ತ್ರಿಪದಿಗಳಲ್ಲೂ ಗಾದೆಗಳ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ನಯಸೇನ ಕವಿಯನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದರೆ ಕವಿ ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿಯು ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡವರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯನೆನ್ನಬಹುದು.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯ, ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗಲೂ, ಹಲವಾರು ಕವಿಗಳು, ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು, ಪ್ರಬಂಧಕಾರರು, ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಾರರು, ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೆ, ಜನಪ್ರಿಯ ಗಾದೆಗಳನ್ನು, ಮೂಲರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು, ಅಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾವಣೆಯೊಂದಿಗೆ, ಗಾದೆಗಳ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ ಅಥವಾ ಉತ್ತರಾರ್ಧವನ್ನು ಮಾತ್ರ, ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೆ, ತಮ್ಮ ಸೃಜನಶೀಲ ಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದ ಗಾದೆಯ ಸ್ವರೂಪದ ಸುಂದರ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅಂತಹ ವಾಕ್ಯಗಳು ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತ ಗಾದೆಗಳಂತೆಯೇ ಬಿಂಬಿತವಾದರೂ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಆಡುಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಚಲಾವಣೆಗೆ ಬಾರದ ಹೊರತು, ಗಾದೆಯ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆರುವ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು ಪಡೆದೂ, ಗ್ರಂಥಸ್ಥವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದುಬಿಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಏನೇ ಆದರೂ, ಅಂದಿನ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಕಾರನಿಂದ, ಮೊದಲೊಂದು ಇಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿನ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ, ಗಾದೆಗಳು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಶ್ಲಾಘನೀಯ ಸಂಗತಿಯೇ ಆಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡದ ಖ್ಯಾತ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಅ.ನ. ಕೃಷ್ಣರಾಯರ ನಂತರ 'ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿ ಸಾರ್ವಭೌಮ' ಎಂದೇ ಜನಮನದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತ ಸ್ಥಾನ ಗಳಿಸಿರುವ ಡಾ. ಎಸ್.ಎಲ್.ಭೈರಪ್ಪನವರು, ಈವರೆಗೆ, ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭೀಮಕಾಯ, ಧರ್ಮಶ್ರೀ, ದೂರ ಸರಿದರು, ಮತದಾನ, ವಂಶವೃಕ್ಷ, ಜಲಪಾತ, ನಾಯಿ ನೆರಳು, ತಬ್ಬಲಿಯು ನೀನಾದೆ ಮಗನೆ, ಗೃಹಭಂಗ, ನಿರಾಕರಣ, ಗ್ರಹಣ, ದಾಟು, ಅನ್ವೇಷಣ, ಪರ್ವ, ನೆಲೆ, ಸಾಕ್ಷಿ, ಅಂಚು, ತಂತು, ಸಾರ್ಥ, ಮಂದ್ರ, ಆವರಣ, ಕವಲು, ಯಾನ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಕಾಂಡ ಎನ್ನುವ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಭೈರಪ್ಪನವರ ಸೃಜನಶೀಲ ಪ್ರತಿಭೆ, ಕಲ್ಪನಾ ವಿಲಾಸದೊಂದಿಗೆ ವಿಜೃಂಭಿಸಿದೆ. ಗ್ರಂಥಸ್ಥ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಯೋಗಗಳು, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಶೈಲಿಯ ಪ್ರಯೋಗಗಳೂ ಇವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಆಡುಮಾತಿನ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿನ ಪದಸಂಪತ್ತು, ಅರ್ಥ ವೈವಿಧ್ಯ, ಧ್ವನಿ ಔಚಿತ್ಯ ಓದುಗರ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಪಾತ್ರಗಳ ವೃತ್ತಿಗನುಸಾರವಾದ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬರುವ ಪದಗಳ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ, ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ

ವೈಖರಿ, ವಾಗರ್ಥಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಗ್ರಂಥಸ್ಥಭಾಷೆ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯ ಜೊತೆಗೇ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದಗಳ ಬಳಕೆಯೂ ಇವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ದೇಸೀ ಪದಗಳ ಬಳಕೆ, ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದಗಳು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡೇತರ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ಪದ ಬಳಕೆ, ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪದಗಳ, ವಾಕ್ಯಗಳ, ಗಾದೆಗಳ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ವ್ಯಾಕರಣದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಿದರೂ, ವಾಕ್ಯಗಳ ರಚನಾಕೌಶಲ, ವಿನ್ಯಾಸ, ಭಾಷಾಶೈಲಿ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾಗಿದ್ದು, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಆಡುಮಾತಿನ ರೀತಿ, ಗ್ರಂಥಸ್ಥ ಭಾಷೆಯ ವಾಕ್ಯರಚನೆ, ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿರುವುದು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇವೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ನಿತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಬೈಗುಳಗಳು, ಗಾದೆಗಳು, ಪಡೆನುಡಿಗಳು, ದ್ವಿರುಕ್ತಿ, ಉದ್ಗಾರವಾಚಕಗಳು, ಸ್ಥಳೀಯ ಬಳಕೆಯ ಪದಗಳು, ಆಂಗ್ಲಪದಗಳು, ಈಗ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲದ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪದಪ್ರಯೋಗಗಳು ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಪದಗಳಿಗೆ ನವಪದ ನಿರ್ಮಾಣ ಕೌಶಲ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಭಾಷಾ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯ ಲೇಖನಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಅವೂ ಕೆಲವು ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಒಟ್ಟಾರೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವಾಗ ಮಾತ್ರ. ಅವರ ಸಮಗ್ರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಭಾಷಾ ಅಧ್ಯಯನ ಈವರೆಗೆ ನಡೆದಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದವರು ಕನ್ನಡಪರ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳವರು, ಈ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಭಾಷಾ ವೈವಿಧ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಮುಖಗಳ ಸಮಗ್ರ ನೋಟವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕೃತಿಗಳು ವಿಶಿಷ್ಟ ಮಾದರಿಗಳಾಗಿವೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ, ಈವರೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ, ಭೈರಪ್ಪನವರ ಸಮಗ್ರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿರುವ ಗಾದೆಗಳ ಪ್ರಯೋಗ, ಔಚಿತ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು

ಕುರಿತಂತೆ, ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವಿವರವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

೨. ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯ ಗಾದೆಗಳು

ಈ ಲೇಖಕಿಯ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಂತೆ, ಕನ್ನಡದ ನೂರನೆಯ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಭೈರಪ್ಪನವರು ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವೇ ಅಲ್ಲದೇ ಏಳು ಆಂಗ್ಲಭಾಷೆಯ ಗಾದೆಗಳನ್ನೂ ಕ್ವಚಿತ್ತಾಗಿ ಎರಡು ಸಂಸ್ಕೃತ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಕನ್ನಡದ ಜಾಯಮಾನಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುವ ಇಲ್ಲಿನ ಗಾದೆಗಳು, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವಂತಹ ಈಗಲೂ ಹಿರಿಯ ತಲೆಮಾರಿನವರು ಮಾತಾಡುವಾಗ ಬಳಸುವ ಗಾದೆಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಜನಪದ ಕತೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಒಡಲಿನಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿಸಿಕೊಂಡು ವಿಶೇಷ ಸೊಗಡನ್ನು ಬೀರುವಂತಹವೂ ಆಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಒಟ್ಟಾರೆ ಗಾದೆಗಳು ಒಳಿತು, ಕೆಡುಕುಗಳನ್ನು, ಉನ್ನತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಿದರೆ, ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯ ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ಗಾದೆಗಳು ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಪೌರಾಣಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಔಚಿತ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅವುಗಳ ಸಾರವನ್ನು ಬಹಿರಂಗಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಬಹುತೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ, ಬಳಸುವ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ಬಳಸಿದರೆ, ಅಪರೂಪಕ್ಕೆಂಬಂತೆ, ಕೆಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಗಾದೆಯ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ ಅಥವಾ ಉತ್ತರಾರ್ಧವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಳಸಿರುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳೂ ಇವೆ. ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿ ಭೀಮಕಾಯದಿಂದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು, ಇತ್ತೀಚಿನ 'ಉತ್ತರ

ಕಾಂಡ'ದ ವರೆಗಿನ ಕಾದಂಬರಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜಮುಖೀ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತ ಹಲವಾರು ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಅವುಗಳೆಲ್ಲ ಗಾದೆಗಳ ಅಂತರಂಗದ ಆಶಯದೊಂದಿಗೆ, ಕಥೆ, ಪಾತ್ರ, ಸನ್ನಿವೇಶ ಚಿತ್ರಣಗಳಿಗೂ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು, ಅವುಗಳ ಹಿರಿಮೆ ಗರಿಮೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಾ ಸಾಗುತ್ತವೆ.

'ಇತ್ತ ಬಾ ಅಂದ್ರೆ ಇರೂ ಮನೆಯೇ ನಂದು ಅನ್ನೂದು' ಎನ್ನುವ ಗಾದೆ 'ಧರ್ಮಶ್ರೀ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕಥಾನಾಯಕ ಸತ್ಯ ತನ್ನ ಸೋದರಮಾವನ ಬಳಿ ಇದ್ದ, ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಒಡವೆ, ವಸ್ತು, ಪಾತ್ರೆ, ಪಡೆಗಳನ್ನು ತನಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿಸುವಂತೆ ಸೋದರ ಮಾವನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅವೆಲ್ಲವನ್ನು ಕೊಡುವ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದೆ, ಸೋದರಳಿಯ ಸತ್ಯನೊಂದಿಗೆ, ವಾಕ್ ಯುದ್ಧಕ್ಕೇ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ತನಗೇನೂ ತಿಳಿಯದೆಂದು ನಾಟಕವಾಡುತ್ತಾನೆ. "ನಿನ್ನ ತಂಗಿಯನ್ನು ನನ್ನ ತಂಗೀ ಮಗಳು ಅನ್ನೋ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮನೇಗೆ ಕರಕೊಂಡು ಬಂದು ಸಾಕಿದ್ದಕ್ಕೆ, ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಕೇಳುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ, 'ಇತ್ತ ಬಾ ಅಂದ್ರೆ ಇರೂ ಮನೆಯೇ ನಂದು' ಅನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತೀಯೆ" ಎಂದು ಸೋದರಳಿಯನನ್ನು ಜರಿದು ಗಾದೆ ಮೂಲಕ ಹಂಗಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ಇತ್ತಿತ್ ಬಾ ಅಂದ್ರೆ ಇರೋ ಮನೆಯೇ ನಂದು ಅಂದನಂತೆ' ಎಂದೂ ಈ ಗಾದೆ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಇತರರಿಗೆ ಕೈಲಾದ ಸಹಾಯ ಹಸ್ತವನ್ನು ನೀಡಿ, ಹಣ ಒಡವೆ, ವಸ್ತು, ಆಶ್ರಯ ಏನೇ ಆಗಲಿ ನೀಡಿ ಉಪಕರಿಸಿದರೂ, ಉಪಕಾರ ಸ್ಮರಣೆ ಇಲ್ಲದೆ ಕೃತಘ್ನರು, ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದವರಿಗೇ ಅಪಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಿರಾಶ್ರಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ದ್ರೋಹ ಬಗೆಯುತ್ತಾರೆ, ಎಂಬುದು ಗಾದೆಯ ಒಳ ಅರ್ಥವಾಗಿದೆ.

ಮನುಷ್ಯನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಗುಣಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುವ 'ಕೋಪ'ವನ್ನು ಕುರಿತು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗಾದೆಗಳನ್ನು, ಧರ್ಮಶ್ರೀ, ಪರ್ವ, ಸಾಕ್ಷಿ, ಅಂಚು, ತಂತು, ನಾಯಿ ನೆರಳು ಮತ್ತು ಉತ್ತರಕಾಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. 'ಕೋಪದಲ್ಲಿ ಕುಯುಕ್ತಕೊಂಡ ಮೂಗು ಶಾಂತವಾದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಬರುಲ್ಲ' ಎಂಬ ಗಾದೆಯ ವಿವೇಕವನ್ನು 'ಧರ್ಮಶ್ರೀ' ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕ ಸತ್ಯ, ತನ್ನ ಗೆಳೆಯ ಶ್ರೀಕಂಠನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೀಕಂಠ, ದಡೂತಿ ಆಸಾಮಿ, ಧೈರ್ಯವಂತ, ಕೋಪ ಬಂದಾಗ ಹಿಂದು ಮುಂದು ನೋಡದ ಮುಂಗೋಪಿ, ತನ್ನ ಧರ್ಮದ ಮತಾಧಿಪತಿಗಳೇ ತನಗೆ ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡಲು ಷರತ್ತು ಹಾಕಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಿಟ್ಟಾದ ಶ್ರೀಕಂಠ, ಕ್ರೈಸ್ತ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ

ಮತಾಂತರ ಹೊಂದಿದರೆ ಉಚಿತ ವಸತಿ, ಊಟ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವೇತನ ಎಲ್ಲ ದೊರಕುತ್ತದೆ ಎಂದು ಯಾರೋ ಒಡ್ಡಿದ ಆಮಿಷಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗುವ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಧರ್ಮೀಯರಿಂದ, ಕಡುಬಡತನದಲ್ಲಿರುವ ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ನೆರವೂ ದೊರೆಯದ್ದರಿಂದ ಸಿಟ್ಟು, ಬೇಸರ, ಜಿಗುಪ್ಸೆಗಳಿಂದ ಹತಾಶನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಸತ್ಯ ಗೆಳೆಯನಿಗೆ, ಸಿಟ್ಟಿನ ಭರದಲ್ಲಿ ದುಡುಕಬಹುದಾದ ಅವಿವೇಕತನದ ಬಗ್ಗೆ ಗಾದೆಯ ಮೂಲಕ ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಅರ್ಥದ ಗಾದೆ, 'ಸಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕುಯ್ದ ಮೂಗು ಶಾಂತದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆಯೆ?' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕವಾಗಿ, 'ಸಾಕ್ಷಿ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ತಿಪಟೂರಿನ ಕೊಬ್ಬರಿ ಮಂಡಿ ವ್ಯಾಪಾರಿ, ನಾಗಪ್ಪನ ಸಾವಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಬರುತ್ತದೆ. ನಾಗಪ್ಪನ ಅಳಿಯ ರಾಮಕೃಷ್ಣ, ಸಾಕ್ಷಿಕ ಸ್ವಭಾವದವನು. ಮಾವನ ಹಂಗಿನ ದುಡ್ಡು ತನಗಾಗಲೀ ಮಗನಿಗಾಗಲೀ ಬೇಡವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಮಾವ ಕೂಡಿಟ್ಟ ಆರು ಲಕ್ಷ ನೋಟುಗಳನ್ನು ಅವರ ಹೆಣದ ಜೊತೆಗೇ ಸುಟ್ಟು ಹಾಕಿರುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಸುಕನ್ಯ ಕುದಿಯುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಅದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾಗಪ್ಪನ ತಿಥಿ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ, ನಾಗಪ್ಪನ ಮಂಡಿಯ ವ್ಯವಹಾರ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ರೈಟರ್ ನಂಜಪ್ಪ, ನಾಗಪ್ಪನ ಮಗಳು ಸುಕನ್ಯೆಯೊಂದಿಗೆ ಮಂಡಿಯ ವ್ಯವಹಾರದ ಮಾತುಕತೆಗೆ ತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ, ಸುಕನ್ಯೆಯ ಗಂಡ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ನೋಟುಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿ 'ಸಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕುಯ್ದ ಮೂಗು ಶಾಂತದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆಯೆ?' ಎಂಬ ಗಾದೆಯೊಂದಿಗೆ ಹಿತಚಿಂತನೆಯ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಮ ಸಮಾಧಾನದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಸುಕನ್ಯೆಯ ಕೋಪತಾಪಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲೂ ಈ ಸಂಭಾಷಣೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೋಪದ ತೀಕ್ಷ್ಣತೆಯನ್ನು, ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಉಪಮೆಯ ಮೂಲಕ ಪರಿಚಯಿಸುವ 'ಕಂಡದ್ದು ಕಂಡ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ಕೆಂಡದಂತ ಕೋಪ' ಎನ್ನುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗಾದೆ, 'ನಾಯಿ ನೆರಳು' ಹಾಗೂ ಉತ್ತರಕಾಂಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. 'ನಾಯಿ ನೆರಳು' ಕಾದಂಬರಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲ, ತನ್ನ ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಅಪ್ಪಣ್ಣಯ್ಯ, ನಂಜಮ್ಮನೇ ತನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿ, ತಾನು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನೆಂದೂ, ವೆಂಕಮ್ಮನೇ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯೆಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮನದಟ್ಟುಮಾಡಿಸಿ ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದ ತಂದೆ ತಾಯಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ನೆಲೆಸುತ್ತಾನೆ. ವೆಂಕಮ್ಮನ ಮಗ ಅಚ್ಯುತ ಪುನರ್ಜನ್ಮದ ನಂಬಿಕೆ ಇಲ್ಲದ ಸಂದಿಗ್ಧ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆ. ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲನ ವರ್ತನೆ ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯವರೆಲ್ಲ ಅವನ ಕಪಟತನಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂದೇ ಸಿಟ್ಟಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ವಿಶ್ವನೆಂದು ಬಂದ ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲ, ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಮನೆಯ ಆಳು

ಕರಿಯನ ಮಗಳು ಪುಟ್ಟಿಯೊಂದಿಗೆ ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದನ್ನು, ಅವಳೂ ಗರ್ಭಿಣಿ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಮತ್ತೂ ವ್ಯಗ್ರನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅಜ್ಜಿಯ ಬಳಿ ವಾಗ್ವಾದಕ್ಕಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ವಿಶ್ವನ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನೇ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತನಗೇ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಲು ಬಂದ ಅಜ್ಜಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮೊಮ್ಮಗ ಅಚ್ಯುತ ಬೇಸರ ಜಿಗುಪ್ಸೆಗಳಿಂದ 'ಕಂಡದ್ದು ಕಂಡ್ವಾ' ಅಂದ್ರೆ ಕೆಂಡದಂತ ಕೋಪ' ಎಂದು ಕನಲಿ ನುಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಸನ್ನಿವೇಶ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಮೆರಗು ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಈ ಗಾದೆ ಬಿಂಬಿತವಾಗಿದೆ.

ಮೇಲಿನ ಗಾದೆಯನ್ನು 'ಉತ್ತರ ಕಾಂಡ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಸೀತೆ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿರುವ ಸಂದರ್ಭ, ಲವಕುಶರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವರೂಪ ಎನ್ನುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಪೂರ್ವಜರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಏಳು ತಲೆಗಳವರೆಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂಬ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಒಡ್ಡುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದಂತೆ ಲವಕುಶರನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮುತ್ತಾತ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿ, ತಾತ ಯಾರೆಂದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಿ ಎಂಬ ಮಹಾಪುಂಡ ಹುಡುಗ 'ನಿಮ್ಮಪ್ಪ ನೀವು ಹುಟ್ಟೋಕೆ ಮುಂಚೆ ಸತ್ತು ಹೋಗಿದ್ದನಾ? ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮಮ್ಮನನ್ನು ಓಡಿಸಿಬಿಟ್ಟನಾ? ಅಥವಾ ಅವನು ಯಾರು ಅಂತ ನಿಮ್ಮಮ್ಮನಿಗೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವಾ? ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಉಳಿದ ಎಲ್ಲರೂ ನಗುತ್ತಾರೆ. ಅವಮಾನಿತರಾದ ಲವಕುಶರಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಸಿಟ್ಟು, ಆವೇಶ ಬರುತ್ತದೆ. 'ಹಲ್ಲು ಹಿಡಿದು ಮಾತಾಡೋ' ಎಂದು ಲವ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. 'ಕಂಡದ್ದು ಕಂಡ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ಕೆಂಡದಂಥಾ ಕೋಪ' ಎಂಬ ನಾಣುಡಿಯನ್ನು ಬಳಸಿ, ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಅಪ್ಪ ಇಲ್ಲದೆ ಹುಟ್ಟಿದಿರಾ? ಎಂದು ಮತ್ತೂ ಹೀಯಾಳಿಸಿ ಕಾದಾಟಕ್ಕೆ ಆಸ್ವದ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಿ. ಲವಕುಶರಿಗೆ ಬಂದ ಕೋಪ ಕೆಂಡದಷ್ಟೇ ತಾಪವುಳ್ಳದ್ದೂ ಆಗಿ ಕಾದಾಟ ತೀವ್ರ ಸ್ವರೂಪ ತಾಳುತ್ತದೆ. ನಂತರದ, ಸೀತೆಯ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವಲ್ಲಿ ನಾಣುಡಿ ಪೂರಕವಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿದೆ.

ಶ್ರೀಮಂತರು ಬಡವರನ್ನು ಶೋಷಿಸುವುದು, ಹಿಂಸಿಸುವುದು, ಅವರ ಮೇಲೆ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ, ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರುವ ದುರ್ವರ್ತನೆಗಳಾಗಿವೆ. ಹಣಬಲ, ಜನಬಲವಿಲ್ಲದ ಬಡವ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ತನಗಾದ ಅನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದರೆ, ದೌರ್ಜನ್ಯದ ವಿರುದ್ಧ ದನಿ ಎತ್ತಿದರೆ, ಮತ್ತಷ್ಟು ಹಿಂಸೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಾನೆಯೇ ಹೊರತು ಯಾವ ಪರಿಹಾರವೂ ಅವನಿಗೆ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಬಹುತೇಕ ಕಂಡುಬರುವ ಕಟುಸತ್ಯ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬಡವರು ಯಾರ ಗೊಡವೆಗೂ ಹೋಗದೆ ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದಿರುವುದು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ಅವರಿಗೆ ಕ್ಷೇಮಕರವಾದುದು ಎನ್ನುವ

ಹಿತವಚನವನ್ನು ನುಡಿಯುವ ಅನೇಕ ಗಾದೆಗಳು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿವೆ. 'ಬಡವಾ ನೀನ್ ಮಡಗಿದಹಂಗಿರು' ಎನ್ನುವ ಗಾದೆ, 'ತಬ್ಬಲಿಯು ನೀನಾದೆ ಮಗನೆ' ಹಾಗೂ 'ತಂತು' ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದ್ದರೆ 'ಬಡವನ ಸಿಟ್ಟು ದವಡೆಗೆ ಮೂಲ' ಎನ್ನುವ ಗಾದೆ 'ಅಂಚು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

'ತಬ್ಬಲಿಯು ನೀನಾದೆ ಮಗನೆ' ಕಾದಂಬರಿಯ ಅರ್ಚಕ ವೆಂಕಟರಮಣ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪೂಜೆಯ ಬಳಿಕ ಸರ್ಕಾರೀ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಕನಾಗಿಯೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಗೋಮಾತೆ, ಗೋಪೂಜೆ, ಗೋಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ ಕಾಳಜಿ, ಗೌರವವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸ್ವಯಂಸೇವಕರ ಸಂಘದ ಯುವಕರು, ಗೋಹತ್ಯೆ ನಿಷೇಧ ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲು ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸಲು, 'ಗೋರಕ್ಷಣಾ ಸಮಿತಿ'ಯ ಮೂಲಕ ಹಳ್ಳಿಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೂ ತೆರಳಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ಗೋಪಾಲಕರು ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಗೋರಕ್ಷಣೆಯ ಮಹತ್ವ ತುರ್ತು ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಸಿ, ಗೋ ಹತ್ಯೆ ನಿಷೇಧಕ್ಕೆ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸಲು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರಿಂದ ಸಹಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಗೆ, ಸರ್ಕಾರೀ ಶಾಲಾ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಾಗಿದ್ದ ವೆಂಕಟರಮಣನೂ, ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಕರುಬಿದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಖಳನಾಯಕ, ಕಾಳಿಂಗನ ಕಡೆಯವರು ವೆಂಕಟರಮಣನ ವಿರುದ್ಧ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆಗೆ ಸುಳ್ಳು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ದೂರು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ, ನೂರು ಮೈಲಿಗಳ ದೂರದ ಊರಿಗೆ ವರ್ಗ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಕುಪಿತನಾದ ವೆಂಕಟರಮಣ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆಯ ಇನ್‌ಸ್ಪೆಕ್ಟರ್‌ನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಆ ಇನ್‌ಸ್ಪೆಕ್ಟರ್ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ, '.....ಬಡವಾ ನೀನ್ ಮಡಗಿದ ಹಂಗಿರು.....' ಅಂತ ಸುಮ್ಮನಿರುವುದಕ್ಕೆ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ರೇಗುತ್ತಾನೆ.

'ಬಡವಾ ನೀನ್ ಮಡಗಿದ ಹಂಗಿರು' ಎನ್ನುವ ನಾಣ್ನುಡಿ 'ತಂತು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲೂ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರದ ಬಡ ಮಹಿಳೆಯ ಸೋಲಿನ ದನಿಯಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದೆ. ಹಳ್ಳಿಯ ರಾಜಕಾರಣಿ, ಕುತಂತ್ರಿ, ಪರಶುರಾಮೇಗೌಡ, ವಿದ್ಯಾಶಾಲೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ, ಗಾಂಧೀ ವಾದಿ ಅಣ್ಣಯ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಿತಾರ್ ವಾದಕ ಹೊನ್ನತ್ತಿಯ ಮೇಲಿನ ಹಗೆತನದಿಂದ, ಜೋಗಯ್ಯನ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕಳವು ಮಾಡಿ, ಪೂಜಾರಿ ಒಡೇರಯ್ಯನ ಮೇಲೆ ಕಳುವಿನ ಆರೋಪ ಹೊರಿಸಿದ ನಾಟಕವಾಡಿ, ಅದನ್ನು ಹೊನ್ನತ್ತಿ ಹಾಗೂ ಅಣ್ಣಯ್ಯನ ತಲೆಗೆ ಕಟ್ಟುವ ಹುನ್ನಾರ ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ. ಒಡೇರಯ್ಯನಿಂದ ಲಂಚ ತಿಂದ ಪೊಲೀಸರು, ಆ ಬಗ್ಗೆ ಅಪ್ಪಿತಪ್ಪಿಯೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಚಕಾರವೆತ್ತದಂತೆ ತಾಕೀತು

ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬಡವರಾದ ಒಡೇರಯ್ಯ, ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಚಿಕ್ಕತಾಯಮ್ಮನನ್ನು ಬೆದರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಲಾಕಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬಹುದಾದ ಪೊಲೀಸ್ ದೌರ್ಜನ್ಯವನ್ನು ಬಗೆ ಬಗೆಯಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಹೆದರಿದ ಚಿಕ್ಕತಾಯಿ “ಶಿವನೇ ಹಂಗಿ ಮಾಡಬ್ಯಾಡಿಯಪ್ಪಾ ‘ಬಡವಾ ನೀನ್ ಮಡಗಿದ ಹಂಗಿರು’ ಅನ್ನೋ ರೀತಿ ನಾವಿದ್ದೇವೆ” ಎಂದು ಅಲವತ್ತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಬಡವರ ಮೇಲಿನ ದೌರ್ಜನ್ಯದ ಮುಖಗಳ ಪರಿಚಯವಾಗುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಚಿಕ್ಕತಾಯಿ ಆಡುವ ಗಾದೆ ಮಾತು ಕಥೆಯ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ‘ತಂತು’ ಹಾಗೂ ‘ತಬ್ಬಲಿಯು ನೀನಾದೆ ಮಗನೆ’ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಎರಡು ಭಿನ್ನ ರೀತಿಯ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ, ಸುಳ್ಳು ಆರೋಪದ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು, ಅವಮಾನವನ್ನು, ಮಾನನಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಬಡವನ ಸಂಕಟವಿದೆ, ಅಸಹಾಯಕತೆಯಿದೆ. ತಾವೇ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥರಾಗಿದ್ದು, ನಿರಪರಾಧಿಗಳಾದ ಬಡವರಿಗೇ ನೀತಿಪಾಠವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವ ವ್ಯಂಗ್ಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿನ ಕಥಾ ಸನ್ನಿವೇಶ, ಪರಿಭಾವಿಸುತ್ತದೆ.

ಬಡವ ಬಲ್ಲಿದರ ವಾಗ್ದಾನ, ಜಗಳಗಳಲ್ಲಿ, ಬಡವನು ನ್ಯಾಯಕ್ಕಾಗಿ, ಆವೇಶಭರಿತನಾಗಿ, ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಕೂಗಾಡಿದರೆ, ಅವನಿಗೆ ನ್ಯಾಯ ಸಿಗುವ ಬದಲು ಕಪಾಳಮೋಕ್ಷ ಸಿಗುತ್ತದೆ ಅಷ್ಟೇ. ಅವನ ಹಲ್ಲುಗಳೂ ಉದುರಿ ಬೀಳಬಹುದು. ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಜನಪದರು ಕಂಡುಂಡ ಅನುಭವದಿಂದಲೇ ‘ಬಡವನ ಸಿಟ್ಟು ದವಡೆಗೆ ಮೂಲ’ ಎಂಬ ಗಾದೆ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದಿರಬೇಕು. ‘ಅಂಚು’ ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕ, ಸೋಮು, ವಿಕ್ಷುಬ್ಧ ಮನಸ್ಸಿನ ಹೆಣ್ಣು ಅಮ್ಮತಾಳ ಸ್ನೇಹ, ಪ್ರೇಮ, ಕಾಮಪಾಶಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಎರಡು ಮಕ್ಕಳ ತಾಯಿ, ಅಧ್ಯಾಪಕಿ ಅಮ್ಮತ, ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಹೆಂಡತಿ ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನ ಅನ್ಯಾಯ, ಶೋಷಣೆಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿ, ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧ ಮನಃಸ್ಥಿತಿ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾಳೆ. ಒಂಟಿತನ, ಅನಾಥಪ್ರಜ್ಞೆ, ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯ ಮನಃಸ್ಥಿತಿ, ಪ್ರೀತಿ ಪ್ರೇಮಗಳ ಬಯಕೆ, ಅವಳನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವವರೇ ವಂಚಿಸುವವರೂ ಇರಬಹುದು ಎಂದು ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಪಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಹೃದಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸೋಮುವನ್ನು ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಸೋಮುವಿನ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಧುರ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ, ಕ್ರೌರ್ಯವನ್ನೇ ಮಸೆಯುವ ಅವಳ ವಿಕೃತಿ, ಸಿಟ್ಟಿನ ಆವೇಶದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಹೊಡೆಯಲೂ ಹೇಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸಿಟ್ಟು ಕ್ರೌರ್ಯಗಳು ಇಳಿದ ನಂತರ, ಜೀವನ ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ಸಾವಿನ ಪ್ರಪಾತಗಳ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಸದಾ ಅವಳ ಮನಸ್ಸು

ಹೊಯ್ದಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಸೋಮುವಿಗೆ ಸಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೆನ್ನೆಗಳಿಗೆ ಬಾರಿಸಿದ ನಂತರ ತನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನು, ಪ್ರೇಮದ, ಕಾಮದ, ಸೆಳೆತದಿಂದ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೆಣಗುತ್ತಾಳೆ. 'ಯಜಮಾನರಿಗೆ ಪಾದ ಸೇವೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಸಿಟ್ಟು ಬರಬಹುದು' ಎಂದು ಪ್ರೇಮ ಸಂಭಾಷಣೆಗೆ ತೊಡಗುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಸೋಮು 'ಬಡವನ ಸಿಟ್ಟು ದವಡೆಗೆ ಮೂಲ' ಎನ್ನುವ ಗಾದೆಯನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗಾದೆ, ಎಷ್ಟು ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾಗಿ ಇದೆಯೋ ಅಷ್ಟೇ ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿ, ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ, ಸೋಮುವಿನ ಪಾತ್ರದ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಬಹಿರಂಗಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿಯೂ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಕಥೆಯ ಸನ್ನಿವೇಶ, ಓಟಕ್ಕೆ ಸೊಗಸಾದ ವೇದಿಕೆ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

'ಅತ್ತೂ ಕರೆದು ಔತಣಕ್ಕೆ ಹೇಳಿಸಿಕೊಂಡರು' ಎನ್ನುವ ಗಾದೆ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಚಿರಪರಿಚಿತವಾದದ್ದಾಗಿದೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸ್ವಭಾವ, ವರ್ತನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಗಾದೆ ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಮಾನವ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಭಾವನೆ, ಆಸೆ, ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಸಹಬಾಲ್ಯಿಯ ಸೌಹಾರ್ದತೆಗೆ ಅದು ಶೋಭೆಯನ್ನು ತರಬಲ್ಲದು ಎಂಬುದೂ ನಿಜ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸತಿಪತಿಯರಾಗಲೀ, ಸ್ನೇಹಿತರಾಗಲೀ, ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಮಾತನಾಡಿಸಬೇಕು, ಕಾಳಜಿವಹಿಸಬೇಕು, ತಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಆಶಯ ಹೊಂದಿದ್ದು, ಅದು ಈಡೇರದಿದ್ದಾಗ ಸುತ್ತಿಬಳಸಿ ಮಾತನಾಡಿ, ಅದನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಾಗ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ 'ಅತ್ತೂ ಕರೆದು ಔತಣಕ್ಕೆ ಹೇಳಿಸಿಕೊಂಡರು' ಅಂದ ಹಾಗೆ ಆಯಿತು ಎಂದು ಲಘುಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಗಾದೆಯನ್ನು ಬಳಸಿ ಮಾತನಾಡುವುದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. 'ದೂರ ಸರಿದರು', 'ವಂಶವೃಕ್ಷ' ಮತ್ತು 'ಅಂಚು' ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಗಾದೆಯ ಹೊಳಹು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಿಂಬಿತವಾಗಿದೆ. 'ದೂರ ಸರಿದರು' ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕ ಆನಂದನ ಸಹಪಾಠಿ ರಮ, ಆನಂದನ ಸರಳ ಸಜ್ಜನಿಕೆಯ ಸ್ನೇಹ, ವಿಶ್ವಾಸ, ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತಳಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ಯಾವಾಗಲೂ, ಓದು, ಬರಹ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಚರ್ಚಿಸುವ ಆನಂದ, ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆಯೂ, ತನ್ನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುತ್ತಾಳೆ. ತಾನೇ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ಆನಂದನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ನಿಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿ ಎಂದು ಆನಂದ ಕೇಳಿದಾಗ 'ಅತ್ತೂ ಕರೆದು ಔತಣಕ್ಕೆ ಹೇಳಿಸಿಕೊಂಡರು' ಎಂದು

ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಗುತ್ತಾ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಸನ್ನಿವೇಶ, ಆನಂದನ ಬಗ್ಗೆ ರಮಳಿಗೆ ಪ್ರೇಮಾಂಕುರವಾಗುವ ಸೂಚನೆಯಂತೆಯೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ.

‘ವಂಶವೃಕ್ಷ’ ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಗಲಕ್ಷ್ಮಿ ಇತಿಹಾಸ ಅಧ್ಯಾಪಕ ಸದಾಶಿವರಾಯರ ಹೆಂಡತಿ. ಪತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರವಾದ ಪ್ರೀತಿ, ಗೌರವವುಳ್ಳ ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ತ ಗೃಹಿಣಿ. ಪಾಠ, ಪ್ರವಚನ, ವ್ಯಾಸಂಗ, ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳಲ್ಲೇ ದಿನದ ಬಹುವೇಳೆಯನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಪತಿ, ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ತಮಗಿರುವ ಒಂದೇ ಮಗುವಿನ ಬಗ್ಗೆ, ತಮ್ಮ ಬೇಕು ಬೇಡಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಗಮನ ಹರಿಸದಿರುವುದು ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬೇಸರ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಗ್ರಂಥಾಲಯದಿಂದ ದಣಿದು ಬಂದಿದ್ದ ಪತಿಯ ಬಳಿ ಸಿಡಿಮಿಡಿಗುಟ್ಟುತ್ತಾಳೆ. ‘ಮದುವೆಯಾಗಿ ಇಷ್ಟು ವರ್ಷ ಆಯ್ತು ಹೆಂಡತಿ ಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನವಿಲ್ಲ, ಮಗೂ ಮೇಲೆ ಆಸ್ಥೆ ಇಲ್ಲ. ಈಗ ಹೀಗಿರಿ. ನಾನು ಏನಾದರೂ ಆಗಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡರೆ, ನಾನು ಇದ್ದಿದ್ದೆ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು ಅಂತ, ಕೊರಗ್ತೀರಿ’ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಬೇಸರಗೊಂಡ ರಾಯರು ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಲು ತಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ನಾಗಲಕ್ಷ್ಮಿ ‘ಏನೂ ಬ್ಯಾಡ, ಅತ್ತೂ ಕರೆದು ಔತಣಕ್ಕೆ ಹೇಳಿಸಿಕೊಂಡರು’ ಎಂದು ಹುಸಿಮುನಿಸು ತೋರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ, ಮರು ನಿಮಿಷವೇ ಪತಿಯ ಸೋತ ಮುಖ, ದಣಿದ ದೇಹವನ್ನು ಕಂಡು ಅವರಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ ನೀರು ಹಾಕಿ ಆರೈಕೆ ಮಾಡುವ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾಳೆ.

‘ಅಂಚು’ ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕಿ ಅಮೃತ ಕ್ರೌರ್ಯ, ಪ್ರೀತಿಗಳ ಮಿಶ್ರಣದ, ದ್ವಿಮುಖ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮಹಿಳೆ. ಎರಡು ಮಕ್ಕಳ ತಾಯಿಯಾಗಿ, ಗಂಡನಿಂದ ದೂರವಿದ್ದು, ಪ್ರಿಯಕರ ಸೋಮುವಿನೊಂದಿಗೆ ವಿವಾಹೇತರ ಸಂಬಂಧವಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾಳೆ. ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ದೌರ್ಜನ್ಯ, ಅನ್ಯಾಯಗಳಿಂದ ತತ್ತರಿಸಿದ್ದ ಮನಸ್ಸು, ಸೋಮುವಿನ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ವಿಶೇಷ ಅರ್ಥ, ಕುಹಕಗಳನ್ನೇ ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅವನ ಮೌನಕ್ಕೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಮೃತಳ ವರ್ತನೆ, ಸೋಮುವಿಗೆ ವಿಚಿತ್ರವೆನಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅವಳ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡದಿದ್ದ ಸೋಮುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅಮೃತ ಬೇಸರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಮನ ಒಲಿಸಿದ ಸೋಮು, ತನ್ನದು ತಪ್ಪಾಯಿತೆಂದು ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳಿ, ಅವಳ ಬದುಕಿನ ವೃಥೆಯ ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳುವಂತೆ ಅನುನಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ‘ಅತ್ತೂ ಕರೆದು ಔತಣ ಹೇಳಿಸಿಕೊಂಡರು’ ಅನ್ನುವ ಗಾದೆ ಕೇಳಿಲ್ಲವೇ? ಆದರೂ ಹೇಳ್ತೀನಿ ಎಂದು ತನ್ನ ದುಗುಡವನ್ನು ಹೊರಹಾಕುತ್ತಾಳೆ.

ದೂರ ಸರಿದರು, ವಂಶವೃಕ್ಷ ಮತ್ತು ಅಂಚು ಮೂರು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲೂ ಮಹಿಳೆಯರೇ ಈ ಗಾದೆ ಮಾತನ್ನಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮೂವರು ಮಹಿಳೆಯರೂ ಭಿನ್ನರೀತಿಯ ಪ್ರೇಮಿಗಳು. 'ದೂರ ಸರಿದರು' ಕಾದಂಬರಿಯ ರಮೆ ಅವಿವಾಹಿತೆ, ತಂದೆ, ತಾಯಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದ ಏಕಾಂಗಿ, ಸಹಪಾಠಿ ಆನಂದನ ಸ್ನೇಹ, ಪ್ರೀತಿಯ ಬಯಕೆಯನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿಸಿಕೊಂಡವಳು. 'ವಂಶವೃಕ್ಷ'ದ ನಾಗಲಕ್ಷ್ಮಿ ಪತಿಯೇ ಸರ್ವಸ್ವವೆಂದು, ಪತಿಸೇವೆಯೇ ತನ್ನ ಜೀವನದ ಗುರಿ ಎಂದೂ ನಂಬಿದ ಗೃಹಿಣಿ. 'ಅಂಚು' ಕಾದಂಬರಿಯ ಅಮೃತ ವಿವಾಹ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನೊಂದು ಬೆಂದು ವಿವಾಹೇತರ ಸಂಬಂಧವಿರಿಸಿಕೊಂಡವಳು. ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಕರ ಸೋಮುವನ್ನು ಪೀಡಿಸುವವಳು, ಪ್ರೀತಿಸುವವಳು. ಸೋಮುವೇ ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ಬದುಕಿಗೆ ದಿಕ್ಕು ಎಂದೂ ಸಂಭ್ರಮಿಸುವವಳು. ಈ ಮೂವರು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೂ ತಾವು ಆರಾಧಿಸುವ ಗಂಡು ತಮ್ಮತ್ತ ಗಮನಹರಿಸಬೇಕು, ತಮ್ಮ ಆಸೆ, ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲ, ಆದರೆ ಇವರು ಆರಾಧಿಸುವ ಮೂವರು ಗಂಡಸರೂ ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವರೇ, ಸಹೃದಯರೇ ಆದರೂ, ಸಹಜವಾಗಿ ಏನನ್ನೂ ಕೇಳಲಾರರು, ಅತಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡಲಾರರು, ಒಂದು ರೀತಿಯ ಅಂತರ್ಮುಖಿಗಳು, ತಮ್ಮದಲ್ಲದ ತಪ್ಪನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಂಡೆವೆಂದು, ಆ ಹೆಂಗಸರುಗಳಿಗೆ ಮಾತನಾಡುವ ಹುಮ್ಮಸ್ಸು ಬರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗಾದೆಯ ಆಶಯ, ಕಥೆಯ ಆಶಯಗಳೆರಡೂ ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬಹಿರಂಗಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಸಂಸಾರ ಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡುಗಳ ಸ್ಥಾನ, ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಾಜದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊರಗೆಡಹುವ ಅನೇಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗಾದೆಗಳು ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಅವೆಲ್ಲವೂ ಸಂದರ್ಭದ ರಸದೌತಣಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಹೂರಣವನ್ನು ಒದಗಿಸುವಂತಿದ್ದು, ಕಥೆಯನ್ನು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಓದಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುತ್ತವೆ. 'ಗಂಡೋ ಮುತ್ತಿನ ಚಂಡೋ, ಹೆಣ್ಣೋ ಹೆಂಡದ್ ಬುರುಡೆಯೋ', 'ಕೊಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣು ಕುಲಕ್ಕೆ ಹೊರಗು', 'ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರ ಜಗಳ ಉಂಡು ಮಲಗೋತಂಕ', 'ಜಗಜಾಲಿಸ್ತಾಳೆ, ಮಗು ತೂಗಾಕೆ ಬರಾಕಿಲ್ವ' ಎಂಬ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. 'ಗಂಡೋ ಮುತ್ತಿನ ಚಂಡೋ, ಹೆಣ್ಣೋ ಹೆಂಡದ್ ಬುರುಡೆಯೋ' ಎನ್ನುವ ಗಾದೆ 'ನಾಯಿನೆರಳು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಅನಾವರಣಗೊಳ್ಳುವ ರೀತಿ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿದ್ದು ಪಾತ್ರ ಪೋಷಣೆಗೆ ಚೇತೋಹಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವಂಶೋದ್ಧಾರದ ಕಲ್ಪನೆ, ನಂಬಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ, ಗಂಡು ಮಗುವಿನ ಬಯಕೆ, ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ಹೆಣ್ಣಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು, ಮನೆಮಂದಿಗೆಲ್ಲಾ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಮುಂದೆ, ಆಸ್ತಿ ಹಕ್ಕು ಯಜಮಾನ್ಯದ ಪಟ್ಟ ದೊರೆತ ಮೇಲಂತೂ, ಗಂಡಿನ ಸ್ಥಾನ

ಮೇಲಕ್ಕೇರುತ್ತಲೇ ಹೋಯಿತು. ಹೀಗಾಗಿ, ಗಂಡಿನ ಅಕ್ಷಮ್ಯ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಹುತೇಕ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಗಂಡು ಎಸಗುತ್ತಿದ್ದ ಅನ್ಯಾಯ, ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಹೆಣ್ಣು ಅನುಭವಿಸಿ, ಸಂಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಿದ್ದಳು ಎಂಬ ಅಪ್ರಿಯ ಸತ್ಯವನ್ನು ನಮ್ಮ ಜನಪದರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ವಾಸ್ತವಿಕ ಅನುಭವಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಗಾದೆಗಳು 'ಗಂಡೋ ಮುತ್ತಿನ ಚಂಡೋ, ಹೆಣ್ಣೋ ಹೆಂಡದ ಬುರುಡೆಯೋ', ಕೊಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣು ಕುಲಕ್ಕೆ ಹೊರಗು' ಎನ್ನುವ ರೀತಿಯದ್ದಾಗಿದೆ.

'ನಾಯಿ ನೆರಳು' ಕಾದಂಬರಿಯ ನಂಜಮ್ಮನಿಗೆ ಮಗನ ಮೇಲೆ ಎಣೆಯಿಲ್ಲದ ಪ್ರೀತಿ, ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲ, ತನ್ನ ಮಗ ವಿಶ್ವನೇ ಎಂಬ ಅಚಲವಾದ ನಂಬಿಕೆ. ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲ ತನ್ನ ಪೂರ್ವಜನಿಂದ ಹೆಂಡತಿ, ವೆಂಕಮ್ಮನೊಂದಿಗೆ ಸಂಸಾರ ನಡೆಸುತ್ತಾ, ಅವಳು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮನೆಯ ಆಳು ಹೊಲೆಯರ ಕರಿಯನ ಮಗಳು ಪುಟ್ಟಿಯೊಂದಿಗೆ ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿ, ಪುಟ್ಟಿ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ನಂತರ ತಲೆಮರೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ವೆಂಕಮ್ಮ ತೀವ್ರ ದುಃಖ, ಸಂಕಟಗಳನ್ನು ಪಡುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಅತ್ತೆ ನಂಜಮ್ಮನಿಗೆ ಮನದಾಳದಲ್ಲಿ ಮಗನ ವರ್ತನೆಯಿಂದ ಭಯ ಆವರಿಸಿದ್ದರೂ ತೋರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಗರ್ಭಿಣಿ ಸೊಸೆಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. 'ಗಂಡೋ ಮುತ್ತಿನ ಚಂಡೋ, ಹೆಣ್ಣೋ ಹೆಂಡದ ಬುರುಡೆಯೋ' ಎನ್ನುವಂತೆ ಮುತ್ತಿನ ಚಂಡಿನಂತಹ ಗಂಡನಿಗೆ ಏನೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ; ಹೆಂಡದ ಬುರುಡೆಯಂತೆ ಒಡೆದು ಹೋಗುವುದು ಹೆಣ್ಣಿನ ಬದುಕೇ ಎಂದು ಗಾದೆಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿ, ಸೊಸೆಗೆ ಧೈರ್ಯ ತುಂಬುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ನಂಜಮ್ಮನ ಎಣಿಕೆಯಂತೆ ಪುಟ್ಟಿಯು ಬದುಕು ಹೆಂಡದ ಬುರುಡೆಯಂತೆ ಒಡೆದುಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಬಸಿರು ನಿವಾರಣೆಯ ನಂತರ ತನಗೇನೂ ಆಗಿಲ್ಲ ನೆಂಟರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ ಎಂದು ಸಬೂಬು ಹೇಳುತ್ತಾ ಮುತ್ತಿನ ಚೆಂಡಿನಂತೆಯೇ ಬದುಕುತ್ತಾಳೆ. ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲನ ಬದುಕಿನ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಹೆಂಡದ ಬುರುಡೆಯಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಒಡೆದು ಚೂರಾಗಿ, ಶಿಕ್ಷೆ ಅನುಭವಿಸುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಗಾದೆಯ ಅಂತರ್ಧ್ವನಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಅನುರಣನವಾಗಿ ಹೊಸ ಬೆಳಕನ್ನು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ.

'ಕೊಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣು ಕುಲಕ್ಕೆ ಹೊರಗು' ಎನ್ನುವ ನಾಣುಡಿ, ನಿರಾಕರಣ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಕಾಂಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮಗು, ಕೊಡಗೂಸು, ಕೊಡುವ ಕೂಸು, ಎಂದಿದ್ದರೂ ಇನ್ನೊಂದು ಮನೆಯನ್ನು ಬೆಳಗಲು ಕೊಡುವ ಕೂಸು. ಆ ಕೂಸಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದರೆ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರ ಜವಾಬ್ದಾರಿ

ಕಳೆಯಿತು. ತೌರಿನ ಆಸ್ತಿ ಪಾಸ್ತಿ ಇತ್ಯಾದಿ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಹುಟ್ಟಿದ ಮನೆ, ಕುಲಕ್ಕೆ, ಹೊರಗಿನವಳಂತೆಯೇ ಇರಬೇಕು ಎಂಬ ಸಮಾಜದ ಹೀನ ಚಿಂತನೆಯಿಂದ ಈ ಗಾದೆ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದಿರಬೇಕು. 'ನಿರಾಕರಣ' ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕ ನರಹರಿ, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಕಲಾರದ ಅಸಹಾಯಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮುಂದೂಡಿ, ತನ್ನ ಐದು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ದತ್ತು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ. ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೇಮ, ಬಿಡಿಸಲಾರದ ಬಂಧನವಾಗಿ ತನ್ನ ಸರಿ ತಪ್ಪುಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ತಲ್ಲಣಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ನಾಲ್ಕು ಮಕ್ಕಳ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಅನಾಥಾಶ್ರಮದ ಮಿತ್ರ ರೇಳೆಯವರಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮಗಳು ಭವಾನಿಯ ಸ್ಥಿತಿ ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ತಿಳಿದು ಬರುವುದಾಗಿ ರೇಳೆ ಹೇಳಿದಾಗ, 'ಈಗ ಅವಳಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿರಬಹುದು, ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಕೊಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣು ಕುಲಕ್ಕೆ ಹೊರಗು' ಸುಮ್ಮನಿರಿ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ನರಹರಿ. ಆದರೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮುಕ್ತಾಯ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಭವಾನಿಯೇ ತಾಯಿಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ತಮ್ಮಂದಿರನ್ನು ತಂದೆಯನ್ನು ಸಾಕಿ ಸಲಹುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊರುತ್ತಾಳೆ. 'ಉತ್ತರ ಕಾಂಡ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿಯೂ 'ಕೊಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣು ಕುಲಕ್ಕೆ ಹೊರಗು' ಎನ್ನುವ ಗಾದೆ ನುಸುಳಿದೆ. ರಾಮನಿಂದ ತ್ಯಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸೀತೆಯು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿರುತ್ತಾಳೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಸೀತೆಯ ಸಖಿ ಸುಕೇಶಿಯು, ತಾನು ಸೀತೆಯನ್ನು ಕಾಣಲೇಬೇಕು; ಗರ್ಭಿಣಿ ಸೀತೆಯ ಆರೈಕೆ ಬಾಣಂತನಗಳನ್ನು ತಾನೇ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಗಂಡನ ಬಳಿ ಹಠ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾಳೆ. ರಾಮ ಏಕೆ ಸೀತೆಯನ್ನು ಜನಕಮಹಾರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಸುಕೇಶಿಯ ಗಂಡ 'ಕೊಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣು ಕುಲಕ್ಕೆ ಹೊರಗು' ಎಂಬಂತೆ ಸೀತೆ ಅಪ್ಪನ ಮನೆಗೆ ಮತ್ತೆ ಹೋಗಬಹುದೇ ಎಂದು ಮರು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಿರಾಕರಣ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಕಾಂಡ ಎರಡೂ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹತ್ತಿರದ ಬಂಧುಗಳಿಂದಲೇ ಆಶ್ರಯ ನೀಡಬೇಕಾದವರಿಂದಲೇ ದೂರಾದ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೇ 'ಕೊಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣು ಕುಲಕ್ಕೆ ಹೊರಗು' ಎಂಬ ಈ ಗಾದೆ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಗಳೆಯರು ಕುಲಕ್ಕೆ ಹೊರಗಿನವರಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಬದಲಾಗಿ ಕುಲದ ಒಳತನ್ನೇ ಬಯಸುವ ದಿಟ್ಟತನವನ್ನು ತೋರುತ್ತಾರೆ.

'ಜಗ ಜಾಲಿಸ್ತಾಳೆ ಮಗು ತೂಗುಕ್ಕೆ ಬರುಲ್ಲ' ಎನ್ನುವ ಗಾದೆಯನ್ನು ಕೌಟುಂಬಿಕ ಅಥವಾ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಅಥವಾ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಆಗುಹೋಗುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ, ತಿಳಿಯದವರಂತೆ ವರ್ತಿಸುವವರನ್ನು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಟೀಕಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಜನಪದರು ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. 'ವಂಶವೃಕ್ಷ'

ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಗಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಸದಾ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೇ ಮುಳುಗಿರುವ ಪತಿ ಸದಾಶಿವರಾಯನ ಬಗ್ಗೆ, ಮೈದುನ ರಾಜಣ್ಣನ ಬಳಿ ಆಕ್ಷೇಪಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅಣ್ಣ ಅತ್ತಿಗೆಯರದು ಬೌದ್ಧಿಕ ಸಾಹಚರ್ಯವಿಲ್ಲದ ದಾಂಪತ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತಿದ್ದ ರಾಜಣ್ಣ, ಅಣ್ಣನ ವರ್ತನೆ ಸಹಜವಾದುದು, ದೊಡ್ಡ ವಿದ್ವಾಂಸರು ವಿಧ್ವಂಸಿತ ಸಾಧನೆಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲೂ ಹಾಗೆಯೇ, ಪತ್ನಿಯರು ನಿನ್ನಂತೆ ಗಂಡನ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಅತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳು, ಗೊತ್ತಿದ್ದೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಂತೆ, ತೇಲಿಸಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮೈದುನ ರಾಜಣ್ಣನನ್ನು 'ಜಗ ಜಾಲಿಸ್ತಾಳೆ ಮಗು ತೂಗುಕ್ಕೆ ಬರುಲ್ಲ' ಅಂತ ಈ ವಿಷಯ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲವೆ? ಎಂದು ಹಂಗಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇದೇ ಗಾದೆಯು 'ತಬ್ಬಲಿಯು ನೀನಾದೆ ಮಗನೆ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಗೌಡನೊಬ್ಬನ ವ್ಯಂಗ್ಯದಲ್ಲಿ ಒರಟಾದ ವಿಶೇಷಣದೊಂದಿಗೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಪುಣ್ಯಕೋಟಿ ತಳಿಯ ಹಸುವನ್ನು ಕೊಂದು ತಿಂದ ಕಾಳಿಂಗನ ಪತ್ನಿ ಹೀಲ್ವಾಳ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ, ಹಳ್ಳಿಯ ಸಮಸ್ತರೂ ಕಾಳಿಂಗನ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಜಮಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗೋಮಾಂಸ ಭಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿದ್ದ ಕಾಳಿಂಗ, ಏನೂ ಅರಿಯದವನಂತೆ ಗ್ರಾಮಸ್ತರೆದುರು ಮಾತನಾಡಿದಾಗ ಯಜಮಾನ ಯಂಗಟೇಗೌಡ ಕುಪಿತನಾಗಿ 'ಜಗಾ ಜಾಲಿಸೋ ನನ್ ಹೆಂಡ್ತೀಮಕ್ಕಿಗೆ ಮಗಾ ತೂಗಾಕ್ ಬರಾಕುಲ್ಲಾ?' ಎಂದು ಅವಾಚ್ಯ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ನಿಂದಿಸಿ ಹಂಗಿಸುತ್ತಾನೆ.

'ತೊಟ್ಟಿಲೂ ತೂಗಾಳೆ, ಮಗೂನೂ ಜಿಗುಟ್ಟಾಳೆ' ಎನ್ನುವ ಗಾದೆ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಾಣ್ಯುಡಿ. ತನ್ನ ಮಗುವನ್ನು ಮುದ್ದುಮಾಡಿ, ಜೋಗುಳ ಹಾಡಿ, ತೊಟ್ಟಿಲು ತೂಗಿ ಮಲಗಿಸುವ ಹೆಣ್ಣೇ ಮನೆಗೆಲಸಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಗುವಿನ ನೆಪ ಒಡ್ಡುತ್ತಾಳೆ. ಮಲಗಿರುವ ಅಥವಾ ಆಟವಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಮಗುವನ್ನು ಜಿಗುಟಿ ಅಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅದನ್ನು ಸಂತೈಸುವ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಮನೆಗೆಲಸಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಇಂತಹ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳೊಬ್ಬಳ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಕಂಡೇ 'ತೊಟ್ಟಿಲೂ ತೂಗಾಳೆ ಮಗೂನೂ ಜಿಗುಟ್ಟಾಳೆ' ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಬಾಯಿಂದ ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದ ಈ ಮಾತು ಮುಂದೆ ಗಾದೆಯಾಗಿ ವಿಶಾಲ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಕ್ರಮೇಣ, ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡುವುದರ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೇ ಸ್ವಹಿತಕ್ಕಾಗಿ, ಸ್ವಾರ್ಥ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ, ಮನಃಕ್ಷೇಪ ಕ್ಷೋಭೆಯನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುವರಿಗೂ ಈ ಗಾದೆಯನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಿ ಮಾತನಾಡುವುದು ರೂಢಿಗೆ ಬಂದಿತು. 'ತಂತು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿನ ಪೂಜಾರಿ ಒಡೇರಯ್ಯನ ಹೆಂಡತಿ

ಚಿಕ್ಕತಾಯಿ, ದುಡ್ಡು ಲಂಚವಾಗಿ ಪಡೆದ ಪೊಲೀಸರನ್ನೇ ನಂಬಿ, ವಿದ್ಯಾಶಾಲೆಯ ಅಣ್ಣಿಯನ್ನು ಜರಿಯುತ್ತಾಳೆ. 'ತೊಟ್ಟಿಲು ತೂಗೋಳು ಅವಳೇ ಮಗೂನಾ ಜಿಗುಟಾಳೂ ಅವಳೇ' ಅನ್ನುವ ಚಿನ್ನಾಲಿ ಮುಂಡೆ ಬುದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಡ ಎಂದು ಹೀಯಾಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಪನಂಬಿಕೆ, ಅನುಮಾನಗಳು ಬಂದಾಗಲೂ ಈ ಗಾದೆಯನ್ನು ಬಳಸಿ, ತೆಗಳುವ ವಾಡಿಕೆಯೂ ಇದೆ. 'ತಂತು' ಕಾದಂಬರಿಯೊಂದರಲ್ಲೇ ಭೈರಪ್ಪನವರು ಹದಿನೆಂಟು ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವೆಲ್ಲವೂ ಕಥೆಯ ಸನ್ನಿವೇಶ, ಸಂದರ್ಭ, ಪಾತ್ರ ಚಿತ್ರಣಗಳಿಗೆ ಶೋಭೆ ತಂದಿವೆ.

'ಗಂಡ ಎಂಡ್ರ ಜಗಳ ಉಂಡು ಮನಗೋ ಗಂಟ' ಅಥವಾ 'ಗಂಡ ಎಂಡ್ರ ಜಗಳ ಉಂಡು ಮನಗೋ ತಂಕ' ಎಂದೂ ಗ್ರಾಮವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗಾದೆ, ಕ್ರಮೇಣ 'ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರ ಜಗಳ ಉಂಡು ಮಲಗುವ ತನಕ' ಎಂದು ನಗರವಾಸಿಗಳಲ್ಲೂ ರೂಢಿಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಏನೇ ಕಷ್ಟ ಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳು ಬರಲಿ, ನೋವು ನಲಿವು, ಸುಖ ದುಃಖಗಳು ಇರಲಿ ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿ ಸಹನೆಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸದಾಶಯವಿದ್ದರೂ ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿಯ ಮಧ್ಯೆ ದೈನಂದಿನ ಬದುಕಿನ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ವಾಗ್ವಾದಗಳು, ಕಲಹಗಳೂ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಆ ಕಲಹ, ಚರ್ಚೆಗಳೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನದಾಗಬೇಕು. ವಿಕೋಪಕ್ಕೆ ತಿರುಗಬಾರದು. ಪರಸ್ಪರ ಆಕರ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಮರೆತು ಹೋಗಬೇಕು ಎಂಬ ವಿವೇಕವನ್ನು ಸಾರುವಂತಹ ಗಾದೆ ಇದಾಗಿದೆ. ಕ್ರಮೇಣ ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರ ಜಗಳವಲ್ಲದೆ, ಯಾರೇ ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವಿನ ಜಗಳ, ವೈಮನಸ್ಯಗಳು, ಗಂಡಹೆಂಡಿರ ಜಗಳ ಉಂಡು ಮಲಗುವ ತನಕ ಎಂಬಂತೆ ಮರೆಯಬೇಕು. ಸೌಹಾರ್ದತೆ ಬೆಳೆಯಬೇಕು ಎಂಬ ಆಶಯಕ್ಕೂ ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡಿತು. 'ಮತದಾನ' ಕಾದಂಬರಿಯ ಸಾದರವಳ್ಳಿಯ ಗೌಡ್ರು, ರಾಮಲಿಂಗಪ್ಪ ಗೌಡರೂ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು. ಚುನಾವಣಾ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮುಂತಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಜಗಳ, ಪೈಪೋಟಿಗಳು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದವು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ರಾಮಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಎರಡನೇ ಮಗಳನ್ನು ಸಾದರವಳ್ಳಿಯ ಗೌಡರ ಮಗ ಪ್ರಕಾಶಕುಮಾರನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ವಿವಾಹ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸಿ, ಎರಡೂ ಕುಟುಂಬಗಳವರೂ ಸೌಹಾರ್ದಯುತವಾಗಿ ಬಾಳಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ, ಶಿಂಧನಘಟ್ಟದ ಬೋಜಣ್ಣ 'ಗಂಡ ಎಂಡ್ರ ಜಗಳ ಉಂಡು ಮನಗೋ ತಂಕ' ಅನ್ನು ಹಾಗೆ, ಯಾವ ಜಗಳಾನೂ ಹಂಗೇ ಬಿಡಬ್ಯಾಡದು ಎಂದು ತಾಕೀತು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

‘ಒಲ್ಲದ ಗಂಡನಿಗೆ ಮೊಸರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲು’ ಎಂಬುದೂ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ನಾಣ್ಯುಡಿ. ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರ ದಾಂಪತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಡಕು ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳು, ವಿರಸ ಉಂಟಾದಾಗ, ಹೆಂಡತಿಯ ಯಾವ ಮಾತು, ಕೆಲಸ, ವರ್ತನೆಗಳೂ ಗಂಡನಿಗೆ ಸಹನೀಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೇ ಹೆಂಡತಿಯ ನಡವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತಪ್ಪು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮೊಸರಿನಲ್ಲೂ ಕಲ್ಲು ಇತ್ತೆಂದು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಬಲ್ಲವನು ಎಂದು ಉತ್ತೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುವ ಹೋಲಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಇಂತಹ ಗಂಡನ ದುಷ್ಟ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ‘ಒಲ್ಲದ ಗಂಡನಿಗೆ ಮೊಸರಲ್ಲೂ ಕಲ್ಲು’ ಎಂದು ಗಾದೆ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತದೆ. ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರ ಬದುಕಿಗೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದ ಈ ಗಾದೆ ಕ್ರಮೇಣ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು, ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧ, ನಂಬಿಕೆ, ಸ್ನೇಹಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪು ಹುಡುಕುತ್ತಲೇ ಮಾತನಾಡುವವರ ಬಗ್ಗೆಯೂ, ಆಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿತು. ‘ಮಂದ್ರ’ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮಧುಮಿತ ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಒಲಿದು ಗುರು ಮೋಹನಲಾಲನಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಸಂಗೀತ ಕಲಾವಿದೆ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ವಿವಾಹವಾಗಿ ಪತಿ ವಿಕ್ರಮ್‌ನಾ ನೊಂದಿಗೆ ವಿದೇಶಕ್ಕೆ ತೆರಳುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಆಹ್ವಾನದ ಮೇರೆಗೆ ವಿದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ ಗುರು ಮೋಹನಲಾಲ ಅವಳ ಜೊತೆ ದೈಹಿಕ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕಾಗಿ ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಮಣಿದ ಮಧುಮಿತ, ನಂತರ ಪ್ರೀತಿಯ ಪತಿಗೆ ದ್ರೋಹ ಬಗೆದ ಪಾಪ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಾಳೆ, ಕೊರಗುತ್ತಾಳೆ. ಪತಿಯಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಮರಳಿ, ತೋಟದ ಮನೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಬದುಕು ನಡೆಸುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ದಿನಗಳು, ವರುಷಗಳು, ಉರುಳಿದಂತೆ, ಪತಿಯ ಪ್ರೀತಿ, ಅಂತಃಕರಣಗಳು, ತನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿ ಎಂಬ ಬಯಕೆ ಅದಮ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ವಿಚ್ಛೇದನವನ್ನು ಕೋರಿ ತನ್ನ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತೋಡಿಕೊಂಡ ಪತಿಯ ಸುದೀರ್ಘ ಪತ್ರ, ಎಲ್ಲ ಆಸೆ, ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಹುಸಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಪತಿ ಕೊಡುವ ಕಾರಣಗಳು, ತನ್ನ ಚೆಲುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ನೀಡುವ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳು ಸಮೃತ್ತವಲ್ಲದು ಎಂದು ನೊಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ‘ಒಲ್ಲದ ಗಂಡನಿಗೆ ಮೊಸರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲು’ ಎಂಬ ಗಾದೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಮಧುಮಿತಾಳ ಆಲೋಚನಾ ಸರಣಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಗಾದೆಯು ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಗಾದೆ ಪುಟಾಣಿ ಕಾವ್ಯ ಎಂದರೂ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಕೇವಲ ಎರಡೇ ಎರಡು ಪದಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಎರಡೇ ಎರಡು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ, ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ಪದ ಪುಂಜಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಗಾದೆಗಳು

‘ಮೂರ್ತಿ ಚಿಕ್ಕದಾದರೂ ಕೀರ್ತಿ ದೊಡ್ಡದು’ ಎಂಬಂತೆ ಇರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಅರ್ಥವ್ಯಾಪ್ತಿ, ಪುಟಗಟ್ಟಲೆ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವಂತಹವೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಗಾದೆಗಳು ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತವೆ. ‘ಗಂಡಸಿಗ್ಯಾಕೆ ಗೌರೀದುಃಖ, ಇಲಿ ಅಂದರೆ ಹುಲಿ, ಮಾತಾಡುಲ್ಲ ಮನೆ ಉಳಿಯುಲ್ಲ, ತೊಣಚಿ ಹೊಕ್ಕಂಗಾಡ್ತೀರ, ಬೆಂಕಿ ಇಲ್ಲದೆ ಹೊಗೆ ಆಡೊಲ್ಲ, ಅಂಗೈ ಹುಣ್ಣಿಗೆ ಕನ್ನಡಿಯೇ, ಎರಡು ಕೈ ಸೇರಿದರೆ ಚಪ್ಪಾಳೆ, ಕೈ ಕೆಸರಾದರೆ ಬಾಯಿ ಮೊಸರು, ಅಳಿಯ ಅಲ್ಲ ಮಗಳ ಗಂಡ, ಕಟ್ಟೀಲಿ ನೀರಿಲ್ಲ ಹೊಟ್ಟೀಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ, ಕಟ್ ಹರಿದ್ ಪಂಜು, ಗೊಲ್ಲತೀಗ್ಯಾಕೆ ಗೊಲಸು, ದತ್ತು ಮಗ ಮಗನಲ್ಲ, ದತ್ತೂರಿ ಹೂವಲ್ಲ’, ಎನ್ನುವ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಚ್ಯಾರ್ಥವು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸೂಚಿತವಾಗಬಹುದಾದರೂ ಇವುಗಳ ಅಂತರಾಳಕ್ಕೆ ಹೊಕ್ಕಾಗ ಮಾತ್ರ ಅವು ವಿಶಾಲವಾಗಿ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

‘ಗಂಡಸಿಗ್ಯಾಕೆ ಗೌರಿದುಃಖ’ ಎನ್ನುವ ಗಾದೆ, ಗಂಡಸಿನ ಅನಪೇಕ್ಷಿತ ವರ್ತನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಲಘು ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಆಡುವ ಮಾತಾಗಿ ಹೆಂಗಳೆಯರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನಲಿದಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಗಂಡಸರು, ಹೆಂಗಸರ ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿ, ವೇಷಭೂಷಣಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅನವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಮೂಗುತೂರಿಸಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ. ಎಷ್ಟೋ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅವಹೇಳನಕ್ಕೂ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹವರನ್ನು ಕಂಡು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಗೌರಿಯನ್ನು ಹೆಂಗಸಿನ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿಸಿ ಆಡಿದ ಮಾತು ಗಾದೆಯಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದಿತು. ‘ಗ್ರಹಣ’ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರು, ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿ ಲಲಿತ ಹುಸಿ ಗರ್ಭವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದವಳು, ಅವಳಿಗೆ ಬಾಣಂತನ, ಆರೈಕೆಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಮಿತ್ರರಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದಾಗ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಅದು ಬಾಣಂತನ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧವಿರುವ ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಗೆ ಹಾಗೂ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧವಿರುವ ಲಲಿತಮ್ಮನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯ. ‘ಗಂಡಸಿಗ್ಯಾಕೆ ಗೌರಿದುಃಖ’ ಅನ್ನುವಂತೆ ನಮಗ್ಯಾಕೆ ಆ ವಿಷಯ ಎಂದು ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರನ್ನು ಸುಮ್ಮನಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

‘ಗೊಲ್ಲತೀಗ್ಯಾಕೆ ಗೊಲಸು’ ಎನ್ನುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಸೊಗಸಾದ ಪ್ರಾಸಯುಕ್ತ ಪುಟಾಣಿ ಗಾದೆಯಾಗಿದ್ದು, ಕಿರಿದರಲ್ಲಿ ಹಿರಿದರ್ಥವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಜನಪದರ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಬದುಕಿನ ದೈನಂದಿನ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬೆಳೆದಿರುವ ಗಾದೆ ಮಾತಾಗಿದೆ. ಗೊಲ್ಲ, ಗೊಲ್ಲತಿಯರಿಗಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಕೃಷಿಯನ್ನು ಪಶುಸಂಗೋಪನೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವ ಗ್ರಾಮವಾಸಿಗಳಿಗೆ, ಗೋವುಗಳು ಮತ್ತು ಅವರು ಸಾಕುವ ಇತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಅವರ ಬದುಕಿನ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಗೋವಿನ ರಕ್ಷಣೆ, ಸಾಕುವಿಕೆ, ಆರೈಕೆ, ಗೋವಿನ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ

ಸಮರ್ಪಕ ಸಕಾಲಿಕ ವಿತರಣೆ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಹಕಾರ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಇಂದಿಗೂ ಹಸುಗಳನ್ನು ಸಾಕಿರುವ ಹಳ್ಳಿಗರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ, ಹಸುಗಳ ಮೈ ತೊಳೆಯುವುದು, ಬಾಣಂತನದ ಆರೈಕೆ ಮಾಡುವುದು, ಹಾಲು ಕರೆಯುವುದು, ಸಗಣೆ ಬಾಚುವುದು, ಬೆರಣಿ ತಟ್ಟುವುದು, ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಶುದ್ಧಿಮಾಡುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಕೆಲಸಗಳೆಲ್ಲಾ ಬಹುಪಾಲು ಮಹಿಳೆಯರೇ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇಂತಹ ಮಹಿಳೆಯರು ನಿತ್ಯವೂ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಕೈಗೆ ತೊಟ್ಟು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು ಕಷ್ಟವೇ ಸರಿ. ಆದಾಯದ ಮಿತಿ ಇರುವ ಗೋಪಾಲಕರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಂತೂ, ಆಭರಣಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲೂ ಆಗದು. ಹೀಗಾಗಿ ಬಡ ಗೊಲ್ಲನ ಕುಟುಂಬವೊಂದರ ಮಾತುಕತೆಯಿಂದಲೇ ಈ ಗಾದೆ ರೂಪುಗೊಂಡಿರಬೇಕು. ಮುಂದೆ, ಬೇಡದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸಾಲ ಮಾಡಿಯಾದರೂ ಅಡಕಿಕೊಳ್ಳುವವರ ಬಗ್ಗೆಯೂ, 'ಗೊಲ್ಲತೀಗ್ಯಾಕೆ ಗೊಲಸು' ಅನ್ನೋ ಹಾಗೆ ಇವರಿಗೆ ಯಾಕೆ ಬೇಕಿತ್ತು, ಎಂದೂ ಅಡಕಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯಾಗಿಯೂ ಗ್ರಾಮೀಣರಲ್ಲಿ ಈ ಗಾದೆ ಬಳಕೆಯಾಯಿತು.

'ತಬ್ಬಲಿಯು ನೀನಾದ ಮಗನೆ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಗಾದೆ, ಗೊಲ್ಲ ಗೌಡಜ್ಜನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾಳೇನ ಹಳ್ಳಿಯ ಕಾಳಿಂಗ ಗೌಡ, ಪುಣ್ಯಕೋಟೆ ಹಸುವಿನ ತಳಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ, ಗೋಮಾಳವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದ, ಗೋಪಾಲಕ. ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿನ ಗೋವುಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ, ದೇವಸ್ಥಾನದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ನೆರವಾಗಿದ್ದ ಕಾಳಿಂಗ ಗೌಡ ಹಳ್ಳಿಯವರ ಪ್ರೀತಿ, ಅಭಿಮಾನಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ವಿಶ್ವಾಸದ ಗೌಡಜ್ಜನಾಗಿದ್ದ. ಆ ಗೌಡಜ್ಜ ಅವನ ಪತ್ನಿ ಗೌಡತಿ, ಗೌಡಜ್ಜಿಯ ಮರಣದ ನಂತರ, ಅವರ ಮೊಮ್ಮಗ ಕಾಳಿಂಗನು ವಿದೇಶದಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲೇ ನೆಲೆಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಗೆಳೆಯ ವೆಂಕಟರಮಣ, ಗೌಡಜ್ಜನ ಆಸ್ತಿ, ಒಡವೆ, ವಸ್ತುಗಳ ವಿವರವನ್ನು ಕಾಳಿಂಗನಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ "ಮನೇಲಿರೋ ಬಂಗಾರ ಮಾತ್ರ ಹಾಗೆಯೇ ಇದೆ. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮನೇಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಬಂಗಾರ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. 'ಗೊಲ್ಲತೀಗ್ಯಾಕೆ ಗೊಲಸು' ಅಂತ ಗೌಡಜ್ಜನೇ ಹೇಳಿದ್ದ....." ಎಂದು ವೆಂಕಟರಮಣ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮನಮಿಡಿಯುವ ಈ ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಗೌಡಜ್ಜನ ಪರೋಪಕಾರ, ಸರಳ ಜೀವನದ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳು ಓದುಗರ ಕಣ್ಣಿಂದ ಕೆಟ್ಟಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

'ಕಟ್ಟು ಹರಿದ ಪಂಜು' ಎಂಬ ಗಾದೆ ಗೃಹಭಂಗ ಮತ್ತು ಸಾಕ್ಷಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಯಾವ ಶಿಸ್ತಿಗೂ ಒಳಪಡದೆ, ಯಾರ ಮಾತೂ ಕೇಳದೆ, ಲಂಗು ಲಗಾಮಿಲ್ಲದೆ, ಓಡಾಡುವವರನ್ನು 'ಕಟ್ಟು ಹರಿದ ಪಂಜಿನಂತೆ

ಆಡ್ತಾರೆ' ಎಂದು ಟೀಕಿಸುವುದುಂಟು. ಗ್ರಾಮೀಣರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಈ ಗಾದೆ ಹಾಸು ಹೊಕ್ಕಾಗಿದೆ. ದೇವರ ಉತ್ಸವ ಅಥವಾ ಶುಭ ಸಮಾರಂಭಗಳ ಮೆರವಣಿಗೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಗ್ಗತ್ತಲು ಸಹಜವಾಗಿ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ಹಳ್ಳಿಯ ದೀವಟಿಗೆಯವರೇ, ಅಂದರೆ ಪಂಜನ್ನು ಉರಿಸಿ ಹಿಡಿದು ಬರುವವರು ಮೆರವಣಿಗೆಯು ಮುಗಿಯುವವರೆಗೂ ಪಂಜಿನ ಬೆಳಕಿನ ದಾರಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಇಕ್ಕೆಲ್ಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆದು ಬರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಅವರು ಕಟ್ಟು ಹಾಕಿ ಉರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪಂಜು, ಕಟ್ಟನ್ನು ಹರಿದು ಚೆಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿಯಾಗುವಂತಿಲ್ಲ, ಬೇಕಾದಂತೆ ಉರಿಯ ಬಿಟ್ಟು ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕವಾಗುವಂತಿಲ್ಲ, ಹಾಗಾದರೆ ಅದು ಅಪಶಕುನವೆಂದೇ ಭಾವಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಪಂಜು ಹಿಡಿಯುವ ದೀವಟಿಗೆಯವರ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ತುಂಬಾ ಗುರುತರವಾದುದೇ ಆಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಅದೇ ರೀತಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ, ಶಿಸ್ತು, ಇತಿಮಿತಿಗಳನ್ನು ಅರಿತು ನಡೆಯುವುದೂ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯ. ಹಾಗಾಗದಿದ್ದಾಗ, ಕಟ್ಟು ಹರಿದ ಪಂಜಿನಂತೆ ಅವರ ವರ್ತನೆಗಳು ಆಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಬಾರದೆಂದು ಗಾದೆ ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತದೆ. 'ಗೃಹಭಂಗ' ಕಾದಂಬರಿಯ ಎರಡು ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಗಾದೆಯ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ರಾಮಸಂದ್ರದ ಶ್ಯಾನುಭೋಗ ಚೆನ್ನಿಗರಾಯ ಶುದ್ಧ ಸೋಮಾರಿ, ಉಂಡಾಡಿಗುಂಡ, ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಅಪ್ರಯೋಜಕ. ಅವನ ತಾಯಿ ಗಂಗಮ್ಮ ತಾಟಗಿತ್ತಿ, ಮನೆಯ ಸರ್ವನಾಶಕ್ಕೂ ಕಾರಣಳಾದ ದುಷ್ಟ ಹೆಂಗಸು. ಊರಿನಲ್ಲೇ ಕುಪ್ರಸಿದ್ಧಳು. ಸನ್ನಡತೆಯ ಸೊಸೆ ನಂಜಮ್ಮನನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಗೋಳು ಹೊಯ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಮನೆಯಿಂದಲೇ ಹೊರಕ್ಕೆ ದಬ್ಬುತ್ತಾಳೆ. ಪುಟ್ಟ ಮಗು, ಕೈಮಗುವಿದ್ದ ಬಸುರಿ ನಂಜಮ್ಮ ಕಂಗಾಲಾಗುತ್ತಾಳೆ. ರಾಮಸಂದ್ರಕ್ಕೆ ಎರಡು ಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಕುರುಬರಹಳ್ಳಿಗೆ ನಡೆದುಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಗುಂಡೇಗೌಡರ ಸಹಾಯ ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ನಂಜಮ್ಮನ ಅತ್ತೆ ಗುಂಡಮ್ಮನ ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದ ಗುಂಡೇಗೌಡರು "ನಿಮ್ಮತ್ತೆ ಅಂದ್ರೆ ಕಟ್ ಹರಿದ್ ಪಂಜು' ಕಟ್ಟಿರಾಗಂಟ ಪಂಜೂ ಉರಿತ್ಯೆತೆ, ತಾನೂ ಉಳ್ಳಂತೆ, ಅದೇ ಕಿತ್ತಾಕದ್ ಮ್ಯಾಲೆ ಉಳಿಯೋದೇನು' ಎಂದು ಮರುಗುತ್ತಾರೆ. ಗಂಗಮ್ಮನ ಪಾತ್ರ ಚಿತ್ರಣಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿಯಂತೆ ಇಲ್ಲಿನ ಗಾದೆಯ ಬಳಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ತವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ, ನಂಜಮ್ಮನ ಮಗ ವಿಶ್ವ ಸೋದರ ಮಾವ ಕಟುಕ ಕಲ್ಲೇಶನ ಮನೆಗೆ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ರಾಮಸಂದ್ರದಿಂದ ನಾಗಲಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಸೋದರ ಮಾವನ ಕಿರುಕುಳದಿಂದ ಬಸವಳಿದು ಹೋಗಿರುತ್ತಾನೆ.

ಒಮ್ಮೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರ ವಿಧಿಸಿರುವ ಕಂದಾಯ ಕೊಡಬೇಡಿ ಎಂದು ಚನ್ನರಾಯಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ, ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ಭಾಷಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಸಿಂಹದ ಮರಿಯಂತೆ, ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಯಾಗಿ ಪರಕೀಯರನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದ ಬಗೆ ಕಂಡು ಜನನಾಯಕರು ಮೆಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಪೊಲೀಸಿನವರು ಅವನನ್ನು ಎಳೆದೊಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಅವನು ಕಾನ್‌ಸ್ಟೇಬಲ್ ಕಲ್ಲೇಶನ ಸೋದರಳಿಯನೆಂದು ತಿಳಿದು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಚನ್ನರಾಯಪಟ್ಟಣದಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಅವನ ಅಜ್ಜ ಕಂಠೀ ಜೋಯಿಸನ ಮನೆಗೆ ತಲುಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಸೋದರಮಾವನೊಂದಿಗೆ ವಿಶ್ವ ನಾಗಲಾಪುರಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಾನೆ. ಮನೆಗೆ ಬಂದ ವಿಶ್ವನನ್ನು ಸೋದರಮಾವ ಸೌದೆ ಹೊರಕೆಯಿಂದ ಮನಸೋ ಇಚ್ಛೆ ಬಾರಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ಕಟ್ಟಿಲ್ಲದ ಪಂಜಿನ ಹಾಗೆ' ಬೆಳೆದಿದ್ದಾನೆ ಬಡವ ಎಂದು ಮೂದಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಚನ್ನರಾಯಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋದದ್ದರಿಂದ ತನಗೆ ಕೆಟ್ಟ ಹೆಸರು ಬರುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ಬಾಸುಂಡೆ ಬರುವಂತೆ ಬಾರಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ಕಟ್ಟು ಇಲ್ಲದ ಪಂಜಿನಂತೆ', ಬೆಳೆದು ಯಾರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳದೆ, ದುಷ್ಪತನಗಳಲ್ಲೇ ಮುಳುಗಿದ್ದ, ಕಲ್ಲೇಶನಿಗೇ ಈ ಗಾದೆ ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅಂಶವೂ ಓದುಗರ ಮನದಲ್ಲಿ ಮಿಂಚುತ್ತದೆ.

ಸಾಕ್ಷಿ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿನ ಸತ್ಯಪ್ಪ, ಪರಮೇಶ್ವರಪ್ಪನ ಮೊದಲ ಅಳಿಯ, ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ವಿಧುರ, ಗಾಂಧೀವಾದಿ, ಸನ್ನಡತೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಹೆಂಡತಿ ಸತ್ತ ನಂತರ ಪುಟ್ಟ ಮಗು ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ, ದೊಡ್ಡವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಮದುವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮೊಮ್ಮಗುವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಹೆಂಡತಿ ಸತ್ತ ನಂತರ ಮರುಮದುವೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಹೆಂಗಸಿನ ಅನೈತಿಕ ಸಂಗವನ್ನು ಬಯಸಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಷಡ್ಡಕ, ಕಾಮುಕ, ಮಂಜಯ್ಯನ ಚಾಳಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಬೇಸರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ನಿಕೃಷ್ಟ ಭಾವನೆಯಿಂದಿದ್ದನು. ಹೆಂಡತಿ ಸತ್ತ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಕಾಮವಿಕಾರ ಕಾಡುತ್ತದೆ. 'ಕಟ್ಟಿಲ್ಲದ ಪಂಜಿನ ಹಾಗೆ' ಕಾಡುವುದನ್ನು ತಣಿಸಲು ತೋಟದಲ್ಲಿ ಮಂಜಯ್ಯನಂತೆ ತಾನೂ ಗುಡಿಸಲು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸತ್ಯಪ್ಪನ ಆ ದಿನದ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ 'ಕಟ್ಟಿಲ್ಲದ ಪಂಜಿನ ಹಾಗೆ' ಗಾದೆ ಬಳಕೆಯಾಗಿದ್ದು, ಅವನ ಆಲೋಚನೆಗಳಿಗೂ ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಗೂ ಅದು ಅನ್ವಯವಾಗುವ ಪರಿಣಾಮವನ್ನೂ ಬೀರಿದೆ, ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ 'ಹುತ್ತ ಬಡಿದದ್ದರಿಂದ ಹಾವು ಸಾಯುಲ್ಲ' ಎಂಬ ಗಾದೆಯ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಬಳಕೆಯೂ ಆಗಿದೆ. ಸತ್ಯಪ್ಪ ತನ್ನ ಕಾಮಬಾಧೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಕೂಲವಾಗಲೆಂದು ತೋಟದಲ್ಲಿ ಗುಡಿಸಲನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಕಳ್ಳಕಾಕರಿಂದ ಆಗುವ ಕಳ್ಳತನವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲೆಂದು ತಾನು ರಾತ್ರಿ ಹಗಲು

ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಮಯ ಗುಡಿಸಿಲಿನಲ್ಲೇ ಕಳೆಯುವೆನೆಂದು ಮಗನಿಗೆ ಸಬೂಬು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಎರಡು ತಿಂಗಳ ನಂತರ ಗುಡಿಸಲು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಲಂಪಟ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಉದ್ದೀಪಿಸುತ್ತಿದೆ, ಮಂಜಯ್ಯನ ಗುಡಿಸಲನ್ನೇ ನೆನಪಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂದುಕೊಂಡು, ಕಟ್ಟಿದ ಗುಡಿಸಲನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಗುಡಿಸಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾವು ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ತಾನೇ ಗುಡಿಸಲನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಹಾಕಿದೆನೆಂದು ಮಗನಿಗೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಗುಡಿಸಲನ್ನು ಸುಟ್ಟ ನಂತರವೂ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾಮವಿಕಾರ ಕಾಡುವುದೂ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ, ಬದಲಾಗಿ ಮತ್ತೂ ವಿಪರೀತವಾಗುತ್ತದೆ. ಗುಡಿಸಲನ್ನು ಸುಟ್ಟು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. 'ಹುತ್ತ ಬಡಿದದ್ದರಿಂದ ಹಾವು ಸಾಯುಲ್ಲ' ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದಿತ್ತೇ ಎಂದು ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದೆ, ಮಂಜಯ್ಯನ ನೆರವಿನಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಕಾಮಬಾಧೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ರೋಗಕ್ಕೂ ತುತ್ತಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹಾವು ಶಿವನ ಕಂಠಾಭರಣ, ಆದಿಶೇಷ, ದೈವಸ್ವರೂಪ ಎಂಬ ಭಕ್ತಿಭಾವದ ಚೂತೆಗೆ 'ಹಾವು' ಕಾಮದ ಪ್ರತೀಕವೆಂದೂ ಕವಿಗಳು ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಹುತ್ತ ಬಡಿದರೆ ಹಾವು ಸಾಯುಲ್ಲ' ಎನ್ನುವ ಗಾದೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಅರ್ಥ ಬಾಹುಳ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದ ಹಾವನ್ನು, ಸಾಯಿಸಲು ಹುತ್ತದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬಹುದೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ, ಹುತ್ತವನ್ನು ಬಡಿದರೆ ಹಾವು ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲ, ಹಾಗೆಯೇ ದುಷ್ಟ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮೂಲೋಚ್ಛಾಟನೆ ಮಾಡುವೆವೆಂದು ಬಹಿರಂಗದ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬಾರದು. ಧೂಮವ್ಯಸನಿ, ಹೆಂಡದ ವ್ಯಸನಿ ದುಶ್ಚಟಗಳಿಂದ ದೂರಾಗಲು ಅವುಗಳನ್ನು ಹೊದಿಕೆಗಳ ಸಹಿತ ಸುಟ್ಟು ಹಾಕಿದರೆ ಆದೀತೇ? ಎದುರಿಗೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಆ ವ್ಯಸನಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡರೂ ತಾನು ಆ ರೀತಿ ಆಗಬಾರದೆಂದು ದೃಢ ಸಂಕಲ್ಪ, ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಪ್ಪನನ್ನು ಕಾಡುವ ಕಾಮವಿಕಾರದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಗುಡಿಸಲು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿದಾಕ್ಷಣ ಸತ್ಯಪ್ಪನ ಶರೀರದಲ್ಲಡಗಿದ ಕಾಮದಾಸೆಯ ಹಾವು ಸಾಯಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸಮರ್ಪಕವಾದ, ಪ್ರತಿಮೆಯ ರೂಪದ ಈ ಗಾದೆ ಹಾಗೂ ಇಡೀ ಸನ್ನಿವೇಶ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ.

ಸುಖ, ದುಃಖ, ಸಂತೋಷ, ಕ್ಲೇಶ ಯಾವುದೇ ಆಗಲೀ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟವರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡದೇ ಇಡೀ ಕುಟುಂಬ ಸೌಖ್ಯವನ್ನೇ ಹಾಳು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವರನ್ನು ಕುರಿತ ನಾಣ್ಣಡಿ 'ಮಾತಾಡುಲ್ಲ ಮನೆ ಉಳಿಯುಲ್ಲ', 'ಅನ್ವೇಷಣ' ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕ ವಿಶ್ವ, ಮದುವೆಯ ನಂತರ ಅವನ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು

ಸುಳ್ಳು ಭರವಸೆ ನೀಡಿ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮುಗಿಸಿದ ಮಾವನ ಬಗ್ಗೆ ಆಕ್ರೋಶ ತಾಳುತ್ತಾನೆ. ಹೆಂಡತಿ, ಮಗುವನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕ್ಷಮೆಯಾಚಿಸಿ ಬಂದ ಹೆಂಡತಿ, ಅತ್ತೆಯೊಡನೆ, ಮನಸ್ಸು ಬಿಚ್ಚಿ ಏನೂ ಮಾತನಾಡದೇ ಒಳಗೊಳಗೇ ಕುದಿಯುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಈ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಕಂಡು ವಿಶ್ವನ ಸ್ನೇಹಿತ, ಟೈಲರ್ ಗಂಗಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿ ನಂಜಮ್ಮ 'ಮಾತಾಡುಲ್ಲ ಮನೆ ಉಳಿಯುಲ್ಲ' ಅನ್ನೋ ಹಾಗೆ ಗುರುಮ ಘಾತಕತನವೆಂದು ಆರೋಪಿಸಿ ಜರಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಪುಟ್ಟ ಗಾದೆ ವಿಶ್ವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಒಂದು ಮುಖವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮುಕ್ತಾಯದ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವನಿಗೆ ತನ್ನ ತಪ್ಪಿನ ಅರಿವಾಗಿ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಮಗುವನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯಲು ಬಂದಾಗ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಸುನಂದಳೇ ಅವನೊಂದಿಗೆ ಸಂಸಾರ ನಡೆಸಲು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. 'ಮಾತಾಡುಲ್ಲ ಮನೆ ಉಳಿಯುಲ್ಲ' ಎಂಬ ಗಾದೆಯು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಸಿದೆ.

'ಬೆಂಕಿ ಇಲ್ಲದೆ ಹೊಗೆ ಆಡುಲ್ಲ' ಅಥವಾ 'ಬೆಂಕಿ ಇಲ್ಲದೆ ಹೊಗೆ ಹುಟ್ಟುಲ್ಲ' ಎಂಬ ನಾಣ್ಣಡಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಚಾರಿತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಷ್ಟ ಚುಕ್ಕೆಯಂತೆ ಕೆಟ್ಟ ಹೆಸರು ಬಂದಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ವಾಡಿಕೆಯಿದೆ. ಅಪರೂಪಕ್ಕೆಂಬಂತೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕಪಟ, ಮೋಸ, ದುಶ್ಚಟಗಳು ಬಯಲಿಗೆ ಬಂದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ ಈ ನಾಣ್ಣಡಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. 'ತಂತು' ಮತ್ತು 'ಮಂದ್ರ' ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಈ ನಾಣ್ಣಡಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಚಾರಿತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆಯೇ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿದೆ. 'ತಂತು' ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕ ರವೀಂದ್ರನ ಮಗ ಅನೂಪ, ಕಾಲೇಜು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದಾಗಲೇ ಹೆಂಗಸರ ಸಹವಾಸ ಮಾಡಿ ಅನೈತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅನೂಪನು, ದೊಡ್ಡಪ್ಪನಂತೆ ಭಾವಿಸಿದ್ದ. ಆಶ್ರಮದ ವಿದ್ಯಾಶಾಲೆಯ ಅಣ್ಣಯ್ಯ, ಅನೂಪನ ದುಶ್ಚಟಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಅನೂಪನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅನೂಪ ತನ್ನ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮರೆಮಾಚಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಅಣ್ಣಯ್ಯ 'ಬೆಂಕಿ ಇಲ್ಲದೆ ಹೊಗೆ ಆಡುಲ್ಲ' ಎಂಬ ಗಾದೆಯನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ ನಡೆದಿದ್ದ ನಿಜಸಂಗತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದೆ ಕಚಡ ಹೆಂಗಸರ ಸಹವಾಸ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಅನೂಪ, ಅಣ್ಣಯ್ಯನಿಗೆ ಸುಳ್ಳು ಭರವಸೆಯ ವಚನ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.

'ಮಂದ್ರ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿನ ನರ್ತನ ಕಲಾವಿದೆ, ಮನೋಹರಿ, ತಂದೆಯ ವಯಸ್ಸಿನ ಹಿರಿಯ ವಯೋವೃದ್ಧ ಕಲಾವಿದ, ಗುರು, ಸೋಹನಲಾಲರನ್ನು ವರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ತನ್ನ ಶರೀರ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಲಾರದೇ ವಿವಾಹೇತರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಗೀಳಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಾಳೆ. ಖ್ಯಾತ ಉದ್ಯಮಿ ಶ್ರೀಮಂತ ಮಿತ್ತಲಸಾಹೇಬರ ಸಹವಾಸ, ಜೊತೆಜೊತೆಗೇ ಗಾಯನ ಕಲಾವಿದ

ಮೋಹನಲಾಲನ ಸಂಬಂಧ, ನಂತರ, ಶಿಷ್ಯ ಕಾರ್ತಿಕ ರಾಮನ ಜೊತೆ ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧವಿರಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾಳೆ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಣ್ಣಿಸಿ ಪತ್ರಕರ್ತನೊಬ್ಬ, ಮನೋಹರಿಯ ಸಂದರ್ಶನವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನು ಓದಿ ಬೇಸರಗೊಂಡ ಮಿತ್ರಲಸಾಹೇಬರು ಮನೋಹರಿಯ ಬಳಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ. ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತೇಲಿಸುವ ಯತ್ನದಲ್ಲಿದ್ದ ಮನೋಹರಿಗೆ 'ಬೆಂಕಿ ಇಲ್ಲದೆ ಹೊಗೆ ಹುಟ್ಟುಲ್ಲ', ತನಗೆಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳು ತಿಳಿದಿದೆ ಎಂದೂ ಅತ್ಯಂತ ಸಭ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿ ಅವಳ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಮುಕ್ತಾಯ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮನೋಹರಿಯನ್ನು ಒಂಟಿತನ, ಶೂನ್ಯಭಾವ ಆವರಿಸುತ್ತದೆ. ಕಲಾವಿದೆಯ ಬದುಕಿನ ಒಳಹೊರಗುಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರಸಂಗ ಕಾದಂಬರಿಯ ರಸಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ, ಮಹತ್ವವಾದುದಾಗಿದೆ.

'ಅಂಗೈ ಹುಣ್ಣಿಗೆ ಕನ್ನಡಿಯೇ?' ಎಂಬ ನಾಣ್ಣಡಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಯಾಕೆ ಬೇಕು? ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂಗೈ ಹುಣ್ಣು ಸ್ಪಷ್ಟ ಗೋಚರದ ಪ್ರತೀಕವಾದರೆ, ಕನ್ನಡಿ ಸಾಕ್ಷಿಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದೆ. ಅಪವಾದ ಎಂಬಂತೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಬಗ್ಗೆ ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ತಮಗೆ ಅನ್ನಿಸುವುದು, ಕಾಣುವುದೇ, ನಿಜವೆಂದು ಹಿನ್ನೆಲೆ ಅರಿಯದೆ ವಾದಮಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲೂ ಈ ಗಾದೆಯನ್ನು ಉಚಾಯಿಸಿ ಮಾತನಾಡುವುದೂ ಉಂಟು. 'ಗ್ರಹಣ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಹಿಮಗಿರಿ ಮಠದ ಸ್ವಾಮಿ, ಆ ಊರಿನ ವೈದ್ಯ ಸರೋಜಮ್ಮನನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಹಿಮಗಿರಿ ಊರಿನ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರುಗಳಿಗೆ ಆಘಾತವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಮಗಿರಿ ಮಠದ ಸ್ವಾಮಿ ಸನ್ಯಾಸಿಯೇ ಎಂದು, ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿದ್ದ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವಾಹವಾಗದಂತೆ ತಡೆಗಟ್ಟಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಾಮಿಯ ಬಳಿ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಆತಂಕವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಾಮಿ, ತಾನು ಸನ್ಯಾಸಿಯೇ ಅಲ್ಲ, ಗೃಹಸ್ಥನು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮಠದ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ಚಂದಾ ಎತ್ತುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನಷ್ಟೇ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪದ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು 'ಅಂಗೈ ಹುಣ್ಣಿಗೆ ಕನ್ನಡಿಯೇ?' ಎಂಬ ಸಾಮಿತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯೊಂದಿಗೆ ವಾದಕ್ಕಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಊರಿನ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರ ಮನಃಸ್ಥಿತಿ, ಸ್ವಾಮಿಯ ಆತ್ಮವಲೋಕನವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ಸಾಮಿತಿ ಸಂಭಾಷಣೆಗೆ ಚುರುಕು ಮುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ.

'ಅದ್ಯಾಕ್ ಚೋಣಚಿ ಹೊಕ್ಕಂಗ್ ಆಡ್ತೀರಾ' ಎನ್ನುವ ಗಾದೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದಿದೆ 'ತೋಣಚಿ' ಎಂತಲೂ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ರೂಢಿಯಿದೆ. ತೋಣಚಿಗಳು ಹಸು, ನಾಯಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳ

ಮೈಮೇಲೆ ಹೊಕ್ಕಾಗ ಅವುಗಳ ಕಡಿತದಿಂದ ಕೆರೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಒದ್ದಾಡುವುದನ್ನು ಗ್ರಾಮೀಣರು ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಮನುಷ್ಯರು ಯಾವುದಾದರೂ ಕೆಲಸ, ಆಗಬೇಕಾದಾಗ ಅದು ತಮ್ಮಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಕೆಲಸ ಇತರರ ನೆರವಿನಿಂದಲೇ ಆಗಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ತಾವು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಷ್ಟು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಆಗದಿದ್ದಾಗ ವಿಲ ವಿಲ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹವರ ಒದ್ದಾಟವನ್ನು ಕಂಡಾಗ ತಾಳ್ಮೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸಮಾಧಾನವಾಗಿರುವಂತೆ ಹೇಳುವಾಗ ಲಘುವಾಗಿ ರೇಗುವ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ 'ಅದ್ಯಾಕ್ ಹಾಗೆ ತೊಣಚಿ ಹೊಕ್ಕಂಗ್ ಆಡ್ತೀರಾ' ಎಂದು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ವರ್ತನೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ಈ ಗಾದೆಯನ್ನು ಬಳಸುವುದೂ ಚಾಲ್ತಿಗೆ ಬಂದಿತು. 'ಗೃಹಭಂಗ' ಕಾದಂಬರಿಯ ಘಟವಾಣಿ ಗಂಗಮ್ಮ, ಶ್ಯಾನುಭೋಗ ರಾಮಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿ, ವಿಧವೆ, ಗಂಡನ ಶ್ಯಾನುಭೋಗಿಕೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಮಗ ಚೆನ್ನಿಗರಾಯನಿಗೆ ಕೊಡಿಸಲು, ದಾಖಲೆ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿಕೊಡಲು, ಪಟೇಲ ಶಿವೇಗೌಡನಿಗೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಮುವ್ವತ್ತೈದು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಆರು ಪಲ್ಲ ರಾಗಿಯನ್ನೂ ಅವಳಿಂದ ಪಡೆದೂ ಶಿವೇಗೌಡ ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾದು ಕಾದು ಬೇಸತ್ತ ಗಂಗಮ್ಮ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ನಂತರ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ 'ಅದ್ಯಾಕ್ ಚೊಣಚಿ ಹೊಕ್ಕಂಗ್ ಆಡ್ತೀರಾ'? ವಸಿ ತಡ್ಕಳಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬತ್ತೈತೆ ಎಂದು ಗಾದೆ ಉಚಾಯಿಸಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಲಂಚ ತಿಂದವನು ಕೆಲಸವೂ ಮಾಡಿಕೊಡದೆ ಸತಾಯಿಸುವ ರೀತಿಯೂ ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ.

'ಅಳಿಯ ಅಲ್ಲ ಮಗಳ ಗಂಡ' ಎನ್ನುವ ಚಿಕ್ಕ ಚೊಕ್ಕ ಗಾದೆ ಅನುಪ್ರಾಸದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಹೇಳುವ ವಿಷಯವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಹೇಳದೆ ಸುತ್ತಿ ಬಳಸಿ ಮಾತನಾಡುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. 'ಮಂದ್ರ' ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕ ಲಂಪಟ ಮೋಹನಲಾಲ ಎರಡು ಮಕ್ಕಳಾದ ಮೇಲೆ ಹೆಂಡತಿ ರಾಮಕುಮಾರಿಯ ಕೈ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಡಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ರಾಮಕುಮಾರಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಕಿ ಸಲಹುತ್ತಾಳೆ. ಮಗಳ ವಿವಾಹದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಗಳನ್ನು ತನ್ನತ್ತ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಮೋಹನಲಾಲ ರಾಮಕುಮಾರಿಗೆ ಧನಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಒಂದು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ಬರುತ್ತಾನೆ. ರಾಮಕುಮಾರಿ ಅದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಮಗ ತನಗಾದರೂ ಆ ದುಡ್ಡು ಕೊಡಬಾರದಾಗಿತ್ತೇ ಎಂದು ತಾಯಿಯ ಬಳಿ ವಾಗ್ವಾದ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮಗನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರೇನು? ಮಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರೇನು? 'ಅಳಿಯ ಅಲ್ಲ ಮಗಳ ಗಂಡ' ಅನ್ನುವ ರೀತಿಯ ಮಾತು ನಿನ್ನದು ಎಂದು ಮಗನನ್ನು ಖಂಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನ ಸಂಕಟವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಮಕ್ಕಳ ಬಗ್ಗೆ ದುಃಖಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಗಾದೆ

ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಹೊಂದುಕೊಂಡಿದೆ.

‘ಅತ್ತೇದ್ ತಗಂಡ್ ಅಳಿಯನಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿದ’ ಎಂಬ ನಾಣ್ಣಡಿ ಬಹು ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದಾಗಿದೆ. ತಮ್ಮದಲ್ಲದ ಸ್ವತ್ತನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮದೇ ಎಂಬಂತೆ ಜನರನ್ನು ನಂಬಿಸುವ ನಾಟಕವಾಡಿ ತಾವೇ ಅದನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿ ಹೆಸರು ಕೀರ್ತಿ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ದುರಾಸೆಯ ಡಾಂಭಿಕರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೋಲಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೀಯಾಳಿಸುವಂತಿದೆ ಈ ನಾಣ್ಣಡಿ. ಯಾರೋ ಅಳಿಯನಿಗೆ ಅತ್ತೆಗೆ ಮೋಸಮಾಡಿ, ಅತ್ತೆಯ ಸ್ವತ್ತನ್ನು ತನ್ನದೆಂಬಂತೆ ದಾನ ಮಾಡಿ ಹೆಸರು ಗಳಿಸುವ ದುರಾಸೆಗೆ ಬಿದ್ದುದನ್ನು ಜನ ಕಂಡುಹಿಡಿದಿರಬೇಕು. ಅವನ ಹೀನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೇ ಬಾಯಿಂದ ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದು ನಾಣ್ಣಡಿಯ ರೂಪ ಪಡೆದಿರಬೇಕು. ಕ್ರಮೇಣ ಇತರರ ಸ್ವತ್ತನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ ಹಂಚುವ ವಂಚಕರಿಗೆಲ್ಲ ಈ ನಾಣ್ಣಡಿ ಅನ್ವಯಿಸಿರಬೇಕು. ಈ ಗಾದೆ ‘ತಂತು’ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಗೋಚರಿಸಿದೆ. ಎಂ.ಎಲ್.ಎ. ಜಯಪ್ಪಗೌಡ ಕುತಂತ್ರ ರಾಜಕಾರಣಿ. ಪತ್ರಿಕೆ ಸಂಪಾದಕ ರವೀಂದ್ರನ ಅಜ್ಜ ಅಜ್ಜಿಯರು ಬಾಳಿ ಬದುಕಿದ ಊರು ಬಸವನಪುರ, ಉದಾರಿಗಳೂ, ಜನಾನುರಾಗಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದ ಅಜ್ಜ ಅಜ್ಜಿಯರು, ತಮ್ಮ ಜಮೀನನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಕಟ್ಟಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಪುರೋಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಮಹತ್ತರ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಕೃತಜ್ಞತಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ಮುಂದೆ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ಹೆಸರನ್ನು ಬಸವನಪುರದ ಜನ ಕೆತ್ತಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ಜಯಪ್ಪಗೌಡ ರಾಜಕೀಯ ದುರುದ್ದೇಶದಿಂದ ಕಿತ್ತುಹಾಕಿಸಿ ತನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥ ಸಾಧನೆಗೆ ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ಸುಪ್ರೀತಗೊಳಿಸಲು ಮಂತ್ರಿಗಳ ಹೆಸರು ಕೆತ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. ರವೀಂದ್ರನ ಬಳಿ ಈ ಕೆಲಸ ತಾನು ಮಾಡಿಲ್ಲ, ಶ್ರೀಕಂಠೇಗೌಡರು ಮಾಡಿದ್ದು ಎಂದು ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ದೂರುತ್ತಾನೆ. ‘ಅತ್ತೇದ್ ತಗಂಡ್ ಅಳಿಯನಿಗೆ ದಾನಮಾಡಿದ’ ಸಮಾಚಾರ ಹೇಳ್ತೀದೀರಾ’ ಎಂದು ಶ್ರೀಕಂಠೇಗೌಡರನ್ನು ತಾನು ದಬಾಯಿಸಿದನೆಂದೂ ನಾಟಕವಾಡುತ್ತಾನೆ. ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಾಣ್ಣಡಿಯ ಬಳಕೆಯಾಗಿ ಕಥೆಯ ಕಲೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ.

ಅನೇಕರ ಅನೇಕ ಅನುಭವಗಳ ಸಾರದಿಂದ ಹೊಮ್ಮಿರುವ ಹಲವಾರು ಗಾದೆಗಳು ಒಳಿತು ಕೆಡುಕುಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಏನು ಮಾಡಬಾರದು, ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ತೀರ್ಮಾನ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಸನ್ನಡತೆಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಸತ್ಯವನ್ನು ಸಾರುತ್ತವೆ. ‘ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಂಡರೂ ಪ್ರಮಾಣಿಸಿ ನೋಡಬೇಕು, ಐದು ಬೆರಳೂ ಒಂದೇ ಸಮ ಇರುತ್ತವೆ. ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ಉದಾಸೀನವೇ ಮದ್ದು, ಕೈಕೆಸರಾದರೆ ಬಾಯಿ ಮೊಸರು, ಕೆಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಬುದ್ಧಿ ಬರುತ್ತೆ, ಅಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಒಲೆ ಉರಿಯುತ್ತೆ, ಬೀಸೋ ದೊಣ್ಣೆ ತಪ್ಪಿದೆ ಸಾವಿರ

ವರ್ಷ ಆಯಸ್ಸು, ಮೂಗು ಹಿಡಿದರೆ ಬಾಯಿ ತನಗೆ ತಾನೇ ಬಿಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೆ, ಹೇಲಿನ ಮೇಲೆ (ಹೆಂಟೆ ಹಾಕಿ) ಕಲ್ಲೆಸೆದು ಮೋರೆ ಮೇಲೆ ಸಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು, ಎಣ್ಣೆ ಬಂದಾಗ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಂತೆ, 'ಹೊಳೆಗೆ ಹಾಕಿದರೂ ಅಳೆದು ಹಾಕಬೇಕು' ಎನ್ನುವಂತಹ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು.

'ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಂಡರೂ ಪ್ರಮಾಣಿಸಿ ನೋಡು' ಎಂಬ ಗಾದೆಗೆ ಜನಪದ ಕಥೆಯೊಂದು ಧಳುಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದೆ. 'ಒಂದೂರಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ರಾಜ. ಒಮ್ಮೆ ಋಷಿಯೊಬ್ಬ ರಾಜನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸತ್ಕಾರಗೊಂಡ. ಸಂತ್ರಪ್ತನಾಗಿ ಹೊರಡುವಾಗ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಂಡರೂ ಪ್ರಮಾಣಿಸಿ ನೋಡು ಎಂದು ರಾಜನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ. ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ರಾಜ ಕೋಣೆಯ ಹಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬರೆಸಿ ನೇತುಹಾಕಿದ. ಕಾಲ ಕ್ರಮೇಣ ರಾಜ ಒಮ್ಮೆ ಬೇಟೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಇತ್ತ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹಿರಿಯರಾಣಿ, ಕಿರಿಯರಾಣಿ ಮನರಂಜನಾ ಸಭೆ ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಿರಿಯರಾಣಿ ಬೇಡನ ವೇಷ ತೊಟ್ಟು, ಕಿರಿಯ ರಾಣಿ ಬೇಡತಿ ವೇಷ ತೊಟ್ಟು ನರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ, ಆಯಾಸಗೊಂಡಿದ್ದ ಅವರು ಅದೇ ವೇಷದಲ್ಲಿಯೇ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬೇಟೆ ಮುಗಿಸಿ ಬಂದ ರಾಜ, ರಾಣಿ ಪರಪುರುಷನೊಂದಿಗೆ ಮಲಗಿದ್ದಾಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಕತ್ತಿ ಎತ್ತುತ್ತಾನೆ. ಕತ್ತಿ ನೇತು ಹಾಕಿದ್ದ ಹಲಗೆಗೆ ತಗಲುತ್ತದೆ. ರಾಜ ಅತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತಾನೆ. 'ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಂಡರೂ ಪ್ರಮಾಣಿಸಿ ನೋಡು' ಎಂಬ ಋಷಿ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಓದುತ್ತಾನೆ. ಹಲಗೆಗೆ ಕತ್ತಿ ತಗುಲಿದ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ರಾಣಿಯರಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಹರ್ಷದಿಂದ ರಾಜನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಾರೆ. ತನ್ನ ರಾಣಿಯರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ ರಾಜನಿಗೆ 'ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಂಡರೂ ಪ್ರಮಾಣಿಸಿ ನೋಡು' ಎಂಬ ಮಾತಿನ ವಿವೇಕ ಜಾಗೃತವಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದೇ, ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಇದೇ ರಾಜನ ಹಿತೋಪದೇಶವಾಗಿ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನೂ ಗಾದೆಯ ಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. 'ತಂತು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಗಾದೆಯ ಸಮರ್ಪಕ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಯವರೆಗಿನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಹಂತದಲ್ಲೇ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ನೈತಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ, ದುಶ್ಚಟಗಳ ದಾಸರಾಗದಂತೆ ಸನ್ಮಾರ್ಗದತ್ತ ನಡೆಯುವ ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರಜೆಗಳಾಗಿ ರೂಪಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಆದರ್ಶಧ್ಯೇಯಗಳನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ, ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳು, ಕೆಲವರು, ಗಾಂಧೀವಾದಿ ಅಣ್ಣಯ್ಯನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ವಸತಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಆಶ್ರಮ ರೀತಿಯ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿನ ಶಿಸ್ತಿನ ವಿದ್ಯಾಶಾಲೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಸುತ್ತಾರೆ. ವಿದ್ಯಾಶಾಲೆಯ ಕೀರ್ತಿ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪಟ್ಟಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೂ ಹರಡುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಪೋಷಕರು, ಶ್ರೀಮಂತರು, ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆತಂದು ಅಲ್ಲಿಗೇ ಸೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೈಟೆಕ್ ಶಾಲೆಗಳಂತೆ

ಅದು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಆಶ್ರಮದ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣದ ಉದ್ದೇಶ ಈಡೇರುತ್ತದೆಯೇ ಎಂಬ ಶೂನ್ಯಭಾವ ಆವರಿಸುತ್ತದೆ. ಆಗ ಶಂಕರಮೂರ್ತಿ ಎಂಬ ಶಿಕ್ಷಕ 'ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರಮಾಣಿಸಿ ನೋಡಬೇಕು' ಎಂಬ ವಿವೇಕ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದರಂತೆ, ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ಬಡವರು, ಶ್ರೀಮಂತರು ಎಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲ ಪೋಷಕರಿಗೂ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಶಿಸ್ತಿನಿಂದ ಬೆಳೆಯಬೇಕು ದುಶ್ಚಟಗಳಿಂದ ದೂರವಿರಬೇಕು ಎಂಬ ಸದುದ್ದೇಶವೇ ಇದ್ದದ್ದು ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ದೊರಕುತ್ತದೆ.

'ಐದು ಬೆರಳೂ ಒಂದೇ ಸಮ ಇರುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂಬ ಗಾದೆ ಎಲ್ಲರ ಜಾಯಮಾನ, ಸ್ವಭಾವಗಳು ಐದು ಬೆರಳುಗಳಂತೆ, ಒಂದೇ ಸಮ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ತಾಯಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಮಕ್ಕಳ ಸ್ವಭಾವವೆಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ ರೀತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಇನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸ್ವಭಾವಗಳು ಒಂದೇ ರೀತಿ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಎಂಬಂತಹ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಗಾದೆಯನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ ಮಾತನ್ನಾಡುವುದುಂಟು. 'ಸಾರ್ಥ' ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಗಭಟ್ಟ, ತಂತ್ರ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಯೋನಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು, ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಯೋಗಿನಿಯಾಗಿ ಪರಿಣತಿ ಹೊಂದಿದ್ದ ಚಂದ್ರಿಕೆಯೇ 'ಶಕ್ತಿ'ಯಾಗಬೇಕು ತಾನು 'ಶಿವ'ನಾಗಬೇಕು ಎಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಅದರಂತೆ ಚಂದ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಯೋನಿ ಪೂಜೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. 'ಯೋಗ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಗುವ ನಿನಗೆ ನಾನು ಹಿಡಿದಿರುವ ತಂತ್ರಮಾರ್ಗದ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವವಿಲ್ಲ ಅಂತ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ, 'ಐದು ಬೆರಳೂ ಒಂದೇ ಸಮ ಇರಲ್ಲ, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಜಾಯಮಾನವೂ ಒಂದೇ ರೀತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಅವರವರ ಜಾಯಮಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ದಾರಿ ಹಿಡಿಯಬೇಕು. ನನಗೆ ತಂತ್ರ ಫಲ ಕೊಟ್ಟಿದೆ' ಎಂದು ಪೀಠಿಕೆ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. 'ಐದು ಬೆರಳೂ ಒಂದೇ ಸಮ ಇರಲ್ಲ' ಎನ್ನುವ ಈ ಪುಟ್ಟ ಗಾದೆ, ನಾಗಭಟ್ಟ, ಚಂದ್ರಿಕೆ, ಇಬ್ಬರ ಪಾತ್ರಗಳ ನಂಬಿಕೆ, ಸ್ವಭಾವಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ತಿರುವಿನ ಮುಖ್ಯ ಘಟ್ಟವೂ ಇದಾಗಿದೆ.

'ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ಉದಾಸೀನವೇ ಮದ್ದು' ಎಂಬ ಗಾದೆ ನೇರವಾಗಿ ಅದರ ಆಶಯವನ್ನು ಸಾರುತ್ತದೆ. ಯಾರೂ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಮೆರೆಯಬಾರದು. ಅಂತಹವರನ್ನು ಕುಟುಂಬ, ಸಮಾಜ, ಉದಾಸೀನ ಮಾಡುವುದೇ ಒಳಿತು ಎಂಬ ವಿವೇಕವನ್ನು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವಂತಿದೆ. 'ಕವಲು' ಕಾದಂಬರಿಯ ಇಳಾ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಉಪನ್ಯಾಸಕಿ. 'ಸ್ತ್ರೀವಾದ' ಸಮಾನತೆಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸದೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಗಂಡನಲ್ಲಿ ತಪ್ಪು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುತ್ತ

ಗಂಡನ ಮನೆಯವರನ್ನು ನಿಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತ ತನ್ನ ಮಾತು ನಿರ್ಧಾರಗಳೇ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಜಗಳವಾಡುವ ಹಠಮಾರಿ ಹೆಂಗಸು. ಗಂಡನ ಸಂಪಾದನೆ, ಆಸ್ತಿ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ತಾನು, ತನ್ನ ಮಗು ಮಾತ್ರ ಹಕ್ಕುದಾರರು ಎಂಬ ದುಷ್ಟತನದಿಂದ ಗಂಡನ ಯಾವ ಬಂಧುಗಳ ಬಳಿಯೂ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಉನ್ನತ ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗಂಡನಿಗೆ ದೆಹಲಿಗೆ ವರ್ಗವಾದರೂ ತನ್ನ ಸ್ತ್ರೀವಾದದ ತಿಳುವಳಿಕೆ, ಹಕ್ಕು, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳೇ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವೆಂಬಂತೆ ದುರಹಂಕಾರದಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಗಂಡನಿಗೇ 'ಅಹಂಕಾರ'ವೆಂಬಂತೆ ಅವನನ್ನು ಉದಾಸೀನ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾಳೆ. ಗಂಡನಿಗೆ ದೂರವಾಣಿ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದೂ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೆ ಕಡಿಮೆ ಎಂಬ ಧಿಮಾಕಿನಲ್ಲಿರುತ್ತಾಳೆ. 'ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ಉದಾಸೀನವೇ ಮದ್ದು' ಎಂದು ಗಂಡನನ್ನು ಉದಾಸೀನ ಮಾಡಿದೆ ಎಂದು ಬೀಗುತ್ತಾಳೆ. ಸ್ವಾರಸ್ಯವೆಂದರೆ ಇವಳ ದುರ್ವರ್ತನೆಗಳನ್ನೂ ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಸನ್ನಡತೆಯ ಗಂಡ ವಿನಯನೇ ಅವಳ 'ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ಉದಾಸೀನವೇ ಮದ್ದು' ಎಂಬ ಪಾಠ ಕಲಿಯುತ್ತಾನೆ. ಇವಳು ಗಂಡನ ಬಗ್ಗೆ ಆಡುವ ಮಾತು 'ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ಉದಾಸೀನವೇ ಮದ್ದು' ಎಂಬುದು ಅವಳಿಗೇ ಹೆಚ್ಚು ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ವ್ಯಂಗ್ಯವನ್ನು ಸಂದರ್ಭ ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ.

'ಕಷ್ಟಪಟ್ಟರೆ ಫಲವುಂಟು', ದುಡಿದು ತಿನ್ನಬೇಕು ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಮನಗಾಣಿಸುವ ಗಾದೆ 'ಕೈಕೆಸರಾದರೆ ಬಾಯಿ ಮೊಸರು', 'ಗೃಹಭಂಗ' ಕಾದಂಬರಿಯ ಚೆನ್ನಿಗರಾಯ, ಅಪ್ಪಣ್ಣಯ್ಯ ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದವರು. ಶತ ಸೋಮಾರಿಗಳು, ಅಪ್ರಯೋಜಕರು, ಗಂಡನ ಪಾಲಿನ ಶ್ಯಾನುಭೋಗಿಕೆ ಕೆಲಸವನ್ನೆಲ್ಲ ಚೆನ್ನಿಗರಾಯನ ಹೆಂಡತಿ ನಂಜಮ್ಮನೇ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಚೆನ್ನಿಗರಾಯನ ತಮ್ಮ ಅಪ್ಪಣ್ಣಯ್ಯ, ಶ್ಯಾನುಭೋಗಿಕೆಯ ಪೋಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತನಗೂ ಸಮಪಾಲು ಬರಬೇಕೆಂದು ಅತ್ತಿಗೆಯೊಡನೆ ವಾಗ್ವಾದ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಅಪ್ಪಣ್ಣಯ್ಯನ ಹೆಂಡತಿ ಸಾತುವಿನ ಬಳಿ ಮಾತನಾಡಲು ಅಪ್ಪಣ್ಣಯ್ಯನ ಮನೆಗೆ ನಂಜಮ್ಮ ಬರುತ್ತಾಳೆ. 'ಶ್ಯಾನುಭೋಗಿಕೆ ಲೆಕ್ಕ' ಏನು ಬರೆಯೋದು, ಬೇಕಾದರೆ ನಾನೂ ಬರಕೊಡ್ತೀನಿ 'ಕೈ ಕೆಸರಾದರೆ ತಾನೆ ಬಾಯಿ ಮೊಸರು' ಎಂದು ಏನೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡದ ಸಾತು ನಂಜಮ್ಮನನ್ನೇ ದಬಾಯಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಶ್ಯಾನುಭೋಗಿಕೆ ಲೆಕ್ಕ ಬರೆಯೋದೇನು ಮಹಾಕೆಲಸ ಎಂದು ಹೀಯಾಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. ದುಡಿದು ತಿನ್ನದ ಸೋಮಾರಿಗಳೇ, ಕಷ್ಟ ಪಟ್ಟು ಹಗಲಿರುಳೂ ದುಡಿಯುವವರ ಬಳಿ ದುಡಿಮೆಯ ಫಲಾಫಲಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ವೈಚಿತ್ರ್ಯವನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

'ಕೆಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಬುದ್ಧಿ ಬರುತ್ತೆ, ಅಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಒಲೆ ಉರಿಯುತ್ತೆ' ಎಂಬುದೂ

ಮನುಷ್ಯರ ನಡವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವ ಗಾದೆ. ಗಾದೆಯ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿರುವ ಹೋಲಿಕೆಯಿಂದ ಗಾದೆಯ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದ ಪರಿಣಾಮವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಡುಗೆಯಾದ ನಂತರ ಒಲೆ ಉರಿಯುವ ಹಾಗೆ, ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಬಾರದ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಆಗಬಾರದ ಘಟನೆಗಳು ಆಗಿಹೋದ ನಂತರ ತಪ್ಪಿನ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದ ಬೇಗೆಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆ ವೇಳೆಗೆ ಬದುಕನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಕಾಲ ಮಿಂಚಿ ಹೋಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗದಂತೆ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸಬೇಕು, ಎಂಬ ಹಿತನುಡಿಯನ್ನು ಗಾದೆ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. 'ದೂರ ಸರಿದರು' ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕಿ ವಿನತೆ, ತಾಯಿಯ ಮೇಲಿನ ಅತಿಯಾದ ಭಯ, ಪ್ರೀತಿಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಬದುಕನ್ನೇ ಬಲಿ ತೆತ್ತವಳು. ಬೇರೊಂದು ಹೆಣ್ಣಿನೊಡನೆ ತಾನು ಪ್ರೀತಿಸಿ, ಆರಾಧಿಸಿದ ಆನಂದನ ವಿವಾಹವಾದ ನಂತರ ತನ್ನ ಅಧೈರ್ಯ ದುಡುಕು ನಿರ್ಧಾರಗಳ ತಪ್ಪಿನ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನನ್ನೇ ಶಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಎಂದೋ ಬರಬೇಕಿದ್ದ ಧೈರ್ಯ, ನಿರ್ಧಾರ, ತಡವಾಗಿ ಬಂದದ್ದಕ್ಕೆ 'ಕೆಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಬುದ್ಧಿ ಬರುತ್ತೆ, ಅಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಒಲೆ ಉರಿಯುತ್ತೆ' ಎಂದು ತನ್ನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಾಳೆ. 'ಅಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಒಲೆ ಉರಿಯಿತು, ಕೆಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಬುದ್ಧಿ ಬಂತು, ಎಂತಲೂ ಈ ಗಾದೆಯನ್ನು ಬಳಸುವುದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ.

'ಬೀಸೋ ದೊಣ್ಣೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಆಯಸ್ಸು' ಎಂಬುದು, ಉತ್ತೇಕ್ಷೆಯ ಹೋಲಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಬದುಕಿಗೆ ಎಚ್ಚರ ನೀಡುವ ಮಾರ್ಮಿಕವಾದ ಗಾದೆ. ಬೀಸುವ ದೊಣ್ಣೆಯ ಏಟಿನಿಂದ ಒದಗಬಹುದಾದ ಸಾವು ನೋವುಗಳನ್ನು ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ಮನುಷ್ಯನ ಆಯಸ್ಸು ಉಳಿಯುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಗಾದೆಯ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ. ಹಾಗೆಯೇ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎದುರಾಗುವ ಕಷ್ಟ ನಷ್ಟಗಳನ್ನು, ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು, ಉಪಾಯವಾಗಿ ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಮುಂದಿನ ದಾರಿ ಸುಗಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಬದುಕನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಧೈರ್ಯ ತುಂಬುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಗಾದೆಯ ಅಂತರಾರ್ಥ. 'ದಾಟು' ಕಾದಂಬರಿಯ ಮಂತ್ರಿ ಮೇಲಗಿರಿಗೌಡರ ಮಗ ಶ್ರೀನಿವಾಸ, ಜೋಯಿಸರ ಮಗಳು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿ ಸತ್ಯಭಾಮ, ಸಹಪಾಠಿಗಳು. ಪ್ರೀತಿಸಿ ಮದುವೆಯಾಗಲು ಮುಂದಾಗುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ತಾಯಿ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯ ಬೆದರಿಕೆ ಒಡ್ಡಿ ಮದುವೆಯಾಗದಂತೆ ಮಗನನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನ ಜಾತಸ್ಥರಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಣ್ಣು ತಂದು ಮಗನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ಹೆಂಡತಿ ಹೆರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಕಾಲಿಕ ಮರಣ ಹೊಂದುತ್ತಾಳೆ. ನಂತರ ಕುಡಿತದ ಚಟಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ಪಾಡನ್ನು ನೋಡಿದ ಸತ್ಯ, ಮಾದಿಗರ ಬೆಟ್ಟಯ್ಯನ ಮಗಳು ಮೀರಳನ್ನು ಶ್ರೀನಿವಾಸ

ಮದುವೆಯಾಗುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅದನ್ನು ತಿಳಿದ ಮಂತ್ರಿ ಮೇಲಗಿರಿಗೌಡರು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮದುವೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಸತ್ಯ ಅಣ್ಣ ವೆಂಕಟೇಶನ ಮೊರೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ವೆಂಕಟೇಶ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ ಅವರಿಂದ ಸುಲಭದ ದರದಲ್ಲಿ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಜಮೀನು ಪಡೆಯುವ ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮದುವೆ ತಪ್ಪಿಸುವ ಭರವಸೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಮಂತ್ರಿಗಳು ತೃಪ್ತರಾಗಿ, 'ಬೀಸೋ ದೊಣ್ಣೆ ತಪ್ಪಿಸ್ಕಂಡೆ ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಆಯಸ್ಸು' ಎಂದು ಸದ್ಯದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಾನ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ವೆಂಕಟೇಶ, ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಸ್ವಂತ ತಂಗಿಯ ಚಾರಿತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಮಸಿ ಬಳಿಯುವಂತಹ ಮಾತನಾಡಿ ಮೀರಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿನ ದುರಂತಕ್ಕೂ ಒಂದು ರೀತಿ ಕಾರಣನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಕೆಲವರು, ಇತರರಿಗೆ ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಉಪಕಾರಿಗಳಾಗದೇ ಪರಮ ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿ ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇತರರ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹವರನ್ನು ಅಮೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿ ಅಂತಹವರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಅಮೇದ್ಯದ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲೆಸೆದರೆ ನಮ್ಮ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವ ಅಪಾಯವೇ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ವೃಥಾ ಮನಸ್ತಾಪ, ಕಾಲಹರಣ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸದಿರುವುದೇ ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂಬ ನೀತಿಯನ್ನು ಸಾರುವ ನಾಣ್ಣಡಿ 'ಹೇಲಿನ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲೆಸೆದು ಮೋರೆ ಮೇಲೆ ಸಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು'. 'ಗೃಹಭಂಗ'ದ ಚೆನ್ನಿಗರಾಯ ಹೆಂಡತಿ, ಮಕ್ಕಳು, ಸಂಸಾರ ಎಂಬ ಯಾವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನೂ ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳದ ಸೋಮಾರಿ, ಉಂಡಾಡಿಗುಂಡ. ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ನಂಜಮ್ಮ ಸಂಸಾರದ ನೊಗ ಹೊತ್ತು ಹೆಣಗುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಮಗಳ ಮದುವೆ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಊರಿನ ಮೇಷ್ಟರು ವೆಂಕಟೇಶಯ್ಯನವರ ಜೊತೆ, ಗಂಡನನ್ನು ತಿಪಟೂರಿನ ಸಮೀಪದ ತಿರುಮಗೊಂಡನ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬೀಗರಾಗುವವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಿಗರಾಯ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಊಟ ಮಾಡಿ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಮ್ಮತವಲ್ಲದ ಅವನ ಈ ವರ್ತನೆಯಿಂದ ಮದುವೆಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮುರಿದು ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ನಂಜಮ್ಮನಿಗೆ ಸಂಕಟ, ಕೋಪ, ಹತಾಶೆ ಎಲ್ಲವೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ನುಗ್ಗಿ ಬಂದರೂ 'ಹೇಲಿನ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲೆಸೆದು ಮೋರೆ ಮೇಲೆ ಸಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು', ಎಂದುಕೊಂಡು ಗಂಡನೊಡನೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತು ಬೆಳೆಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಈ ಗಾದೆ ಒದಗಿಬಂದಿದೆ. ಭೈರಪ್ಪನವರ ಸನ್ನಿವೇಶ ಕೌಶಲದ ಜಾಣ್ಮೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಹೇಲಿನ ಮೇಲೆ ಹೆಂಟೆ ಹಾಕಿ ಮುಖಕ್ಕೆ ಸಿಡಿಸಿ ಕೊಂಡಂತೆ ಬಂತಲೂ ಈ ಗಾದೆ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಮನಸ್ಸು ಬಿಚ್ಚಿ, ಮುಕ್ತವಾಗಿ, ಮಾತನಾಡದೇ, ಶ್ರೀಮದ್ಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನು ತೋರುವವರನ್ನು 'ಮಾತಾಡಿದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಉದುರುತ್ತೋ' ಅನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಇರತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಗಾದೆ ಬಣ್ಣಿಸಿ ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುವುದಿದೆ. ಅಸಂಭವ ಹೋಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅರಳಿರುವ ಈ ಗಾದೆ ಅತಿಯಾದ ಅಸಹಜ ವರ್ತನೆ, ಯಾರಿಗೂ ಎಂದಿಗೂ ಸಲ್ಲದು ಎಂಬುದನ್ನು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. 'ದೂರ ಸರಿದರು' ಕಾದಂಬರಿಯ ವಿನತೆ ತನ್ನ ಪ್ರೇಮಿ ಆನಂದನ ಹಿತಮಿತ ಮಾತು, ಮೌನಗಳನ್ನು ಛೇಡಿಸಿ 'ಮಾತಾಡಿದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಬಾಯಿಂದ ಮತ್ತು ರತ್ನ ಉದುರಿಯಾವೋ' ಎಂಬ ಗಾದೆಯನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಆನಂದನನ್ನು ಕಂಡು ನಿಧಿ ಸಿಕ್ಕಷ್ಟು ಸಂತೋಷದಿಂದ, ಭಾವುಕಳಾದ ವಿನತೆಯ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಲೂ ಇದು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.

'ಮೂಗು ಹಿಡಿದರೆ ಬಾಯಿ ತನಗೆ ತಾನೇ ಬಿಟ್ಟುಳುತ್ತೆ' ಅನ್ನುವ ಮಾತು ಬಹು ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದೇ ಆಗಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಹಿ ಔಷಧಿ ಸೇವಿಸಲು ಮಕ್ಕಳು ಬಾಯಿ ತೆಗೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ತೆಗೆದರೂ ಔಷಧಿ ಎಂದು ತಿಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಬಾಯಿಂದ ಉಗಿಯುತ್ತಾರೆ. ಬುದ್ಧಿ ತಿಳಿದ ಮಕ್ಕಳಂತೂ ದೂರ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ತಾಯಿಯಾದವಳೂ ಮಗುವನ್ನು ಮುದ್ದಿಸಿ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿಕೊಂಡು ಔಷಧದ ಸೂಚನೆಯೂ ಸಿಗದಂತೆ ಒಳಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಜೇನು ಅಥವಾ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಸವಿ ಸವಿ ಮಾತನಾಡಿ ಮೂಗು ಹಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ತೆರೆದ ಬಾಯಿಗೆ ಔಷಧಿ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಈ ಕ್ರಿಯೆ, ಗುಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಉಪಾಯದಿಂದ ಹೊರತೆಗೆಯುವ ತಂತ್ರಕ್ಕೂ ಹೋಲಿಸಿ ಮಾತನಾಡುವುದು ರೂಢಿಗೆ ಬಂದಿತು. 'ಮೂಗು ಹಿಡಿದರೆ ಬಾಯಿ ತನಗೆ ತಾನೇ ಬಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ' ಎಂಬ ಮಾತು ಬಾಯಿಂದ ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದು ತನಗೆ ತಾನೇ ಗಾದೆಯ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆಯಿತು. 'ಅನ್ವೇಷಣ' ಮತ್ತು 'ತಂತು' ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಗಾದೆಯ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. 'ಅನ್ವೇಷಣ'ದ ಕಥಾನಾಯಕ ತನ್ನ ತಪ್ಪಿನ ಅರಿವಾಗಿ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯಲು ಸಂಧಾನದ ಮಾತುಕತೆಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಹೆಂಡತಿ ಅವನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಅಪ್ಪ ತಾನು ಮೂರನೆಯವರ ಮುಖಾಂತರ ಅವನ ಮೇಲೆ ಕೇಸು ಹಾಕಿ, ಕೋರ್ಟಿನ ಮೂಲಕ ಜೀವನಾಂಶ ಕಚ್ಚಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂಬ ಬೆದರಿಕೆ ಒಡ್ಡಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನು ಹೆಂಡತಿಯ ಬಳಿ ಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಬಂದನೆಂದು, 'ಮೂಗು ಹಿಡಿದರೆ ಬಾಯಿ ತನಗೆ ತಾನೇ ಬಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ' ಎಂದು ಗಾದೆಯಾಡಿ ಬೀಗುತ್ತಾನೆ. 'ತಂತು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪತ್ರಕರ್ತ ತಲ್ಲಾರರು ಬಿಚ್ಚು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ,

ಕೆಚ್ಚಿದೆಯಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಭಾರತದ ಸರ್ಕಾರದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು, ಅವನತಿಗಳನ್ನು ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದರ ಫಲವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರದ ಏಜೆಂಟರುಗಳಂದಿದ್ದವರು ತಲ್ಲಾರರ ಅಳಿಯನ ಮೇಲೆ ಏನೂ ತಪ್ಪು ಮಾಡದಿದ್ದರೂ ದೋಷಾರೋಪಣೆ ಹೊರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸರ್ಕಾರದ ವಿರುದ್ಧ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಟೀಕಿಸಿ ಬರೆದಿದ್ದರ ಪರಿಣಾಮವೇ ಇದು. ಅದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪೇನಿದೆ ಎಂಬಂತೆ ವರ್ತಕನೊಬ್ಬ 'ಬಾಯಿ ಬಿಡಿಸಬೇಕು ಅಂದರೆ ಮೂಗು ಹಿಡಕೋಬೇಕು' ಎಂದು ತನಗೆ ತೋರಿದಂತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಎರಡೂ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಗಾದೆಯಿಂದ ಕಥೆ, ಪಾತ್ರ, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಶೇಷತೆಯೇನೂ ಒದಗಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಗಾದೆ ನೇರವಾಗಿ ಸಹಜ ಮಾತಿನಂತಿರುವುದೂ ಕಾರಣವಿರಬಹುದು.

'ಎಣ್ಣೆ ಬಂದಾಗ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಂತೆ' ಎಂಬ ನಾಣ್ಣುಡಿ ಸಮಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಸಂದರ್ಭ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಔಚಿತ್ಯವನ್ನು ಎಣ್ಣೆ ತಯಾರಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಎಣ್ಣೆಯ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹರಳು ಬೀಜಗಳನ್ನು ಗಂಟೆಗಟ್ಟಲೆ ಬೇಯಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆ ಬರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪಬಾರದು. ಆ ಸಮಯಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದು ಕುಳಿತು ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾರೋ ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತೂಕಡಿಸಿ ನಿದ್ದೆಗೆ ಜಾರಿರಬಹುದು. ಆ ಉದಾಹರಣೆಯೇ ಮುಂದೆ ಬಾಯಿಂದ ಬಾಯಿಗೆ ನಲಿದಾಡಿ ಸಮಯಪ್ರಜ್ಞೆ ಇಲ್ಲದೆ ಸದವಕಾಶಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಎಣ್ಣೆಯವರ ಕತೆಯನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ಮಾತನಾಡುವುದು ರೂಢಿಗೆ ಬಂದಿರಬೇಕು. 'ಎಣ್ಣೆ ಬಂದಾಗ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಂತೆ' ಎಂಬ ಮಾತು ಗಾದೆಯ ಪಟ್ಟಕ್ಕೇರಿರಬೇಕು. 'ಮತದಾನ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣಾ ಪ್ರಚಾರದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಾಷಣಕಾರನೊಬ್ಬ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಿರಿಮೆ, ಗರಿಮೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತ ಎಣ್ಣೆ ಬಂದಾಗ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಂತೆ ಆಗಬಾರದು. ಕರ್ನಾಟಕವು ಚೂರುಚೂರಾಗಬಾರದು, ಅಖಂಡ ಕರ್ನಾಟಕವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಕರೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತ ಮಾತ್ರ ಬೇರೆಯೇ ಉಳಿಯಬೇಕು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಬೇಡ ಎಂದು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ 'ಈ ವಕ್ತಿಗ್ ನನ್ನಕ್ಕು ಬೇಡ ಅನ್ನೂದು' ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಲಿಂಗಾಯಿತರು, ವಕ್ಕಲಿಗರು ಇತರರಿಗೆ, ಜಾತಿ ದ್ವೇಷದ ಕಿಚ್ಚು ಹತ್ತುತ್ತದೆ. ಗಲಭೆ ಗೊಂದಲಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಎಣ್ಣೆ ಬಂದಾಗ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಕೂತ ಗಾಂಪರಂತೆಯೇ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ.

'ಹಾಸಿಗೆ ಇದ್ದಷ್ಟು ಕಾಲು ಚಾಚು' ಎಂಬುದು ಬಹು ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಇಂದಿಗೂ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗಾದೆ. ಹಾಸಿಗೆ ಇರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೀರಿ ಕಾಲು

ಚಾಚಿದರೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನಿದ್ದೆ ಬಾರದೆ ಒದ್ದಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಬಹಿರಂಗದ ಅರ್ಥದ ಹೋಲಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ, ನಮ್ಮ ಆದಾಯದ ಇತಿಮಿತಿಗಳನ್ನು ಅರಿತು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಬೇಕು, ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಕು ಎಂದು, ಸುಖ ಜೀವನದ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಗಾದೆಯ ಅಂತರಂಗ ದ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. 'ಸಾಕ್ಷಿ' ಹಾಗೂ 'ತಂತು' ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಗಾದೆಯ ಮಾತಿದೆ. ಸಾಕ್ಷಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರಧಾರಿ ಪರಮೇಶ್ವರಪ್ಪ ದಾನಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾದ ಮನೆತನದವನು, ಉದಾರಿ. ಅವನಂತೆಯೇ ಅವನ ಮಗ ರಾಮಕೃಷ್ಣನೂ ವಿಶಾಲ ಮನಸ್ಸಿನವನು, ಪರೋಪಕಾರ, ದಾನಧರ್ಮ ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರಗಳನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡವನು. ಆದರೆ ಪರಮೇಶ್ವರಪ್ಪನ ಬೀಗನಾದ ನಾಗಪ್ಪ ತದ್ವಿರುದ್ಧ ಸ್ವಭಾವದವನು. ಮಹಾಜಿಪುಣ, ಕಾಸು ಕಾಸಿಗೂ ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕುವ ವಿಚಿತ್ರ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರಸ್ತ. ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆ ಬಟ್ಟೆಗಳಿಗೂ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಖರ್ಚುಮಾಡದ ಕಡುಲೋಭಿ. ರಾಮಕೃಷ್ಣನ ಮಗ ಗಣೇಶನನ್ನು ಹೈಸ್ಕೂಲು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ತಿಪಟೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ರಾಮಕೃಷ್ಣನ ಹೆಂಡತಿ ಸುಕನ್ಯೆ ತೀರ್ಮಾನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇದು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಗಣೇಶನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾಗಪ್ಪನ ಜಿಪುಣತನ, ಪರೋಪಕಾರ ಮಾಡದ ಗುಣ, ಮಗನಿಗೂ ಬರಬಹುದೆಂಬ ಆತಂಕ ರಾಮಕೃಷ್ಣನದಾದರೆ, ಜಿಪುಣ ತಾತನೊಡನೆ ಏಗುವುದು ಕಷ್ಟ, ತನ್ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೂ ಧಕ್ಕೆಯಾಗಬಹುದು ಎಂಬ ಅನಿಸಿಕೆ ಗಣೇಶನದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮಧ್ಯೆ, ಸುಕನ್ಯೆ, ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ 'ಹಾಸಿಗೆ ಇದ್ದಷ್ಟು ಕಾಲು ಚಾಚುವುದನ್ನು ಹುಡುಗರು ಕಲಿತರೆ ತಪ್ಪೇನು? ತಂದೆಗೆ ಯಾವ ದುಶ್ಚಟಗಳೂ ಇಲ್ಲವಲ್ಲಾ ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಆಲೋಚಿಸಿ, ತನ್ನ ಹಠವನ್ನೇ ಸಾಧಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಜಿಪುಣತನವಾಗಲೀ, ಉದಾರತೆಯಾಗಲೀ ಯಾವುದೂ ಅವರವರ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಮೀರಬಾರದು, ಆಗಲೇ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೂ, ಸಮಾಜಕ್ಕೂ ಒಳಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಪ್ರಸಂಗ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

'ತಂತು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ 'ಹಾಸಿಗೆ ಇದ್ದಷ್ಟು ಕಾಲು ಚಾಚಬೇಕು' ಎಂಬ ಗಾದೆ, ಅಂತಸ್ತು, ಅದ್ದೂರಿ, ಆಡಂಬರಗಳೇ ಬದುಕು ಎಂಬ ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲಿದ್ದ, ಪತ್ನಿಗೆ ವಿವೇಕ ಹೇಳುವ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಗಂಡನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಪತ್ರಿಕಾ ಸಂಪಾದಕ ರವೀಂದ್ರ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿ, ಸಭ್ಯವ್ಯಕ್ತಿ, ದಾನ ಧರ್ಮ ಔದಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದ ಮನೆತನದವನು. ಅವನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದ ಕಾಂತಿ ಶ್ರೀಮಂತನ ಮಗಳು. ಅಂತಸ್ತು, ಆಡಂಬರಗಳಿಗೇ ಮನಸೋತವಳು. ತಂದೆ ಲಂಚಕೋರನೆಂದು ಕುಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದು, ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಗಳಿಸಿದ್ದವನು.

ಮದುವೆಯಾದ ಮರುದಿನ ಹನಿಮೂನಿಗೆ ನವದಂಪತಿಗಳು ಹೊರಟಾಗ ಮೂರನೇ ದರ್ಜೆಯ ರೈಲು ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಬೇಕಾದಾಗ ಗಂಡನ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಂತಿ ಅಸಮಾಧಾನ ಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. 'ಹಾಸಿಗೆ ಇದ್ದಷ್ಟು ಕಾಲು ಚಾಚಬೇಕು' ಎಂದು ಗಂಡ ವಿವೇಕ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಷ್ಟು ದುಡ್ಡಿರದಿದ್ದರೆ ಹನಿಮೂನೇ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಮೂದಲಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಮುಂದಿನ ನಿಲ್ದಾಣದಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ಬಿಡೋಣ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಲಂಚದ ದುಡ್ಡಿನಲ್ಲಿ ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡಬಹುದು. ನ್ಯಾಯವಾದ ಸಂಪಾದನೆ ಇರೋರು 'ಹಾಸಿಗೆ ಇದ್ದಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಕಾಲು ಚಾಚಬೇಕು' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗಾದೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಎರಡು ಸಾರಿ ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಬಳಸಿ ಮನಗಾಣಿಸಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ರವೀಂದ್ರ ಕಾಂತಿಯರ ದಾಂಪತ್ಯದ ಅಪಸ್ವರದ ಆರಂಭವಾಗಿಯೂ ಈ ಪ್ರಸಂಗ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

'ಮನೆಗೆ ಮಾರಿ ಪರರಿಗೆ ಉಪಕಾರಿ' ಎಂಬ ನಾಣ್ಣಡಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ, ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ, ಯಾವ ಉಪಕಾರವನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತಾ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇತರರು ತನ್ನನ್ನು ಪರೋಪಕಾರಿ ಎಂದು ಹೊಗಳಲಿ ಎಂದು ಇತರರಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯವರನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾರ್ಥಿಯಾಗಬಾರದು. ಕುಟುಂಬ, ಸಮಾಜ, ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೂ ಉಪಕಾರಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಆಗ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಘನತೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನೂ ನಾಣ್ಣಡಿಯ ಅಂತರಾರ್ಥ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. 'ದಾಟು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಈ ನಾಣ್ಣಡಿ ಸತ್ಯ ಅಣ್ಣ ವೆಂಕಟೇಶನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಜಾತಿಯತೆಯ ವಿಷ ವರ್ತುಲದಲ್ಲೇ ಬದುಕು ನಡೆಸುವ ತಿರುಮಲಾಪುರದವರು ಜನಗಣತಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿ ಪಂಗಡದವರೂ ತಮ್ಮ ಜಾತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ದಾಖಲಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಆಯಾ ಜಾತಿಯ ಮುಖಂಡರು ನಿರ್ಧರಿಸುವರೋ, ಅದರಂತೆಯೇ ಜನಗಣತಿಯವರಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಬೇಕು ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೋಮಿನವರಿಗೂ ತಮ್ಮನ್ನು ಮೇಲು ಜಾತಿಯೊಂದಿಗೆ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲವಾಗುತ್ತದೆ. ನೊಣಬ, ಬಣಜಿಗ, ಬಿಳಿಮಗ್ಗ, ಶೆಟ್ಟಿ, ಜಂಗಮಶೆಟ್ಟಿ ಎಂದೆಲ್ಲ ಒಳಪಂಗಡಗಳನ್ನು ಹೇಳದೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಲಿಂಗಾಯತರು ಅಥವಾ ವೀರಶೈವರೆಂದು, ಕುರುಬರು ಕಾಳಿದಾಸ ಮತದವರೆಂದೂ ಬೇಡರು ವಾಲ್ಮೀಕಿಗಳ ಮತದವರು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಉಪ ಪಂಗಡಗಳನ್ನು ಹೇಳದೆ ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಮಾಧ್ವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಸ್ವಾರ್ಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಎಂದಷ್ಟೇ ಹೇಳಬೇಕು ಎಂಬಂತಹ ಹಲವಾರು ಭಿತ್ತಿಪತ್ರಗಳು, ಕರಪತ್ರಗಳು ಊರಿನಲ್ಲಿ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ಊರಿನ ಹಿರಿಯಗೌಡ ತಿರುಮಲೇಗೌಡರು ಮತ್ತು

ಇತರ ಮುಖಂಡರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಭೆ ಸೇರಿ ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನಿಂದ ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕೆಂದು ಯೋಜನೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಮಂತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯಲು ಊರಿನ ಪುರೋಹಿತನೆನಿಸಿದ್ದ ಪೂಜಾರಿ ವೆಂಕಟೇಶನ ಸಹಾಯ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲ ಕೋಮುಗಳ ಹಿರಿಯ ಮುಖಂಡರು ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಧಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರಗಂಧಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿಸಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು, ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಿಗೆ ದುಡ್ಡು ಕೊಡಬೇಕು ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿ ವೆಂಕಟೇಶ ದುಡ್ಡು ವಸೂಲು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಂಡ ತಂಗಿ ಸತ್ಯಳಿಗೆ ಅಣ್ಣನ ವರ್ತನೆ ಬೇಸರ ಬರಿಸುತ್ತದೆ. ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ, ತನಗೆ ಬೇಕಾದಂತೆ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಬರೆದುಕೊಡುವಂತೆ ತಂಗಿಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದು ತನ್ನಿಂದಾಗದ ಕೆಲಸವೆಂದು ಸತ್ಯ ಖಡಾಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಅಣ್ಣ ನೀನು ಮಾಡುಲ್ಲ, 'ಮನೆಗೆ ಮಾರಿ ಪರರಿಗೆ ಉಪಕಾರಿ' ಎಂದು ಮೂದಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಣ್ಣ ಮಾಡಲಿರುವ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಸಭೆಯ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವುದಾಗಿ ತಂಗಿ ಬೆದರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ವೆಂಕಟೇಶನ ಸಿಟ್ಟು ಮತ್ತೂ ತಾರಕಕ್ಕೇರುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದಂತೆ ಸಜ್ಜನರು ವರ್ತಿಸದಿದ್ದಾಗ ಇಂತಹ ಗಾದೆಯನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಿ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೇ ದೂರುವುದೂ, ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವುದೂ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ.

'ಉಪ್ಪು ತಿಂದೋನು ನೀರು ಕುಡೀತಾನೆ' ಎಂಬ ಗಾದೆ ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯವಾದದ್ದು. ಇಂದಿಗೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವಂತಹದು. ಉಪ್ಪು ತಿಂದವನು ನಂತರ ಹೇಗೆ ನೀರು ಕುಡಿಯಲೇ ಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಇರುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದವರು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತಂದುಕೊಳ್ಳದಿರುವುದೇ ಕ್ಷೇಮ ಎಂದು ಈ ಗಾದೆ ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತದೆ. 'ಸಾಕ್ಷಿ' ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರಧಾರಿ ಪರಮೇಶ್ವರಪ್ಪ ಸಂಸ್ಕಾರವಂತ, ದಾನ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಹೆಸರಾದವನು. ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರ, ಅನ್ನದಾನಗಳೇ ತನ್ನ ದೈನಂದಿನ ಬದುಕಿನ ಗುರಿ ಎಂಬಂತೆ ಬಾಳಿದವನು. ಕೋಟೀನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಸುಳ್ಳು ಸಾಕ್ಷಿಯಿಂದ ಆತ್ಮಾವಲೋಕನದ ಬೇಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂದು, ನೊಂದು, ನೇಣಿಗೆ ಶರಣಾದವನು. ಆದರೆ ಹೆಣ್ಣು ತಂದ ಅವನ ಬೀಗ ನಾಗಪ್ಪ ಅತ್ಯಂತ ಜಿಪುಣ. ಕಾಸು ಕಾಸಿಗೂ ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕುವ ವ್ಯವಹಾರ ಚತುರ. ವೃದ್ಧ ನಾಗಪ್ಪ, ಪರಮೇಶ್ವರಪ್ಪನ ಧಾರಾಳತನ, ಅನ್ನದಾನ, ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅದು ಅವಿವೇಕವೆಂದೇ ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮಗಳು ಸುಕನ್ಯಳಿಗೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದರೂ ಬೀಗರ ಮುಂದೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ 'ಉಪ್ಪು ತಿನೋನು ನೀರು ಕುಡೀತಾನೆ' ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಸುಮ್ಮನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಆದರೆ ನಾಗಪ್ಪನ ಆಲೋಚನೆಯಂತೆ ಪರಮೇಶ್ವರಪ್ಪನ ಮನೆಗೆ ಯಾವ ಬಡತನವೂ ದಾರಿದ್ರ್ಯವೂ ಅಡರಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಪರಮೇಶ್ವರಪ್ಪನ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಅವನ ಮಗಳು ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ, ಊರಿನ ಎಷ್ಟೋ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಸಂಸಾರಗಳಿಗೇ ದೋಹ ಬಗೆದ ಕಾಮಾಂಧ ಮಂಜಯ್ಯ ದುರ್ಮರಣಕ್ಕೆ ಈಡಾಗುವುದರ ಮೂಲಕ 'ಉಪ್ಪು ತಿಂದ ಮೇಲೆ ನೀರು ಕುಡಿಯುವಂತೆ' ಅಕ್ಷಮ್ಯ ಅಪರಾಧಗಳಿಗೆ ಮರಣ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ.

'ಸಾವಿರ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿ ಒಂದು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು' ಎನ್ನುವ ಗಾದೆ ಸಾವಿರ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿ ಒಂದು ಕಲ್ಯಾಣ ಮಾಡಿಸಬೇಕು ಎಂತಲೂ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದೆ. ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ಎನ್ನುವುದು ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಬಂಧಕ್ಕಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾಗದೆ ಎರಡು ಕುಟುಂಬಗಳ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಮಧುರ ಸೇತುವೆಯಾಗಬೇಕು ಎಂಬ ಸದಾಶಯವನ್ನೂ ಹೊಂದಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಮದುವೆಯಾಗುವಾಗ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನೆಯವರಾಗಲೀ ಗಂಡಿನ ಮನೆಯವರಾಗಲೀ ಪರಸ್ಪರ ಮನೆತನ, ಆಸ್ತಿ, ಸ್ಥಾನಮಾನ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ಮುಂದುವರೆಯುವ ಪದ್ಧತಿ ರೂಢಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಕೆಲವರು, ಹೇಗಾದರೂ ಸರಿಯೆ, ಕೂಡಿಬಂದಿರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದೆಂದು ತಮಗೆ ಇರುವುದನ್ನು ಉತ್ತೇಕ್ಷಿಸಿ, ಇಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನು ಇದೆಯೆಂದು ನಂಬಿಸಿ ಸುಳ್ಳುಗಳನ್ನು ಪೋಣಿಸಿ, ವಿವಾಹ ನೆರವೇರಿಸಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧಾರಣವಾದ ಒಂದೆರಡು ಸುಳ್ಳುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅನುಮೋದನೆಯೂ ದೊರೆತಂತಾಗಿ, ಇದೇ ರೀತಿಯ ನಡವಳಿಕೆಗಳು ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಾ ಬಂದಿತು. ಕ್ರಮೇಣ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಬಾಯಲ್ಲಿ 'ಸಾವಿರ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿ ಒಂದು ಕಲ್ಯಾಣ ಮಾಡಿಸು' ಎಂಬ ಉತ್ತೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಗಾದೆ ಮಾತಾಯಿತು. ಸುಳ್ಳುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ನೆರವೇರಿಸುವ ಮದುವೆಗಳಿಂದ ಆಗುವ ದುಷ್ಟರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಕೇಳಿದ ಸಮಾಜ ಈ ಗಾದೆಯ ಅಂತಃಸತ್ವವನ್ನು ಅಳಿಸಿಹಾಕುತ್ತಲೂ ಇರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು.

'ಗೃಹಭಂಗ' ಕಾದಂಬರಿಯ ಚೆನ್ನಿಗರಾಯ, ಗೃಹಸ್ಥನಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ಯಾವ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿರದ ಅಪ್ರಯೋಜಕ. ಹೆಂಡತಿ ನಂಜಮ್ಮನೇ ಶ್ಯಾನುಭೋಗಿಕೆ ನಡೆಸಿ, ಗಂಡನನ್ನೂ ಮೂರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಕಿ ಸಲಹುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊರುತ್ತಾಳೆ. ಸೋಮಾರಿಯಾಗಿ ಹೊಟ್ಟಿಬಾಕನಾಗಿದ್ದು, ಹೆಂಡತಿ ಮತ್ತು ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳ ಮರಣದ ನಂತರ ಮತ್ತೊಂದು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಮನೆಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ದೂರದ

ಬೇವಿನಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಇವನೂರಿನ ಜಂಗಮ ಮಹದೇವಯ್ಯನವರಿಂದ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನೆಯವರಿಗೆ ಇವನ ಮನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಇವನ ಸೋಮಾರಿತನ, ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಗಳೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮದುವೆ ಮುರಿದು ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಚೆನ್ನಿಗರಾಯನಿಗೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ತಾಯಿ ಛೇಮಾರಿ ಹಾಕಿ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಚೆನ್ನಿಗರಾಯ ಮಹದೇವಯ್ಯನವರ ಬಗ್ಗೆ ಕುಪಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. 'ಸಾವಿರ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿ ಒಂದು ಕಲ್ಯಾಣ ಮಾಡುಸ್ತೇಕು'. ಈ ಮುದುಕ ತನ್ನ ಮದುವೆಗೇ ವಿಘ್ನ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟ ಎಂದು ಶಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಚೆನ್ನಿಗರಾಯನ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರವನ್ನು ರಂಜನೀಯವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಗಾದೆ ಮಾತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದ್ದು ಓದುಗರ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗಿದೆ.

ಸುಳ್ಳಿನ ಸರಮಾಲೆಗಳೊಂದಿಗೆ ನೆರವೇರಿದ ವಿವಾಹಗಳ ದುಷ್ಟರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಕಂಡು, ವಿಚಾರ ವಿಮರ್ಶೆ ಇಲ್ಲದೆ ತಮಗೆ ತೋರಿದಂತೆ ಮಾತನಾಡುವವರನ್ನು ಕಂಡು, ಅನುಭವಗಳ ಪಾಠ ಕಲಿತ ಜನಪದರು, ಮುಂದೆ 'ವಿವಾದಕ್ಕೂ ವಿವಾಹಕ್ಕೂ ಸಮಗೃಹ್ಯ ಇರಬೇಕು' ಎಂಬ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಮುಂದೆ ಜನ ಮನದಲ್ಲಿ ವಿಜೃಂಭಿಸಿದ ಮಾತು ಗಾದೆಯ ಗದ್ದುಗೆ ಏರಿತು. 'ಗೃಹಭಂಗ'ದ ಚೆನ್ನಿಗರಾಯನ ಹೆಂಡತಿ ನಂಜಮ್ಮ, ಗಂಡನಿಗೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾದ ಸ್ವಭಾವದವಳು. ಸನ್ನಡತೆಯ ಸಾತ್ವಿಕ ಗೃಹಿಣಿ. ಗಂಡನ ಅಶಿಸ್ತು, ಸೋಮಾರಿತನ ಅತ್ತೆಯ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂಸಾರ ನಡೆಸಿದವಳು. ಮಗಳು ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಗಂಡು ನೋಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ವೆಂಕಟೇಶಯ್ಯ ಮೇಷ್ಟರ ಸಹಾಯ ಬೇಡುತ್ತಾಳೆ. ಅರಸೀಕೆರೆಯ ಭಾರೀ ಜಮೀನುದಾರರ ಮನೆಯ ಗಂಡನ್ನು ನೋಡಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ, ಅಂತಹ ಶ್ರೀಮಂತರು ತಮ್ಮಂತಹ ಕಡುಬಡವರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಒಪ್ಪಿದುದರ ಬಗ್ಗೆ ಸಂದೇಹಪಡುತ್ತಾಳೆ. ನಂಜಮ್ಮ 'ವಿವಾದಕ್ಕೂ ವಿವಾಹಕ್ಕೂ ಸಮಗೃಹ್ಯ ಇರಬೇಕು' ಎಂಬ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಗಾದೆ ಹೇಳಿ ಆ ಸಂಬಂಧ ಬೇಡವೆನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಎರಡು ಕೈಗಳೂ ಒಂದೇ ಸಮ ಇರುವಂತೆ, ವಿವಾದಕ್ಕೂ, ವಿವಾಹಕ್ಕೂ ಉಭಯತ್ರರಲ್ಲೂ ಸಮಾನ ಮನಃಸ್ಥಿತಿ, ಸ್ಥಾನಮಾನ, ಅರ್ಹತೆಗಳಿರಬೇಕು. ಆಗ ವಿವಾದವಾಗಲೀ, ವಿವಾಹವಾಗಲಿ ಸೊಗಸುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲವೂ ಶುಭಪ್ರದವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಈ ಗಾದೆ ತೆರೆದಿಡುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿನ ಘಟನೆಯಂತೂ ಈ ಗಾದೆಗೆ ಥಳುಕು ಹಾಕಬಹುದಾದ ಕಥೆಯಂತಿದೆ.

ಕೆಲವು ಗಾದೆಗಳು ಕಾವ್ಯಲೋಕದ ಸೂತ್ರಗಳಿಗೂ ನಿಯಮಗಳಿಗೂ ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಪ್ರಾಸ, ಅನುಪ್ರಾಸ, ಉಪಮೆ, ರೂಪಕ, ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿ, ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತತೆ, ಸಾರಗರ್ಭಿತತೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಅತ್ಯಂತ

ಆಕರ್ಷಕವೆನಿಸುತ್ತವೆ. 'ದತ್ತು ಮಗ ಮಗನಲ್ಲ, ದತ್ತೂರಿ ಹೂವಲ್ಲ; ಕಟ್ಟೇಲಿ ನೀರಿಲ್ಲ, ಹೊಟ್ಟೇಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ; ನೂಲಿನಂತೆ ಸೀರೆ ತಾಯಿಯಂತೆ ಮಗಳು, ಅಲವು ಮನೆ ಎಸರು ಚಂದ, ಆದರಗಿತ್ತಿ ಮಗಳು ಚಂದ; ಜೇನು ಬಿಚ್ಚಿದೋನು ಕೈ ನೆಕ್ಕೋಳ್ಳೋ ಹಾಗೆ; ಮರುಳೇ ಮರುಳೇ ಮಂಚಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಕಾಲು ಅಂದ್ರೆ ಮೂರು ಮತ್ತೊಂದು ಅಂತಂತೆ; 'ಶಾನೆ ಜನ ತಿರುಗಾಡೋ ತಾವ ಗರಿಕೆ ಬೆಳೇತದಾ' ಎಂಬಂತಹ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು.

'ದತ್ತು ಮಗ ಮಗನಲ್ಲ, ದತ್ತೂರಿ ಹೂವಲ್ಲ', ಎಂಬುದು ಪ್ರಾಸಬದ್ಧವಾದ ಸೊಗಸಾದ ಗಾದೆ. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ದತ್ತು ಮಗನಾದವನು ಕರ್ತವ್ಯಲೋಪ ಮಾಡಿ ವಂಚಿಸಿದಾಗ ಅಂತಹ ಮಗನನ್ನು ದತ್ತೂರಿ ಎಂಬ ವಿಷಪೂರಿತ ಗಿಡದ ಎಲೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿರುವ ಪರಿ ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿದೆ. ದತ್ತೂರಿ ಎಲೆಗಳು ಹೂವಿನಂತೆ ಕಂಡರೂ, ನಿಜದಲ್ಲಿ ಅದು ಹೂವಲ್ಲ, ಎಂಬಂತೆ ದತ್ತುವಾದ ಮಗನೆನಿಸಿಕೊಂಡವನು ಪರಿವಾರದ ಸಮಾಜದ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮಗನಾಗಿ ಕಂಡರೂ, ಹೃದಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದತ್ತು ಪಡೆದವರನ್ನು ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳೆಂದು ಗೌರವ ಪ್ರೀತಿಗಳಿಂದ ಕಾಣದವನು ಮಗನಲ್ಲ ಎಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನು ಸುಂದರ ಉಪಮೆಯೊಂದಿಗೆ ಗಾದೆ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತದೆ. 'ಅನ್ವೇಷಣ' ಕಾದಂಬರಿಯ ವೇಶ್ಯ ನರಸಮ್ಮ, ವ್ಯವಹಾರಸ್ಥೆಯಾದರೂ, ಮಾನವೀಯತೆಯ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದ ಹೃದಯ ಸಂಪನ್ನೆ. ಕಥಾನಾಯಕ ವಿಶ್ವನನ್ನು ಚಿಕ್ಕ ಮಗುವಿನಿಂದಲೇ ಕಂಡಿದ್ದ ಅವಳಲ್ಲಿ ಆ ಹುಡುಗನ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ ಮಮತೆ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ವಿಶ್ವ ತಾಯಿ ಇಲ್ಲದ ತಬ್ಬಲಿಯಾದಾಗ, ತಾನೇ ಸಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆಂದು ವಿಶ್ವನ ತಾತ ಕಂಠೀಚೋಯಿಸರಲ್ಲಿ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ತನಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಸಂಕಟವನ್ನು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನ ಬಳಿ ಇರುವ ಒಡವೆ ವಸ್ತು, ಹಣ ಕಂಡು ಯಾರಾದರೂ ದತ್ತು ಕೊಡಲು ಮುಂದೆ ಬರಬಹುದು. ಆದರೆ 'ದತ್ತು ಮಗ ಮಗನಲ್ಲ ದತ್ತೂರಿ ಹೂವಲ್ಲ' ಎಂಬಂತೆ ಅಂತಹವರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲ, ವಿಶ್ವನ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ ಅಕ್ಕರೆ ಇದೆ, ಈಗಲೂ ಅವನು ಬಂದು ಅಂಗಡಿ ಮುಂಗಟ್ಟು ನೋಡಿಕೊಂಡರೆ ನಾನೇ ಅವನಿಗೆ ಅಪ್ಪಂತೋನ ಮನೆ ಹೆಣ್ಣು ತಂದು ಮದುವೆ ಮಾಡ್ತೇನಿ. ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಅಲವತ್ತು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ... ದತ್ತೂರಿ ಹೂವಿನ ಹೋಲಿಕೆಯ ಸೊಗಸಾದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಗಾದೆಯನ್ನು ಆಡುತ್ತಾ ತನ್ನ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಬಹಿರಂಗಗೊಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಮಕ್ಕಳಾಗದ್ದಕ್ಕೂ 'ಶಾನೆ ಜನ ತಿರುಗಾಡತಾವ ಗರಿಕೆ ಬೆಳೇತದಾ' ಎಂಬ ಗಾದೆಯನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ದುಃಖಪಡುತ್ತಾಳೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುವ ಈ ಗಾದೆಯಲ್ಲಿ, ವೇಶ್ಯೆಯ ಜೀವನದ ರೀತಿನೀತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದ ಜನಪದರು

ಅನೇಕ ಜನ ತಿರುಗಾಡುವ ಕಾಲುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲು ಬೆಳೆಯದ ರೀತಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ಲಘುವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿರಬಹುದು. ಕ್ರಮೇಣ ಆ ಮಾತು ಗಾದೆಯ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಗಾದೆಯಲ್ಲಿ ಸೊಗಸಾದ ರೂಪಕಶಕ್ತಿ, ಜಾಣ್ಮೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

‘ಕಟ್ಟೇಲಿ ನೀರಿಲ್ಲ ಹೊಟ್ಟೇಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ’ ಎನ್ನುವುದು ಪ್ರಾಸಬದ್ಧವಾದ ಚಿಕ್ಕದಾದ, ಚೊಕ್ಕದಾದ ಗಾದೆ. ನೀರಿಲ್ಲದ ಕಟ್ಟಿಯಂತೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಹೆಣ್ಣಿನ ಹೊಟ್ಟೆಯೂ ಬರಿದು ಎಂದು ಬಂಜೆಯ ಬದುಕನ್ನು ನೀರಿಲ್ಲದ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ಆಡುವ ಭರ್ತ್ಸನೆಯ ಕಟುವಾದ ಮಾತು ಇದಾಗಿದೆ. ‘ಗೃಹಭಂಗ’ ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕಿ ನಂಜಮ್ಮನ ಅಜ್ಜಿ ಅಕ್ಕಮ್ಮನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಗಾದೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಬಾಣಂತನಕ್ಕೆ ಅಜ್ಜಿಯ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ನಂಜಮ್ಮನನ್ನು ಅತ್ತಿಗೆ ಕಮಲು ‘ಹಂದಿ ಈದ ಹಾಗೆ ಬೇಗ ಬೇಗ ಬಸುರಾಗಿಬಿಟ್ಟಿ.....’ ಎಂದು ಮೂದಲಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇದರಿಂದ ಸಿಟ್ಟಾದ ಅಕ್ಕಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಸೊಸೆಯನ್ನು, ಅವಳ ಬಂಜೆತನವನ್ನು ‘ಕಟ್ಟೇಲಿ ನೀರಿಲ್ಲ ಹೊಟ್ಟೇಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ’ ಅಂತ ನಿನ್ನಂತ ಪಾಪಿ ಹೊಟ್ಟೇಲಿ ಬಸುರು ನಿಲ್ಲಲ್ಲ ಎಂದು ಜರಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಸೊಸೆಯ ಅವಿಧೇಯತೆಯಿಂದ ಕೆರಳಿದ ಅಕ್ಕಮ್ಮನ ಮನಃಸ್ಥಿತಿ, ಗಂಡನ ದುರ್ನಡತೆ ದುಷ್ಟ ಸ್ವಭಾವದ ವಿರುದ್ಧ ತಿರುಗಿ ಬೀಳುವ ಕಮಲು, ಅಂದು ಅನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಳ ಜಾಯಮಾನ, ಇತರರನ್ನು ಕಟುವಾಗಿ ಟೀಕಿಸುವ ಅವಳ ದುರ್ಗುಣಗಳೆಲ್ಲಾ ಈ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಂಜೆತನಕ್ಕೆ ಹೆಣ್ಣೇ ಕಾರಣ ಎಂಬಂತೆ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಹೆಣ್ಣೇ ದೂಷಿಸುವ ವೈಚಿತ್ರ್ಯ ಅಂದಿನ ಕಾಲದಿಂದ ಇಂದಿನ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತಲೇ ಇದೆ.

‘ಅಲವು ಮನೆ ಎಸರು ಚಂದ ಆದರಗಿತ್ತಿ ಮಗಳು ಚಂದ’ ಎಂಬುದು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ನಾಣ್ಣಡಿ. ‘ಚಂದ’ದ ಅಂತ್ಯ ಪ್ರಾಸದಿಂದ ಚಂದಗಾಣಿಸುವ ಈ ನಾಣ್ಣಡಿಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದ ಹೋಲಿಕೆ ಉತ್ತರಾರ್ಧಕ್ಕೆ, ಉತ್ತರಾರ್ಧದ ಹೋಲಿಕೆ ಪೂರ್ವಾರ್ಧಕ್ಕೂ ಹೊಂದುವಂತಿದ್ದು, ನಾಣ್ಣಡಿಯ ಅಂತರಂಗ, ಬಹಿರಂಗದ ಅರ್ಥಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ. ವೇಶ್ಯೆಗಷ್ಟೇ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಅಥವಾ ಬೆರಕೆ ಸೊಪ್ಪಿನ ತರಕಾರಿಗಳ ಹುಳಿಸಾರುಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಈ ನಾಣ್ಣಡಿ ಕ್ರಮೇಣ ವಿವಾಹೇತರ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಂಡು, ಅನೈತಿಕವಾಗಿ ಮಗುವನ್ನು ಹೆತ್ತ ತಾಯಿಗೂ ಅನ್ವಯವಾಗುವಂತೆ ಗುಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಛೇಡಿಸುವ ರೀತಿಯಾಗಿಯೂ ಮುಂದುವರೆಯಿತು. ‘ಗೃಹಭಂಗ’ ಕಾದಂಬರಿಯ ಅಪ್ಪಣ್ಣಯ್ಯ, ತನ್ನ ‘ಗೃಹಭಂಗ’ಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಕಾರಣಳಾದ ಘಟವಾಣಿ ಗಂಗಮ್ಮನ ಮುದ್ದಿನ ಅಪ್ರಯೋಜಕ ಮಗ, ಊರಿನಲ್ಲಿ ಜಗಳ ತಂಟೆ ತಕರಾರು

ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಅಲೆಮಾರಿಯಾಗಿ ಊರೂರು ಅಲೆದು ಶಿವಮೊಗ್ಗದಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ ಮಾಡಿ ಸಾಕಾಗಿ ಆರುತಿಂಗಳ ನಂತರ ಊರಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಾನೆ. ತಾಯಿಗೆ ಹೆದರಿ, ನಡುರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಸ್ತರ ಕೇರಿಯ ಮಾಟನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಅವನೊಡನೆ ತಾಯಿಯ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ತಾಯಿ ಗಂಗಮ್ಮನೆದುರು ತನ್ನ ಪ್ರತಾಪವನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹಲವಾರು ಮನೆಗಳಿಂದ ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ ಮಾಡಿ ತಂದ ಸಾರು, ಹುಳಿ, ಗೊಜ್ಜು, ಮೇಲೋಗರಗಳ ರುಚಿಯೇ ರುಚಿ ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಬೆಸ್ತರ ಮಾಟ 'ಅಲವು ಮನೆ ಎಸರು ಚಂದ, ಆದರಗಿತ್ತಿ ಮಗಳು ಚಂದ' ಅಂತ ಗಾದೆಯೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂದು ತನ್ನ ಸಂತಸ, ಸಮ್ಮತಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಗಾದೆಯ ಪೂರ್ವಾರ್ಧಕ್ಕಿಂತ ಮತ್ತೆ ಉತ್ತರಾರ್ಧದ ಹೋಲಿಕೆ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಉತ್ತರಾರ್ಧದ ಹೋಲಿಕೆಯಿಂದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತು ಬಂದಿದೆ.

'ಮರುಳಿ ಮರುಳಿ ಮಂಚಕ್ಕೆ ಕಾಲೆಷ್ಟು ಅಂದರೆ ಮೂರು ಮತ್ತೊಂದು ಅಂತಂತೆ' ಎನ್ನುವ ಗಾದೆಯನ್ನು 'ಮಳ್ಳೀ ಮಳ್ಳೀ ಮಂಚಕ್ಕೆಷ್ಟು ಕಾಲು ಅಂದ್ರೆ ಮೂರು ಮತ್ತೊಂದು ಅಂದ್ಲಂತೆ' ಎಂದೂ ಬಳಸುವುದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ತನಗೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯದು ಎಂಬಂತೆ ನಾಟಕವಾಡುತ್ತಾ ಸುತ್ತಿ ಬಳಸಿ ಮಾತನಾಡುವವರನ್ನು ಅಣಕಿಸುವಂತೆ ಈ ಗಾದೆ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದೆ. 'ಉತ್ತರಕಾಂಡ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕೌಸಲ್ಯ ಈ ಗಾದೆ ಮಾತನ್ನಾಡುತ್ತಾಳೆ. ದಶರಥನ ಸಾವಿನ ಶೋಕದ ನಡುವೆಯೇ ಭರತನಿಗೆ ಪಟ್ಟ, ರಾಮನಿಗೆ ವನವಾಸವಾಗುವಂತೆ, ಕೈಕೇಯಿ ನಡೆಸಿದ ಸಂಚಿನಲ್ಲಿ ಭರತನ ಪಾತ್ರವೂ ಇರಬಹುದೆಂದು ಕೌಸಲ್ಯ ಶಂಕಿಸುತ್ತಾಳೆ. ತಾಯಿ ಕೈಕೇಯಿಯ ಹೀನಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಭರತ ಅವಳನ್ನು ಜರಿಯುತ್ತಾನೆ. ಭಾವುಕನಾಗಿ ಕೌಸಲ್ಯೆಯ ಬಳಿ ಬಂದು ತಾಯಿಯನ್ನು ಸಂತೈಸುವಂತೆ ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. 'ಮರುಳಿ ಮರುಳಿ ಮಂಚಕ್ಕೆ ಕಾಲೆಷ್ಟು ಅಂದರೆ ಮೂರು ಮತ್ತೊಂದು ಅಂತಂತೆ.....' ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ನಾಟಕ ಮಾಡಬೇಡ ಎಂದು ಕೈಕೇಯಿಯ ಸಂಚಿನಲ್ಲಿ ಭರತನೂ ಭಾಗಿ ಎಂಬಂತೆ ಕಟುವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಕೌಸಲ್ಯೆಯ ಮನಸ್ಸಿನ ಬೇಗುದಿ, ಕೌಸಲ್ಯೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಧ್ವನಿಸುವಲ್ಲಿ ಈ ಗಾದೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಇಡೀ ಗಾದೆಯ ರೂಪಕಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲಿನ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ.

'ನೂಲಿನಂತೆ ಸೀರೆ ತಾಯಿಯಂತೆ ಮಗಳು' ಎಂಬ ಪ್ರಾಸಬದ್ಧ ಗಾದೆ

ಇಂದಿಗೂ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಜನಪ್ರಿಯ ಗಾದೆಯಾಗಿದೆ. 'ಮನೆಯೇ ಮೊದಲ ಪಾಠಶಾಲೆ, ಜನನಿ ತಾನೆ ಮೊದಲ ಗುರುವು' ಎನ್ನುವಂತೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯ ಪಾತ್ರ ಅತ್ಯಂತ ಹಿರಿದು ಎಂಬುದು ಸರ್ವವಿದಿತವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಸ್ವಭಾವ, ನಡವಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯ ಪ್ರಭಾವ ಅಗಾಧವಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ. ತಾಯಿಯು ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರವಿತ್ತು, ಒಳ್ಳೆಯ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿ ಮಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದಾಗ ಪ್ರಶಂಸಾರೂಪದಲ್ಲಿ ಈ ಗಾದೆಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ತಾಯಿಯಾದವಳು ತನ್ನಲ್ಲಿನ ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನು ದುರಹಂಕಾರಗಳನ್ನು ಮಗಳೂ ಅನುಸರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಕೆಟ್ಟ ಮಾರ್ಗ ಹಿಡಿಯಲು ಕಾರಣಳಾದಾಗಲೂ ಈ ಗಾದೆಯನ್ನು ಬಳಸಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ. 'ಕವಲು' ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಥಾನಾಯಕ ಜಯಕುಮಾರ ಮಂದಬುದ್ಧಿಯ ಮಗಳನ್ನು, ತಂದೆಯೂ, ತಾಯಿಯೂ ಆಗಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸಾಕಿ ಬೆಳೆಸುತ್ತಾನೆ. ಜಯಕುಮಾರನ ಮಗಳಲ್ಲಿರುವ ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಮೆಚ್ಚಿದ, ಜಯಕುಮಾರನ ಸೋದರಳಿಯ ನಚಿಕೇತ ಅವಳನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅವನ ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಅದು ಸಮ್ಮತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಪ್ಪ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಾನೆ. 'ನೂಲಿನಂತೆ ಸೀರೆ ತಾಯಿಯಂತೆ ಮಗಳು' ಅನ್ನುವಂತೆ ಜಯಕುಮಾರನ ಸಾತ್ವಿಕತೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣ ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಮದುವೆಯಾಗು, ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿಕೋ ಎಂದು ಹರಸುತ್ತಾನೆ. ತಂದೆ ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರ ನೀಡಿ ಬೆಳೆಸಿದರೆ ಎಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ ಮಕ್ಕಳ ಭವಿಷ್ಯ ಹಸನಾಗಬಲ್ಲುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಘಟನೆ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ.

'ಹೂಸೋದು ತಡವಾದರೂ ನಾರೋದು ತಡವೇ' ಎನ್ನುವುದು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಗಾದೆ. 'ಹೂಸಿದ್ದಲ್ಲದೇ ನಾರದು' ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ಈ ಗಾದೆ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಗಾದೆಯ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಕುತೂಹಲ ಕೆರಳಿಸುವ ಸುದ್ದಿ ಒಬ್ಬರ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದರೂ ಸಾಕು, ಅದು ಹೂಸಿನ ಗಬ್ಬು ವಾಸನೆಯಂತೆ ಬಹುಬೇಗ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಹರಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಗಾದೆಯ ಅಂತರಾರ್ಥ. ಹೂಸಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರ ಕತೆಗಳೂ, ಗಾದೆಗಳೂ ನಮ್ಮ ಜನಪದದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತವೆ. ರಾಜನ ಹೂಸು, ರಾಣಿಯ ಹೂಸು ಎಂಬ ಜನಪದ ಕತೆಗಳೇ ಇವೆ. 'ಹೂಸು ಹಿಡಿಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮಂಡಿ ಮುರ್ದೊಂಡಂತೆ', 'ಹೂವಿಗೆ ಬಡತನವಾದರೆ ಹೂಸಿಗೆ ಬಡತನವಿಲ್ಲ'; 'ಹೂಸದಿದ್ದರೆ ಹೂ ಮುಡಿಸದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು', 'ಆನೆ ಹೂಸಿದ ಹಾಗೆ ದುಶ್ಯಬ್ಬ ಮಾತ್ರವೇ'.

ಶಂಖ ಊದಿದವನಿಗೆ ಹೂಸಿನ ಪರಿವೆಯೇನು? 'ಹೂಸಿದವಳು ಯಾರು ಅಂದ್ರೆ ಮಾಸಲು ಸ್ಯಾಲೆಯವಳು ಅಂದು' ಎಂಬ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಬಹುದು. 'ಹೂಸಿದವಳು ಯಾರು ಅಂದರೆ ಮಾಸಲು ಸೀರೆಯವಳು ಅಂದರಂತೆ' ಎಂದೂ ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲೂ ಈ ಗಾದೆ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿದೆ. 'ದಾಟು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ 'ಹೂಸೂದು ತಡ ಅಂದ್ರೆ ನಾರೂದು ತಡವೆ?' ಎನ್ನುವ ಗಾದೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕಿ ಸತ್ಯಭಾಮ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅರ್ಚಕ ವೆಂಕಟರಮಣಯ್ಯನವರ ಮಗಳು, ವಿದ್ಯಾವಂತೆ. ತನ್ನ ಸಹಪಾಠಿ ತನ್ನೂರಿನ ಮಂತ್ರಿ ಮೇಲಗಿರಿಗೌಡರ ಮಗ ಶ್ರೀನಿವಾಸನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವನನ್ನೇ ಮದುವೆಯಾಗಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿರುವುದಾಗಿ ತಂದೆಗೆ ಪತ್ರದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮಗಳ ಹಟದ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದ ಅವರು ಇದೊಂದು ಅಪರಿಹಾರ್ಯ ಘಟನೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಕಂಗಾಲಾಗುತ್ತಾರೆ. ಮಗ ವೆಂಕಟೇಶನಿಗೆ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಗ, ತಂದೆಗೆ, ಊರಲ್ಲಿ ಯಾರ ಕೈಲೂ ಈ ವಿಷಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಕೂಡದೆಂದು ತಾಕೀತು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹ ವಿಷಯವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡೇ ಆಗುತ್ತೇನೋ ಅವಳು ಹ್ಯಾಗೂ ಮಾಡ್ಕಂಡೇ ಮಾಡ್ಕುತ್ತಾಳೆ. 'ಹೂಸೂದು ತಡ ಅಂದ್ರೆ ನಾರೂದು ತಡವೆ?' ಎಂದು ವೆಂಕಟರಮಣಯ್ಯನವರು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಮಗೆ ಅಪ್ರಿಯವಾದ ಸುದ್ದಿಗಳು ಜನಕ್ಕೆ ಹೂಸಿನ ಗಬ್ಬುನಾಥದಂತೆ ಬಹುಬೇಗ ಹರಡುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು, ಪ್ರಕೃತಿ ಪರಿಸರವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಗಾದೆಗಳು ಜನಪದದಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲೂ ಇಂತಹ ಕೆಲವು ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. 'ನಾಯಿ ಮುಟ್ಟಿದ ಮಡಕೇನ ನಾಯಿ ಕೊರಳಿಗೇ ಕಟ್ಟಬೇಕು', 'ನಾಯಿ ಬೊಗಳಿದರೆ ದೇವಲೋಕ ಹಾಳಾಗೊಲ್ಲ', 'ಬೊಗಳು ನಾಯಿ ಕಚ್ಚುವುದಿಲ್ಲ, ಕಚ್ಚೋ ನಾಯಿ ಬೊಗಳೋದಿಲ್ಲ', 'ನವಿಲು ನೋಡಿ ಕೆಂಬೂತ ಪುಕ್ಕ ತೆರಕೋತಂತೆ', 'ಇಲಿ ಅಂದರೆ ಹುಲಿ', 'ಮಾರೀಕಣ್ಣು ಹೋತನ ಮ್ಯಾಲೆ', 'ಕೋಣನ ಮುಂದೆ ಕಿನ್ನರಿ ಬಾರಿಸಿದಂಗೆ', 'ಕೋತಿ ತಾನು ಕೆಡೋದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಇಡೀ ವನಾನೂ ಕೆಡುತ್ತಂತೆ', 'ಜೇನು ಬಿಚ್ಚಿದೋನು ಕೈ ನೆಕ್ಕೊಳ್ಳದೆ ಇರತಾನಾ', 'ನೀರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದನಿಗೆ ಛಲಿ ಏನು ಮಳೆ ಏನು? ಎಂಬ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. ಹೆಣ್ಣು ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಅಥವಾ ಬಲಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಬಸುರಿಯಾದರೆ, ಅವಳ ಬಸುರಿಗೆ ಕಾರಣನಾದ ಗಂಡು ನುಣುಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಅಂತಹ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಘಟಿಸಿದಾಗ ಹಿರಿಯರು ಸಿಟ್ಟು, ಜಿಗುಪ್ಸೆಗಳಿಂದ ಶೀಲಭಂಗವಾದ ಹೆಣ್ಣು ಒಂದು ದಾರಿ

ಕಂಡರೆ ಸಾಕು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ನಾಯಿ ಮುಟ್ಟಿದ ಮಡಕೆಯನ್ನು ನಾಯಿಗೇ ಕಟ್ಟು', ಎನ್ನುವ ಗಾದೆಯನ್ನು ಬಳಸಿ ಮಾತನಾಡುವುದು ರೂಢಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಯಾರೋ, ಎಂದೋ, ಎಲ್ಲೋ ಮಡಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಟ್ಟಿದ್ದ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ನಾಯಿಯೊಂದು ಮುಟ್ಟಿ ತಿಂದಿರಬೇಕು. ನಾಯಿ ಮುಟ್ಟಿದ ಮಡಕೆಯನ್ನಾಗಲೀ, ಉಳಿದ ಅಡಿಗೆಯನ್ನಾಗಲಿ ಮತ್ತೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಅಸಹ್ಯವಾಗಿರಬೇಕು. ಆಗ ಆ ಮಡಕೆಯನ್ನು ನಾಯಿಗೇ ಎಸೆದಿರಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಸಂಗ ಜನರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹರಿದಾಡಿ, ಹೆಣ್ಣಿನ ಶೀಲಭಂಗ ಮಾಡಿದ ಗಂಡನ್ನು ನಾಯಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ, ಮಡಕೆಯನ್ನು ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ, ನಾಯಿ ಮುಟ್ಟಿದ ಮಡಕೇನ ನಾಯಿ ಕೊರಳಿಗೇ ಕಟ್ಟಿದಂತೆ, ನಾಯಿಯಂತೆ ಬಂದು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದ ಆ ಗಂಡಿಗೇ, ಆ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆಮಾಡಿ ಎಂದಿರಬೇಕು. ಹೀಗಾಗಿ 'ನಾಯಿ ಮುಟ್ಟಿದ ಮಡಕೇನ ನಾಯಿ' ಕೊರಳಿಗೇ ಕಟ್ಟು' ಎನ್ನುವ ಗಾದೆ ಚಲಾವಣೆಗೆ ಬಂದಿರಬೇಕು. 'ನಾಯಿ ನೆರಳು 'ದಾಟು' ಹಾಗೂ 'ತಂತು' ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲೂ ಹೆಣ್ಣಿನ ಶೀಲಭಂಗದ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಗಾದೆಯ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ.

'ನಾಯಿ ನೆರಳು' ಕಾದಂಬರಿಯ ಅಚ್ಚಣ್ಣಯ್ಯ, ನಂಜಮ್ಮ ದಂಪತಿ, ಗಂಗಾಪುರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷದ ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲ ಸತ್ತುಹೋಗಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಮಗ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನೇ ಮರುಜನ್ಮ ಪಡೆದು ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲನಾಡುವ ಮಾತುಗಳಿಂದ ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಅವನನ್ನು ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ತವಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅನೇಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಅವನಿಂದ ಸಮರ್ಪಕ ಉತ್ತರ ಕಂಡುಬಂದು ಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ಗೆಳೆಯ ಉಪ್ಪಾರರ ಪಾಪಯ್ಯನೂ ಅವನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಪ್ಪಣ್ಣಯ್ಯನವರ ಮನೆಯ ಆಳು ಹೊಲೆಯರ ಕರಿಯನ ಮದುವೆಯಾದ ಬಗೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೊಲೆಯರ ಕರಿಯ ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕಿ ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿ ಚಿಕ್ಕಿ ಬಸುರಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ತನ್ನ ತಂದೆ ಅಚ್ಚಣ್ಣಯ್ಯನವರೇ 'ನಾಯಿ ಮುಟ್ಟಿದ ಮಡಕೇನ ನಾಯಿಗೇ ಕಟ್ಟು' ಎನ್ನುವ ನ್ಯಾಯ ಹೇಳಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಸಿದರು ಎಂದು ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದೆ ಅಚ್ಚಣ್ಣಯ್ಯನವರ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲ, ಆಳು ಕರಿಯನ ಮಗಳು ಪುಟ್ಟಿಯೊಂದಿಗೆ ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸುತ್ತಾನೆ. ಅವಳು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಹೆದರಿದ ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲ ಊರುಬಿಟ್ಟು ಪರಾರಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಜೈಲು ಪಾಲಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲ, ಪುಟ್ಟಿಯರ ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದ ವೆಂಕಮ್ಮ, ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲನ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ವಿಶ್ವನ ಹೆಂಡತಿ, ತನ್ನ ಮಾವನವರು, ಆಳು ಕರಿಯ ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕಿಯರ ಮದುವೆಯನ್ನು

‘ನಾಯಿ ಮುಟ್ಟಿದ ಮಡಕೆಯನ್ನು ನಾಯಿಗೇ ಕಟ್ಟು’ ಎಂಬ ರೀತಿ ಮಾಡಿಸಿದುದನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ, ಭಯಪಡುತ್ತಾಳೆ. ಗಂಡನೆಂದು ನಂಬಿದವನ ನಡತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಆತಂಕ ಪಡುತ್ತಾಳೆ. ಕಥೆಯ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಗಾದೆಯ ಬಳಕೆ, ಪುನರ್ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ.

‘ದಾಟು’ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿನ ನಾಯಕಿ ಸತ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿ. ಅವಳ ಸಹಪಾಠಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸಗೌಡನನ್ನು ಪ್ರೇಮಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇಬ್ಬರೂ ವಿವಾಹವಾಗಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಜಾತೀಯತೆಯ ಗೋಡೆಗಳ ನಡುವೆಯೇ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಇಬ್ಬರ ಮನೆಯವರೂ ಇದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ಮನೆಯ ಆಳು ಮಾದಿಗರ ಸತ್ತಿಗ ‘ಹಾರುವ ಹೆಣ್ಣು ಯಾವತ್ತೂ ಮಾರಮ್ಮ’, ಎಂಬ ಒಂದೇ ಮಾತಿನಿಂದ ಹುಡುಗಿ ಸತ್ಯಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಡಿ ಎಂದು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೀನಿವಾಸನಿಗೆ ಹಾರುವರ ಹೆಣ್ಣು ಮಾರಮ್ಮನಾದ ಕಥೆ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಬೆಳ್ಳಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದ ಮಾದಿಗರ ಹುಡುಗ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದನ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ, ದೂರದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಯೇ ಕಲಿತು, ದೇಶ ಸಂಚಾರ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ತಾನೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎಂದೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ದೂರದ ಊರೊಂದರಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮನೆಯ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಏಳೆಂಟು ಮಕ್ಕಳೂ ಆಗುತ್ತವೆ. ಅವನ ತಾಯಿ ದೇಶಸಂಚಾರ ಹೊರಟಿದ್ದ ಮಗನನ್ನು ಆ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಪತ್ತೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಂಡ ಇವನಿಗೆ ಆತಂಕವಾಗುತ್ತದೆ. ತಾಯಿ ಮೂಕಿಯಂತೆ ನಟಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ಮನೆಗೆ ಕರೆತರುತ್ತಾನೆ. ಅತ್ತೆಯನ್ನು ಕಂಡ ಸೊಸೆ ಆದರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ತೆಳುವಾದ ಹಾಲುಬಾಯಿ ಸಿಹಿ ಮಾಡಿ ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅದನ್ನು ತಿಂದ ಅತ್ತೆ ‘.....ಈಟೊಂದ್ ಒಳ್ಳೆ ಎಮ್ಮೆ ನಾಲಿಗೆ ಯಾವಾಗ ಕಡಿದೆ ಅಮ್ಮೀ.....’ ಎಂದು ಉದ್ಗರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇದರಿಂದ ಅನುಮಾನಗೊಂಡ ಸೊಸೆ, ಗಂಡನ ಯಾವ ಸಮಾಧಾನದ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವೇಷದ ಮಾದಿಗನೇ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾಳೆ. ದುಃಖಿತಳಾಗಿ ತಂದೆಯ ಬಳಿ ತೆರಳಿ ನಾಯಿ ಮುಟ್ಟಿದ ಮಡಕೆಯನ್ನೇನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ತಂದೆ ‘ನಾಯಿ ಕೊರಳಿಗೇ ಕಟ್ಟಬೇಕು, ಇಲ್ಲವೆ ನೆಲ್ಲು ಹುಲ್ಲು ಸುತ್ತಿ ಸುಡಬೇಕು’ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಅಂತೆಯೇ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಅವಳು ನೆಲ್ಲು ಹುಲ್ಲನ್ನು ಹೇರಿ, ಮನೆಯವರೆಲ್ಲ ಮಲಗಿದ ನಂತರ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ. ಇಡೀ ಕುಟುಂಬವೇ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಉರಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯೇ ಮಾರಮ್ಮ, ಅವಳ ಶಾಪಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾದ ಮಾದಿಗನೇ ಕೋಣ, ಅವರ ಮಕ್ಕಳೇ ಆಡು, ಕುರಿಗಳು. ಹೀಗಾಗಿ

ಇವುಗಳನ್ನು ಮಾರಮ್ಮನಿಗೆ ಬಲಿ ಕೊಡುವ ರೂಢಿಯೂ ಬಂದಿತು. ಈ ಕಥೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ 'ನಾಯಿ ಮುಟ್ಟಿದ ಮಡಕೆಯನ್ನು ನಾಯಿಯ ಕೊರಳಿಗೇ ಕಟ್ಟಬೇಕು' ಎಂಬ ಗಾದೆಯ ಮಾತು ಬಂದಿದೆ. ಕಥಾನಾಯಕ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾರಮ್ಮನ ಕಥೆಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಸತ್ಯಳಿಗೆ ತನ್ನ ಜಾತಿ ತಿಳಿದೇ ಇದೆ. ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ತಾನೇನು ಮಾಡಿಗನಲ್ಲ, ಶೂದ್ರ, ಮಾದಿಗರನ್ನು ಶೂದ್ರರೆನ್ನುವುದಿಲ್ಲ, ಪಂಚಮರು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಸತ್ಯ ಇಂತಹ ಕತೆ ಕೇಳಿದರೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಾಳೆಯೇ? ಎಂಬ ಆಲೋಚನೆಯಲ್ಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಮಾದಿಗ ಜಾತಿಯನ್ನು ಆಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತೊಂದು ಗಾದೆ 'ಬಿಳಿಯ ಮಾದಿಗ, ಕರಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜಾತಿಯನ್ನು ನಂಬಬಾರದು' ಎಂಬುದು ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. ಸತ್ಯ ಕಪ್ಪಗಿದ್ದಾಳೆ, ಅವಳ ತಂದೆಯೂ ಕಪ್ಪು. ಸತ್ಯಳೇ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಯಾವ ಜಾತಿಯಲ್ಲೂ ಶುದ್ಧ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ರಕ್ತ, ಚಹರೆಗಳಿಲ್ಲ, ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ರಕ್ತವೂ ಮಿಶ್ರವಾಗಿದೆ ಎಂದು, ಎಂದೆಲ್ಲಾ ದಿಕ್ಕು ತೋರದ ಆಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತಾನೆ. 'ಕರೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ನಂಬಬೇಡ, ಕೆಂಪು ಹೊಲೆಯನನ್ನು ನಂಬಬೇಡ' ಎಂದೂ ಇದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಈ ಗಾದೆ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಜಾತಿ, ಜಾತಿಗಳನ್ನು ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಗುರುತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲವೂ ಇದ್ದಿರಬಹುದು, ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಪ್ಪು, ಬಿಳುಪು, ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದವರನ್ನು ಮಿಶ್ರತಳಿಗಳೆಂದು ಜರಿಯುತ್ತಿರಬಹುದು. ಕಾಲ ವಾಹಿನಿಯಲ್ಲಿ ಮೌಢ್ಯದ ಪರಮಾವದಿ, ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕ, ಅವಿವೇಕದ ಹೀನ ಚಿಂತನೆಗಳಂತೆ ಇವು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

'ತಂತು' ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಥಾನಾಯಕ ರವೀಂದ್ರನ ಮಗ ಅನೂಪ ಕಾಲೇಜು ವ್ಯಾಸಂಗದಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ಅಡ್ಡದಾರಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಮಗಳನ್ನೇ ಸೂಳೆಗಾರಿಕೆಗೆ ಇಳಿಸಿ ಕುಡುಕನಾಗಿದ್ದ, ಮಾದಿಗರ ಮಾದಣ್ಣನ ಮಗಳು ಮಾದೇವಿಯೊಡನೆ ಮಾದಣ್ಣನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ದೈಹಿಕ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನೇ ದುರುಪಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಮಾದಣ್ಣ ಅನೂಪನ ಬಳಿ ದುಡ್ಡು ಕೀಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅನೂಪನನ್ನು ಮರಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿ ತನ್ನ ಗೆಳೆಯರ ಗುಂಪನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಶಿಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ನಾಯಿ ಮುಟ್ಟಿದ ಮಡಕೆಯನ್ನು ನಾಯಿ ಕೊರಳಿಗೇ ಕಟ್ಟಬೇಕು' ನೀವೇ ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕು ಎಂದು ಬೆದರಿಸಿ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡುವ ನಾಟಕವಾಡುತ್ತಾನೆ. ನಾಯಿ ನೆರಳು, ದಾಟು ಹಾಗೂ ತಂತು ಮೂರೂ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಗಾದೆಯ ಬಳಕೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಮೇಲು ಜಾತಿ, ಕೆಳ ಜಾತಿಯೆಂದು ಸಮಾಜ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣುಗಳ ನಡುವೆಯೇ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

‘ಮಾರಿಕಣ್ಣ ಹೋತನ ಮೇಲೆ’ ಎನ್ನುವ ಗ್ರಾಮೀಣ ಗಾದೆಯು ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹೆಣ್ಣು ಮಾರಿಯಾಗಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವೇಷದ ಮಾದಿಗ ಗಂಡು ಹೋತನಾದ ಕಥೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದುದೇ ಆಗಿದೆ. ‘ಅಂಚು’ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಪುಟ್ಟ ಗಾದೆ, ಕಥಾನಾಯಕಿ ಅಮೃತಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಉದ್ವಿಗ್ನ ಸ್ಥಿತಿ, ಅವಳ ಪ್ರೇಮ ಪಾಶಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಸೋಮುವಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಅಮೃತಳೇ ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿನ ವೈಪರೀತ್ಯಗಳನ್ನು ಸೋಮುವಿನ ವರ್ತನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ತುಲನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ತನ್ನನ್ನು ಮಾರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ, ಪಾತ್ರ ಚಿತ್ರಣದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸೂಕ್ತವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

‘ನಾಯಿ ಬೊಗಳಿದರೆ ದೇವಲೋಕ ಹಾಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ’ ಎಂಬುದು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಗಾದೆಯಾದರೂ ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಾ ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಗಳಿಸಿದೆ. ‘ನಾಯಿ’ ಭೂಲೋಕದ ಪ್ರಾಣಿ, ಬೊಗಳುವುದು ಅದರ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ದೇವಲೋಕವಾದರೂ ಯಾರೂ ಕಾಣದ ಲೋಕ. ದೇವಾದಿದೇವತೆಯರು ವಾಸಿಸುವ ಸುಂದರ ತಾಣ. ಅಜರಾಮರರಾದ ಅವರು ನಿತ್ಯ ಸುಖಿಗಳು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿರುವ ನಾಯಿಯೊಂದು ಬೊಗಳಿದರೆ ದೇವಲೋಕ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಜ್ಜನರ ಸತ್ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಕರುಬುವವರು, ಸಹಿಸದವರು, ಏನೇ ಅಪಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದರೂ, ಸಜ್ಜನರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳಿಗೆ, ಸತ್ಕಾರ್ಯಗಳ ಘನತೆಗೆ ಯಾವ ಕುಂದೂ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು, ಗಾದೆಯ ಅಂತರಂಗ, ಸುಂದರ ಉಪಮೆಯ ಮೂಲಕ ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. ‘ತಂತು’ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಥಾನಾಯಕ, ಪತ್ರಿಕಾ ಸಂಪಾದಕ ರವೀಂದ್ರ, ತಾನಿದ್ದ ‘ಟ್ರಿಬ್ಯೂನಲ್’, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪತ್ರಿಕೆ, ಕ್ರಮೇಣ ಸರ್ಕಾರದ ಅಧೀನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಾಗ, ತನ್ನ ಸಂಪಾದಕತ್ವಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ‘ದಿ ಫ್ಯಾಕ್ಟ್’ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಮಿತ್ರ ಸೈನಿಯೊಂದಿಗೆ ತಲ್ವಾರರ ಮಾಲೀಕತ್ವದಲ್ಲಿ ನಡೆಸುತ್ತಿತ್ತಾನೆ. ಸರ್ಕಾರದ ಕಿರುಕುಳವಿದ್ದರೂ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಪ್ರಮುಖ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಪ್ರಸಾರ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ‘ಪೀತ ಪತ್ರಿಕೆ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರ’ ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕೀಯವನ್ನು ಟ್ರಿಬ್ಯೂನಲ್ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಎಲ್ಲ ಸಂಚಿಕೆಗಳಲ್ಲೂ ಬರುವಂತೆ ಗೆಳೆಯರ ನೆರವಿನಿಂದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಪೀತ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರವು ‘ನಾಯಿ ಬೊಗಳಿದರೆ ದೇವಲೋಕ ಹಾಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ’ ಎಂಬಂತೆ ಉಪೇಕ್ಷೆ ಮಾಡುವುದೇ ವಿವೇಕಯುತ ಮಾರ್ಗ ಎಂದು ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಹೊಗಳಿದಂತೆ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪೀತ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಅಬ್ಬರಕ್ಕೆ, ನಾಯಿ ಬೊಗಳುಕಿಯ ಹೋಲಿಕೆಯ ಗಾದೆ, ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ

ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮಿಯ ಜಾಣ್ಮೆ, ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಒದಗುವ ಧಕ್ಕೆ, ತಲ್ಲಣಗಳು, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಭಾರತದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು, ಕಾದಂಬರಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಿದೆ.

‘ಬೊಗಳುವ ನಾಯಿ ಕಚ್ಚುವುದಿಲ್ಲ, ಕಚ್ಚುವ ನಾಯಿ ಬೊಗಳುವುದಿಲ್ಲ’ ಎನ್ನುವುದು ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವ ಗಾದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ, ನೇರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವವರು, ನೇರವಾಗಿ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಜಗಳವಾಡಿಯಾದರೂ ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರು, ಬೊಗಳುವ ನಾಯಿಯಂತೆ, ಹೆದರಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತೆ ಮಾತಾಡಿದರೂ, ಅಪಾಯಕಾರಿಗಳಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನೇರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡದೆ, ಒಳಗೇ ನಯವಂಚಕತನದಿಂದ ಕತ್ತಿ ಮಸೆಯುವವರು, ದ್ವೇಷ ಸಾಧಿಸುವವರು, ಬೊಗಳದೆ ಹಠಾತ್ತನೆ ಬಂದು ಕಚ್ಚುವ ನಾಯಿಯಂತೆ, ಅಪಾಯಕಾರಿಗಳು. ಇಂತಹವರ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರದಿಂದಿರಬೇಕು ಎಂಬ ಅಂತರಾರ್ಥವನ್ನು ಈ ಗಾದೆ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ‘ಉತ್ತರ ಕಾಂಡ’ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಸೀತಾಪಹರಣದ ನಂತರ, ರಾವಣನ ಬಂಧೀಗೃಹದಲ್ಲಿದ್ದ ಸೀತೆ, ರಾವಣನ ವೀರಾವೇಶದ ಪರಿಯನ್ನು ಕಂಡು ‘ಬೊಗಳುವ ನಾಯಿ ಕಚ್ಚುವುದಿಲ್ಲ, ಕಚ್ಚುವ ನಾಯಿ ಬೊಗಳುವುದಿಲ್ಲ’ ಅನ್ನುವ ವೇದಸಮಾನವಾದ ಮಾತು ತನಗೆ ಗೊತ್ತು ಎಂದು ಈ ಗಾದೆಯನ್ನು ಬಳಸಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾಳೆ. ನಾಯಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿದ ಸೀತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ರಾವಣ ಕೋಧ ತಳೆದಷ್ಟೂ ಸೀತೆ ಅವನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಮೂದಲಿಸುತ್ತಾಳೆ. ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ರಾಮನ ಬಳಿ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವಂತೆ ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಸಂಗ, ಕಥೆಯ ತಿರುವಿಗೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಗಾದೆಯ ಬಳಕೆ ಮೂಲಾರ್ಥಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಸೀತೆ ರಾವಣನ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲ ಕೇವಲ ಬೊಗಳುವ ನಾಯಿಯದು, ನಿಜವಾದ ಪರಾಕ್ರಮಿಗಳು ಆಕ್ರಮಣಕಾರಿಯಾದ, ಬೊಗಳದ ನಾಯಿಯಂತೆ, ಕಚ್ಚುವ ನಾಯಿಯಂತೆ, ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಾಪ, ಪರಾಕ್ರಮ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾಳೆ.

‘ನವಿಲು ಕುಣಿತದ ಅಂತ ಕೆಂಬೂತ ಪುಕ್ಕ ತೆರಕೊಂಡಿತು’ ಅನ್ನುವುದು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಗಾದೆ. ಜನಪದ ಕಥೆಯೊಂದನ್ನು ಇದು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ನವಿಲು ಕೋಡಿಕಾವಲು ಎಂಬ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೆಸರೇ ಹೇಳುವಂತೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ನವಿಲುಗಳು ವಾಸವಾಗಿದ್ದವು. ನವಿಲುಗಳು ಅಂದಚಿಂದದಿಂದ ನರ್ತನಮಾಡುತ್ತ ಕುಣಿಯುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಕರುಬಿದ ಕೆಂಬೂತವೊಂದು ಗುಟ್ಟಾಗಿ ನವಿಲುಗಳ ಬೀಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಗರಿಗಳನ್ನು ತಂದಿತು.

ತಾನೂ ನವಿಲಿನಂತೆ ರೆಕ್ಕೆ ಪುಕ್ಕಗಳನ್ನು ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು ನವಿಲುಗಳೊಂದಿಗೆ ಕುಣಿಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಕೆಂಬೂತದ ಒಂದೊಂದೇ ಗರಿಗಳು ಕಳಚಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ನವಿಲುಗಳಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಸರಿಯಾಗಿ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದವು. ಕೆಂಬೂತದ ಗುಟ್ಟು ರಟ್ಟಾಯಿತು. ನವಿಲುಗಳು ಕೇಕೆ ಹಾಕಿ ನಕ್ಕವಂತೆ. ಅಂದಿನಿಂದ, ಕೆಂಬೂತ ಕದ್ದು ಮುಚ್ಚಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿತ್ತಂತೆ. ಈ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನೇ ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ, ಮತ್ತೊಬ್ಬರಲ್ಲಿರುವ ರೂಪ, ಶಕ್ತಿ, ಪ್ರತಿಭೆಗಳು ತಮಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗಿಂತ ತಾವೇನೂ ಕಡಿಮೆ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೃತಕವಾಗಿ ನಾಟಕೀಯವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವವರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ, ಮಾತನಾಡುವುದು ಮುಂದುವರೆಯಿತು. 'ನವಿಲು ಕುಣಿತದ ಅಂತ ಕೆಂಬೂತ ಪುಕ್ಕ ತೆರಕೊಂಡ್ರೆ ಆಯ್ದಾ', ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಗಾದೆಯಾಗಿ ಜನಜನಿತವಾಯಿತು.

'ದಾಟು' ಕಾದಂಬರಿಯ ಮಂತ್ರಿ ಮೇಲಗಿರಿಗೌಡರ ಮಗ ಶ್ರೀನಿವಾಸನು ಮಾದಿಗರ ಬೆಟ್ಟಯ್ಯನ ಮಗಳು ಮೀರಳನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಲು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಮಂತ್ರಿ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಜಾತ್ಯಸ್ಥರಲ್ಲೂ ತನ್ನ ಅವನತಿ ಖಂಡಿತವಾದದ್ದೆಂದು ಕುಪಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಬೆಟ್ಟಯ್ಯನನ್ನು ಕರೆದು ಈ ಮದುವೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಇಬ್ಬರ ಮನೆಗಳಿಗೂ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ವಿವೇಕ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗಾಂಧೀತತ್ವವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಬೆಟ್ಟಯ್ಯ, ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಅಂತರ್ಜಾತೀಯ ವಿವಾಹ ನಡೆದದ್ದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನು ಖಂಡಿಸಿದ ಮಂತ್ರಿ 'ನವಿಲು ಕುಣಿತದ ಅಂತ ಕೆಂಬೂತ ಪುಕ್ಕ ತೆರಕೊಂಡ್ರೆ ಆಯ್ದಾ'? ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಮೇಲು, ಕೀಳೆಂಬ ಜಾತೀಯತೆ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯದ ವಿಷವನ್ನು ಬೆರೆಸಿ ಮಾತನಾಡುವ ಮಂತ್ರಿಯ ಚಾಣಾಕ್ಷತನವನ್ನು ಈ ಪ್ರಸಂಗ ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ.

'ಕೋತಿ ತಾನು ಕೆಟ್ಟದ್ದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಇಡೀ ವನಾನೂ ಕೆಡಸ್ತು' ಎನ್ನುವ ಗಾದೆ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಮಂದಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗದ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ, ವರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತನಾಗುವ ವ್ಯಕ್ತಿ, ತಾನು ಕೆಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಇರುವ ಒಳ್ಳೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ, ಪರಿಸರವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕೆಟ್ಟ ಮಾರ್ಗದತ್ತಲೇ ಸೆಳೆಯುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನದೇ ಒಂದು ಕೆಟ್ಟ ಗುಂಪನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ತಾನೇ ನಾಯಕನೆಂದು ಮೆರೆಯುವ ಹಂಬಲವೂ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಕುತಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ಕಂಡಾಗ, ವನವೆಲ್ಲಾ ತನ್ನದೇ ಎಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ, ಹಣ್ಣು, ಕಾಯಿ, ಹೀಚುಗಳೆನ್ನದೆ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಿತ್ತಾಡಿ ದಾಂಧಲೆ ಮಾಡುವ, ಕೋತಿಯ ದುಷ್ಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿ ಮಾತನಾಡುವ ರೀತಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಮಾತು

ಬೆಳೆದ ಪರಿಯಿಂದ 'ಕೋತಿ ತಾನು ಕೆಟ್ಟದ್ದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಇಡೀ ವನಾನೂ ಕೆಡುತ್ತ' ಎಂದು ಗಾದೆಯಾಗಿ ಜನರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನಲಿದಾಡಿತು.

'ಆವರಣ' ಕಾದಂಬರಿಯ ಪೊ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುವಲ್ಲಿ ಈ ಗಾದೆ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ವಿಚಾರವಾದಿ ಎಂದು ಬಿಂಬಿಸಿಕೊಂಡು, ಇತಿಹಾಸವನ್ನೇ ತಿರುಚುವ ಗುಂಪಿನ ಮುಖಂಡನಂತೆಯೂ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ನಟಿಸುವವನು, ಗೋಮಾಂಸ ಭಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದವನು. ತಾಯಿಯು ತೀರಿಕೊಂಡ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡದೆ, ತಂದೆಗೆ ಹಾಗೂ ಕುಟುಂಬ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಬೇಸರ ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಸೋದರಿ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಿಯ ಗಂಡ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನೇ, ಶ್ರಾದ್ಧ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ. ಅಸ್ತಿಯ ವಿಸರ್ಜನೆ ಕಾಶಿಯ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕುಟುಂಬದವರು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಿ ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಜೊತೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೂ ತನ್ನ ಕೆಲಸದ ನಿಮಿತ್ತ ಕಾಶಿಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಾಳೆ. ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಊರಿನವರೇ ಆದ ನರಸಿಂಹಗೌಡರ ಮಗಳು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೂ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಿಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದವಳು, ಮುಸಲ್ಮಾನ ಅಮೀರನನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗುತ್ತಾಳೆ. ರಜಿಯಾ ಎಂದು ಇಸ್ಲಾಮಿಗೆ ಮತಾಂತರ ಹೊಂದುತ್ತಾಳೆ. ಶಾಸ್ತ್ರಿಯ ಧೋರಣೆ ದ್ವಂದ್ವ ನಿಲುವುಗಳೆಲ್ಲ ಕ್ರಮೇಣ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ರೈಲು ಪ್ರಯಾಣದ ನಡುವೆ, ಪರಸ್ಪರ ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೇ ಮಾತಿನ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಿ ತನ್ನ ಸೋದರನ ವರ್ತನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮರುಗಿ 'ವಿದ್ಯಾವಂತರೆಲ್ಲ ಹೀಗಾಗ್ತಾರೆ ಅಂತ ಅಲ್ಲ, ಇವನು ಯಾಕೆ ಹೀಗಾದ? 'ಕೋತಿ ತಾನು ಕೆಟ್ಟದ್ದೂ ಅಲ್ಲದೇ ಇಡೀ ವನಾನೂ ಕೆಡುತ್ತ' ಅನ್ನೋ ಹಾಗೆ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಇದರಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೋವಾಗಬಹುದು ಎಂದು ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಅದು ಸಹಜವಾದ ಮಾತೇ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ಸಮಾಧಾನದಿಂದಿರುತ್ತಾಳೆ. ಶಾಸ್ತ್ರಿಯ ಪಾತ್ರ, ವರ್ತನೆಗೆ ತಕ್ಕುದಾದ ಗಾದೆ ಎನಿಸಿ, ಕಥೆಯ ಸನ್ನಿವೇಶಕೌಶಲದ ಜಾಣ್ಮೆ ಎದ್ದು ತೋರುತ್ತದೆ.

'ಕೋಣನ ಮುಂದೆ ಕಿನ್ನರಿ ಬಾರಿಸುವಂತೆ' ಎನ್ನುವುದೂ ಗ್ರಾಮ ಹಾಗೂ ನಗರವಾಸಿಗಳೆಲ್ಲರಿಗೂ ಚಿರಪರಿಚಿತವಾದ ಗಾದೆ. ಆಸಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದವರ ಮುಂದೆ ಮಾತನಾಡುವುದಾಗಲೀ, ಕಲಾಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡುವುದಾಗಲೀ, ಕೋಣನ ಮುಂದೆ ಕಿನ್ನರಿ ಬಾರಿಸಿದಂತೆಯೇ ವ್ಯರ್ಥಾಲಾಪವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು ಗಾದೆಯ ಆಶಯ. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಮಾತುಗಾರನ ಅಥವಾ ಕಲಾವಿದನ

ಉತ್ಸಾಹ, ಸ್ಫೂರ್ತಿಗಳೂ ಬತ್ತಿ ಹೋಗಬಹುದು. ಸಮಾನ ಆಸಕ್ತರ, ಸಮಾನ ಅಭಿರುಚಿಯ, ಸಮಾನ ಮನೋಧರ್ಮದವರ ಒಡನಾಟ ಹೆಚ್ಚು ಅಪ್ಯಾಯಮಾನವೆನಿಸುತ್ತದೆ. 'ಮಂದ್ರ' ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕ ಮೋಹನಲಾಲ, ಚಾರಿತ್ರ್ಯಹೀನನಾಗಿದ್ದರೂ, ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗಾಯನ ಕಲಾವಿದ. ಸಂಗೀತ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವನ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದಂತೆಲ್ಲಾ ಅವನ ಸಂಭಾವನೆಯೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವನ ಗಾಯನ ಕೇಳುವ ಸಂಗೀತ ರಸಿಕರು, ಆಸಕ್ತ ಅಭಿಮಾನಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಜ್ರದ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಾದ ಝವೇರಿ ಅಂಡ್ ಕೋದವರು ಮೋಹನಲಾಲನ ಸಂಗೀತ ಕಛೇರಿ ಏರ್ಪಡಿಸಲು ಆಯೋಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಕಂಪನಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕ ರಾವಲ್ ಸಂಗೀತದ ಅಭಿಮಾನಿಯೂ ಕೂಡ. ಮೋಹನಲಾಲನನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಿ ಕಛೇರಿಯ ವಿವರವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ಪ್ರವೇಶ ಉಚಿತವಾದರೂ ಸಂಗೀತ ತಿಳಿಯದವರನ್ನು ಒಳಗೆ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ.....ಎಷ್ಟು ಕಛೇರಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದಾರೆಂಬ ಒಂದೆರಡು ಪರೀಕ್ಷಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಮರ್ಪಕರೆನಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಅವರಿಗೆ ಆಹ್ವಾನಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೋಣನ ಮುಂದೆ ಕಿನ್ನರಿ ಬಾರಿಸುವಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನಿಮಗೆ ಆಗೋದಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಆಶ್ವಾಸನೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಮೋಹನಲಾಲ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗುತ್ತಾನೆ.

'ಇಲಿ ಅಂದರೆ ಹುಲಿ' ಎನ್ನುವ ಗಾದೆ 'ಇಲಿ ಬಂದರೆ ಹುಲಿ ಬಂತು ಅನ್ನೋ ಹಾಗೆ' ಅಂತಲೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ತಾವು ಕಂಡ ಅಥವಾ ಕೇಳಿದ ಕುತೂಹಲಕಾರಿ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಅಥವಾ ಘಟನೆಯನ್ನು ಕಂಡದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಕೇಳಿದದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಗ್ಗಿಸಿ, ಉತ್ತೇಜಿಸಿ ಹೇಳುವವರ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ಗಾದೆ ಇದಾಗಿದೆ. ಅಂಚು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪುಟ್ಟ ಗಾದೆಯ ಪ್ರಯೋಗವಿದೆ. ಕಥಾನಾಯಕಿ ಅಮೃತಳ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ, ಸೋಮುವಿನ ಜೊತೆಗೆ ಅಮೃತಳಿದ್ದ ವಿವಾಹೇತರ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ತನಗೆ ತಿಳಿದಿರುವುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೇರವಾಗಿ ಹೇಳದೆ, ತನಗೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತ, 'ಇಲಿ ಅಂದರೆ ಹುಲಿ' ಅನ್ನುವ ಯೋಗ್ಯತೆ ಜನರದು ಎಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತ, ಅಮೃತಳ ಗಂಡನಾದ ತನ್ನ ತಮ್ಮನೊಡನೆ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಪಾತ್ರದ ಚುರುಕು ಬುದ್ಧಿಗೆ ತಕ್ಕಂತಹ ಜಾಣತನದ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಚತುರತೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗಾದೆಯ ಬಳಕೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ತಾನೇ ಭಾವನೊಂದಿಗೆ ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿ ಮಗನನ್ನು ಹೆತ್ತವಳು, ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ, ಸಂಸಾರದ, ಗಂಡಹೆಂಡಿರ ಸಂಬಂಧದ, ನೈತಿಕತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವ ವಿಡಂಬನೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಢಾಳಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು.

‘ಜೇನು ಬಿಚ್ಚಿದೋನು ಕೈ ನೆಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳೋ ಹಾಗೆ’ ಮತ್ತು ‘ತುಪ್ಪ ಅಳಿದೋನ ಕೈ ಚಿಡ್ಡಾಗದೇ ಇರುತ್ತೇ’ ಎಂಬ ಎರಡು ಗಾದೆಗಳು, ಭಿನ್ನರೀತಿಯ ಹೋಲಿಕೆಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ, ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ, ಕಂಡೂ ಕಾಣದಂತೆ ಮೋಸವಾಡುವವರ ರೀತಿ, ಚತುರೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಆಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪರಿ ಇದಾಗಿದೆ. ‘ಅಂಚು’ ಕಾದಂಬರಿಯ ಅಮೃತ ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಹೆಂಡತಿಯಿಂದ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾದವಳು. ಅವಳ ತಾಯಿಯಿಂದ ಬಂದ ತೋಟ, ಒಡವೆ ವಸ್ತು, ಆಸ್ತಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಆ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಅಮೃತಳ ಮನೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೊತ್ತು ನಿಭಾಯಿಸುವ ನಾಟಕವಾಡುತ್ತಾ ವಂಚಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಲಕ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ಸಾಲ ತೀರಿಸುವ ಹೊಣೆ ಅಮೃತಳ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ, ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಮೋಸದ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿರುವ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಅಮೃತ, ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ತಮ್ಮನೇ ಆಗಿರುವ ತನ್ನ ಗಂಡ ರಂಗನಾಥನ ಬಳಿ ದೂರುತ್ತಾಳೆ. ‘ಜೇನು ಬಿಚ್ಚಿದವನು ಕೈ ನೆಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೆ’ ಸ್ವಲ್ಪ ತಿಂದಿರಲೂಬಹುದು, ಅದನ್ನೇ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾದ ಮಾಡಬಾರದು, ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ರಂಗನಾಥ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಸಂಚಿನಲ್ಲಿ ಗಂಡನ ಪಾಲೂ ಇರಬಹುದೆಂದು ಅಮೃತ ಖಿನ್ನಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಮುಂದೆ, ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಗತಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾಳೆ.

‘ತಂತು’ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ಗಾದೆ, ‘ಜೇನು ಬಿಚ್ಚಿದವನು ಕೈ ನೆಕ್ಕದೆ ಇರುತ್ತಾನೆಯೇ’ ಎಂದು ಎರಡು ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಟ್ರಿಬ್ಯೂನಲ್ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕ ರವೀಂದ್ರ ತನ್ನ ಸಂಪಾದಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಬಂದ ಕಾರಣ, ಸಂಪಾದಕ ಹುದ್ದೆಗೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು ತಮ್ಮ ಭ್ರಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೂಲಕ ಪತ್ರಕರ್ತರಿಗೆ ಲಂಚ ನೀಡುವುದು, ಅವರ ಸಂಬಂಧಿಕರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ನೀಡುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಆಮಿಷಗಳನ್ನು ಒಡ್ಡಿ ತಮ್ಮ ಭ್ರಷ್ಟತೆ ಬಯಲಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಅಂತಹ ಆಮಿಷಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪತ್ರಕರ್ತರು ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯಷ್ಟು ಮಾತ್ರ. ಅಂತಹವರಲ್ಲಿ ತಲ್ಲಾರ್ ಅವರೂ ಒಬ್ಬರು. ಸರ್ಕಾರದ ಭ್ರಷ್ಟತೆ ಗುರುತಿಸಿ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಿದವರು. ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿ ಸರ್ಕಾರದ ಹಿಂದಿನ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರದ ಪರೋಕ್ಷ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಅಡಿಯಲ್ಲೇ ನಡೆಯುವ ಭ್ರಷ್ಟತೆ, ಅದನ್ನೇ ಸಮರ್ಥಿಸುವ ಪ್ರಜೆಗಳು, ಇಂತಹ ವಿಪರ್ಯಾಸದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರವೀಂದ್ರನ ಆಲೋಚನೆಗಳು, ಚಿಂತನ, ಮಂಥನಗಳೂ ಚಿತ್ರಿತವಾಗುತ್ತವೆ. ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪತ್ರಕರ್ತ ರವೀಂದ್ರನ ಆಲೋಚನಾ

ತರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಗಾದೆ ತೇಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಸನ್ನಿವೇಶ ಚಿತ್ರಣಕ್ಕೆ ಹೂರಣ ಒದಗಿಸಿದೆ. ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ಭ್ರಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಜನ 'ಜೇನು ಬಿಚ್ಚಿದವನು ಕೈ ನೆಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳದೇ ಇರ್ತಾನಾ?' ಎಂದು ಸಮರ್ಥನೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು ಭ್ರಷ್ಟತೆಯಿಂದ ಮತ್ತೂ ಕೊಬ್ಬಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ದೇಶದ ವಿನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಎರಡೂ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲೂ ಜನರ ಆಲೋಚನೆಗಳಿಗೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿಯಂತೆ ಈ ಗಾದೆ ಬಿಂಬಿತವಾಗಿದೆ.

'ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದೋನಿಗೆ ಚಳಿ ಏನು ಮಳೆ ಏನು'? ಎಂಬ ನಾಣ್ಣಡಿ ಸಂಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದವರಿಗೆ ಯಾವ ಸಮಾಧಾನದ ಮಾತುಗಳೂ ನೆರವಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ, ಬದಲಾಗಿ ಮಾನಾಪಮಾನಗಳನ್ನು ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಎದುರಿಸಿ ಪರಿಹಾರೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. 'ಕವಲು' ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕ ಜಯಕುಮಾರ, ಕಾಮದ ದೌರ್ಬಲ್ಯಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ, ವೇಶ್ಯೆಯ ಸಹವಾಸ ಮಾಡಲು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ದಿಲ್ಲಿಯ ಹೋಟೆಲೊಂದರಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನೂ ಅವನ ಜೊತೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದ ಇತರರೂ ಜೈಲು ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಅವಮಾನದಿಂದ ಕುಗ್ಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಸಹಖೈದಿ, 'ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದೋನಿಗೆ ಚಳಿ ಏನು ಮಳೆ ಏನು'? ಅನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಅವಮಾನವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಬಂದಿರುವ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಧೈರ್ಯ ತುಂಬುತ್ತಾನೆ. ವಕೀಲರನ್ನಿಟ್ಟು ಕೇಸು ಗೆಲ್ಲಿಸುವ ಭರವಸೆ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಜಯಕುಮಾರ ತನ್ನ ಕ್ರಿಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಆತ್ಮಾಲೋಕನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ 'ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದವನಂತಹ' ಅವನ ಸ್ಥಿತಿ ಓದುಗರ ಮನ ಮಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಕಥನ ಕುತೂಹಲ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಪೌರಾಣಿಕ ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿರುವ ಅನೇಕ ಗಾದೆಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಕೆಲವು ಹಿರಿಯರ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲೂ ಇಂತಹ ಕೆಲವು ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. 'ಹೂವಿನಿಂದ ನಾರು ಸ್ವರ್ಗ ಸೇರ್ವಾಗೆ' ಎನ್ನುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗಾದೆ, 'ಮತದಾನ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಪುಷ್ಪ ಪ್ರಿಯನಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ವೈಕುಂಠವಾಸಿಯಾಗಿ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಪುಷ್ಪ ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುವವನು. ಆ ಹೂ ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಬೇಕಾದ ಬಾಳೆಯ ನಾರು ಕೂಡ ಹೂವಿನ ದೆಸೆಯಿಂದ ಸ್ವರ್ಗ ಸೇರಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಗಾದೆಯ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬರು

ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಮಾಡುವ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸದಿಂದ ದೊರಕುವ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಇತರರು ಅಥವಾ ಒಂದು ಸಮುದಾಯ, ಸಮಾಜವೇ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದು ಗಾದೆಯ ಸೂಚ್ಯಾರ್ಥ. ಸಾದರವಳ್ಳಿಯ ಸಂಬೇಗೌಡರು, ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದವರು. ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಬಲ್ಲವರು. ತಮ್ಮ ಜಾತಿ ಸೂಚಕವಾದ ಸಂಬೇಗೌಡ ಬಿನ್ ರಂಗೇಗೌಡ ಎನ್ನುವ ಹೆಸರನ್ನು ಎಸ್.ಆರ್.ಸಾದರವಳ್ಳಿ ಎಂದು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಆಧುನಿಕತೆಯನ್ನು ಮೆರೆದವರು. ಅವರನ್ನೂ, ಅವರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಅವರಿಂದ ತಮ್ಮ ಊರಿನ ಘನತೆಯೂ ಹೆಚ್ಚಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, 'ಹೂವಿನಿಂದ ನಾರು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಹಾಗೆ' ಆಯಿತು ಎಂದು ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ. ರಾಜಧಾನಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಆಧುನಿಕತೆಯೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು, ತಮ್ಮ ಜೀವನ ವಿಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಧನ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಾಣುವ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾವದ ಈ ಗಾದೆಮಾತಿನ ಹೋಲಿಕೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

'ಶಿವಪೂಜೆ ಮಧ್ಯೆ ಕರಡಿ ಬಿಟ್ಟಂತೆ', ಎಂಬ ಗಾದೆ 'ಶಿವಪೂಜೇಲಿ ಕರಡಿಗೆ ಬಿಟ್ಟ ಹಾಗೆ' ಅಂತಲೂ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ. 'ಶಿವಪೂಜೆ ಮಧ್ಯೆ ಕರಡಿ ಬಿಟ್ಟಂತೆ' ಎಂಬುದೇ ಸರಿಯಾದ ರೂಪ, ಶಿವಪೂಜೇಲಿ ಕರಡಿಗೆ ಬಿಡುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಉದ್ಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿರುವ ಶಿವಲಿಂಗವುಳ್ಳ ಕರಡಿಗೇ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಕರಡಿಗೆಯನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೇ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಕೆಲವು ಧಾರ್ಮಿಕರ ವಾದ. ಶಿವಪೂಜೆ ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಳಿತನ್ನು ಬಯಸಿ ಮಾಡುವ ದೇವರಕಾರ್ಯ, ಶುಭಕಾರ್ಯ ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕರಡಿಯೊಂದು ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿ ಅಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶಾಂತತೆಗೆ ಭಂಗ ತಂದಿರಬಹುದು. ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸದ ಮಧ್ಯೆ ಹಾಗಾಗಬಾರದು ಎಂದು ಎಚ್ಚರ ವಹಿಸಿದ ಜನ ಆ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಜನಜನಿತವಾದ ಈ ಪ್ರಸಂಗದ ಮಾತು ಗಾದೆ ಮಾತಾಯಿತು, ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ಈ ಗಾದೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ, ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸದ ಮಧ್ಯೆ ತಲೆಹಾಕಿ ಅದರ ಯಶಸ್ಸಿಗೆ ಭಂಗ ಉಂಟು ಮಾಡುವವರನ್ನು ಮೂದಲಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಗಾದೆ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

'ಗೃಹಭಂಗ'ದ ಮುಖ್ಯ ಸನ್ನಿವೇಶವೊಂದರಲ್ಲಿ ಈ ಗಾದೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇಡೀ ಕುಟುಂಬ ಸೌಖ್ಯವನ್ನೇ ನಾಶ ಮಾಡಿದ ಘಟವಾಣಿ ಗಂಗಮ್ಮ, ಅವಳ

ಇಬ್ಬರು ಸೋಮಾರಿ ಮಕ್ಕಳು, ಚೆನ್ನಿಗರಾಯ ಮತ್ತು ಅಪ್ಪಣ್ಣಯ್ಯ, ತಾಯಿಯ ದುರ್ಗುಣಗಳೇ ಎರಕ ಹೊಯ್ದು ಅಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದವರು. ಹಿರಿ ಸೋಸೆ ನಂಜಮ್ಮ ಆ ಕುಟುಂಬದ ನೆಮ್ಮದಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಬಾಣಂತನ ಮುಗಿಸಿ ಬಂದ ಕಿರಿಯ ಸೋಸೆ ಅಪ್ಪಣ್ಣಯ್ಯನ ಹೆಂಡತಿ ಎರಡು ಮಕ್ಕಳ ತಾಯಿ ಸಾತುವನ್ನು, ಅತ್ತೆ ಗಂಗಮ್ಮ, ಶೀಲವನ್ನು ಶಂಕಿಸಿ ಮನೆಗೆ ಸೇರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಶ್ಲೀಲವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಇದರಿಂದ ಬೇಸತ್ತು ಸಾತು, ಓರಗಿತ್ತಿ ನಂಜಮ್ಮನ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಂದು ಮಾಡಿದರೆ ಸಂಸಾರ ಹಾಳಾಗುವುದು ತಪ್ಪುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಸದಾಶಯದಿಂದ ನಂಜಮ್ಮ, ತಾಯಿಯ ನೆರಳಿಗೂ ಹೆದರುವ ಅಪ್ಪಣ್ಣಯ್ಯನನ್ನು ಕರೆಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಸಾತುವಿನೊಂದಿಗೆ ಮಲಗುವಂತೆ ಏರ್ಪಾಡುಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಇದರಿಂದ ಕುಪಿತನಾದ ನಂಜಮ್ಮನ ಪತಿ ಚೆನ್ನಿಗರಾಯ, 'ನಿನಗ್ಯಾಕೆ ಇಲ್ಲದ ಪುಲಾರ' ಎಂದು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಗದರಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ಶಿವಪೂಜೆ ಮಧ್ಯೆ ಕರಡಿ ಬಿಟ್ಟಂತೆ', ಮಾತನಾಡಿದ ಗಂಡನನ್ನು ಪಾಯಸದ ಆಸೆ ತೋರಿಸಿ ಊಟದೆಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಸದುದ್ದೇಶದಿಂದ ಮಾಡಿದ ನಂಜಮ್ಮನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ತಿಂಗಳವರೆಗೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಫಲವೇ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಆದರೆ 'ಶಿವಪೂಜೆಯ ಮಧ್ಯೆ ಕರಡಿ ಬಿಟ್ಟಂತೆ' ಅತ್ತೆ ಗಂಗಮ್ಮನ ಗೃಹಭಂಗದ ವರ್ತನೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಮಗನ ಹುಲ್ಲಿನ ಮನೆಯನ್ನೇ ಸುಡಿಸುವ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆ ಉರಿಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಮುಂದೆ ಸಂಭವಿಸಬಹುದಾದ ಗೃಹಭಂಗದ ಸರ್ವನಾಶದ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಮುನ್ನೂಚನೆಯಂತೆಯೇ ಈ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಪರಿಭಾವಿಸಬಹುದು.

'ಬುಸ್ ಅನ್ನದ ದೇವರಿಗೆ ಬಿಲ್ಲಪತ್ರೆಯೂ ಬೆಲೆ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ' ಎನ್ನುವುದು ಉತ್ತೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಕೊಡಿದ ಒಂದು ಮಾರ್ಮಿಕ ಗಾದೆ. ದೇವರು ಬುಸ್ ಎನ್ನುವುದೂ ಬಿಲ್ಲಪತ್ರೆ ಬೆಲೆ ಕೊಡುವುದೂ, ಬಿಡುವುದೂ ವಾಸ್ತವವಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರುವ ಸಂಗತಿ. ಆದರೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ದೈವಭಕ್ತಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಜನರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಿರುವುದನ್ನೇ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಂತೆ, ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಗಾದೆ ಇದಾಗಿದೆ. ದೇವರಲ್ಲಿ ಭಯ ಭಕ್ತಿಗಳಿದ್ದರೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಧಾರ್ಮಿಕತೆಯೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹಿಂದೂಗಳು ಗಿಡಮರಗಳಲ್ಲೂ, ಕಲ್ಲು ಮಣ್ಣುಗಳಲ್ಲೂ, ಪ್ರಾಣಿ ಪಕ್ಷಿಗಳಲ್ಲೂ, ಶಿಲ್ಪಕಲಾಕೃತಿಗಳಲ್ಲೂ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ದೇವರುಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಮಗೆ ಒಳಿತು ಮಾಡೆಂದು ಹರಕೆಗಳನ್ನು ಹೊರುತ್ತಾರೆ. ಹರಕೆಗೆ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಎಂದು ಗಡುವು ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ಭಯ ಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಹರಕೆ ತೀರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಂಬಿದ ದೇವರು ಕೇಡುಂಟು ಮಾಡಬಹುದು

ಎಂದು ಅಂಜುತ್ತಾರೆ. ದೇವರ ವಾಹನಗಳು, ಆಭರಣಗಳು ಎಂದು ನಂಬಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ದೈವತ್ವದ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೇರಿಸಿ ಪೂಜಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾವು ಶಿವನ ಕಂಠಾಭರಣವಾದ್ದರಿಂದ, ಶಿವನೊಂದಿಗೆ ಹಾವಿಗೂ ಸ್ಥಾನ ಮಾನ್ಯತೆ ದೊರೆಯಿತು. ದೇವರ ಸ್ಥಾನ ದೊರಕಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ ಭಯಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಕಾಣಬೇಕು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕೇಡು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯೂ ಬಲವಾಯಿತು. ದೈವಭಕ್ತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ದೈವ ಭೀತಿಯೂ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಹಾವನ್ನು ಕಂಡರೆ, ಕೊಂದರೆ ಭೀತಿ ಹುಟ್ಟಿ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ಬುಸ್' ಎಂದು ಹೆದರಿಸುವ ಸೂಚನೆ ಕೊಡುವ ಹಾವಿಗೆ ಹೆದರುವಂತೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ತನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ತಾನಿರುವ ಹಾವಿಗೆ ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲ ಬೆಲೆ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಮಗುವೂ ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವವಿಟ್ಟುಕೊಂಡು 'ಬುಸ್' ಎನ್ನದ ದೇವರಿಗೆ ಬಿಲ್ವಪತ್ರೆಯೂ ಬೆಲೆಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂಬ ಗಾದೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು. ಬಿಲ್ವಪತ್ರೆ, ಶಿವನಪೂಜೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶ್ರೇಷ್ಠರು, ಶ್ರೀಮಂತರು, ತಮ್ಮನ್ನು ಗಣ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ತೋರಿಕೆಗಾದರೂ ಅವರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವೇಷಭೂಷಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಮರ್ಮವನ್ನು ಗಾದೆ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತದೆ. ಇತರರು ತಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವ ಮಿಶ್ರಿತ ಭಯವನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಒಣಜಂಬ, ಒಣ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. 'ಸಾಕ್ಷಿ' ಕಾದಂಬರಿಯ ಖಳನಾಯಕ ಮಂಜಯ್ಯ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ವೇಷ ಹಾಕುವಂತಹ ಚತುರ, ಕಾಮುಕ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕರಿಕೋಟು, ಟೋಪಿ ಧರಿಸಿ, ಕೋರ್ಟು ಕಚೇರಿಗಳ ಮುಂದೆ ಓಡಾಡುವವನು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ಖಾಕಿ ಪ್ಯಾಂಟು, ಕೋಟು ಧರಿಸಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಜನಕ್ಕೆ ಇವನು ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆಗೆ ಸೇರಿರಬಹುದೇ ಎಂಬ ಅನುಮಾನ, ಆತಂಕಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಭಯ, ಗೌರವಗಳು ಅವರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತ ಮಂಜಯ್ಯ ಅದರಿಂದಲೇ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಲೇಖಕರು ಮಂಜಯ್ಯನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತ 'ಬುಸ್' ಎನ್ನದ ದೇವರಿಗೆ ಬಿಲ್ವಪತ್ರೆಯೂ ಬೆಲೆ ಕೊಡೋದಿಲ್ಲ' ಎಂಬ ಮರ್ಮ ಅವನಿಗಿಂತ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು? ಎಂದು ವ್ಯಂಗ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಿಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ.

'ಹಾವು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಸೇಡು ಕಾಯುತ್ತೆ', 'ಹಾವಿನ ದ್ವೇಷ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ' ಎನ್ನುವ ಗಾದೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿದುದಾಗಿದೆ. ಹಾವು, ಹರನ ಹಾರ. ಹೀಗಾಗಿ ಅದೂ ದೈವಸಮಾನ, ಅದು ನೆಲೆಸಿರುವ ಹುತ್ತವೂ ಪೂಜನೀಯ ಎಂಬುದು ಆಸ್ತಿಕರ ಭಾವನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಾವನ್ನು ಹೊಡೆದರೆ, ಕಣಕಿದರೆ ಅದು ಹನ್ನೆರಡು ವರುಷಗಳಾದರೂ ಸರಿ ದ್ವೇಷ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿ

ತನ್ನ ಕೋಪವನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹಾವಿನ ಹಗೆ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಎಂಬ ಮಾತು ಕ್ರಮೇಣ ಪ್ರಾಸಬದ್ಧವಾದ ಗಾದೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. 'ಗೃಹಭಂಗ' ಕಾದಂಬರಿಯ ನಂಜಮ್ಮನ ಪುಟ್ಟ ಮಗ ಮೂರನೇ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದ ವಿಶ್ವ ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಬಿಸಿಲು ಕಾಯಿಸುತ್ತ ಮಲಗಿದ್ದ ಹಾವನ್ನು ಸೋಗೆ ದಿಂಡಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹಿಂದುಗಡೆಯಿಂದ ಹೋಗಿ ಹೊಡೆದಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡ ಮೇಷ್ಟ್ರು ನಂಜಮ್ಮನ ಬಳಿ ದೂರುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಹೆದರಿದ ನಂಜಮ್ಮನಿಗೆ ಬದುಕುಳಿದಿದ್ದ ಒಬ್ಬನೇ ಮಗನ ರಕ್ಷಣೆಯ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಚಿಂತೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಜಂಗಮ ವಾದೇವಯ್ಯನವರ ಸಲಹೆಯಂತೆ ನಾಗಲಾಪುರದಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನ ಅಣ್ಣ ಕಲ್ಲೇಶನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವನನ್ನು ಬಿಡುವುದು, ಅಲ್ಲೇ ಅವನನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿಸುವುದು ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಹಾವನ್ನು ಕೆಣಕಿದ್ದರಿಂದ ಹಾವು ಹಗೆ ಸಾಧಿಸಿ ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಕಚ್ಚಿ ಸಾಯಿಸಬಹುದೆಂಬ ಭೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಗನನ್ನು ತನ್ನ ತೌರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು ನೆನಪು ದುಃಖಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಂಜಮ್ಮನ ವರ್ತನೆ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದುದು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಂದಿಗೂ ಇಂತಹ ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆಗಳಿಂದ ಹೊರಬರಲಾರದ ಎಷ್ಟೋ ಜನರನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಸೋಜಿಗವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾವಿನಷ್ಟೇ ಕ್ಷೂರಿ ಎನ್ನಬಹುದಾದ ನಂಜಮ್ಮನ ಸೋದರ ಕಲ್ಲೇಶನ ಮನೆಯೆಂಬ ಭಯಂಕರ 'ಹುತ್ತ'ದಲ್ಲೇ ನಂಜಮ್ಮ ಮಗನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದಳೇನೋ ಎಂಬಂತಹ ಸಾಂಕೇತಿಕ ರೂಪದ ಚಿತ್ರ, ಆಲೋಚನೆ, ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಥೆ ಮುಂದುವರೆದಂತೆ ಓದುಗರಿಗೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ.

'ಬಿಟ್ಟ ಹೆಂಡ್ತಿ ನೋಡುಕ್ಕೆ ಹೊರಟೆ ಏನೋ ಕೆಟ್ಟ ರಾಮ' ಅಥವಾ 'ಬಿಟ್ಟ ಹೆಂಡ್ತಿ ಕೂಡೊಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ಕೆಟ್ಟರಾಮ' ಎನ್ನುವುದು ಪೌರಾಣಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಗಾದೆ. ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಸೀತಾಪಹರಣದ ನಂತರ, ಶ್ರೀರಾಮ, ಸೀತೆಯನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಕಾಡುಮೇಡುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಲೆಯುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ರಾವಣನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ, ಸೀತೆಯನ್ನು ಕರೆತರುತ್ತಾನೆ. ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ತೆರಳುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲವೂ ಸುಖಾಂತವಾಯಿತೆಂದು, ರಾಮಸೀತೆಯರು ಸಂಭ್ರಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಸೀತೆಯ ಪಾವಿತ್ರ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಕುಹಕವಾಡಿದ ಜನಾಪವಾದಕ್ಕೆ ಹೆದರಿಯೋ, ತಲೆಬಾಗಿಯೋ ಶ್ರೀರಾಮ ಸೀತೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೆ. ಗರ್ಭಿಣಿ ಸೀತೆಯನ್ನು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಲವಕುಶರ ಜನನವಾಗಿ, ಬಾಲಕರು ಬೆಳೆದ ನಂತರ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮ ಸೀತೆಯನ್ನು ಕಾಣಲು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಸೀತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟದ್ದು, ಮತ್ತೆ ಸೀತೆಯನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋದದ್ದು,

ಶ್ರೀರಾಮನ ಕೆಟ್ಟ ವರ್ತನೆ ಎಂಬಂತೆ ಜನಪದರು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ 'ಬಿಟ್ಟ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ನೋಡೋಕೆ ಹೊರಟ, ಶ್ರೀರಾಮನ ಕೆಟ್ಟ ವರ್ತನೆ ಬಾಯಿಂದ ಬಾಯಿಗೆ ಹರಿದಾಡಿ ಗಾದೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಪಡೆಯಿತು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ನಾನಾ ಕಾರಣಗಳಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ತಮ್ಮ ತಪ್ಪಿನ ಅರಿವಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಅವಳನ್ನು ಕಂಡು ಕೂಡುವ ಬದುಕುವ ಬಯಕೆಯಿಂದ ಹೊರಟ ಗಂಡಸಿಗೆ ಅಥವಾ ಹೆಂಡತಿಯದೇ ತಪ್ಪಿದ್ದು ಗಂಡನೊಡನೆ ಬಾಳಲಾರದೆ ಓಡಿಹೋದವಳನ್ನೂ ಕೂಡುವ ಬಯಕೆಯಿಂದ ಅರಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಗಂಡಸನ್ನು ಕುರಿತು 'ನಿನಗೇನು ಬುದ್ಧಿ ಕಟ್ಟಿದೆಯಾ? 'ಬಿಟ್ಟ ಹೆಂಡತೀನ ನೋಡುಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ಕೆಟ್ಟ ರಾಮ' ಅನ್ನೋ ಹಾಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೀಯಲ್ಲಾ, ನಾಚಿಕೆಯಾಗೊಲ್ಲೆ?' ಎಂದು ಮೂದಲಿಸುವಾಗಲೂ ಈ ಗಾದೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಆಡುವ ವಾಡಿಕೆ ಇದೆ.

'ಗೃಹಭಂಗ' ಕಾದಂಬರಿಯ ಅಪ್ಪಣ್ಣಯ್ಯನೂ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಕಿ ಸಲಹದ ನಿಷ್ಠೆಯೋಜಕ, ಆಲಸಿಕ. ತಾಟಗಿತ್ತಿಯಂತಹ ತಾಯಿಯ ತಾಳಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕುಣಿದು ತನ್ನ ಸಂಸಾರ ಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿಕೊಂಡವನು. ಅವನ ಕಾಟ ತಾಳಲಾರದೆ ಅವನೊಡನೆ ಬಾಳಲಾರದೆ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಸಾವಿತ್ತಿ ದೂರದ ನುಗ್ಗೇಕೆರೆಗೆ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟುಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಹೊಟ್ಟೆ ಪಾಡಿಗಾಗಿ ಸಾಹುಕಾರನೊಬ್ಬನ ವೇಶ್ಯೆಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಇದರ ಅರಿವಿಲ್ಲದ ಅಪ್ಪಣ್ಣಯ್ಯ ಶೃಂಗೇರಿ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದವನು ಹಿಂತಿರುಗುವಾಗ ತಾನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಅಥವಾ ತನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕಾಣಲು ನುಗ್ಗೇಕೆರೆಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಇದರ ಸೂಚನೆ ಕಂಡ ಅವನ ಅಣ್ಣ ಸೋಮಾರಿ ಚೆನ್ನಿಗರಾಯ 'ಬಿಟ್ಟ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ನೋಡೋಕ್ಕೆ ಹೊರಟೇ ಏನೋ ಕೆಟ್ಟ ರಾಮ' ಎಂದು ಮೂದಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ನುಗ್ಗೇಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಹೆಂಡತಿಯ ಅಶ್ಲೀಲ ಬದುಕಿನಿಂದ ನೊಂದು ಬೆಂದು ಬೇಸರಗೊಂಡ ಅಪ್ಪಣ್ಣಯ್ಯ ಊರಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಾನೆ. ತಾಯಿ ಗಯ್ಯಾಳಿ ಗಂಗಮ್ಮನಿಗೆ ಮಗ ನುಗ್ಗೇಕೆರೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ ವಿಷಯ ತಿಳಿದು ಮಗನನ್ನು ಕೆಟ್ಟ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಬೈಯುತ್ತಾಳೆ. ಹಿಂತಿರುಗಿಸಿ ಬೈದರೂ ಸುಮ್ಮನಾಗದ ತಾಯಿಯನ್ನು ಪೊರಕೆಯಿಂದ ಬಾರಿಸುತ್ತಾನೆ. ತಾಯಿಯಿಂದ ಬಹಿಷ್ಕೃತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅಪ್ಪಣ್ಣಯ್ಯನ ದುಷ್ಟ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಗಾದೆ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. 'ಮಾಡಿದುಣ್ಣೋ ಮಹರಾಯ' ಎಂಬಂತೆ ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪುಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೋವನ್ನೇ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.

'ರೇಶೈಗೆ ಮುಟ್ಟಿಲ್ಲ ಗಂಗೆಗೆ ಕಟ್ಟಿಲ್ಲ' ಎನ್ನುವ ಗಾದೆಯೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾವದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ್ದುದಾಗಿದೆ. ರೇಶೈ ಬಟ್ಟೆ ಮಗುಟ ಸೀರೆ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳು

ಮಡಿಯ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದವು. ಅದನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಬಳಸಿದ ನಂತರವೂ, ಒಗೆಯದೇ ಮತ್ಯಾವುದೋ ದಿನ ಬಳಸಿದರೂ ಮಡಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲ ಸಿಂಧುವಿನಂತೆ ರೇಶ್ಮೆಗೆ ಯಾವ ಮೈಲಿಗೆಯೂ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಜನ ಬಂದರು. ಅದೇ ರೀತಿ ಗಂಗೆ ನಿರಂತರ ಹರಿಯುವ ನೀರು, ಅವಳಿಗೆ ಯಾವ ಕಟ್ಟೂ ಇಲ್ಲ, ಪರಿಶುದ್ಧತೆಯ, ಪಾವಿತ್ರದ ಪ್ರತಿರೂಪವಾದ ಗಂಗೆಗೆ ಯಾವ ಮಲಿನತೆ, ಮೈಲಿಗೆಗಳು ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ನದೀನದಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೂ ದೋಷವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡರು. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಊರಿಂದೂರಿಗೆ ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಲ್ಲೇ ದಿನಗಟ್ಟಲೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬಾವಿಯಿಂದ ನೀರು ಸೇದಿಕೊಂಡೋ, ನೀರು ಕಂಡ ಕಡೆಯೇ ಮುಳುಗಿಯೋ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲಾಗದ್ದಕ್ಕೆ ಒಂದೆರಡು ರೇಶ್ಮೆ ವಸ್ತ್ರಗಳ ಮರುಬಳಕೆಗೂ ದೋಷವಿಲ್ಲ ಎಂದುಕೊಂಡರು. ತಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ, ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಏನಾದರೂ ಸಮಜಾಯಿಷಿ ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸುಲಭೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಮಡಿಗೆ ಅಂಟಿ ಹಾಕುವ ರೀತಿನೀತಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಅನುಕೂಲಸಿಂಧುವಾದ ಈ ಏರ್ಪಾಡು ಮಡಿವಂತರಿಂದಲೇ ಅಂಗೀಕೃತವಾಯಿತು. ಕ್ರಮೇಣ ಗಾದೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಪಡೆಯಿತು. 'ದಾಟು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ 'ರೇಶ್ಮೆಗೆ ಮುಟ್ಟಲ್ಲ, ಗಂಗೆಗೆ ಕಟ್ಟಲ್ಲ' ಎಂಬ ಈ ಪುಟ್ಟ ಗಾದೆ ವಿಡಂಬನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಜಾತಿಯತೆಯ ಬೇಲಿಯನ್ನು ದಾಟಲಾರದೆ ಜಾತಿ, ಅದರ ಆಚರಣೆಗಳೇ ಸರ್ವಸ್ವವೆಂಬಂತೆ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ ತಿರುಮಲಾಪುರದ ಗುಡಿಯ ಪೂಜಾರಿ ವೆಂಕಟರಮಣಯ್ಯ ಹೆಂಡತಿಯ ಮರಣಾನಂತರ ತನ್ನ ಕಾಮಭಾದೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾದಿಗಕೇರಿಯ ಮಾತಂಗಿಯ ಸಹವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವಳನ್ನು ಭೋಗಿಸಿದ ನಂತರ ತನ್ನ ಮಡಿ, ಜನಿವಾರ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳೆಲ್ಲಾ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ದಿನವೂ ಮಾತಂಗಿಯ ಸಹವಾಸದ ನಂತರ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಜನಿವಾರ ಬದಲಾಯಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಚಿಂತೆಯಾಗುತ್ತದೆ. 'ರೇರೇಶ್ಮೆಗೆ ಮುಟ್ಟಲ್ಲ ಗಂಗೆಗೆ ಕಟ್ಟಲ್ಲ' ಎನ್ನುವ ಗಾದೆಯೇ ಇದೆಯಲ್ಲ. ಅದರಂತೆ ಜನಿವಾರ ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಅದರ ಮೇಲೆ ರೇಶ್ಮೆ ವಸ್ತ್ರ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡರಾಯಿತು, ಅದನ್ನು ಒಗೆಯದಿದ್ದರೂ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ, ಹ್ಯಾಗೂ ದಿನಾ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ, ಜನಿವಾರ ನೆನೆಯುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮಾತಂಗಿ ಬಸುರಿಯಾಗುವವರೆಗೂ ಇವನ ಕಾಮುಕತೆ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ನಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ

ಅದೇ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮಗಳು ಅಂತರಜಾತಿ ವಿವಾಹವಾಗುವುದನ್ನು ಸಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಗುಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವ ಲೈಂಗಿಕತೆ, ಕಾಮತ್ಯಷೆಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಜಾತಿಯ ಕಟ್ಟು ಇಲ್ಲ, ವಿವಾಹ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಕಟ್ಟು ಪಾಡುಗಳು ಅವನಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ವಿಡಂಬನೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

‘ಹುಚ್ಚೂ ಅಲ್ಲ ಬೆಪ್ಪೂ ಅಲ್ಲ ಶಿವಲೇಲೆ’ ಎನ್ನುವುದು ಯಾರ ಹಿತವಚನಕ್ಕೂ ಕಿವಿಗೊಡದೆ ತಾವು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದೇ ಸರಿ ಎಂದು ಹಠಮಾರಿಗಳಂತೆ ವರ್ತಿಸುವವರನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಹುಟ್ಟಿ, ಬೆಳೆದಿರುವ ಗಾದೆಯಾಗಿದೆ. ಬುದ್ಧಿಹೀನರೂ ಅಲ್ಲದ ಪೆದ್ದರೂ ಅಲ್ಲದ ಕೆಲವರ ವರ್ತನೆಗಳು ಇತರರಿಗೆ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಆ ವಿಚಿತ್ರವನ್ನು ವಿಧಿಲೇಲೆ ಎಂದು ದೇವರಿಗೇ ಆರೋಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ದಾಟು ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕಿ ಸತ್ಯಭಾಮಳ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಅವಳ ಅಣ್ಣ ವೆಂಕಟೇಶ, ‘ಹುಚ್ಚೂ ಅಲ್ಲ ಬೆಪ್ಪೂ ಅಲ್ಲ ಶಿವಲೇಲೆ’ ಎಂದು ಟೀಕಿಸುತ್ತಾನೆ. ಜೀವಿತದ ಕಡೆಗಾಲದಲ್ಲಿ, ಆತ್ಮಾಲೋಕದ ಪಾಪಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ಬುದ್ಧಿಭ್ರಮಣೆಯಾಗಿ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ತಂದೆ ವೆಂಕಟರಮಣಯ್ಯನ ಸಾವಿನ ನಂತರವೂ ಸತ್ಯಭಾಮ ತಂದೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ತೋಟದ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ವಾಸಿಸಲು ತೀರ್ಮಾನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಒಬ್ಬಳೇ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಊರಾಚೆಯ ತೋಟದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಅಣ್ಣ ವಿವೇಕ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದ್ಯಾವ ಹುಚ್ಚುತನವೆಂದು ಟೀಕಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅವನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳದ ಸತ್ಯಭಾಮ ತನ್ನ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ವೆಂಕಟೇಶ ಇದೆಲ್ಲಾ ‘ಹುಚ್ಚೂ ಅಲ್ಲ ಬೆಪ್ಪೂ ಅಲ್ಲ ಶಿವಲೇಲೆ’ ಎಂದು ಮೂದಲಿಸಿ ಮಾತು ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಥೆಯ ಮುಕ್ತಾಯ ಘಟ್ಟದ ತಿರುವಿಗೆ ಈ ಘಟನೆ ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾಗಿ ಒದಗಿಬಂದಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಜನಮನದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಗಳೊಡನೆ ಪಾಪ ಪುಣ್ಯಗಳ ನಂಬಿಕೆಯೂ ಬೆಸೆದುಕೊಂಡೇ ಇದೆ. ಒಳ್ಳೆಯದು ಮಾಡಿದರೆ ಪುಣ್ಯ ಕಾಪಾಡುವಂತೆ, ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಮಾಡಿದರೆ ಪಾಪ ಅಡರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಜನ ಬಲವಾಗಿ ನಂಬಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ನಂಬಿಕೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಪಾಪ ಪುಣ್ಯಗಳ ಕುರಿತ ಸಾಕಷ್ಟು ಗಾದೆಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿವೆ. ಹುಟ್ಟಾ ‘ಹುಟ್ಟಾ ಮಕ್ಕಳ ಪುಣ್ಯ’, ಬರ್ರಾ ಬರ್ರಾ ಸೊಸೇರ ಪುಣ್ಯ; ಮಾಡಿದವರ ಪಾಪ ಆಡಿದವರ ಬಾಯಲ್ಲಿ; ಮಾಡಬಾರದ್ದು ಮಾಡಿದರೆ, ಆಗಬಾರದ್ದು ಆಗುತ್ತೆ; ಎಂಬ ಕೆಲವು ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿ ತಮ್ಮ ಮನೆ ಮನಗಳು ಬೆಳಗಿತೆಂದು ತಂದೆತಾಯಿಯರು ಬೀಗುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರಂತೂ ವಂತೋದ್ಧಾರಕರು

ಹುಟ್ಟಿದರೆಂದು ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂತೋಷ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಹುಟ್ಟಿದ ಘಳಿಗೆಯ ಪುಣ್ಯವಿಶೇಷದಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳೆಲ್ಲಾ ಕಳೆದುಹೋಯಿತೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಕ್ಕಳು ಬೆಳೆದಂತೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಸೊಸೆಯರ ಪುಣ್ಯ ಬಲದಿಂದಲೇ ಮನೆಯ ಏಳಿಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಳು ಆಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದೆ ಒದಗಬಹುದಾದ ಒಳಿತು, ಕೆಡುಕುಗಳೆಲ್ಲಾ ಸೊಸೆಯ ಕಾಲ್ಗುಣವೇ ಕಾರಣ ಎಂದೂ ನಂಬುವವರು, ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲೂ ಇದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಸೋಜಿಗ ತಂದರು ವಾಸ್ತವ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. 'ಗೃಹಭಂಗ'ದ ಗಂಗಮ್ಮ ಅವಳ ಮನೆಯ ಸರ್ವನಾಶಕ್ಕೂ ಕಾರಣಕರ್ತಳು. ಸೊಸೆಯರ ಬಗ್ಗೆ ಎಂದೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತನಾಡಿದವಳಲ್ಲ, ಕರುಣೆ ತೋರಿದವಳಲ್ಲ, ತನ್ನ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಇಬ್ಬರು ಗಂಡುಮಕ್ಕಳ ಅವಿವೇಕತನದಿಂದ ಜಮೀನು, ಆಸ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆರಕ್ಕೆ ಮೂರರಂತೆ ಮಾರಿ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಯಾವುದೋ ಜಮೀನು ಮಾರಿ ಬಂದ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಹಣವನ್ನು ಊರಿನ ಪುರೋಹಿತ ಅಯ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಅವಳಿಗೆ ಋಷಿಪಂಚಮಿ ವ್ರತಮಾಡಿಸಿ ಉಡಾಯಿಸುವ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅದರ ಮಾತುಕತೆಗೆ ಗಂಗಮ್ಮನನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಊಟ ಹಾಕಿ ಉಪಚರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ಕರುಣೆಯ ನಾಟಕೀಯ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದ ಅಯ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರಿಯ ಹೆಂಡತಿ ಸುಬ್ಬಮ್ಮನ ಮಾತಿಗೆ ಮರುಳಾಗಿ, ಗಂಗಮ್ಮ ಸೊಸೆಯನ್ನು ಬೈಯಲು ಉತ್ಸುಕಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. 'ತಾಟಗಿತ್ತಿ ಮುಂಡೆ ನಮ್ಮನೆಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟು ನೋಡು ಕಷ್ಟ ಬರೋಕ್ ಶುರುವಾಯ್ತು', 'ಹುಟ್ಟಾ ಹುಟ್ಟಾ ಮಕ್ಕಳ ಪುಣ್ಯ ಬತ್ತಾ ಬತ್ತಾ ಸ್ವಸೆ ಪುಣ್ಯ ಅನ್ನೂ ಮಾತು ಸುಳ್ಳೆ ಎಂದು ಗಾದೆಯನ್ನು ಉಚಾಯಿಸಿ ತನ್ನ ಬೈಗುಳಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳನ್ನು ಶೋಷಿಸುವ ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

'ಮಾಡಬಾರದ್ದು ಮಾಡಿದರೆ ಆಗಬಾರದ್ದು ಆಗುತ್ತೆ', ಎಂದು ಪಾಪಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುವ ಗಾದೆಯನ್ನು, 'ದಾಟು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹೊಲೆಯರ, ಮಾದಿಗರ ಓಟು ಗಿಟ್ಟಿಸಲು ಊರಿನ ರಾಜಕಾರಣಿ, ಮಂತ್ರಿ ಮೇಲಗಿರಿಗೌಡ ಮಾಡುವ ಹುನ್ನಾರದಿಂದ ಊರಿನ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ದೇವರ ಗುಡಿಗೆ ಹೊಲೆಯರ, ಮಾದಿಗರ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿಸಬೇಕು ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೇಲು ಜಾತಿಯವರ ವಿರೋಧವನ್ನು ಮಂತ್ರಿ ಲೆಕ್ಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮಂತ್ರಿಯ ಸಹಪಾಠಿಯೇ ಆಗಿದ್ದು ಶ್ರೀನಿವಾಸ ದೇವರ ಗುಡಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅರ್ಚಕ ವೆಂಕಟರಮಣಯ್ಯ ಇದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ಮಾಡಬಾರದ್ದು ಮಾಡಿದರೆ ಆಗಬಾರದ್ದು ಆಗುತ್ತದೆ' ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳ ಆದೇಶವೆಂದು ಹೇಳಿ, ಮಂತ್ರಿ ಎಲ್ಲರ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೊಲೆಯರ ಮಾದಿಗರ ಗುಡಿ

ಪ್ರವೇಶದಂತಹ ಮಾಡಬಾರದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗದೆ, ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಸಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮರುಕ್ಷಣವೇ, ತನಗೆ ಬಂದಿರುವ ಇನಾಮಿತಿ ಜಮೀನಿನ ಆಸೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಪಾಪಪುಣ್ಯವೆಲ್ಲ ತನಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಲ್ಲ, ತಾನೇನೂ ಪಾಪ ಮಾಡಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಪಾಪ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲಾಫಲಗಳನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುವವರು, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯೋ, ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿಯೋ ತಾವೂ ಅಂತಹ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿರುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನೇ ಮರೆತು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೇ ಬಂದಾಗ ಸ್ವಾರ್ಥಪರವಾಗಿ ಯೋಚಿಸುವುದರಿಂದ ಹೊರಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಂತ್ರಿಗೆ ಓಟಿನ ಆಸೆ, ಪೂಜಾರಿಗೆ ಇನಾಮಿತಿ ಜಮೀನಿನ ಆಸೆಗಳ ಸ್ವಾರ್ಥ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. 'ದಾಟು' ಕಾದಂಬರಿಯ ಮುಖ್ಯ ರಸಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಇದೂ ಒಂದಾಗಿದೆ.

ಮಾಡಿದವರ ಪಾಪವನ್ನು ಕುರಿತು ಇತರರು ಆಡುವುದೂ ತಪ್ಪು, ಹಾಗೇನಾದರೂ ಆಡಿದರೆ, ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವರಷ್ಟೇ ಪಾಪ, ಆಡಿದವರಿಗೂ ಅಡರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭೀತಿಯನ್ನು ಜನಮನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಸಲೆಂಬಂತೆ 'ಮಾಡಿದವರ ಪಾಪ ಆಡಿದವರ ಬಾಯಲ್ಲಿ' ಎನ್ನುವ ಗಾದೆ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಆದರೆ ಮಾಡಿದವರ ಪಾಪವನ್ನು ಜನ ಆಡದೇ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದೂ ಸತ್ಯಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. 'ಗ್ರಹಣ' ಕಾದಂಬರಿಯ ವೈದ್ಯ ಸರೋಜಮ್ಮ, ಹಿಮಗಿರಿಯ ಸಂತನೆಂದು ಜನ ಭಾವಿಸಿದ್ದ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸಂಗ ಮಾಡಿದ್ದಾಳೆ, ವಿವಾಹವಾಗುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬ ಸುದ್ದಿ ಊರಿನ ಮುಖಂಡರುಗಳಿಗೆ ಆತಂಕ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಮೋಹದ ಬಲೆಗೆ ಬೀಳಿಸಿದ ಸರೋಜಮ್ಮನದು ಪಾಪಕೃತ್ಯವೆಂದೇ ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರು, ಮೋಹಿಸಿ ಮದುವೆಯಾದ ಲಲಿತಮ್ಮನೂ ಅದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರು ಅವಳನ್ನು 'ಮಾಡಿದವರ ಪಾಪ ಆಡಿದವರ ಬಾಯಲ್ಲಿ' ಅಂತ ನೀನ್ಯಾಕೆ ಅವರನ್ನು ಅವಳು, ಇವಳು ಅಂತ ಮಾತಾಡುತ್ತೀ ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೆಂಡತಿ ಸಮಾಧಾನವಾಗದಿದ್ದಾಗ ಅವಳು ತಮ್ಮನ್ನು ಮೋಹಿಸಿದ್ದನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇತರರ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಆಡುವಾಗ ಆತ್ಮಾವಲೋಕನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಮಾತನಾಡುವ ರೀತಿಗೂ ಈ ಪ್ರಸಂಗ ಒಳ್ಳೆಯ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ.

'ಸಾಕ್ಷಿ' ಕಾದಂಬರಿಯ ಮಂಜಯ್ಯ ಚಾರಿತ್ರ್ಯಹೀನ, ಅನೇಕ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿದ ಹಾದರ ಬಡುಕ. ಪರಮೇಶ್ವರಪ್ಪನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಭೋಗಿಸಿ, ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಪರಮೇಶ್ವರಪ್ಪನ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಕೆಳ ಜಾತಿಯ ಲಕ್ಕುವಿನ ಗಂಡನನ್ನು ಕೊಂದು, ಲಕ್ಕುವನ್ನು ಮತ್ತು ಅವಳ ಮಗಳನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿ ಅವರ ಬದುಕನ್ನು ಹಿಂಡಿ

ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಗೆ ಲಕ್ಕು ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಅವನ ಶಿಶ್ನಚ್ಚೇದ ಮಾಡಿ ಕೊಂದುಹಾಕುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಈ ದಿಟ್ಟ ಕ್ರಿಯೆ ಊರಿನ ಜನರನ್ನು ಬೆರಗುಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ನೀಚ ಮಂಜಯ್ಯನು ಸತ್ತನಂತರ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಅಣ್ಣ ರಾಮಕೃಷ್ಣನೇ ಅವನ ಅಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮಂಜಯ್ಯನ ಹೆಣದ ಮುಂದೆ ಯುವಕರು ಶಿಶ್ನಚ್ಚೇದದ ಬಗ್ಗೆ ಲೇವಡಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕೆರಳಿದ ರಾಮಕೃಷ್ಣ 'ಮಾಡಿದೋರ ಪಾಪ ಆಡಿದೋರ ಬಾಯಲ್ಲಿ' ಅನ್ನೋ ಜ್ಞಾನವಿದೆಯೇ ಎಂದು ಯುವಕರಿಗೆ ಛೇಮಾರಿ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಉಪ್ಪು ತಿಂದವನು ನೀರು ಕುಡಿಯುವಂತೆ, ಪಾಪ ಮಾಡಿದವನು ಅದರ ದುಷ್ಟಲವನ್ನು ಉಣ್ಣಲೇಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಪ್ರಸಂಗ ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ.

ಗಾದೆಗಳ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಒಡಲಿನಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ, ಅನೇಕ ಗಾದೆಗಳಿವೆ. ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲೂ ಇಂತಹ ಕೆಲವು ಗಾದೆಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. 'ತಾಳಿದೋನು ಬಾಳಿಯಾನು' ಎಂದು 'ಭೀಮಕಾಯ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ್ದರೆ, 'ತಾಳಿದರೆ ಬಾಳುಂಟು' ಎಂದು ಮಂದ್ರ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. 'ತಾಳೋನು ಬಾಳಾನೆ, ಹತ್ತಿದೋನು ಇಳಿತಾನೆ' ಎನ್ನುವುದು ಈ ಗಾದೆಯ ಮೂಲ ರೂಪ. ಸೊಗಸಾದ ಜನಪದ ಕಥೆ ಈ ಗಾದೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿದೆ. ದೇವನಗರಿಯ ರಾಜ ದಯಾನಂದಸಾಗರ ಅವನ ಒಬ್ಬನೇ ಮಗ ಚಾರುಕೀರ್ತಿ, ಅಡ್ಡದಾರಿ ಹಿಡಿದ ಪುಂಡನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನನ್ನು ತಿದ್ದಲು ರಾಜ ತುಂಬಾ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ವಿಫಲನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಮೋಜು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜಕುಮಾರ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೂ ಕಿರುಕುಳ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ. ಪ್ರಜೆಗಳು ರಾಜನಿಗೆ ದೂರು ನೀಡಿದರು. ಸಿಟ್ಟಾದ ರಾಜ ಮಗನಿಗೆ ಹಣ ದೊರಕದೇ ಇರುವಂತೆ ಜಾಗೃತಿ ವಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಸಿಟ್ಟಾದ ರಾಜಕುಮಾರ ತಂದೆ ರಾಜನೊಡನೆ ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಡಿದ ಬೇಡಿದ, ಜಗಳ ಆಡಿದ, ತಂದೆ ಜಗ್ಗಲಿಲ್ಲ. 'ಅರಮನೆಗೆ ಕಾಲಿಡುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದು ರಾಜಕುಮಾರ ಹೊರಕ್ಕೆ ನಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಚಿಂತಿತನಾದ ರಾಜ ಮಂತ್ರಿಯೊಡನೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಸೈನಿಕನೊಬ್ಬ ಓಡಿ ಬಂದು 'ರಾಜಕುಮಾರ ತೆಂಗಿನ ಮರ ಹತ್ತಿ ಕುಳಿತು ಸಾಯ್ತಾನೆ' ಅಂತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ರಾಜ ಜಿಗುಪ್ಸೆಯಿಂದ 'ಸತ್ತರೆ ಸಾಯಲಿ, ಕಾಟ ತಪ್ಪುತ್ತೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಮಂತ್ರಿ ರಾಜನಿಗೆ ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡೋಣವೆಂದು ಸೂಚಿಸಿ, ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ರಾಜಕುಮಾರನ ಹಠಕ್ಕೆ ಮಣಿದ ರಾಜ ಮಂತ್ರಿಯ ಸಲಹೆಯಂತೆ, ರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳೂ ಇಂತಿಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ರಾಜಕುಮಾರನ ಖರ್ಚಿಗೆ ಕೊಡುವುದೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮೋಜು ಮಾಡುತ್ತಾ

ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜಕುಮಾರ ಒಮ್ಮೆ ಪೇಟೆಯ ಬೀದಿಗೆ ಹೋಗಿ ಶಂಭುಲಿಂಗಶೆಟ್ಟಿ ಎಂಬ ವ್ಯಾಪಾರಿ, ಕಲಾವಿದ, ಸುಂದರ ಗಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಕಲಾಕೃತಿಯನ್ನು ಮಾರಟಕ್ಕೆಂದು ತನ್ನ ಅಂಗಡಿಯ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ರಾಜಕುಮಾರ 'ಬೆಲೆ ಎಷ್ಟು?' ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಶೆಟ್ಟಿ ನೂರು ವರಹಗಳು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ರಾಜಕುಮಾರ ಸೊಂಟದಿಂದ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಮಣ್ಣಿನ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಎರಡು ಚೂರಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈಗ ಇದರ ಬೆಲೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಶೆಟ್ಟಿ ಐವತ್ತು ವರಹ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಚೂರು ಚೂರುಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ನಂತರ, ಜಗಳವಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ, ರಾಜಕುಮಾರ 'ಈ ಚೂರುಗಳಿಂದ ನನಗೇನೂ ಲಾಭವಿಲ್ಲ, ನನಗಿದು ಬೇಡ' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಶೆಟ್ಟಿ, ಶಾಂತಚಿತ್ತನಾಗಿ, ಅಗಲಿ ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಾಗುತ್ತಾನೆ. ರಾಜಕುಮಾರ 'ಹಾಗಲ್ಲ, ನಾನು ಎಷ್ಟು ಬೇಕಾದರೂ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಶೆಟ್ಟಿ ಒಂದು ಕಲಾಕೃತಿಯ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟಲಾದೀತೆ? ಸಾಕಷ್ಟು ಜನರ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಇದು ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ರೋಗಿಷ್ಟೆಯಾದ ನನ್ನ ತಾಯಿಯೂ ನನ್ನ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗಲು, ಮಣ್ಣನ್ನು ಹದಮಾಡಿ ಉಂಡೆಮಾಡಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹಗಲಿರುಳೆನ್ನದೆ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ತಯಾರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಚಿಂದದ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಹೃದಯರು ಮೆಚ್ಚಿ ಮನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅದರ ಅಂದಚಂದವನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತ, ಬಂಧು ಮಿತ್ರರೊಡನೆ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟಾಗ ಕಲೆಗೆ ನಿಜವಾದ ಬೆಲೆ, ಕಲಾವಿದನಿಗೂ ಸಂತೃಪ್ತಿ, ಈಗ ಈ ಚೂರುಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಬೆಲೆಯೂ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ತನ್ನ ಅಹಂಕಾರ, ಅವಿವೇಕತನದ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಶೆಟ್ಟಿಯ ಕ್ಷಮೆಯಾಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ತಾಳ್ಮೆಯ ಪಾಠ ಕಲಿಯುತ್ತಾನೆ. ತಾಳಿದವನು ಬಾಳುತ್ತಾನೆ, ಹತ್ತಿದವನು ಇಳಿಯುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ವಿವೇಕವೂ ಮೂಡುತ್ತದೆ.

'ಭೀಮಕಾಯ' ಕಾದಂಬರಿಯ ಕುಸ್ತಿಪಟು ಸುಬ್ಬುವಿಗೆ, ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆ, ಕುಸ್ತಿ ಪಟುಗಳಿಗೆ ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಳ, ಆದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಕುಸ್ತಿ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ನೇಹಿತ ಶಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಇಷ್ಟು ಬೇಗನೇ ಬೇಡವೆಂದು ಶಿಂಗಪ್ಪ, 'ಯಾವಾಗಲೂ ಮನುಷ್ಯ ಒಂದೇ ಸಲ ಏರಬೇಕು ಅನ್ನಬಾರ್ತು, ತಾಳಬೇಕು, ತಾಳಿದೋನು ಬಾಳಿಯಾನು' ಎಂಬ ಗಾದೆ ಹೇಳಿ ಸುಬ್ಬುವನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಿಧಾನದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮೂಲಗಾದೆಯ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ ಮಾತ್ರ ಬಳಕೆಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಉತ್ತರಾರ್ಧದ ಅರ್ಥ, ಶಿಂಗಪ್ಪನ 'ಯಾವಾಗಲೂ ಮನುಷ್ಯ ಒಂದೇ ಸಲ ಏರಬೇಕು ಅನ್ನಬಾರದು' ಎನ್ನುವ ಮಾತುಗಳಲ್ಲೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ, ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ, ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡ

ರೀತಿಯಿಂದಾಗಿ ಧಾರವಾಡದ ಕುಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸುಬ್ಬು ಜಯಶಾಲಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸಂದರ್ಭೋಚಿತವಾಗಿ ಬಳಸಿರುವ ಈ ಗಾದೆ, ಸುಬ್ಬುವಿನ ಯಶಸ್ಸಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಗಾದೆಯ ಅಂತಃಸತ್ಯ, 'ತಾಳಿದರೆ ಬಾಳುಂಟು' ಎಂದು 'ಮಂದ್ರ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗಾಯಕ, ಮೋಹನಲಾಲನೊಡನೆ ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದ್ದ ನರ್ತಕಿ ಮನೋಹರಿದಾಸ್, ಅವನಲ್ಲಿದ್ದ ಶುದ್ಧ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಗಾಯನ ಕಲೆಯನ್ನು ತನ್ನ ನರ್ತನಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಆಳಿನಂತೆ ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ನರ್ತನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವೊಂದರಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತದ ತಾದಾತ್ಮ್ಯದಲ್ಲಿ, ಮಂದ್ರಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ವಿಲಂಬಿತಕಾಲದಲ್ಲಿ ದರ್ಬಾರಿಯ ಸ್ಥಗಿತ ಚಲನೆಯ ಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ, ಋಷಭದ ಭಾವದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮನೋಹರಿಯ ನೃತ್ಯ ಸ್ಥಗಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿಷ್ಯೆಯ ಹಾಡಿನೊಂದಿಗೆ ಹೇಗೋ ನರ್ತನ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಸಮಾರಂಭದ ನಂತರ ಮನೋಹರಿ ಕೋಪದಿಂದ ರಾಸ್ಕಲ್ ಎಂದು ಬುಸುಗುಟ್ಟುತ್ತಾಳೆ. ಕೆರಳಿದ ಮೋಹನಲಾಲ ಅವಳ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಬಾರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅವಳೂ ಇವನ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಬಾರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇತರ ಕಲಾವಿದರೆಲ್ಲರದುರಿಗೆ ಆದ ಅವಮಾನದಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬೀಳುವಂತೆ ನೂಕುತ್ತಾಳೆ. ಮೋಹನಲಾಲ ಅವಳ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮುಂಬಯಿಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ವರುಷಗಳು ಉರುಳಿದ ನಂತರ ದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಮೋಹನಲಾಲನ ಸಂಗೀತ ಕಛೇರಿಗೆ ಮನೋಹರಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ವೇಷ ಮರೆಸಿಕೊಂಡು ಬುರ್ಕಾ ಧರಿಸಿ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಸ್ವರಶುದ್ಧಿ, ಭಾವಶುದ್ಧಿಗಳಲ್ಲದೆ, ಭಾವಶಾಂತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ ಅವನ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಮೋಹನಲಾಲ ಶಹನಾ ರಾಗವನ್ನು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅರ್ಥಾಡ ಉತ್ಸಾಹ, ದರ್ಬಾರಿಯ ಗಾಂಭೀರ್ಯ, ಮಲ್ಲಾರದ ಸಂಕಟದ ನಡುವಿನ ಭರವಸೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾ ಶಹನಾ ರಾಗ ಸಾಗಿದ ಪರಿ ಅವಳಲ್ಲಿ 'ಕಷ್ಟವೇ ಕೊನೆಯಲ್ಲ, ತಾಳಿದರೆ ಬಾಳುಂಟು', ಎಂಬ ಸಹಿಷ್ಣುತಾಶಕ್ತಿ ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಸೊಗಸಾದ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಇದೂ ಒಂದಾಗಿದ್ದು, ಮಹತ್ವದ್ದೆನಿಸಿದೆ.

'ಕುಲಕ್ಕೆ ಮೃತ್ಯು ಕೊಡಲಿ ಕಾವು' ಎಂಬುದು ಬಹಳ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಗಾದೆ. ಸೊಗಸಾದ ಜನಪದ ಕತೆಯೊಂದರಿಂದ ಈ ಗಾದೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು ಎಂದೂ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಒಂದು ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಸದಸ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಆ ಕುಟುಂಬದ ಅಥವಾ ಸಮುದಾಯದ ಘನತೆ ಗೌರವಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕು. ಅವುಗಳಿಗೆ ಚ್ಯುತಿ ಬಾರದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಎನ್ನುವ ಸದಾಶಯ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಯಾರಾದರೂ

ಒಬ್ಬರು ಈ ಸದಾಶಯಕ್ಕೆ ಭಂಗ ತಂದು, ಧಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡರೆ ಅವರ ತಪ್ಪನ್ನು ಅಕ್ಷಮ್ಯ ಅಪರಾಧವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ 'ಕುಲಕ್ಕೆ ಮೃತ್ಯು ಕೊಡಲಿ ಕಾವು' ಆದ ಹಾಗೆ ಆಯಿತು ಎಂದು ಮಾತನಾಡುವ ವಾಡಿಕೆಯಿದೆ.

ಕಾನೂರಿನಲ್ಲಿ ಕೆಂಪಣ್ಣ ಎಂಬ ಬಡವನಿದ್ದ. ಕೂಲಿನಾಲಿ ಮಾಡಿ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಕ್ಷಿದ್ಧ. ಕೂಲಿ ಸಿಗದ ದಿನ ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದೆ, ಮನೆ ಮಂದಿ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ತನ್ನ ಬಡತನದ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಕಮ್ಮಾರ ಕಾಳಣ್ಣನ ಬಳಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸೌದೆ ಕಡಿದುಕೊಂಡು ಬಂದು ತನಗೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ತಾನು ಹಣವನ್ನು ಕೂಲಿಯಾಗಿ ಕೊಡ್ತೇನೆ ಎಂದು ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಕೊಡಲಿಯನ್ನು ಕೆಂಪಣ್ಣನಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದ ಕೆಂಪಣ್ಣನಿಗೆ ಹಿಡಿಕೆ ಇಲ್ಲದ ಆ ಕಬ್ಬಿಣದ ಕೊಡಲಿಯಿಂದ ಮರ ಕತ್ತರಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮರದ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಒಂದು ಕೊಂಬೆ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಯಾವ ಮರಗಳೂ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೊಂದು ವೇಳೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅದನ್ನು ಹಿಡಿಕೆಯಾಗಿ ಬಳಸಿ ನಮ್ಮ ಕುಲವನ್ನೇ ಕಡಿದು ಹಾಕಿ ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನಿಂದ ಕೊಂಬೆ ಕೊಡದಿರಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದವು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಜಗಳಗಂಟೀಮರ ನಾನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಒಂದು ಕೊಂಬೆ ಎಂದು ಕೊಟ್ಟೇ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಉಳಿದ ಮರಗಳು ನೀನು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಕ್ಕೆ ನೀನೇ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡುವಂತಾಗಲಿ ಎಂದು ಜಗಳಗಂಟಿ ಮರಕ್ಕೆ ಶಾಪ ನೀಡಿದವು. ಕೆಂಪಣ್ಣನಿಗೆ ಮರದ ಹಿಡಿಕೆ ಹಾಕಿದ ಕೊಡಲಿಯಿಂದ ಮರಗಳನ್ನು ಕಡಿಯುವುದು ಸುಲಭವಾಯಿತು. ಕಮ್ಮಾರ ಕಾಳಣ್ಣನಿಗಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಊರಿನ ಜನಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಸೌದೆ ಒದಗಿಸುತ್ತಾ ಜೀವನಕ್ಕೊಂದು ದಾರಿ ತಂದುಕೊಂಡು ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದಿರುತ್ತಾನೆ. 'ಮರಗಳ ಕುಲಕ್ಕೆ ಮೃತ್ಯುವಾಯ್ತು ಕೊಡಲಿ ಕಾವು' ಎಂಬ ಮಾತು ನಾಡವರ ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನಲಿಯಿತು. ಆದರೆ ಜಗಳಗಂಟಿ ಮರದ ಸೌದೆಯನ್ನು ಒಲೆಗೆ ಹಾಕಿದಾಗ ನನ್ನಿಂದ ನಿಮಗೆಲ್ಲಾ ಅನ್ಯಾಯವಾಯಿತು ನಾನು ಮಾಡಿದ್ದು ತಪ್ಪಾಯ್ತು ಎಂದು ಚಟಪಟ ಶಬ್ದ ಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಿದೆಯಂತೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅದರ ಎಲೆ ಬೀಡಿ ಸುತ್ತಲು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದದ್ದು, ಅದು ಜನರೆಲ್ಲರ ಎಂಜಲಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ಮೈಯೆಲ್ಲವನ್ನು ಸುಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆಯಂತೆ.

'ದಾಟು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಗಾದೆಯ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಎರಡು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. 'ಕುಲಕ್ಕೆ ಮೃತ್ಯುವಾಯಿತು ಕೊಡಲಿ ಕಾವು' ಎಂದು ಗಾದೆ ಇರುವಂತೆಯೇ ಒಂದೆಡೆ ಬಳಕೆಯಾಗಿದ್ದರೆ 'ಕೊಂಬೆ ಬೆಳೆದು ಕೊಡಲಿ ಕಾವಾಗಿ ಬುಡಕ್ಕೇ ಮೃತ್ಯುವಾಯ್ತು' ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಗಾದೆಯ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥದ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ಕಥಾನಾಯಕಿ ಸತ್ಯಭಾಮೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮನೆಯ ಹುಡುಗಿ

ತನ್ನ ಸಹಪಾಠಿ, ತನ್ನೂರಿನವನೇ ಆದ ಶ್ರೀನಿವಾಸಗೌಡನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿ ಮದುವೆಯಾಗಲು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಅಂತರಜಾತಿಯ ಮದುವೆಯನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ತಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಎರಡು ಕುಟುಂಬದವರೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸತ್ಯಭಾಮಳ ತಂದೆ ವೆಂಕಟರಮಣಯ್ಯನವರು ಊರಿನ ಗುಡಿಯ ಪೂಜಾರಿ. ಮಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಟುಂಬದ ಕುಲಗೌರವವೇ ನಾಶವಾಯಿತು ಎಂದು ಕೋಪ, ದುಃಖ, ಸಂಕಟಗಳಿಂದ ಮಗಳನ್ನು ಎಕ್ಕಡದಲ್ಲಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಜಾತಿಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೆಲ್ಲ ಸುಳ್ಳು ಅಂತ ವೇದಾಂತವೂ ಹೇಳುತ್ತೆ, ದಾಸರೆಲ್ಲ ಅದನ್ನೇ ಅಂದರು. ಯಾರು ಅಂದರು ಅನ್ನೋದು ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಅಂತರಂಗವೇ ನಿಜ ನುಡಿಯುತ್ತೆ. ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಅನುಭವವೇ ದಿಕ್ಕು ತೋರಿಸುತ್ತೆ. ಆದರೆ ರೂಢಿ ಅಂತರಂಗಾನ ಮುಚ್ಚಿ ಹಾಕುತ್ತೆ ಎಂದು ಮಗಳು ಜಾತಿಭೇದದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. 'ಕೊಂಬೆ ಬೆಳೆದು ಕೊಡಲಿ ಕಾವಾಗಿ ಬುಡಕ್ಕೇ ಮೃತ್ಯುವಾಯ್ತು' ಎಂದು ಸಿಟ್ಟಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಮಗಳು ಆಡಿದ 'ಅಂತರಂಗ ನಿಜ ನುಡಿಯುತ್ತೆ.....ರೂಢಿ ಅಂತರಂಗಾನ ಮುಚ್ಚಿಹಾಕುತ್ತೆ' ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಅವರನ್ನು ತಾವು ಹೆಂಡತಿ ಸತ್ತ ನಂತರ ಮಾದಿಗರ ಮಾತಂಗಿಯೊಡನೆ ದೈಹಿಕ ಸಂಬಂಧವಿಟ್ಟುಕೊಂಡದ್ದರ ನೆನಪಿನೊಂದಿಗೆ, ಆತ್ಮವಲೋಕನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ತಾವು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟ ಅಂತರಂಗದ ನಿಜ, ಮಗಳು ಬಿಚ್ಚಿಟ್ಟ ಅಂತರಂಗದ ನಿಜಗಳ ತುಲನೆಯೊಂದಿಗೆ, ತಾಕಲಾಟದೊಂದಿಗೆ, ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕಾಣದೆ, ತೊಳಲುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಜಾತೀಯತೆ, ಕುಲದ ಮರ್ಯಾದೆಯೇ ಮುಖ್ಯವೆನಿಸಿ ಕುಲಕ್ಕೆ ಮೃತ್ಯುವಾಯಿತು ಕೊಡಲಿ ಕಾವು' ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಜಾತಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಶೃಂಖಲೆಯಿಂದ ಹೊರಬರಲಾರದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ, ಸ್ವಯಂಕೃತ ಅಪರಾಧ, ಮಗಳ ನಿರ್ಧಾರದ ದ್ವಂದ್ವಗಳ ತುಲನೆಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ ಭ್ರಮಣೆಗೊಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಭೈರಪ್ಪನವರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿರುವ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರ ಕಥನಕೌಶಲ, ವಾಕ್ಯರಚನೆಗಳಲ್ಲಿನ ಜಾಣ್ಮೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

'ಊರು ಉಪಕಾರ ಬಲ್ಲ? ಹೆಣ ಸುಂಗಾರ ಬಲ್ಲ?' ಎಂಬುದೂ ಜನಪದ ಕತೆಯೊಂದರ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರಬಹುದಾದ ಗಾದೆ. ಉದಾರ ಚರಿತನೂ, ಪ್ರಜಾವತ್ಸಲನೂ ಆದ ರಾಜನೊಬ್ಬ ತನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳ ಸುಖ ಸಂತೋಷಗಳಿಗಾಗಿ ಹಗಲಿರುಳೂ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ. ಪ್ರಜೆಗಳ ಬೇಕು ಬೇಡಗಳನ್ನು ಅರಿತು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಕೆರೆ, ಬಾವಿ, ಗುಡಿ, ಗೋಪುರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ನಿರಾಶ್ರಿತರಿಗೆ ಆಶ್ರಯ, ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗ, ಅನ್ನದಾನ, ಭೂದಾನ, ಹೀಗೆ ಪ್ರಜೆಗಳ ಸುಖವೇ ತನ್ನ ಸುಖವೆಂದು ತಿಳಿದು ಊರಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಉಪಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಒಮ್ಮೆ ಪ್ರಜೆಗಳು ತನ್ನ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿರಬಹುದು, ಪ್ರಜಾನುರಾಗಿಯಾದ ತನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೊಗಳುತ್ತಿರಬಹುದು ಎಂದು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ವೇಷ ಮರೆಸಿಕೊಂಡು, ಪಾಳು ದೇಗುಲದ ಮುಂದೆ ಕೂರುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲೇ ದನ ಮೇಯಿಸುತ್ತಿದ್ದವನನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಊರಿಗೆ ದೊರೆ ಯಾರು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಅವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನನಗೇನಾಗ್ಗೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆ ಮಾತಿನಿಂದ ನೊಂದುಕೊಳ್ಳದ ರಾಜ, ಈ ಊರಿನ ರಾಜ ಪ್ರಜೆಗಳ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಹಗಲಿರುಳು ಶ್ರಮಿಸಿ, ತನ್ನ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಮಾದರಿ ಪಟ್ಟಣವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ ಅಂತಾ ಎಲ್ಲಾ ಜನರೂ ಅವನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾ ಅಂತಾನೆ. 'ಯಾರು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾ ಇರೋರು? ಕೊಂಡಾಡೋರೆ ತಲೆ ಏತ? ನೋಡಿ ಸ್ವಾಮಿ, ರಾಜ ಇರೋದಾದರೂ ಯಾತಕ್ಕೆ? ಪ್ರಜೆಗಳ ಸುಖ ಸಂತೃಪ್ತಿಗಳಿಗೆ ಏನೇನು ಬೇಕೋ ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡೋದಕ್ಕೆ ತಾನೆ? ಅವನ ಕರ್ತವ್ಯ ಅವನು ಮಾಡುವುದೆ.....ಈ ರಾಜುಂಗೆ ಹೆಸರಾಸೆ ಹೆಸರಾಸೆ! ಹೆಸ್ರಗಾಗಿ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಮಾಡವ್ವೆ ಹೊರ್ದು ಬೇರೆ ಏನು ಅಲ್ಲ!' ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಅತ್ತಿತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ದನಗಳನ್ನು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ತರಲು ಎದ್ದು ಹೋದ. ಈ ಇಬ್ಬರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಸನ್ಯಾಸಿ ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡ. 'ಮಹಾರಾಜ' ಎಂದು ಕರೆದ. ತನ್ನನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ರಾಜ ಎದ್ದು ಸನ್ಯಾಸಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ. ಸನ್ಯಾಸಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಮೆರವಣಿಗೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸ್ಮಶಾನಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದ, ಸರ್ವಾಲಂಕಾರ ಭೂಷಿತೆಯಾದ ಹೆಂಗಸಿನ ಹೆಣದ ಮೆರವಣಿಗೆ ಅದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ರಾಜ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ- 'ಈ ಹೆಣಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ಬಗೆಯಾಗಿ ಶೃಂಗರಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಹೆಣ ಶೃಂಗಾರ ಬಲ್ಲುದೇ? ಇದರಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ ಸ್ವಾಮಿ' ಎಂದು ಸನ್ಯಾಸಿಯನ್ನು ರಾಜ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. 'ಮಹಾರಾಜ ನೀನು ಮಾಡಿದ ಲೋಕೋಪಕಾರ ಆ ದನಕಾಯುವವನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತೇನು? ಇದೂ ಹಾಗೆಯೇ ಅವನು ಹೇಳಿದ್ದು ನಿಜ, ನಿನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನೀನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದೀಯೆ. ಅದನ್ನು ಬೇರೆಯವರು ಕೊಂಡಾಡಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ 'ಊರು ಉಪಕಾರ ಬಲ್ಲ, ಹೆಣ ಸುಂಗಾರ ಬಲ್ಲ' ಎಂದನು. ಮಹಾರಾಜ ತಾನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಜನೋಪಕಾರ ವ್ಯರ್ಥವೇ ಎಂದು ವ್ಯಾಕುಲನಾವಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. 'ವ್ಯರ್ಥವೆಂದವರು ಯಾರು? ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಸೇವೆ ನಿನಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಆತ್ಮತೃಪ್ತಿಯ ಮೌಲ್ಯವೇನು ಕಡಿಮೆಯೆ? ಅದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೇನು ಬೇಕು? ಎಂದನು. ಸನ್ಯಾಸಿಯ ಮಾತು ಕೇಳಿದ ರಾಜನಿಗೆ ತನ್ನ ಸೇವಾ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ನವೀಕರಿಸಿದಂತಾಯಿತು.

ಹೆಣಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೇ ಶೃಂಗಾರ ಮಾಡಿದರೂ, ಅದಕ್ಕೆ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಲವರು ಉಪಕಾರ ಪಡೆದವರು ಪಡೆದ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಬೇಗ ಮರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹವರಿಂದ, ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನಾಗಲೀ, ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನಾಗಲೀ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದೂ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಅಂತಹವರು ಸ್ವಲ್ಪ ಅಪಕಾರವಾದರೂ ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ಗುಡ್ಡ ಮಾಡುವಂತೆ, ಮಾತಾಡಿ ಮಾನ ಹರಾಜು ಹಾಕಲೂ ಹಿಂಜರಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ 'ಊರು ಉಪಕಾರ ಬಲ್ಲ, ಹೆಣ ಸುಂಗಾರ ಬಲ್ಲ' ಎನ್ನುವ ಕಥೆಯ ಮಾತು ಗ್ರಾಮೀಣರಲ್ಲಿ ಗಾದೆಯ ಗದ್ದುಗೆಗೇರಿತು. ಉಪಕಾರ ಸ್ಮರಣೆ ಎಂಬುದು ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಲೆಂಬಂತೆ, 'ಉಪ್ಪಿಟ್ಟವನನ್ನು ಮುಪ್ಪಿನ ತನಕ ನೆನೆ' ಎಂಬ ಗಾದೆಯೂ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು.

'ತಂತು' ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರಧಾರಿ ರವೀಂದ್ರ, ಪತ್ರಿಕಾ ಸಂಪಾದಕ, ಚನ್ನರಾಯಪಟ್ಟಣ, ತಿಪಟೂರು ರಸ್ತೆಯ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಬಸವನಪುರ, ಅವನ ಅಜ್ಜ, ಅಜ್ಜಿಯರಿದ್ದ ಊರು, ಚನ್ನಕೇಶವ ದೇವಾಲಯ ಆ ಊರಿನ ಪ್ರಮುಖ ಆಕರ್ಷಣೆ. ಆ ಸುಂದರ ದೇವಾಲಯದ ಒಳಾಂಗಣದಲ್ಲಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಸರಸ್ವತಿ ವಿಗ್ರಹ ಕಳವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸುದ್ದಿಯಿಂದ ನೊಂದುಕೊಂಡು ವಿಚಲಿತನಾದ ರವೀಂದ್ರನಿಗೆ ಬಾಲ್ಯದ ನೆನಪು, ಅಜ್ಜ ಅಜ್ಜಿಯರ ನಂಬಿಕೆ, ಔದಾರ್ಯಗಳು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಪೂಜೆ ಪುನಸ್ಕಾರಗಳು ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ವಿಗ್ರಹಚೌರ್ಯದ ಪೂರ್ವಾಪರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಬಸವನಪುರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಊರಿನಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಾನೆ. ದಾನಧರ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಕೊಡುಗೆ ದಾನಿಗಳಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಅಜ್ಜ ಅಜ್ಜಿಯರು ತಮ್ಮ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಊರಿಗೆ ಆಸ್ವತ್ತೆ ಕಟ್ಟಿಸಿ ದಾನ ನೀಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ದಾನಕಾರ್ಯದ ನಾಮಫಲಕ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳು ಇದ್ದದ್ದು ಈಗ ಅಳಿಸಿಹೋಗಿರುತ್ತದೆ. ಬದಲಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಬೇರೊಬ್ಬ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೆಸರು ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ರವೀಂದ್ರ ಖಿನ್ನನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಬಾಲ್ಯದ ಗೆಳೆಯ ರಾಜಶೇಖರಪ್ಪ ಊರಿನ ಆಗುಹೋಗುಗಳನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಊರಿನ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ರವೀಂದ್ರನ ಭಾಷಣವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಮುಖ್ಯ ಅತಿಥಿ ರವೀಂದ್ರನನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವಾಗ ರಾಜಶೇಖರಪ್ಪ, ಆ ಊರಿಗೆ ರವೀಂದ್ರನ ಅಜ್ಜ ಅಜ್ಜಿಯರು ಮಾಡಿದ ದಾನ ಧರ್ಮವನ್ನು, ಊರಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಆಸ್ವತ್ತೆ, ಈಗ ಅದರ ನೆನಪೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ, ಉಪಕಾರ ಸ್ಮರಣೆ ಇಲ್ಲದಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ಗುಂಪಿನವರ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ರವೀಂದ್ರನ ಅಜ್ಜ

ಅಜ್ಜಿಯರ ಹೆಸರಿದ್ದ ಕಲ್ಲನ್ನು ತೆಗೆಸಿ ಬೇರೆ ಕಲ್ಲು ಕೆತ್ತಿಸಿ ತಮ್ಮದೇ ಆಸ್ವತ್ತೆಯೆಂದು ಬಿಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. 'ಊರು ಉಪಕಾರ ಅರಿಯದು, ಹೆಣ ಶೃಂಗಾರ ಅರಿಯದು' ಎಂಬ ಗಾದೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ತನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಈ ಗಾದೆ ನಗರ ಪ್ರದೇಶದವರೂ ಆಡುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ.

'ರಾಯರಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಬಂದರೂ ರಾಗಿ ಬೀಸೋದು ತಪ್ಪಿತಾ?'; ತಾನು ಇಕ್ಕದ ಜೀನ ಜಗತಿ ಮನೆ ತೋರುದ್ದಂತೆ; ಹೀನ ಸುಳಿ ಬೋಳಿಸುದ್ರೆ ಓಗುತ್ತೆಯೆ?' ಎನ್ನುವ ಗಾದೆಗಳೂ ಜನಪದ ಸೊಗಡನ್ನು ಸೂಸುತ್ತವೆ. 'ರಾಯರಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಬಂದರೂ ರಾಗಿ ಬೀಸೋದು ತಪ್ಪಿತಾ?' ಎನ್ನುವ ಗಾದೆ 'ಮತದಾನ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣಾ ನಂತರದ ದಿನಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ರಾಜಕೀಯ ದೊಂಬರಾಟದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಗಳ ಬಲಾಬಲಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮುಖಂಡನನ್ನು ಗೆಲ್ಲಿಸಲೇಬೇಕೆಂಬ ಹುಮ್ಮಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವನ ಪರವಾಗಿ, ಪಕ್ಷಕ್ಕಾಗಿ ಹಗಲಿರುಳೂ ದುಡಿಯುವ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು, ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯರೂ ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವೆಲ್ಲದರ ನಡುವೆಯೇ ಚುನಾವಣೆ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಸೋಲು ಗೆಲುವುಗಳ ಫಲಾಫಲಗಳನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಧುರೀಣರು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯಾರು ಗೆಲ್ಲಲೀ, ಸೋಲಲೀ, ಯಾವ ಪಕ್ಷ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬರಲಿ ಬಿಡಲಿ, ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ದಿನನಿತ್ಯದ ಜಂಜಾಟ, ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳು ಮಾತ್ರ ತಪ್ಪುವುದೇ ಇಲ್ಲ. 'ಬಡವಾ ಬಡವನಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿರುತ್ತಾನೆ' ಎಂಬ ಅಂತರ್ದನಿ 'ರಾಯರಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಬಂದರೂ ರಾಗಿ ಬೀಸೋದು ತಪ್ಪಿತಾ?' ಎಂಬ ಗಾದೆಯ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ.

'ತಾನು ಇಕ್ಕದ ಜೀನ ಜಗತಿ ಮನೆ ತೋರುದ್ದಂತೆ' ಎನ್ನುವ ಗಾದೆ ಜಿಪುಣನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿ ಬಂದವನಿಗೂ, ಏನೂ ಕೊಡದ ಜಿಪುಣ, ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ 'ಜಗತಿ' ಮನೆ ಅಂದರೆ ಜಗುಲಿಯ ಮನೆ ತೋರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಕೇಳು ಎಂದನಂತೆ. ಸಿರಿವಂತರ ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ವಿಶಾಲ ಜಗುಲಿ, ಬಂದವರೊಡನೆ ಮಾತು ಕತೆಯಾಡಲೂ ಮಕ್ಕಳು ಆಡುವಾಗಲೂ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದು ಅವರ ಸಿರಿವಂತಿಕೆಯ ಪ್ರತೀಕ. 'ತಾನು ಇಕ್ಕದ ಜೀನ ಜೋಗತಿ ಮನೆ ತೋರುದ್ದಂತೆ' ಎಂತಲೂ ಗ್ರಾಮೀಣರಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಜೋಗತಿಯೇ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುವವಳು, ಅಂತಹವಳ ಮನೆಯನ್ನು ತಾನು ಇಕ್ಕಲಾರದ ಜಿಪುಣ ತೋರಿದನಂತೆ ಎಂಬ ವ್ಯಂಗ್ಯವನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಒಟ್ಟಾರೆ, ಒಬ್ಬರು ತಾವೇ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು, ನೀಡಬಹುದಾದ ದಾನ ಧರ್ಮವನ್ನು, ತೋರಬಹುದಾದ ಔದಾರ್ಯವನ್ನು,

ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಮಾಡಲಿ ಎಂದು ಉಪಾಯದಿಂದ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯಿಂದ ನುಣುಚಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಕಡೆಗೆ ಕೈ ತೋರುವವರ ಜಾಣತನವನ್ನು ಈ ಗಾದೆ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತದೆ. 'ದಾಟು' ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕಿ ಸತ್ಯ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿ ಮತ್ತು ಸಹಪಾಠಿ ಗೌಡರ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೀತಿಸಿ ವಿವಾಹವಾಗಲು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜಾತೀಯತೆಯ ಅಡ್ಡಗೋಡೆಗಳಿಂದ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ವಜಾತಿಯಲ್ಲೇ ಮದುವೆಯಾದ ಶ್ರೀನಿವಾಸನಿಗೆ ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲೇ ಗರ್ಭಿಣಿ ಹೆಂಡತಿ ತೀರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ನಂತರ ಸತ್ಯ ಎಂ.ಎಲ್.ಎ. ಮಾದಿಗರ ಬೆಟ್ಟಯ್ಯನ ಮಗಳು ಮೀರಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾಳೆ. 'ನಿನ್ನ ಸ್ವಭಾವ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ನಿನಗೆ ಮನೆ ಬೇಕು, ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳು ಬೇಕು' ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಮಾತಿನ ನೆನಪಿನಿಂದ ಸಿಟ್ಟಾದ ಶ್ರೀನಿವಾಸ "ಅಷ್ಟು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವಳೇ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಬೇಕಿತ್ತು, 'ತಾನು ಇಕ್ಕದ ಜೀನ ಜಗತಿ ಮನೆ ತೋರಿಸಿದನಂತೆ' ಒದೀ ಬೇಕು ಇಂಥೋರನ್ನ" ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸನ್ನಿವೇಶ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿನ ಮುಂದಿನ ದುರಂತಕ್ಕೆ ಅಪಶಕುನದ ಆರಂಭದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಮುಖ್ಯ ಘಟ್ಟದ ತಿರುವೂ ಇದಾಗಿದೆ.

'ಹೀನಸುಳಿ ಬೋಳಿಸುದ್ದೆ ಹೋಗುತ್ತೆಯೇ?' ಎನ್ನುವ ಗಾದೆಯೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದುದೇ ಆಗಿದೆ. 'ನೇಗಿಲಯೋಗಿ'ಗಳಾದ ರೈತರಿಗೆ ಉಳುವ ಎತ್ತು, ಹಾಲು ಕೊಡುವ ಹಸು ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದವು. ಕೃಷಿಕರ ಬೇಸಾಯದ ಬದುಕಿನ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗಗಳಂತಿರುವ ಎತ್ತುಗಳ ಖರೀದಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಮುಂಜಾಗ್ರತೆ ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉಳುವ ಎತ್ತುಗಳ ಜೋಡಿ ಸರಿ ಇರಬೇಕು. ಶರೀರ ಬೆಳೆದಿರಬೇಕು. ಲಕ್ಷಣವಾದ ಸುಳಿಗಳು ಇರಬೇಕು. ಭುಜದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದೆ ರಾಜಸುಳಿ, ಭುಜದ ಮೇಲೆ ಇರುವ ಸುಳಿ 'ಕಾಗೆ ಸುಳಿ' ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ. ಬಾಲದ ಹತ್ತಿರ ಹೀನಸುಳಿ, ಪರಸುಳಿ, ಕಾಲಲ್ಲಿ ಬೇಡಿ ಸುಳಿ ಇರುತ್ತವೆ. ಇಂತಹವುಗಳಿಗೆ ಧಾರಣೆ ಕಡಿಮೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವಂತಹವು. ಮುಚ್ಚಿಹಾಕಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ 'ಹೀನಸುಳಿ'ಗಳನ್ನು ಬೋಳಿಸಿದರೂ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವು ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಬಂದಂತಹವುಗಳು. ಹೀಗಾಗಿ ಎತ್ತುಗಳ ವ್ಯಾಪಾರದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ 'ಹೀನಸುಳಿ ಬೋಳಿಸುದ್ದೆ ಹೋಗುತ್ತೆಯೇ' ಎಂಬ ಮಾತು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಕ್ರಮೇಣ ಅವುಗಳ ಅರ್ಥವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಾಗ ಈ ಮಾತಿಗೆ ಗಾದೆಯ ಪಟ್ಟಿ ಲಭಿಸಿರಬೇಕು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನು, ದುರ್ನಡತೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು, ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಹೀನ ಸುಳಿ ಬೋಳಿಸಿದರೂ ಹೋಗದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ, ಕೆಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ದುರ್ಗುಣಗಳು ಎಷ್ಟು ತಿದ್ದಿದರೂ,

ವಿವೇಕ ಹೇಳಿದರೂ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವು ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಬಂದಂತಹ ದುರ್ಗುಣಗಳು ಎಂಬಂತೆ 'ಹೀನಸುಳಿ ಬೋಳಿಸಿದ್ರೆ ಹೋಗುತ್ತೆಯೇ?' ಎಂಬ ಗಾದೆಯಿಂದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವುದು ರೂಢಿಯಾಯಿತು.

'ಗೃಹಭಂಗ' ಕಾದಂಬರಿಯ ದುರಂತ ನಾಯಕಿ ನಂಜಮ್ಮನ ಅಜ್ಜಿ ಅಕ್ಕಮ್ಮ, ಮೊಮ್ಮಗಳಿಗೆ ಮೂರನೆಯ ಬಾಣಂತನ ಮಾಡಲು ಮೊಮ್ಮಗಳ ಮನೆಗೇ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಸೊಸೆ ಕಮಲ ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನೇ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದವಳು. ಗಂಡ ಕಲ್ಲೇಶನ ದುರ್ನಡತೆ, ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳಿಂದ ಅವಳ ಹಟಮಾರಿತನ, ಕೆಟ್ಟತನಗಳು ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಅಂತಹ ಕಮಲುವಿನ ಬಗ್ಗೆ 'ಈಗ ಅತ್ತಿಗೆಮ್ಮ ಹ್ಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ' ಎಂದು ನಂಜಮ್ಮ ಅಜ್ಜಿಯನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಾಳೆ. 'ಹೀನಸುಳಿ ಬೋಳಿಸುದ್ರೆ ಹೋಗುತ್ತೆಯೇ?' ಎಂದು ಕಮಲುವಿನ ದುರ್ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಕದ್ದು ಮುಚ್ಚಿ ತಿನ್ನುವ, ತಪ್ಪದೆ ಆರೈಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ, ಆದರೂ ಬಸುರಿಯಾಗದ ಸೊಸೆಯ ಬಗ್ಗೆ, ಮಗ ಸೊಸೆಯರ ವಿರಸ ದಾಂಪತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಹೇಳಿ ಪೇಚಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಾಳೆ. ಮುಂದೆಯೂ ಕಮಲುವಿನ ಕೆಟ್ಟ ಗುಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ ರಾಮಸಂದ್ರದ ಜಂಗಮಯ್ಯ ಮಹದೇವಯ್ಯ, ಕಂಠೀ ಜೋಯಿಸರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ಹೀನಸುಳಿ ಬೋಳಿಸುದ್ರೆ ಓಗಾಕಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಗಾದೆಯ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ನಂಜಮ್ಮನ ಮರಣದ ನಂತರ ಅವಳ ಅಣ್ಣ ಕಲ್ಲೇಶನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾಗಲಾಪುರದಲ್ಲಿದ್ದ ಬದುಕುಳಿದಿದ್ದ, ನಂಜಮ್ಮನ ಒಬ್ಬನೇ ಮಗ ವಿಶ್ವ ಸೋದರಮಾವ ಕಲ್ಲೇಶ, ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಕಮಲುವಿನಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಹೊಡೆತ ಹಿಂಸೆಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಮಹದೇವಯ್ಯನಿಗೆ ಕರುಣೆ ಉಕ್ಕಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಲ್ಲೇಶನ ಅಪ್ಪ ಕಂಠೀ ಜೋಯಿಸರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸೊಸೆಯ ತಿದ್ದಲಾರದ ಕೆಟ್ಟಗುಣಗಳನ್ನು ನೆನೆದು, ಕಂಠೀ ಜೋಯಿಸರಿಗೆ ಸೊಸೆಯ ಸೊಂಟದ ಮೂಳೆ ಮುರಿಯಬೇಕೆನ್ನುವಷ್ಟು ಸಿಟ್ಟು ಬರುತ್ತದೆ. ಮಹದೇವಯ್ಯನವರೇ 'ಹೀನಸುಳಿ ಬೋಳಿಸಿದರೆ ಓಗಾಕಿಲ್ಲ', ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಿಶ್ವನನ್ನು ತಮ್ಮೊಡನೆ ಕಳುಹಿಸುವುದೇ ಕ್ಷೇಮವೆಂದು ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕಮಲುವಿನ ಪಾತ್ರದ ವರ್ತನೆಗೆ ಸರಿ ಹೊಂದುವ ಈ ಗಾದೆಯನ್ನು ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಗಾದೆಗಳನ್ನು 'ಗೃಹಭಂಗ'ದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

'ಕಳ್ಳನಿಗೊಂದು ಪಿಳ್ಳೇನೆವ' ಎನ್ನುವ ಪ್ರಾಚೀನ ಗಾದೆ ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲೂ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಳ್ಳ ತಾನು ಮಾಡಿದ

ಕಳ್ಳತನವನ್ನು ಸುಲಭಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ತಾನು ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಸಾಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮಾಲು ಸಮೇತ ಸಿಕ್ಕಿ ಬೀಳಬಹುದಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೊಂದು ನೆಪ ಹುಡುಕುತ್ತಾನೆ. ತಾನು ಸುಮ್ಮನೇ ಬಂದೆ ಆ ವಸ್ತುವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ, ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ, ಮತ್ಯಾರೋ ತರಲು ಹೇಳಿದರು ಎಂದು ತೋಚಿದಂತಹ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗಾಗಿ 'ಕಳ್ಳನಿಗೊಂದು ಪಿಳ್ಳೇನೆವ' ಎಂಬ ಪ್ರಾಸಬದ್ಧವಾದ ಪುಟ್ಟ ಗಾದೆ ರೂಪುಗೊಂಡಿರಬೇಕು. ಮುಂದೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕಳ್ಳರಲ್ಲದವರು ತಾವು ಮಾಡಲಾಗದಿದ್ದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ನೇರವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದೆ ಇಲ್ಲದ ನೆಪಗಳನ್ನು ಹೇಳುವವರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಲಘುದಾಟಿಯಲ್ಲಿ 'ಕಳ್ಳನಿಗೊಂದು ಪಿಳ್ಳೆ ನೆವ' ಎಂದು ಏನೇನೋ ನೆಪಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಡ ಎಂದು ಭೇಡಿಸುವಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಸುವುದೂ ರೂಢಿಗೆ ಬಂದಿತು. 'ಕವಲು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯದ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಗಾದೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರ ಮಕ್ಕಳ ಮಧುರ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗಾದೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಹಳ್ಳಿಯ ಜೀವನದ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದ ತಂಗಿ ಸುಜಯ ಅಣ್ಣ ಸತೀಶನ ಆದೇಶದಂತೆ ತೋಟದಲ್ಲಿನ ಮರಗಳನ್ನು ಎಣಿಸಲು ತೊಡಗುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಅಡ್ಡಮರಗಳು ಬಂದು ಅವಳ ಲೆಕ್ಕ ತಪ್ಪಿಸುತ್ತವೆ. ಎಣಿಸಲಾಗದ್ದಕ್ಕೆ ಅದೇ ನೆಪವನ್ನು ಅವಳು ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಕಷ್ಟ ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ತಂಗಿಯನ್ನು 'ಕಳ್ಳನಿಗೊಂದು ಪಿಳ್ಳೇನೆವ' ಅಂತ ಎಂದು ಅಣ್ಣ ಸತೀಶ ಹಾಸ್ಯಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಗಾದೆ ಅರ್ಥವಾಗದ ತಂಗಿ ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಗುತ್ತಾಳೆ. ತಿಳಿಹಾಸ್ಯದ ಈ ಸನ್ನಿವೇಶ ಓದುಗರನ್ನು ರಂಜಿಸುತ್ತದೆ.

'ಬೆಲ್ಲಕ್ಕೆ ನೋಣ ಮುತ್ತುವ ಹಾಗೆ' ಎಂಬ ಪ್ರಾಚೀನ ಗಾದೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಾಗಲೀ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಾಗಲೀ, ಸಜ್ಜನರಿರುವೆಡೆ, ಉಪಕಾರಿಗಳಿರುವೆಡೆ, ಅವರ ಒಡನಾಟವನ್ನು ಬಯಸಿ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ, ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಂದ ಇರಲು ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯರು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸಜ್ಜನರಿಂದ ತಮಗೆ ಉಪಕಾರ, ಲಾಭಗಳೂ ಆಗಬಹುದೆಂಬ ನಿರೀಕ್ಷೆಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಅಂತಹ ಸಜ್ಜನರ ಸವಿಯಾದ ವರ್ತನೆಯನ್ನು, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಜನಪದರು ಬೆಲ್ಲಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಸಹವಾಸವನ್ನು ಬಯಸುವ ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನು ಬೆಲ್ಲಕ್ಕೆ ಮುತ್ತುವ ನೋಣಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಬೆಲ್ಲಕ್ಕೆ ನೋಣ ಮುತ್ತುವ ಹಾಗೆ' ಎಂಬ ಮಾತು ಗಾದೆಯಾಗಿ ಜನಪ್ರಿಯವಾಯಿತು. 'ಪರ್ವ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವ ಈ ಗಾದೆಯ ಪ್ರಸಂಗವೂ ಸೊಗಸಾಗಿದೆ. ಗಾಡಿ ತುಂಬ ಬೆಲ್ಲ ತಂದುಕೊಡುತ್ತ, ಸವಿ ಸವಿ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗಾದೆ ಅನಾವರಣಗೊಂಡಿದೆ. ನರಕಾಸುರನಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ತಂದ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು

ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಕೃಷ್ಣ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು 'ತಾಮ್ರಸ್ಥಲಿ' ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲೇ ಕೃಷಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಹೆಂಗಸರು ವಾಸಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಕಂಸನ ಜನನದ ಪೂರ್ವಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಚಿತ್ರೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಯುಯುಧಾನ ಸಾತ್ಯಕಿ, ಕೃಷ್ಣನ ಸ್ನೇಹಿತ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಅಲ್ಲಿನ ಮಕ್ಕಳ ಹಿಂಡನ್ನು ಕಂಡು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ ಅವರೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಕುದುರೆಗಾಡಿ ನೋಡಿ ತಮಗೆ ಗಾಡಿ ತುಂಬ ಬೆಲ್ಲ ತರುತ್ತಿದ್ದ ಕೃಷ್ಣನೇ ಬಂದಿರಬೇಕೆಂದು 'ಬೆಲ್ಲಕ್ಕೆ ನೋಣ ಮುತ್ತುವ ಹಾಗೆ' ಮುತ್ತಿಕೊಂಡಿವೆ. ಈಗ ದೂರ ಹೋಗುತ್ತಿವೆ ಏನೂ ಸಿಕ್ಕಲ್ಲ ಅಂತ ತಿಳಿದು, ಎಂದು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ.

'ಕಾಲಿಗೆ ಹಾಕಿದರೆ ಕತ್ತಿಗೆ ಹಾಕ್ತಾನೆ, ಕತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದರೆ ಕಾಲಿಗೆ ಹಾಕ್ತಾನೆ', ಎನ್ನುವುದು ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲೂ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ಪ್ರಾಚೀನ ಗಾದೆ. ನಮ್ಮ ಕುಟುಂಬ, ಸಮಾಜ, ರಾಷ್ಟ್ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ದೈನಂದಿನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಗುಣ ಸ್ವಭಾವಗಳ ನಾನಾ ರೀತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿರುತ್ತೇವೆ. ಅನಿವಾರ್ಯ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಒಡನಾಟವೂ ಒದಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಚಾಣಾಕ್ಷತನದಿಂದ, ಪ್ರಳಯಾಂತಕ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ, ವಾಕ್ ಚಾತುರ್ಯದಿಂದ, ಇತರರ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಬಯಲಿಗೆಳೆದು ಅವರನ್ನು ತಮ್ಮ ವಾದಸರಣಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿ ತಮ್ಮ ದಾರಿಯತ್ತ ಸೆಳೆಯುವವರ ಬಗ್ಗೆ, 'ಕಾಲಿಗೆ ಹಾಕಿದರೆ ಕತ್ತಿಗೆ ಹಾಕ್ತಾನೆ, ಕತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದರೆ ಕಾಲಿಗೆ ಹಾಕ್ತಾನೆ', ಅಂತಹವರ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಇರಬೇಕು ಎಂದು ಸೂಚಿಸಲು ಈ ಗಾದೆಯನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಳಸುವ ವಾಡಿಕೆಯಿದೆ. ಯಾರೋ ಇಬ್ಬರ ಜಗಳದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಳಯಾಂತಕ, ಅವನ ಕಾಲಿಗೆ ಕುಣಿಕೆ ಹಾಕಲು ಅಥವಾ ಏಟು ಕೊಡಲು ಬಂದರೆ, ಹಾಗೆ ಬಂದವರ ಕುತ್ತಿಗೆಗೇ ಕುಣಿಕೆ ಹಾಕಿರಬೇಕು ಅದನ್ನು ಕಂಡು, ಕುತ್ತಿಗೆಗೇ ಕುಣಿಕೆ ಹಾಕಲು ಬಂದರೆ ಕಾಲಿಗೆ ಕುಣಿಕೆ ಅಥವಾ ಏಟು ಕೊಟ್ಟು ಬೀಳಿಸಿರಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ದಂಗುಬಡಿದಂತಾದ ಜನ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ 'ಕಾಲಿಗೆ ಹಾಕಿದರೆ ಕತ್ತಿಗೆ ಹಾಕ್ತಾನೆ, ಕತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದರೆ ಕಾಲಿಗೆ ಹಾಕ್ತಾನೆ' ಎಂದೂ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದೂ ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಬಾಯಿಂದ ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದ ಈ ಮಾತು ಚಾಣಾಕ್ಷತನದಿಂದ ತಮ್ಮ ನಯವಂಚಕತನದಿಂದ ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ತಪ್ಪಿತಸ್ಥರಂತೆ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಸುಗಮ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವರ ಬಗ್ಗೆಯೂ 'ಕಾಲಿಗೆ ಹಾಕಿದರೆ ಕತ್ತಿಗೆ ಹಾಕ್ತಾನೆ, ಕತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದರೆ ಕಾಲಿಗೆ ಹಾಕ್ತಾನೆ' ಎನ್ನುವ ಮಾತನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ಮಾತನಾಡುವ ರೀತಿ ಬೆಳೆದು, ಆ ಮಾತೇ ಗಾದೆಯ ಗದ್ದುಗೆಗೇರಿರಬಹುದು. ಈ ಗಾದೆ 'ತಂತು' ಹಾಗೂ 'ಕವಲು' ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ

ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಪತ್ರಕರ್ತ ರವೀಂದ್ರ ತನ್ನ ಹುಟ್ಟೂರಾದ ಬಸವನಪುರಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ಊರಿನ ಚೆನ್ನಕೇಶವ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿನ ಸರಸ್ವತಿ ವಿಗ್ರಹ ಕಳುವಾಗಿದ್ದರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ತನ್ನ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವರದಿ ಮಾಡುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಹೊರಟಿರುತ್ತಾನೆ. ತಾನು ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ, ಬಾಲ್ಯ ಕಳೆದ, ತನ್ನ ತಂದೆ, ತಾತ, ಅಜ್ಜಿಯರ ಊರು ಎಂಬ ಅಭಿಮಾನವೂ ಅವನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಎಳೆತಂದಿರುತ್ತದೆ. ಬಸವನಪುರದಲ್ಲಿ ಅವನ ಬಾಲ್ಯ ಸ್ನೇಹಿತ ರಾಜಶೇಖರ, ಊರಿನ ಹೈಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ರವೀಂದ್ರನ ಭಾಷಣ ಏರ್ಪಡಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಬಸವನಪುರದ ಹಿರಿಮೆ, ಗರಿಮೆಗಳು, ತನ್ನ ಅನುಭವ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸೊಗಸಾದ ಭಾಷಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲರ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಗಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮರುದಿನ, ದಲಿತ ಸಂಘಟನೆಯ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ರವೀಂದ್ರನನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಿ ಮೇಲು ಜಾತಿಯವರಿಂದ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ದೌರ್ಜನ್ಯ ನಡೆದಿದೆ. ನಮ್ಮನ್ನು ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೂ ಸೇರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗ ನಿಮಗೂ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅದನ್ನು ಅಮೆರಿಕ ದೇಶದವರಿಗೇ ಮಾರಿ ಅದರಿಂದ ಬಂದ ಹಣವನ್ನು ಹರಿಜನ ಕಲ್ಯಾಣ ನಿಧಿಗೆ ಹಾಕಿ ಇದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಪಾಪ ತೊಳೆದುಕೊಂಡಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸಲಹೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ರವೀಂದ್ರ, 'ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸಿ ಒಂದು ಲೇಖನ ಬರೆದುಕೊಡಿ ನನ್ನ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಮಾಡುತ್ತೇನೆ' ಎಂಬ ಭರವಸೆ ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವರು ಹೊರಟ ನಂತರ ಗೆಳೆಯ ರಾಜಶೇಖರ ಅವರೆಲ್ಲರ ಕುಟಿಲತೆ, ನಯವಂಚಕತನದ ಅರಿವಿದ್ದರಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ದೂರವಿಟ್ಟಿದ್ದರೇ ಒಳ್ಳೆಯದು, ಮಾತಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡೆಯೋ 'ಕಾಲಿಗೆ ಹಾಕಿದರೆ ಕತ್ತಿಗೆ ಹಾಕ್ತಾರೆ, ಕತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದರೆ ಕಾಲಿಗೆ ಹಾಕ್ತಾರೆ' ಎಂದು ರವೀಂದ್ರನಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮಾತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ, ಮುಂದೆ ದಲಿತ ಸಂಘಟಕರು ತಮ್ಮ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಕುತಂತ್ರ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ಕವಲು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಗಾದೆ ಮಾತು ಬರುವ ಸಂದರ್ಭ ಮನ ಮಿಡಿಯುವಂತಹುದಾಗಿದೆ. ವರದಕ್ಷಿಣೆಯ ಕಾನೂನನ್ನು ದುರುಪಯೋಗ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸೊಸೆಯೊಬ್ಬಳು ನಿರಪರಾಧಿ ಅತ್ತೆಯನ್ನು ಜೈಲುಪಾಲು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಪಾಟೀ ಸವಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರೀ ವಕೀಲ, ಒಂದೇ ಒಂದು ಪದದಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಜೈಲು ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ವಕೀಲನ ಬಗ್ಗೆ, ಅವನ ಚಾಣಾಕ್ಷತನದ ಬಗ್ಗೆ, ಅತ್ತೆಯ ಪರ ವಕೀಲ ಸಾಕಷ್ಟು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ. 'ಕಾಲಿಗೆ ಹಾಕಿದರೆ ಕತ್ತಿಗೆ ಹಾಕ್ತಾನೆ, ಕತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದರೆ ಕಾಲಿಗೆ ಹಾಕ್ತಾನೆ' ತುಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೂ ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುಬೇಕು

ಎಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಸೊಸೆಯಾದವಳು ತನ್ನ ಗಂಡ, ತನ್ನ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮಗನನ್ನು ಓದಿಸಲೂ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಾರದು ಎಂಬಂತೆ ವರ್ತಿಸಿದಾಗ, 'ನಿಮ್ಮಪ್ಪನ ಮನೆಯಿಂದ ನೀನು ಏನು ತಂದಿದ್ದು' ಅಂತ ಕೇಳಿದಿರಂತೆ ಎಂಬ ವಕೀಲರ ಮಾತಿಗೆ ಹೌದು ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಆ ವಾಕ್ಯವನ್ನೇ ಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗಡಿದ ವಕೀಲ, ನಿರಪರಾಧಿ ಅತ್ತೆಯನ್ನು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಜೈಲು ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಗಂಡನ ಮೇಲಿನ ದೂರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಹೆಂಡತಿಯ ಪರವಾಗಿಯೇ ಮಾತನಾಡುವ, ಆ ತಾಯಿಯದೇ ತಪ್ಪನ್ನುವಂತೆ ವರ್ತಿಸುವ ಮಗನ ದುರ್ಗುಣವೂ ಇಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯ ಸಂಕಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ತಂತು ಹಾಗೂ ಕವಲು, ಎರಡೂ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ ಮಾತುಗಾರಿಕೆಯ ಚತುರತೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ಸಿಕ್ಕಿಸುವ ಪರಿಗೆ, 'ಕಾಲಿಗೆ ಹಾಕಿದರೆ ಕತ್ತಿಗೆ ಹಾಕ್ತಾನೆ, ಕತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದರೆ ಕಾಲಿಗೆ ಹಾಕ್ತಾನೆ' ಎಂಬ ಪ್ರಾಸಬದ್ಧವಾದ ಈ ಗಾದೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಒದಗಿ ಬಂದು ಯಶಸ್ವೀ ಚಿತ್ರಣಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.

ಸಗಣಿ-ಗಂಧ, ಬೆಣ್ಣೆ-ಸುಣ್ಣ, ಗಂಡಸು-ಹೆಂಗಸು ಎಂಬುದಾಗಿ ವಿರುದ್ಧ ವಾಸನೆ, ಬಣ್ಣ ಒಂದೇ ಆದರೂ ವಿರುದ್ಧ ಗುಣ, ವಿರುದ್ಧ ಲಿಂಗಗಳ ಹೋಲಿಕೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡೂ ಹಲವಾರು ಗಾದೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿವೆ. 'ಸಗಣಿಯವನ ಜೊತೆ ಸರಸಕ್ಕಿಂತ, ಗಂಧದವನ ಜೊತೆ ಗುದ್ದಾಟವೇ ಮೇಲು', 'ಒಂದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೆಣ್ಣೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸುಣ್ಣ', 'ಹೆಂಗಸಿನ ವಯಸ್ಸು ಕೇಳಬಾರದು, ಗಂಡಸಿನ ಸಂಬಳ ಕೇಳಬಾರದು', 'ಹೆಂಗಸು ತಿರುಗಿ ಕೆಟ್ಟಳು, ಗಂಡಸು ಕೂತು ಕೆಟ್ಟ', 'ಗಂಡೋ ಮುತ್ತಿನ ಚೆಂಡೋ ಹೆಣ್ಣೋ ಹೆಂಡದ ಬುರುಡೆಯೋ' ಎಂಬ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲೂ ಇಂತಹ ಕೆಲವು ಗಾದೆಗಳ ಬಳಕೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. 'ನೆಲೆ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ 'ಒಂದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೆಣ್ಣೆ ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಸುಣ್ಣ' ಎಂಬ ಗಾದೆ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ನೆಲೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರಧಾರಿ ಕಾಳಪ್ಪ, ದೊಡ್ಡ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಮಗನಾಗಿ, ನಾಲ್ವರು ಸೋದರಿಯರೊಡನೆ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದವನು. ತಂದೆಯ ಸಾವಿನ ನಂತರ ತನ್ನ ಅಲ್ಪ ಸಂಬಳದಲ್ಲೇ ಸೋದರಿಯರ ಮದುವೆ, ಬಾಣಂತನ ಮುಂತಾದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿರ್ವಹಿಸಿದವನು. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಅವನ ಹುದ್ದೆ, ಸಂಪಾದನೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಿ ಶ್ರೀಮಂತನೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಏಕಾಂಗಿಯ ಬದುಕನ್ನೇ ನಡೆಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಗೆಳೆಯ ಜವರಾಯನ ಸಾವಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗೆಳೆಯನ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಜೀವನದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ನಿರುದ್ವೇಗದಿಂದ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ತವರು ಮನೆಯಿಂದ

ಬರುವ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಹೀರಿದರೂ ತೃಪ್ತಳಾಗದ ಕಾಳಪ್ಪನ ತಂಗಿ, ಜಮೀನು ಕೊಳ್ಳಲು ದುಡ್ಡಿಗಾಗಿ ಅಣ್ಣನನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಬಡ್ಡಿಗೆ ಸಾಲ ಪಡೆದು ಐದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಇನ್ನಿಬ್ಬರು ತಂಗಿಯರು ಕರುಬುತ್ತಾರೆ. 'ಒಂದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೆಣ್ಣೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸುಣ್ಣ' ಮಾಡಬಾರದು ಎಂದು ಪಟಗುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ದುರಾಸೆಯ ಸೋದರಿಯರಿಂದ ಯಾವ ವಿಶ್ವಾಸದ ಭಾವವೂ ತಮಗೆ ದಕ್ಕಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಮರುಗುತ್ತಾರೆ. ನಿರುದ್ದೇಗದಿಂದ ಜೀವನವನ್ನು ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಪಕ್ಕಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ಗಾದೆ ಪಕ್ಷಪಾತ ಮಾಡುವವರ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಆಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಾತಾಗಿದೆ. ಕಣ್ಣಿಗೆ ತಂಪಾಗಲು ಕಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ಎಳ್ಳು ಎಣ್ಣೆ ಸವರುವುದು ರೂಢಿ. ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಕಣ್ಣಿನ ಒಳಗೆ ಹೋದರೂ ಆ ಬೆಣ್ಣೆಯಿಂದ ಬಾಧಕವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನೋಡಲು ಒಂದೇ ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣದಿಂದ ನುಣುಪಾಗಿ ಒಂದೇ ರೀತಿ ಕಾಣುವ ಸುಣ್ಣವನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಾಕಿದಾಗ ಅದರಿಂದ ತೊಂದರೆ, ಉರಿ, ಕಣ್ಣು ಹೋಗಬಹುದಾದ ಅಪಾಯವೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಬೆಣ್ಣೆ ಎಂದು ನಂಬಿಸಿ ಮೊದಲು ಒಂದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೆಣ್ಣೆ ಹಾಕಿ ನಂತರ ಇನ್ನೊಂದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸುಣ್ಣ ಹಾಕುವವರನ್ನು ನಂಬಲೇಬಾರದು ಎಂಬುದು ಬೆಣ್ಣೆ, ಸುಣ್ಣಗಳ ಹೋಲಿಕೆಯ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳೂ ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಪ್ರತೀಕ, ಸಮಾನ ಸಂಬಂಧಿಗಳು, ಮಕ್ಕಳು, ಹಿರಿಯರಿದ್ದಾಗ ಒಬ್ಬರಿಗೊಂದು, ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೊಂದು ಎಂಬಂತೆ ಪಕ್ಷಪಾತ, ಭೇದ ಮಾಡಬಾರದು ಎಂಬ ವಿವೇಕವನ್ನು ಗಾದೆಯ ಅಂತರಾರ್ಥ ಸಾರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ 'ನೆಲೆ' ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಾಳಪ್ಪನಿಗೆ ಈ ಗಾದೆ ಮಾತು ಅನ್ವಯಿಸದಿದ್ದರೂ, ದುರಾಸೆಯ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ಸೋದರಿಯರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಮಾತುಗಳು ಬರುವುದು ಸಹಜವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸನ್ನಿವೇಶದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗಾದೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ.

'ಸಗಣಿಯವನ ಜೊತೆ ಸರಸಕ್ಕಿಂತ ಗಂಧದವನ ಜೊತೆ ಗುದ್ದಾಟ ಮೇಲು' ಎಂಬುದು ಗ್ರಾಮೀಣರ ಅನುಭವದ ಕುಲುಮೆಯಲ್ಲಿ 'ಪುಟಕ್ಕಿಟ್ಟ ಚಿನ್ನದಂತೆ' ಮೂಡಿ ಬಂದಿರುವ ಗಾದೆ. ಸಗಣಿ ಬಾಚುವವನ ಜೊತೆಯೇ ಇದ್ದು ವಿನೋದದಿಂದ ಕಾಲ ಕಳೆದರೂ ಆಗುವ ಲಾಭವಾದರೂ ಏನು? ಬರೀ ಸಗಣಿಯ ವಾಸನೆ ನಮಗೂ ಅಂಟಬಹುದು. ಅದೇ ಗಂಧವನ್ನು ಹೊಸೆಯುವವನ ಅಥವಾ ತೇಯುವವನ ಜೊತೆ, ಒಂದು ವೇಳೆ ಸರಸದಿಂದಲೇ ಗುದ್ದಿದರೂ, ಗುದ್ದಾಟ ಮಾಡಿದರೂ ನಮ್ಮ ಮೈಗೂ ಗಂಧದ ಸುವಾಸನೆ ಹರಡಿ ಘಮ್ನುಂದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿತ ಎನಿಸಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಗಣಿಯವನ ಜೊತೆಗಿನ ಸರಸಕ್ಕಿಂತ.

ಗಂಧದವನ ಜೊತೆ ಗುದ್ದಾಟವೇ ಮೇಲು ಎಂಬುದು ವಾಚ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿಯೇ ಬಳಕೆಯಾಗಿ ಕಾಲ ಸರಿದಂತೆ ಅದರ ಅರ್ಥವ್ಯಾಪ್ತಿ ವಿಶಾಲಗೊಂಡು ಗಾದೆಯು ಮನ್ನಣೆ ದೊರಕಿರಬಹುದು. ಸಮಾನ ಮನಸ್ಕರಲ್ಲದವರ, ಸಮಾನ ಅಭಿರುಚಿ ಇಲ್ಲದವರ, ಜೊತೆಯ ಒಡನಾಟಕ್ಕಿಂತ, ಸಮಾನ ಮನಸ್ಕರೊಡನೆ, ಸಮಾನ ಅಭಿರುಚಿ ಇರುವವರೊಡನೆ, ಗುದ್ದಾಟವಾದರೂ ಅದು ಮೇಲು ಎಂಬ ಅಂತ್ಯರ್ದನಿಯನ್ನು ಗಾದೆ ಹೊರಡಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೇ ವಿಷಯದ ಚರ್ಚೆಗಾಗಲೀ, ವಾಗ್ವಾದಕ್ಕಾಗಲೀ, ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದವರು ಭಾಗವಹಿಸಿದರೆ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಶೋಭೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ದಾಂಪತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಸತಿ-ಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ಅಭಿರುಚಿ, ಆಸಕ್ತಿ, ಶಿಕ್ಷಣವಿದ್ದಾಗ, ಬೌದ್ಧಿಕ ಸಾಹಚರ್ಯಿಯು ಜೊತೆಗೂಡಿದಾಗ, ಆ ದಾಂಪತ್ಯದ ಸೊಗಸು ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಎಂತಲೇ 'ವಿವಾದಕ್ಕೂ, ವಿವಾಹಕ್ಕೂ ಸಮಗೃಹ ಇರಬೇಕು' ಎಂಬ ಗಾದೆಯು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ದಾಂಪತ್ಯದಲ್ಲಾಗಲೀ, ಸ್ನೇಹದಲ್ಲಾಗಲೀ, ಸಮಾನ ಅಭಿರುಚಿಯುಳ್ಳವರೊಡನೆ ವ್ಯವಹರಿಸುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಮೇಲಿನ ಗಾದೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

'ಸಗಣಿಯವನ ಜೊತೆ ಸರಸಕ್ಕಿಂತ ಗಂಧದವನ ಜೊತೆ ಗುದ್ದಾಟ ಮೇಲು' ಎಂಬ ಗಾದೆ 'ಆವರಣ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಅನಾವರಣಗೊಂಡಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದವಳು. ಮನೋಗತ ಮಾಡಿಕೊಂಡವಳು. ತನ್ನ ಸಹಪಾಠಿ ಅಮೀರನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿ ವಿವಾಹವಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಇಸ್ಲಾಮಿಗೆ ಮತಾಂತರ ಹೊಂದಿ ರಜಿಯಾ ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾಳೆ. ತಂದೆಯಿಂದ ದೂರವಾಗುತ್ತಾಳೆ. ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವರುಷಗಳು ಉರುಳಿದಾಗ ಅಮೀರನ ಸ್ವಾರ್ಥ, ಹಿಂದೂ ವಿರೋಧಿ ನಿಲುವುಗಳು, ಇತಿಹಾಸವನ್ನೇ ತಿರುಚುವ ಅವನ ಹೀನ ಆಲೋಚನೆಗಳು ರಜಿಯಾಳಿಗೆ ಜಿಗುಪ್ಸೆ ಬರಿಸುತ್ತದೆ. ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಆತ್ಮವಲೋಕನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ತಂದೆಯ ಮರಣದಿಂದ ಮತ್ತೂ ಖಿನ್ನಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಅಮೀರನ ವರ್ತನೆಗೆ ಬೇಸತ್ತು ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸ್ವತಂತ್ರಳಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಾಳೆ. ಇತಿಹಾಸದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಲ್ಲೇ ತನ್ನನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಆ ವೇಳೆ ಅಮೀನ ರುಬೇದಾಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರದ ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ 'ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾವೈಕ್ಯ'ದ ಸಮಿತಿಯ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ರಜಿಯಾಳನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಎರಡನೇ ಮದುವೆಯಾಗಿ ತಾನು ನಡೆದುಕೊಂಡ ರೀತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಆತ್ಮವಲೋಕನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ರಜಿಯಾಳಷ್ಟು ವಿದ್ಯೆ, ವಿಚಾರಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲದ ರುಬೇದಳ ವರ್ತನೆ, ಸೀಮಿತ ಆಲೋಚನೆಗಳು ಸ್ವಾರ್ಥ, ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆ, ಕುಯುಕ್ತಿಗಳನ್ನು ರಜಿಯಾಳ

ಸ್ವಭಾವದೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ಬೇಸರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ರಜಿಯಾಳ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವ ತಾಳುತ್ತಾನೆ. ಹೆಂಡತಿಯಾದವಳು ವಿದ್ಯಾವಂತೆಯಾಗಿರಬೇಕು, ಸೃಜನಶೀಲ ಶಕ್ತಿ ಹೊಂದಿರಬೇಕು, ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿಯೂ ಸ್ವತಂತ್ರಳಾಗಿರಬೇಕು. ಅಂತಹ ಸಂಗಾತಿಯೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಲೂ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಷಯಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಬೌದ್ಧಿಕ ಸಾಹಚರ್ಯವಿದ್ದರೆ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಾಗ್ವಾದ, ಜಗಳವೂ ಸೊಗಸಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭಾವ ತಾಳುತ್ತಾನೆ. ರಜಿಯಾಳ ವಿಧ್ವಂಸ, ವಿಚಾರಶಕ್ತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಮಾನ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಅಮೀರನ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ 'ಸಗಣಿಯವನ ಜೊತೆ ಸರಸಕ್ಕಿಂತ ಗಂಧದವನ ಜೊತೆ ಗುದ್ದಾಟವೇ ಮೇಲು', ಎಂಬ ಗಾದೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ.

'ಹೆಂಗಸಿನ ವಯಸ್ಸು ಕೇಳಬಾರದು, ಗಂಡಸಿನ ಸಂಬಳ ಕೇಳಬಾರದು' ಎಂಬುದು 'ಯಾನ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ, ಏಕೈಕ ಗಾದೆಯಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸೌಂದರ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ, ವಯಸ್ಸಾಗುವುದೇ ಇಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಚಿರ ಯೌವನೆಯರಾಗೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ವಯಸ್ಸಾಗುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ ಎಂಬ ಸತ್ಯವೂ ತಿಳಿದಾಗ ಬೇಸರವಾದರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗುತ್ತಿರುವ ವಯಸ್ಸನ್ನು ಕೃತಕ ಸೌಂದರ್ಯ ಸಾಧನಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಹಾಕಲೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹವರಿಗೆ ಯಾರಾದರೂ ವಯಸ್ಸನ್ನು ಕೇಳುವುದು ಇಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕಡಿಮೆ ವಯಸ್ಸನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಋಷಿ ಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಸನ್ನು ಕೇಳಿ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಬೇಸರ ಉಂಟುಮಾಡಬಾರದು ಎಂಬಂತೆ 'ಹೆಂಗಸಿನ ವಯಸ್ಸು ಕೇಳಬಾರದು' ಎಂಬ ಮಾತು ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಗಂಡಸಿಗೆ ಅವನ ಸಂಬಳದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಇತರರು ಕೇಳಿದರೆ ಇಷ್ಟವಾಗದು. ಬಹುಶಃ ಅನೇಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತ ಗಂಡಸಿಗೆ ಅವನ ಸಂಬಳದ ವಿತರಣೆ ಯಾವ ರೀತಿ ಆಗುತ್ತದೆ, ಅವನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಸಂಬಳ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಇತರರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವುದೂ ಇಷ್ಟವಾಗದೇ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ಗಂಡಸಿನ ಸಂಬಳವೆಲ್ಲಾ ತನಗೆ, ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ವಿನಿಯೋಗವಾಗಬೇಕು ಎಂದು ಹೆಂಡತಿ ಕಾಡಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲವೇ ತಾನು ಹೆತ್ತ ಮಗನ ಸಂಪಾದನೆ, ತನಗೂ ತನ್ನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ವಿತರಣೆಯಾಗಬೇಕು ಎಂದು ತಾಯಿ ಕಾಡಿರಬೇಕು. ಅಂತಹ ಗಂಡಸಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡ ಹಿರಿಯರು ಯಾರೂ ಗಂಡಸಿನ ಸಂಬಳ ಕೇಳಬಾರದು ಅವನು ಮನೆಯ ಯಜಮಾನ ಅವನಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ವಿತರಣೆ ತಿಳಿದಿದೆ ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿರಬೇಕು. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಪ್ರಸಂಗದ ಮಾತೇ ಗಾದೆಯಾಗಿ ಮಾರ್ದನಿಸಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಗಂಡಸು, ಹೆಂಗಸು ಇಬ್ಬರೂ ದುಡಿಯುತ್ತಾ ಸಂಸಾರ ಚಕ್ರವನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಗಾದೆ ಅರ್ಥಹೀನವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ಲೈಟ್ ಲೆಪ್ಪಿನೆಂಟ್ ಯಾದವನ ಹೆಂಡತಿ ರಜನಿ, ಶುಷ್ಕ ಮನಸ್ಸಿನವಳು. ಇತರರ ಕಷ್ಟ ಸುಖಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗುವ ಸಹೃದಯತೆ ಇಲ್ಲದವಳು. ಯಾದವ, ಉದಾರಿ, ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುಳ್ಳವನು. ಊರಿನಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕಿದ್ದ ತಂಗಿಯರಿದ್ದರು. ಸಂಸಾರ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ತಂದೆಯ ನಿವೃತ್ತಿ ವೇತನ ಸಾಕಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಒಬ್ಬನೇ ಮಗನಾದ ತಾನು ತಂದೆತಾಯಿಗೆ ಹಣ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕಾದುದು, ತಂಗಿಯರ ಮದುವೆ ಮಾಡಬೇಕಾದುದು ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದವನು. ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಂದಲೂ ಅವನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದ ಪೈಲಟ್ ಉತ್ತರಾ, ಅಂತ್ಯವಿಲ್ಲದ ಅಂತರಿಕ್ಷಯಾನದ ದೃಢನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ ಅವನು ಹಿಂದುಳಿಯಬೇಕಾಯಿತು. ಆದರೂ, ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಆದಿತ್ಯದೇವ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ವಿವಾಹವಾಗಿ ತನ್ನೊಡನೆ ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸಿದ ಉತ್ತರಾಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಸಾಹಸ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ರೂಪಲಾವಣ್ಯಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹಲುಬುತ್ತಾನೆ. ಶುಷ್ಕ ಮನಸ್ಸಿನ ಹೆಂಡತಿ ರಜನಿಯನ್ನು ವಿಧಿ ಎಂಬಂತೆ ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಮರುಗುತ್ತಾನೆ. ಅಂತಹ ಹೆಂಡತಿ ಅವನ ಸಂಬಳವನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ 'ಹೆಂಗಸಿನ ವಯಸ್ಸು ಕೇಳಬಾರದು, ಗಂಡಸಿನ ಸಂಬಳ ಕೇಳಬಾರದು' ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆ ಎಂದು ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವಳಿಗೆ ಗಂಡನ ಸಂಬಳವನ್ನು ಕೇಳುವ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲವೇ ಎಂದೂ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ತನ್ನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳ ವಾಸ್ತವತೆ ಅದನ್ನು ಹೇಳಗೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ರಜನಿ, ಉತ್ತರ ಹಾಗೂ ಯಾದವ ಮೂರೂ ಪಾತ್ರಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅನಾವರಣವೂ ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಆಗಿ ಓದುಗರ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕೆರಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಕೆಲವು ಗಾದೆಗಳ ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕೆಲವೆಡೆ ಹಾಗೆಯೇ ಬಳಸಿದರೆ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವೆಡೆ, ಅಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾವಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಬಳಸಿರುವುದನ್ನು ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕೆಲವು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. 'ಬೆಲ್ಲಕ್ಕೆ ನೋಣ ಮುತ್ತುವ ಹಾಗೆ', 'ಎರಡು ಕೈ ಸೇರಿದರೆ ಚಪ್ಪಾಳೆ', ಹಾಗೂ 'ಕಳ್ಳನಿಗೊಂದು ಪಿಳ್ಳೇ ನೆವ' ಎಂಬ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು.

'ಬೆಲ್ಲಕ್ಕೆ ನೋಣ ಮುತ್ತುವ ಹಾಗೆ' ಎನ್ನುವ ಗಾದೆಯನ್ನು ಮೂಲಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಪರ್ವ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ್ದರೆ, 'ನಿರಾಕರಣ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾವಣೆಯೊಂದಿಗೆ 'ಬೆಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಸಾಯುವ ನೋಣದ ಹಾಗೆ' ಎಂದು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕ ನರಹರಿ,

ಐದು ಮಕ್ಕಳ ತಂದೆ, ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡತಿಯರ ಮರಣಾನಂತರ ಪುಟ್ಟ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಕಲಾಗದೆ ದತ್ತು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಮಿತಿ ಎಂಬುದು ಸುಳ್ಳು, ಅಂಟಿದರೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿಯೂ ಸೆಳೆದು ಬಿಡುತ್ತದೆ, ವಿದ್ಯುತ್‌ಶಾಕಿನಂತೆ. ಸ್ವರ್ಶಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕದಷ್ಟು ದೂರವೇ ಇರಬೇಕು ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಒಂಟಿತನ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹಿತವೆನಿಸಿದರೂ ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಕಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಲು ಹೊರಟವನು ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಾನೆ. ಅನಾಥಾಶ್ರಮವೊಂದರಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊತ್ತು ಪೋಷಕನಂತೆ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿ ಮಿತ್ರ ಶೀಳೆ ಇವನ ಸ್ವಂತ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಸಂದಿಗ್ಧಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ನರಹರಿ ನನ್ನದು ಅನ್ನುವ ಸ್ವಂತದ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕುವುದು ಬೇಡ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮರುಕ್ಷಣವೇ ಸ್ವಂತದ ಬಂಧನವಿದ್ದೂ ಆಶ್ರಮದ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರೀತಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೇ? ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದು ಕಷ್ಟವೇನೋ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ತನ್ನದೆಂಬ ಬಂಧನದ ಅಂಟಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಯಾಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು 'ಬೆಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಸಾಯುವ ನೋಣದ ಹಾಗೆ' ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮೂಲದ ಗಾದೆಯಲ್ಲಿ 'ಮುತ್ತುವ ನೋಣ' ಇಲ್ಲಿ 'ಸಾಯುವ ನೋಣ' ವಾಗುವ ಬದಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಸಂತೋಷ, ಸಂಭ್ರಮಗಳಿಂದ ನಂಟಿನ ಅಂಟನ್ನು ಹತ್ತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರು, ಬೆಲ್ಲಕ್ಕೆ ಮುತ್ತುವ ನೋಣಗಳಂತೆಯೇ ಸವಿಯನ್ನು ಬಯಸಿ ಹೋಗುವವರು, ಒಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಬಿಡಿಸಲಾಗದ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವವರು, ಮಧುರ ಬಂಧನವಾದರೂ ಬೆಲ್ಲದಲ್ಲೇ ಸಿಕ್ಕಿ ಸಾಯುವ ನೋಣಗಳಂತೆ, ಒದ್ದಾಡುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವವರು ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಗ್ರಹಿಕೆಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ. 'ಸಿಂಬಳದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಒದ್ದಾಡುವ ನೋಣದ ಹಾಗೆ' ಎಂತಲೂ, ಒಲ್ಲದ ಮನಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಂಟಿನ ಅಂಟಿಗೆ ಒಳಗಾದವರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುವ ವಾಡಿಕೆಯೂ ಇದೆ.

'ಎರಡು ಕೈ ಸೇರಿದರೆ ಚಪ್ಪಾಳೆ' ಎಂಬ ಗಾದೆ, 'ಎರಡು ಕೈ ಸೇರಿದರೆ ತಾನೆ ಚಪ್ಪಾಳೆ? ಎರಡು ಕೈ ಸೇರದೆ ಚಪ್ಪಾಳೆಯಾಗುತ್ತೆಯೆ?' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕವಾಗಿ 'ಗ್ರಹಣ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲೂ, ಎರಡು ಕೈ ಸೇರದಿದ್ದರೆ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಇಲ್ಲ; 'ಎರಡು ಕೈ ಸೇರದೆ ಚಪ್ಪಾಳೆಯಾಗೊಲ್ಲ', ಎಂದೂ 'ತಂತು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲೂ ಮೂಲ ಗಾದೆಯ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಕುಂದು ಬರದಂತೆ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. 'ಗ್ರಹಣ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಊರಿನ ಜನರೆಲ್ಲ ಸಂನ್ಯಾಸಿಪಟ್ಟ ಕಟ್ಟಿ, ಹಿಮಗಿರಿಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಎಂದು ಬಿಂಬಿಸಿದ್ದ ಸ್ವಾಮಿ ಊರಿನ ವೈದ್ಯ ಸರೋಜಮ್ಮನನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಸುದ್ದಿ ಊರಿನ ಪ್ರಮುಖರನ್ನು ಆತಂಕಕ್ಕೇಡು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೋಹವೆಂಬ ಗ್ರಹಣ ಹಿಡಿದಿದೆ. ಅದು

ಬಿಟ್ಟರೆ ಊರಿಗೆ ಶುಭವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಸುಖಾಂತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಎರಡು ಕೈ ಸೇರಿದರೆ ತಾನೆ ಚಪ್ಪಾಳೆ?' ಎಂದು ಪುರ ಪ್ರಮುಖರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಹೇಳಿ, ಒಂದು ಕೈಯನ್ನು ಬೇರೆ ಮಾಡಿ ಬಿಡಬೇಕು ಎಂದು ಸರೋಜಮ್ಮನಿಗೆ ವಿವೇಕ ಹೇಳುವ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಖಚಿತ ನಿರ್ಧಾರ ಬಲವಾಗಿ ಸರೋಜಮ್ಮನನ್ನು ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಕೂಡಿ ನಿಷೇಕವನ್ನೂ ಮುಗಿಸಿ ಗೃಹಸ್ಥನಾಗಿ ಸರೋಜಮ್ಮನ ಮನೆಗೇ ವಾಸಿಸಲು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಊರಿನ ಸಕಲ ಸಮಸ್ತರೆದುರೂ ತಮ್ಮ ಮದುವೆ, ನಿಷೇಕವಾದದ್ದರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಘೋಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಸರೋಜಮ್ಮ ಹೇಡಿಯಂತೆ ಮೌನದಿಂದಿರುತ್ತಾಳೆ. ಸ್ವಾಮಿ ಸಿಟ್ಟಾಗಿ ಸರೋಜಮ್ಮನನ್ನು ಒದ್ದು ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಕುಪಿತರಾದ ಕೆಲವು ಪುಂಡರು ಸ್ವಾಮಿಯತ್ತ ಕಲ್ಲು ತೂರುತ್ತಾರೆ. ಆ ನಂತರವೂ ಸ್ವಾಮಿ ಮತ್ತು ಸರೋಜಮ್ಮನ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ಊರಿನ ಜನರ ವಿಮರ್ಶೆ, ಟೀಕೆಗಳು ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಸೂರ್ಯನಿಗೇ ರಾಹು ಹಿಡಿದು ಗ್ರಹಣ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಂದು ಅವನು ಪರಿಶುದ್ಧನಲ್ಲವೇ? ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಗ್ರಹಣ ಹಿಡಿದಿದೆ. ಭ್ರಮೆ ಕಳೆಯುತ್ತದೆ. ಹಿಮಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತಪಶ್ಚರ್ಯೆಯಿಂದ ದ್ವಾದಶ ಸಂವತ್ಸರದ ನಂತರವಾದರೂ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಾರೆ ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಚರ್ಚಿಸಿ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಮೋಹದ ಗ್ರಹಣ ಹಿಡಿಸಿದ ಸರೋಜಮ್ಮನದೇ ತಪ್ಪು ಎಂಬಂತೆ 'ಎರಡು ಕೈ ಸೇರದೆ ಚಪ್ಪಾಳೆಯಾಗುತ್ತೆಯೇ?' ಎಂದು ಆಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

'ತಂತು' ಕಾದಂಬರಿಯ ಜಾನ್ ಹಾಗೂ ಹೆಲೆನ್ ದಂಪತಿ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಂಗೀತ, ಕಲೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆ, ಗೌರವಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿ ಕೆಲವಾರು ವರ್ಷಗಳು ನೆಲೆಸಿ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದವರು. ಕಲಾಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅವರು ಅನೇಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪ್ರಸಾರದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವ, ಒಳ್ಳೆ ಸಂಗೀತ ಕಛೇರಿಗಳನ್ನು ಕೇಳುವ ಹವ್ಯಾಸವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದವರು. 'ಪರನಾರೀ ಸಹೋದರಿ' ಎಂಬ ಉನ್ನತ ಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಭಾರತೀಯ ಗಂಡಸರು, ನಿಷ್ಕಾಮುಕರು, ವಿನಯಶೀಲರು ಎಂದೇ ಜಾನ್ ನಂಬಿದ್ದರು. ಅವರ ನಂಬಿಕೆಗೆ ದ್ರೋಹ ಬಗೆಯುವಂತಹ ಸಂದರ್ಭ ಘಟಿಸುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕನಾಗಿದ್ದ ಹರಿಶಂಕರ್, ವಿವಾಹಿತ, ಜಾನನ ಪತ್ನಿ ಹೆಲೆನ್‌ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವ ನಾಟಕವಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹರಿಶಂಕರನ ಬಲೆಗೆ ಬಿದ್ದ ಹೆಲೆನ್, ಜಾನ್‌ನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಜಾನ್ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು, ತನಗಾದ ಸಂಕಟವನ್ನು, ಸಿತಾರ್ ವಾದಕ ಹೊನ್ನತ್ತಿಯ ಬಳಿ

ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. 'ಒಬ್ಬರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾ, ಗಂಡನನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸುವುದು ಅಮೆರಿಕನ್ನರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ' ಆದರೆ... 'ಎರಡು ಕೈ ಸೇರದಿದ್ದರೆ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಇಲ್ಲ', ಬೇರೊಬ್ಬನ ಹೆಂಡತಿಯು ಭಾರತೀಯ ಗಂಡಸಿಗೆ ತಾಯಿ, ಅಕ್ಕತಂಗಿ ಅಥವಾ ಮಗಳ ಸಮಾನ ಅಂತ ಘೋಷಿಸುವ ಅವನೇಕೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ ? ಎಂದು ಸಿಟ್ಟಿಗೆಳುತ್ತಾನೆ.

ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಂಗೀತ ಕಲೆ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ವಿದ್ವಾಂಸ ಹರಿಶಂಕರ- ಎಲ್ಲ ಆಲೋಚನೆಗಳಿಂದ ಜಾನ್ ಜಿಗುಪ್ಪೆ ತಾಳುತ್ತಾನೆ. ಭಾರತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗುವ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಜಾನ್‌ನ ಸಿಟ್ಟು, ತೊಳಲಾಟಗಳು, ಹೊನ್ನತ್ತಿಯನ್ನು ಆತ್ಮವಲೋಕನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತವೆ. ತಾನೂ ಹರಿಶಂಕರನು ಮಾಡಿದಂತಹ ತಪ್ಪನ್ನೇ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಅಣ್ಣನಂತೆ ಭಾವಿಸಿದ್ದ ರವೀಂದ್ರನ ಪತ್ನಿ, ಅತ್ತಿಗೆಯ ಸಮಾನಳೊಡನೆ ದೈಹಿಕ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಭ್ರಾತೃದ್ರೋಹ, ಮಿತ್ರ ದ್ರೋಹ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಖಿನ್ನನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಜಾನ್‌ನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ರವೀಂದ್ರನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ 'ಎರಡು ಕೈ ಸೇರದಿದ್ದರೆ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಇಲ್ಲ' ಎಂಬ ಗಾದೆ ತನಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ದುಃಖಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದೆ ಹೊನ್ನತ್ತಿ ಮತ್ತು ರವೀಂದ್ರನ ಪತ್ನಿ ಕಾಂತಿಯ ನಡುವಿನ ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ, ಅನಾಮಧೇಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬರು ರವೀಂದ್ರನಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದು, ಅದರ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಹೊನ್ನತ್ತಿಯ ವಿಳಾಸಕ್ಕೂ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಹೊನ್ನತ್ತಿಗೆ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥ ಭಾವ, ಅಪರಾಧಿ ಭಾವ, ಮತ್ತಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗುತ್ತದೆ. ತಾಯಿಯೊಡನೆ ತನ್ನ ಸಂಕಟವನ್ನು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ವಿವಾಹೇತರ ಸಂಬಂಧವಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಕಾಂತಿಯ ಅಸಭ್ಯವರ್ತನೆಗೆ, ಹಸಿವಿಗೆ ತನ್ನ ಮಗು ಬಲಿಯಾಯ್ತು ಎಂದು ಅನುಕಂಪ ತೋರುತ್ತಾಳೆ. 'ಎರಡು ಕೈ ಸೇರದೆ ಚಪ್ಪಾಳೆಯಾಗೊಲ್ಲ' ಎಂದು ತನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನೂ ತಾಯಿಗೆ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ರವೀಂದ್ರನ ನೆನಪು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕಾಡುತ್ತದೆ. ಮೇಲಿನ ಎರಡೂ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವ ಈ ಗಾದೆ 'ಎರಡು ಕೈ ಸೇರದೆ ಚಪ್ಪಾಳೆಯಾಗೊಲ್ಲ' ಎಂಬ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ 'ಸಾಧಾರಣ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಸುವರ್ಣದ ಚೌಕಟ್ಟು' ಎಂಬಂತೆ ಜಾನ್ ಹಾಗೂ ಹೊನ್ನತ್ತಿಯ ಭಾವನಾ ಲಹರಿಯ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಒದಗಿಸಿದ ಹೃದಯ ಸಂಪನ್ನತೆಯ ಮನಮಿಡಿಯುವ ಸುವರ್ಣದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಗಾದೆಯ ರೂಪಕ ಶಕ್ತಿ, ಲೇಖಕರ

ಕಥನಕೌಶಲದೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತು ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡಿನ, ವಿವಾಹ ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ವಿವಾಹೇತರ ಅಕ್ರಮ ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವಾಗ 'ಎರಡು ಕೈ ಸೇರಿದರೇ ಚಪ್ಪಾಳೆ' ಎಂಬ ಗಾದೆ ಮಾತನ್ನಾಡುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಗ್ರಹಣ ಹಾಗೂ ತಂತು ಎರಡೂ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲೂ ಇಂತಹುದೇ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಗಾದೆಯ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ.

'ಕಳ್ಳನಿಗೊಂದು ಪಿಳ್ಳೇ ನೆವ' ಎಂಬ ಗಾದೆ 'ಕವಲು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯದ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಮೂಲರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಬಳಕೆಯಾಗಿದ್ದರೆ 'ತಂತು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಇದೇ ಗಾದೆ 'ಪಿಳ್ಳೆನೆವ ಹುಡುಕುವ ಕಳ್ಳನಿಗೆ' ಎಂದು ಗಂಭೀರ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಪತ್ರಿಕೆ ಮೂಲಕ ದುಡಿದಿದ್ದ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ, ನಿಷ್ಠಾವಂತ, ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮಿ ರುಂಕಾಜಿ, ಟ್ರಿಬ್ಯೂನಲ್ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಮಾಲೀಕರು. ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿನ ಭ್ರಷ್ಟತೆ, ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ಭ್ರಷ್ಟತೆ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಭ್ರಷ್ಟತೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಬಯಲಿಗಳೆಯುತ್ತಾ ಕೆಚ್ಚಿದೆಯಿಂದ ಪತ್ರಿಕಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನೂ ಸದುಪಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರೆಯುತ್ತಾ, ಟ್ರಿಬ್ಯೂನಲ್ ಪತ್ರಿಕೆ ಜನಮೆಚ್ಚುಗೆ ಗಳಿಸಿತ್ತು. ಸರ್ಕಾರದ ಕೆಂಗಣ್ಣು ಅದರ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು, ರುಂಕಾಜಿಯ ಮಕ್ಕಳು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಉದ್ಯಮಗಳಿಗೆ ಏನಾದರೂ ನೆಪ ಹುಡುಕಿ ಸರ್ಕಾರದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ತೊಂದರೆ ಕೊಡಲಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ರುಂಕಾಜಿಯ ಮನಃಶಾಂತಿಯೂ ಕದಡುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಪತ್ರಿಕೆ ಬೇರೆ, ಮಕ್ಕಳ ಉದ್ಯಮ ಬೇರೆ, ಅದಕ್ಕೂ ತನಗೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕಾನೂನು ರೀತಿ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಪರಿಹಾರೋಪಾಯವನ್ನು ರುಂಕಾಜಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅದೆಲ್ಲ 'ಪಿಳ್ಳೆ ನೆವ ಹುಡುಕುವ ಕಳ್ಳನಿಗೆ' ಸಮ್ಮತವಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದೂ ಯಾವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಕರುಳನ್ನು ಮಿಡಿದರೆ ನೋವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಳ್ಳರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲರು ಎಂದು ಮಗ ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಭಾರತದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮನ ಮುಟ್ಟುವ, ತಟ್ಟುವ ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಸೊಗಸುಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಪೂರಕವಾಗಿವೆ.

ಕೆಲವು ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾವಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವನ್ನು

ಅವುಗಳ ಅರ್ಥ ವಿವರಣೆಯೆಂಬಂತೆ, ಬಳಸಿರುವುದನ್ನು ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕೆಲವು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು. 'ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹಿಟ್ಟಿಲ್ಲ, ಜುಟ್ಟಿಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂವು; ಗಾಯದ ಮೇಲೆ ಬರೆ ಹಾಕಿದ ಹಾಗೆ, ಹುಣಿಸೇಮರ ಮುಪ್ಪಾದರೂ ಹುಳಿ ಮುಪ್ಪಾಗಲ್ಲ; ಹೊಳೆಗೆ ಹಾಕಿದರೂ ಅಳೆದು ಹಾಕು; ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ಉದಾಸೀನವೇ ಮದ್ದು; ಆನೆ ಹೊಟ್ಟೆಲಿ ಸೂಲಂಗಿ ಬಿದ್ದ ಹಾಗೆ; ಹುತ್ತ ಬಡಿದರೆ ಹಾವು ಸಾಯುವುದೇ; ಹಾವಿನ ಕೂಡ ಕಪ್ಪೆಗೆ ಸರಸವೆ?; 'ಹಳೇ ಗಂಡನ ಪಾದವೇ ಗತಿ'; 'ಶಂಖದಿಂದ ಬಿದ್ದರೇ ತೀರ್ಥ'; 'ಅಲ್ಪನಿಗೆ ಐಶ್ವರ್ಯ ಬಂದ್ರೆ ಅರ್ಧ ರಾತ್ರಿಲಿ ಕೊಡೆ ಹಿಡುಸ್ಕೊಂಡ್ನಂತೆ', 'ಕಣ್ಣಿಗೆ ಪಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಕುದುರೆ ಹಾಗೇ' 'ಆಳುದ್ದ ಬಾವಿಗೆ ಗೇಣುದ್ದ ಹಗ್ಗ' ಎಂಬ ಗಾದೆಗಳ ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪಗಳು, 'ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹಿಟ್ಟು ಜುಟ್ಟಿಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂವು', 'ಗಾಯದ ಮೇಲೆ ಖಾರ ಹಾಕೋ ತಂಟೆ' 'ಹುಣಿಸೇಮರಕ್ಕೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಮುಪ್ಪು ಬಂದರೂ ಹುಳಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಬೇಕೇ ಹೊರತು ಕಮ್ಮಿಯಾಗುಲ್ಲ'; 'ಹೊಳೆಗೆ ಹಾಕಿದರೂ ಎಣಿಸಿ ಹಾಕಬೇಕು', ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಸೆಡವಿಗೆ ಉದಾಸೀನವೇ ಮದ್ದು; ಚುಚ್ಚು ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಮೌನದ ಉದಾಸೀನವೇ ತಕ್ಕ ಮದ್ದು; 'ಆನೆ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಲದ್ದಿ ಬಿದ್ದಂತೆ'; 'ಹುತ್ತ ಬಡಿದರೆ ಹಾವು ಸಾಯಲ್ಲ', 'ಹಾವಿನ ಹೆಡೆಯ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪೆಗೆ ಸಿಗುವ ತಂಪಿನಂತೆ', 'ಹಳೇ ಹುಡುಗಿ ಪಾದವೇ ಗತಿ'; 'ಶಂಖದಿಂದ ಬಿದ್ದ ನೀರು'; 'ಅಲ್ಪನಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಬಂದ್ರೆ ಅರ್ಧ ರಾತ್ರಿಲಿ ಕೊಡೆ ಹಿಡಿದ', 'ಕಣ್ಣಿನ ಎರಡೂ ಕಡೆಗೂ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಕುದುರೆಯ ಹಾಗೆ', 'ಅನ್ನೆಳ್ಳಾಳುದ್ದ ಬಾವಿಗೆ ಆರಾಳುದ್ದ ಅಗ್ಗ' ಎಂಬ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗಿವೆ.

'ಪರ್ವ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ 'ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹಿಟ್ಟು ಜುಟ್ಟಿಗೆ ಹೂವು' ಎರಡೂ ಆದ ಮೇಲೆ ಮಾಡುವುದೇನು, ಸಮಯ ಕಳೆಯಲು ಮೋಜು ಮಾಡಲು ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವುದಷ್ಟೆ ಎಂದು ನಂದಕ, ಯುಯುಧಾನನ ಬಳಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಪಾಂಡವರು ಜೂಜಾಡಿದರು, ಪರಿಣಾಮ ಯುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲ ಸಹಜ, ಆದರೆ ಯಾದವರಾದ ತಮಗೆ ನಮ್ಮ ಕೃಷ್ಣ ಮುಖ್ಯ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ತಮ್ಮ ಮೂಲಸ್ಥಾನವಾದ ಮಥುರೆಯು ಅರಾಜಕವಾಗಬಾರದೆಂಬ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಯುಯುಧಾನನಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸು ಜಾಗೃತವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಡತನವಿದ್ದೂ, ಒಣಜಂಭಗಳಿಗೇನೂ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ, ವರ್ತಿಸುವವರನ್ನು ಕುರಿತು ಆಡುವ 'ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹಿಟ್ಟಿಲ್ಲ ಜುಟ್ಟಿಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂವು' ಗಾದೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆ

ತುಂಬಿದವರು ಹೇಗಾಡಬಹುದು ಎಂಬ ವ್ಯಂಗ್ಯದ ದನಿಯೂ 'ಹೊಟ್ಟಿಗೆ ಹಿಟ್ಟು ಜುಟ್ಟಿಗೆ ಹೂವು' ಎಂಬ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿದೆ.

'ಗಾಯದ ಮೇಲೆ ಬರೆ ಹಾಕಿದ ಹಾಗೆ' ಎನ್ನುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗಾದೆ, 'ಗಾಯದ ಮೇಲೆ ಖಾರ ಹಾಕೋ ತಂಟೆ' ಎಂಬಂತೆ ಅಲ್ಪ ಬದಲಾವಣೆಯೊಂದಿಗೆ, 'ಭೀಮಕಾಯ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ಕೋರಾಪಿಟ್ ಸುಬ್ಬು ಎಂದೇ ಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದಿದ್ದ ಮೈಸೂರಿನ ಸುಬ್ಬು ಪಂಚಾಬಿನ ಕುಸ್ತಿಪಟು ಜೊಲಾವರ್ ಜೊತೆ, ಕುಸ್ತಿಯಾಡಿ ಸೋತಾಗ, ಹತಾಶನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಗೆಳೆಯರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಬೇಸರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮೊದಲೇ ನೊಂದಿರುವ ಸುಬ್ಬುವಿನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮತ್ತೂ ನೋಯಿಸಬಾರದು, 'ಗಾಯದ ಮೇಲೆ ಖಾರ ಹಾಕುವ ತಂಟೆ' ಗೆ ಹೋಗಬಾರದು ಎಂದು ಎಚ್ಚರ ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ನೊಂದವರನ್ನು ಚುಚ್ಚಿ ಮಾತನಾಡುವುದಾಗಲೀ, ಹೀಯಾಳಿಸುವುದಾಗಲೀ ಮಾಡಬಾರದು, ಅದರಿಂದ ಅವರ ನೋವು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದುಷ್ಟರಿಣಾಮವನ್ನೇ ಉಂಟುಮಾಡಬಹುದು ಎಂಬ ಅಂತರಾರ್ಥವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಗಾದೆಯ ಮೂಲ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿನ ಅಲ್ಪ ಬದಲಾವಣೆಯಿಂದ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. 'ಬರೆ'ಗೆ ಬದಲು 'ಖಾರ' ಪದ ಬದಲಾವಣೆಯಷ್ಟೇ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. 'ದೂರ ಸರಿದರು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿನ 'ಕಣ್ಣಿನ ಎರಡೂ ಕಡೆಗೂ ಮುಚ್ಚಳ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಕುದುರೆಯ ಹಾಗೆ' ಎಂಬ ಗಾದೆಯ ಬಳಕೆಯಲ್ಲೂ ಮೂಲದ ಗಾದೆ 'ಕಣ್ಣಿಗೆ ಪಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರೋ ಕುದುರೆಯ ಹಾಗೆ' ಎಂಬುದರ ಸಮಾನಾರ್ಥವೇ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೇ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆಯಾಗಲೀ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆಯಾಗಲೀ, ವಿಚಾರ, ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡದೆ, ತಾವು ಅಂದುಕೊಂಡಿರುವುದೇ ಸರಿ, ತಾವು ಮಾತನಾಡುವುದೇ ಸರಿ, ತಮಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವಷ್ಟೇ ನಿಜ, ತಮ್ಮ ಮಾತಿನಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲ ನಡೆಯಬೇಕು ಎಂಬ ಹಠಮಾರಿತನದಿಂದ ವರ್ತಿಸುವವರ ಬಗ್ಗೆ 'ಕಣ್ಣಿಗೆ ಪಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಕುದುರೆ ಹಾಗೆ' ನೇರವಾಗಿ ಒಂದೇ ಮಾರ್ಗ ಹಿಡಿದು ಹೋಗುವ ಹಾಗೆ ಎಂದು ಹೋಲಿಸಿ ಮಾತನಾಡುವುದುಂಟು. 'ದೂರ ಸರಿದರು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸ್ತ್ರೀಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಉಮಾಳ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಗಾದೆ ನುಸುಳಿದೆ. ಉಮೆ ಮತ್ತು ಅವಳ ಪ್ರೇಮಿ, ವಸಂತನ ಮದುವೆಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪದ ಬಗ್ಗೆ ಇಬ್ಬರ ಮನೆಗಳಲ್ಲೂ ಚರ್ಚೆ ನಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಮಾ ವಸಂತನ ಪರ ಮಾತನಾಡಿದ ಮೇಲೆ ವಸಂತನನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ವಸಂತನ ಮಾತಿನ ರೀತಿಯಿಂದ ಸಿಟ್ಟಾಗುತ್ತಾಳೆ. ವಿಚಾರವಿದೆ, ವಿವೇಕವಿಲ್ಲ, 'ಕಣ್ಣಿನ ಎರಡೂ ಕಡೆಗೂ ಮುಚ್ಚಳ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಕುದುರೆಯ ಹಾಗೆ'

ಎಂದು ಜರಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಹಿಡಿದ ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ಹೋಗುವ ಹಠವಾದಿ ಎಂದು ಬೇಸರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಭೀಮಕಾಯ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಮಾತು 'ಅಡಾ ಪಡಾ ಅನ್ನೋರನ್ನ ಅಡವೀಲು ನಂಬಬಾರದು' ಎಂಬುದು. 'ಅಡಾ ಪಡಾ ಎಂಬುವನನ್ನು ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ನೀಗು' ಎಂಬ ಗಾದೆ, ಗ್ರಾಮೀಣರಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಜಗಳಗಂಟಕರಾಗಿರುವವರನ್ನು ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದು ಬಿಡು ಎಂದು, ಅಂದರೆ ಅವನನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ದೂರವಿರುವಂತೆ ಒಂದು ರೀತಿ ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಈ ಗಾದೆ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. 'ಭೀಮಕಾಯ'ದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಗಾದೆ ಮೂಲಾರ್ಥವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಪ ಬದಲಾವಣೆಯೊಂದಿಗೆ, 'ಅಡಾ ಪಡಾ ಅನ್ನೋರನ್ನ ಅಡವೀಲು ನಂಬಬಾರದು' ಎಂದು ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ. 'ಅಡಾ ಪಡಾ' ಎನ್ನುವ ತಮಿಳಿನವನೊಬ್ಬನ ವಂಚನೆ, ದುರ್ವರ್ತನೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಇದು ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ಕಥಾನಾಯಕ ಸುಬ್ಬುವಿಗೆ ತಂಜಾವೂರಿನ ಕುಸ್ತಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎದುರಾಳಿ, ಪಳನಿಯಪ್ಪ, ಮೋಸದಾಟ ಆಡುತ್ತಾ ಸುಬ್ಬುವಿನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮಣ್ಣೆರಚುತ್ತಾನೆ. ಆದರೂ, ಧೈರ್ಯ, ಸಾಹಸಗಳಿಂದ ಸುಬ್ಬು ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಪಳನಿಯಪ್ಪನ ಕಡೆಯವರು, ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ, ಜಗಳ ತೆಗೆದು, ಹೊಡೆದಾಟ ನಡೆಸಿ ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆಯವರೆಗೂ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ದುರ್ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಸುಬ್ಬುವಿನ ಗೆಳೆಯ ಶಿಂಗಪ್ಪ 'ಅಡಾಪಡಾ ಅನ್ನೋರನ್ನ ಅಡವೀಲು ನಂಬಬಾರದು' ಎಂಬ ಗಾದೆ ಮಾತಿನಿಂದ ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮೂಲ ಗಾದೆಯಲ್ಲಿ 'ಅಡಾ ಪಡಾ ಎಂಬುವನನ್ನು ಅಡವೀಲಿ ನೀಗು' ಎಂದು ಜಗಳಗಂಟಕ ಗಂಡಸಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅನ್ವಯವಾಗುವಂತೆ ಅರ್ಥ ಹೊಮ್ಮಿದರೆ 'ಭೀಮಕಾಯ' ದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ತಂದಿರುವ 'ಅಡಾ ಪಡಾ ಅನ್ನೋರನ್ನ ಅಡವೀಲು ನಂಬಬಾರದು' ಎಂಬ ಬದಲಾವಣೆ, ಸ್ತ್ರೀ ಪುರಷರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅನ್ವಯವಾಗುವ ವಿಶಾಲ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಪಡೆದಿದೆ.

'ಅನ್ನೆಳ್ಳಾಳುದ್ದ ಬಾವಿಗೆ ಆರಾಳುದ್ದ ಅಗ್ಗ' ಬುಟ್ಟಿ ಎಟುಕುತೈತಾ? ಎನ್ನುವ ಮಾತು 'ಗೃಹಭಂಗ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. 'ಆಳುದ್ದ ಬಾವಿಗೆ ಗೇಣುದ್ದ ಹಗ್ಗ' ಎನ್ನುವ ಗಾದೆ, ಇಂದಿಗೂ ಗ್ರಾಮೀಣರ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಹೊಂದಲಾರದ ಅಸಮರ್ಪಕತೆಯ ಉದಾಹರಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಅನೇಕ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಈ ಗಾದೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಲೈಂಗಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತಹ ದ್ವಂದ್ವಾರ್ಥಗಳುಳ್ಳ ಅನೇಕ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮೀಣರಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಯಾವ ಎಗ್ಗೂ ಇಲ್ಲದೆ ಬಳಸುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. 'ಆಳುದ್ದ ಬಾವಿಗೆ ಗೇಣುದ್ದ ಹಗ್ಗ' ಎಂಬ ಗಾದೆಯು ಇಂತಹುದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಬಲಿಷ್ಠ

ಹೆಣ್ಣಿಗೆ, ತಕ್ಕ ಗಂಡ ಕೂಡಿ ಬರದೆ, ದಾಂಪತ್ಯ ಸುಖ ಕಾಣದಿದ್ದಾಗ, ಆ ಹೆಣ್ಣಿನ ವ್ಯಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳೋ ಅವನೋ ಆಡಬಹುದಾದ ಗಾದೆ ಮಾತು ಇದಾಗಿದೆ. ಬಾವಿ, ಹೆಣ್ಣಿನ ಯೋನಿಯ ಪ್ರತೀಕವಾದರೆ, ಬಾವಿಗೆ ಬಿಡುವ ಹಗ್ಗ ಗಂಡಿನ ಶಿಶ್ನದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ, ಜನಪದ ಹೋಲಿಕೆಯಾಗಿದೆ. 'ಗೃಹಭಂಗ' ಕಾದಂಬರಿಯ ನರಸಿ, ಗುಂಡು ಮುಖದ, ಆಕರ್ಷಕ ಮೈಕಟ್ಟಿನ, ಗತ್ತುಗಾರಿಕೆಯ ಎದೆಗಾತಿ, ಎತ್ತರದ ಹೆಂಗಸು. ಅವಳ ಗಂಡ ಗಿರಿಯ ಶೆಟ್ಟಿ, ಪೀಚು ಶರೀರಿ, ಅವಳಿಗೆ ಸರಿಹೊಂದದ ಜೊತೆಗಾರ. ಮಾವ ಚೆನ್ನಶೆಟ್ಟಿ ಬಲವಾದ ಆಳು. ಹೆಂಡತಿ ಇಲ್ಲದವನು. ಸೊಸೆ ನರಸಿಯೊಂದಿಗೆ ದೈಹಿಕ ಸಂಪರ್ಕವಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡ, ಮಗ ಗಿರಿಯಶೆಟ್ಟಿ, ನ್ಯಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಾಮದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು ನರಸಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ನರಸಿ ಗ್ರಾಮದ ಸಮಸ್ತರೆದುರು 'ಅನ್ನೆಳ್ಳಾಳುದ್ದ ಬಾವಿಗೆ ಆರಾಳುದ್ದ ಅಗ್ಗ ಬುಟ್ಟಿ ಎಟುಕೆತೈತಾ' ಎಂದು ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಗಂಡಸರೆಲ್ಲರೂ ಅವಳ ಮಾತು ಕೇಳಿ ದಂಗು ಬಡಿದವರಂತಾಗುತ್ತಾರೆ. ನ್ಯಾಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಲ್ಲೇಶಿ, ನರಸಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ವಾಸಿಸುವಂತೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮೂಲದ ಗಾದೆಯ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಕುಂದೂ ಉಂಟಾಗದಂತೆ ಇಲ್ಲಿನ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಬದಲಾವಣೆಯ ಪದಗಳು 'ಅನ್ನೆಳ್ಳಾಳುದ್ದ' ಹಾಗೂ 'ಆರಾಳುದ್ದ' ಎಂಬುವು ಬಳಸಲಾಗಿದ್ದು, ಓದುಗರ ಕಲ್ಪನೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗುತ್ತ ಸಾಗುತ್ತದೆ.

'ಹುಣಸೇ ಮರ ಮುಪ್ಪಾದರೂ ಹುಳಿ ಮುಪ್ಪೇ?' ಎಂಬ ಪ್ರಾಚೀನ ಗಾದೆ, 'ಹುಣಸೇಮರಕ್ಕೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಮುಪ್ಪು ಬಂದರೂ ಹುಳಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಬೇಕೇ ಹೊರತು ಕಮ್ಮಿಯಾಗುಲ್ಲ' ಎಂಬ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ ವಿವರಣೆಯಂತೆ 'ಸಾಕ್ಷಿ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿನ ಕಾಮುಕ ಮನೆಹಾಳ ಮಂಜಯ್ಯ ಐವತ್ತೆರಡನೆಯ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವನ ಸಂಭೋಗ ಶಕ್ತಿ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಕೂಡುವ ಬಯಕೆ ಕಾಣುವ ಉತ್ಕಟತೆ, ಕುಂದಿ ಹೋಗುತ್ತಿದೆಯೇ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟರ್ ಕೆಲಸದ ಅಲೆದಾಟದಿಂದ ತನ್ನ ಜೀವನದ ಪರಮ ಸುಖವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆಯೇ, ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಲೇ, ಬಿಟ್ಟರೆ, ಬಿಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಆ ಅಧಿಕಾರ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಹಿಸುವುದು ಎಂಬ ದ್ವಂದ್ವವೂ ಕಾಡುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ತನ್ನ ದೇಹಶಕ್ತಿ ಕುಂದುತ್ತಿದೆಯೇ ಎಂಬ ಚಿಂತೆಯೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ತನಗೆ ಐವತ್ತೆರಡರ ವಯಸ್ಸು, ಯಾವ ಮಹಾ ವಯಸ್ಸು

‘ಹುಣಸೆ ಮರಕ್ಕೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಮುಪ್ಪು ಬಂದರೂ ಹುಳಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಬೇಕೇ ಹೊರತು ಕಮ್ಮಿಯಾಗುಲ್ಲ’ ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೆ ಹೆಂಗಸರ ಬೇಟೆಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ.

‘ಹೊಳೇಗೆ ಹಾಕಿದರೂ ಅಳೆದು ಹಾಕು’, ‘ತಿಪ್ಪೇಗೆ ಹಾಕಿದರೂ ಲೆಕ್ಕ ತಪ್ಪಬೇಡ’ ಎಂದು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು, ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಗಾದೆಗಳು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇಂದಿನ ದಿನಮಾನಗಳಲ್ಲೂ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿವೆ.

‘ಹೊಳೇಗೆ ಹಾಕಿದರೂ ಅಳೆದು ಹಾಕು’ ಎನ್ನುವ ಗಾದೆ ‘ಸಾಕ್ಷಿ’ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ‘ಹೊಳೇಗೆ ಕಲ್ಲು ಎಸೆದರೂ ಎಣಿಸಿ ಎಸೀಬೇಕು’ ಎಂಬ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಬದಲಾವಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಮೂಲದ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಕುಂದು ಬರದಂತೆ, ವಾಚ್ಯಾರ್ಥದ ವಿವರಣೆಯಂತೆ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ತಿಪಟೂರಿನ ಕೊಬ್ಬರಿ ಮಂಡಿ ನಾಗಪ್ಪ ಮಹಾಜಿಪುಣ, ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದ ಮನುಷ್ಯ, ಅವನ ಒಬ್ಬಳೇ ಮಗಳು ಸುಕನ್ಯೆಯ ಮಗ ಗಣೇಶ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಸಲುವಾಗಿ ಅಜ್ಜ ನಾಗಪ್ಪನ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆ. ಮೊಮ್ಮಗನ ಸಲುವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಒಂದೆರಡಾಣೆ ಖರ್ಚು ಅಗ್ಗದ ಬೆಲೆಯ ಅಕ್ಕಿ, ಇತ್ಯಾದಿ, ದಿನ ನಿತ್ಯದ ಖರ್ಚು, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಪ್ಪದೆ ಲೆಕ್ಕ ಬರೆದಿಡಬೇಕೆಂದು ನಾಗಪ್ಪ ಮೊಮ್ಮಗನನ್ನು ಗೋಳು ಹುಯ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಜಿಗುಪ್ಸೆಗೊಂಡ ಮೊಮ್ಮಗನಿಗೆ ‘ಹೊಳೇಗೆ ಕಲ್ಲು ಎಸೆದರೂ ಎಣಿಸಿ ಹಾಕಬೇಕು’ ಎನ್ನುವ ಗಾದೆ ಮಾತಿನ ವಿವೇಕ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ವಿವೇಕ ಹೇಳುವುದು ಸರಿಯಾದದ್ದೇ ಎನಿಸಿದರೂ, ಜಿಪುಣತನದ ಅತಿರೇಕದ ವರ್ತನೆಯಿಂದ ನಾಗಪ್ಪ ಹೇಳುವ ವಿವೇಕ ಮೊಮ್ಮಗನಿಗೆ ಅರ್ಥಹೀನವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಶಕ್ತರಾಗಿಯೂ, ಮಕ್ಕಳು, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿಯೂ ಖರ್ಚುಮಾಡದ ಜಿಪುಣತನದ ವರ್ತನೆ, ಪ್ರೀತಿಯ ಚಿಲುಮೆಯನ್ನೇ ಬತ್ತಿಸಬಲ್ಲುದು ಎಂಬುದಕ್ಕೂ ಈ ಪ್ರಸಂಗ ಒಳ್ಳೆಯ ನಿದರ್ಶನದಂತಿದೆ. ಆಯವ್ಯಯದ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಜಾಗೃತರಾಗಿರಬೇಕು. ಆಗ ಕುಟುಂಬ, ಸಮಾಜ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೂ ಅದು ಪೂರಕವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ವಿವೇಕವನ್ನೂ ಗಾದೆಯ ಅಂತರಾರ್ಥ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

‘ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ಉದಾಸೀನವೇ ಮದ್ದು’ ಎಂಬ ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ಬಹು ಪ್ರಾಚೀನ ಗಾದೆ, ‘ಕವಲು’ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದ್ದರೆ ‘ತಂತು’ ಹಾಗೂ ‘ಯಾನ’ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಒಂದು ಪದದ ಬದಲಾವಣೆಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ‘ತಂತು’ ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕ ರವೀಂದ್ರ ಪೆಸಿದ್ಧ ಪತ್ರಕರ್ತ, ಸರಳ ಜೀವನ, ಉನ್ನತ ಆಲೋಚನೆಗಳುಳ್ಳ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಆದರೆ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಕಾಂತಿಯ ಸ್ವಭಾವ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾದುದು.

ದುರಹಂಕಾರ, ದರ್ಪ, ಒಣ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ಗಂಡನ ಬಗ್ಗೆ ತಿರಸ್ಕಾರಗಳುಳ್ಳ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯ ಹೆಂಗಸು. ಲಂಚ ಪಡೆದ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯಿಂದ ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ತಂದೆಯ ಪ್ರಭಾವ, ಗಂಡನ ಸರಳ ಜೀವನವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದಂತೆ ಮಾಡಿರುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬನೇ ಮಗನನ್ನು ತನ್ನ ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಗಳಿಂದ ಅಡ್ಡದಾರಿ ಹಿಡಿಯಲು ಸಹಕರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದಿದ್ದ ಸನ್ನಡತೆಯ ರವೀಂದ್ರನಿಗೆ ಕಾಂತಿಯೊಂದಿಗಿನ ದಾಂಪತ್ಯ, ನುಂಗಲಾರದ ಬಿಸಿ ತುಪ್ಪದಂತೆ ಅಸಹನೀಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕಾಂತಿ, ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಎಪ್ಪತ್ತನೆಯ ವರ್ಷದ ಹುಟ್ಟುಹಬ್ಬದ ಸಮಾರಂಭದ ಸಂಭ್ರಮ, ಸಿದ್ಧತೆಗಾಗಿ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳು ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಹೊರಡುವ ಸಿದ್ಧತೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾಳೆ. ಗಂಡನನ್ನು ಆ ಬಗ್ಗೆ ವಿನಯವಾಗಿ ಕೇಳುವ ಬದಲು, 'ಯಾವತ್ತು ಹೊರಡಲಿ? ಅಥವಾ ಗಂಡನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೋರಿ ಅಪ್ಪನೇ ಕಾಗದ ಅಥವಾ ಫೋನ್ ಮಾಡೂತನಕ ಕಳಿಸುಲ್ಲ ಅಂತ ಆಲೋಚನೆಯಾ?' ಎಂದು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಆಕ್ರಮಣಕಾರಿ, ಆರೋಪಕಾರಕ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಬೇಸತ್ತಿದ್ದ ರವೀಂದ್ರ, ಏನೂ ಉತ್ತರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಇಂತಹ 'ಚುಚ್ಚು ಮಾತುಗಳಿಗೂ ಉದಾಸೀನವೇ ಮದ್ದು' ಎಂದುಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಾಗುತ್ತಾನೆ. 'ಯಾನ' ಕಾದಂಬರಿಯ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಯಾದವನ ಆಲೋಚನೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಸೆಡವಿಗೆ ಉದಾಸೀನವೇ ಮದ್ದು' ಎಂದು 'ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ಉದಾಸೀನವೇ ಮದ್ದು' ಎಂಬ ಗಾದೆಯ ಮುಂದುವರೆದ ರೂಪದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಪೈಲಟ್ ಯಾದವನ ಪತ್ನಿ ರಜನಿಗೆ ತನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ವಿವಾಹ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಪೈಲಟ್ ಉತ್ತರಾಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ, ಪ್ರೇಮ, ದೈಹಿಕ ಸಂಬಂಧವಿತ್ತು ಎಂಬ ವಿಷಯ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ದಾಖಲೆ ಸಹಿತ, ಗಂಡನೊಡನೆ ವಾಗ್ವಾದ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಯಾದವ ಹಾರಿಕೆಯ ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಬಿರುಕು ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಗಂಡ, ಹೆಂಡತಿ, ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕೋಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಲಗುತ್ತಾರೆ. ಯಾದವ, ಹೆಂಡತಿಯ ಕೋಪ, ಅಸಮಾಧಾನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಾರಣ ತಿಳಿದೂ ಅವಳಿಗೆ ವಿವರಣೆ ಕೊಡುವ, ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುವ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. 'ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಸೆಡವಿಗೆ ಉದಾಸೀನವೇ ಮದ್ದು' ಎಂದುಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಾಗುತ್ತಾನೆ. ತಂತು ಹಾಗೂ ಯಾನ ಎರಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲೂ ವಿಷಮ ದಾಂಪತ್ಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೇ ಗಂಡನಾದವನ ಮನದಾಳದ ನೋವು, ಮೌನ, ಆಲೋಚನೆಗಳಲ್ಲೇ ಈ ಗಾದೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ.

'ಆನೆ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಸೂಲಂಗಿ ಬಿದ್ದ ಹಾಗೆ' ಎನ್ನುವ ಪ್ರಾಚೀನ ಗಾದೆ

ಪರ್ವ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ 'ಆನೆ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಲದ್ದಿ ಬಿದ್ದಂತೆ' ಎಂದು ಕೇವಲ ಒಂದು ಪದ ವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದ 'ಸೂಲಂಗಿ'ಗೆ ಬದಲಾಗಿ 'ಲದ್ದಿ' ಎಂಬ ಪದ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ಎರಡೂ ಪದಗಳ ಬಳಕೆಯಿಂದಲೂ ಗಾದೆಯ ಅಂತರಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ, ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಪರ್ವ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ 'ಲದ್ದಿ'ಯ ಹೋಲಿಕೆಯ ಈ ಗಾದೆ ಅಲ್ಲಿನ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರ ಚಿತ್ರಣಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿಯೇ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆನೆ ಅತ್ಯಂತ ಬಲಿಷ್ಠ ಪ್ರಾಣಿ. ಧೈರ್ಯ ಸಾಹಸಗಳನ್ನು ಮೆರೆಯುವ ಶೂರರನ್ನು, ಬಲಾಢ್ಯರನ್ನು ಆನೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆನೆಯ ಗಂಭೀರ ನಡಿಗೆಗೂ ಗೌರವವಿದೆ. 'ಗಜ ಗಾಂಭೀರ್ಯ'ವೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಬಲಶಾಲಿಗಳಿಗೆ, ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಗಳಲ್ಲದ, ಬಲಹೀನರಾದ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದಾಗ, 'ಆನೆಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಸೂಲಂಗಿ ಬಿದ್ದಂತೆ' ಹುಟ್ಟಿದರೆಂದು ಹೀಯಾಳಿಸುವುದುಂಟು. 'ಸೂಲಂಗಿ' ಎಂದರೆ ಕಬ್ಬು ಬಲಿತಾಗ ಕಡೆಯುವ ಬಿಳಿಯ ಕೊಡೆ ರೀತಿಯದು. ಕಬ್ಬಿನ ಹೂವು ಎಂತಲೂ ಇದನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುತ್ತಾರೆ. ಬೃಹದಾಕಾರದ ಆನೆಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಮರಿ ಆನೆಯೇ ಹುಟ್ಟುವ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ಸೂಲಂಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಎಂತಹ ಆಘಾತವಾಗುತ್ತದೆ? ಈ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಸೊಗಸಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಹೋಲಿಕೆಯನ್ನು ಗಾದೆಯ ರೂಪಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಿ, ಬೆಳೆಸಿ, ನಮ್ಮ ಜನಪದರು ಆಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಗಾದೆಯ ಅಂತರಾರ್ಥ ಕ್ರಮೇಣ ಬಲಿಷ್ಠರಿಗೆ, ಅವರ ಸಂತತಿಗಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾಗದೆ ಒಳ್ಳೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವುಳ್ಳ ಸಭ್ಯರಿಗೆ, ಧೀಮಂತರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತಹ, ಅವರ ಹೆಸರು, ಕೀರ್ತಿಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿ, ಬೆಳೆಸುವಂತಹ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟದಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದು ರೂಢಿಯಾಯಿತು. ಇದೇ ರೀತಿ 'ಹಸುವಿನ ಹೊಟ್ಟೆಲಿ ಹಾವು ಹುಟ್ಟಿದ ಹಾಗೆ', 'ಹುತ್ತದ ಮಕ್ಕಳು ಹೊಟ್ಟೆಲಿ' ಎಂಬಂತಹ ಹೋಲಿಕೆಯ ಗಾದೆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಜನ ಆಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

'ಪರ್ವ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಜರಾಸಂಧನ ನೆನಪಿನಂಗಳದಲ್ಲಿ ಈ ಗಾದೆ ನುಸುಳಿಸಿದೆ. ಎಪ್ಪತ್ತರ ಹೊಸ್ತಿಲಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಜರಾಸಂಧ, ಗಿರಿವಜ್ರದಲ್ಲಿ, ವೈಹಾರಗಿರಿಯ ಪಾದದ ಒಂದು ಬಿಸಿನೀರಿನ ಕೊಂಡದಲ್ಲಿ ಕುತ್ತಿಗೆಯವರೆಗೂ ಮುಳುಗುವಂತೆ ಕುಳಿತು, ಮೈಕೈಗಳ ನೋವು ಶಮನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಸುತ್ತಲೂ ಹರಡಿ ತನ್ನ ನಗರಿಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಕೋಟಿಯಾಗಿದ್ದ ಗಿರಿಶಿಖರ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ತನ್ನ ಬಾಲ್ಯ, ತಂದೆ ತಾಯಿಯರ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ತಂದೆ ಬೃಹದ್ರಥ ಅತ್ಯಂತ ಬಲಶಾಲಿ, ರಾಕ್ಷಸ ಕುಲವನ್ನೇ ಸಂಹಾರ ಮಾಡಿದ ಶೂರ. ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ರಾಜ್ಯ, ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದವರೆಲ್ಲ, ಅಪ್ಪನ ಶೌರ್ಯ, ವೀರಾವೇಶವನ್ನು ಕಂಡು ಹೆದರಿ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಕ್ಷಸ ಹೆಣ್ಣಾದ ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾದ.

ತನ್ನಂತಹ ಬಲಿಷ್ಠನಿಗೆ ಜನ್ಮಕೊಟ್ಟ ತಾಯಿಯೂ ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಹೆಂಗಸು. ತನ್ನ ಮಗ ಸಹದೇವನಾದರೋ ಆರ್ಯ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು. 'ಆನೆ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಲದ್ದಿ ಬಿದ್ದಂತೆ' ಎಂದು ಮಗ ತನ್ನಷ್ಟು ಬಲಶಾಲಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ತಂದೆ ರಾಕ್ಷಸ ಕುಲವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿ ಹೆಸರಿಲ್ಲದಂತೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಾಶ ಮಾಡಬಾರದಿತ್ತು ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ನಿರೀಕ್ಷೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬೆಳೆಯದಿದ್ದಾಗ, ತಂದೆತಾಯಿಯರಿಗೆ ಆಗುವ ನಿರಾಸೆ, ಹತಾಶೆಯ ಭಾವವೂ ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ.

'ಹಾವಿನ ಕೂಡ ಕಪ್ಪೆಗೆ ಸರಸವೇ' ಎಂಬ ಗಾದೆಯು ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ ಸೂಚ್ಯಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಭಂಗಬಾರದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, 'ಹಾವಿನ ಹೆಡೆಯ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪೆಗೆ ಸಿಗುವ ತಂಪಿನಂತೆ' ಎಂದು 'ಅಂಚು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ಹಾವು ಕಪ್ಪೆಯ ಆಹಾರ. ಹಾವೆಂದರೆ ಕಪ್ಪೆಗೆ ಪ್ರಾಣ ಭಯ. ಹೆದರಿ ನಡುಗುತ್ತದೆ. ಹಾವಿಗೆ ಕಪ್ಪೆಯನ್ನು ಕಂಡರೆ ಭೂರಿ ಭೋಜನ ಸಿಕ್ಕಷ್ಟು ಸಂಭ್ರಮ. ಹಾವು ದುಷ್ಟತನದ ಪ್ರತೀಕ. ಕಪ್ಪೆ ಯಾರಿಗೂ ಹಾನಿ ಮಾಡದ ಮುಗ್ಧ ಪ್ರಾಣಿ. ತನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ತಾನು ವಟಗುಟ್ಟುತ್ತಿರುವ ಕಪ್ಪೆಗೆ ಹಾವಿನ ಕೂಡ ಸರಸ ಸಲ್ಲಾಪ ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಸಂಗತಿ. ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಹಾವು ಒಂದು ವೇಳೆ ಕಚ್ಚದಿದ್ದರೂ ಕಪ್ಪೆಗೆ ಆತಂಕ, ಭಯ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಭಯ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯವರನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಜನಗಳೂ ಹಾವಿಗೆ ಹೆದರುವ ಕಪ್ಪೆಗಳಂತೆಯೇ ಅಂಜುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಅಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಂಸರ್ಗಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ, ಭಯದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿರುವ ಅವರ ಸ್ಥಿತಿ ಶೋಚನೀಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಯಾವ ರೀತಿ ಮಾತನಾಡಬೇಕೆಂಬುದೂ ತೋಚುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹವರನ್ನು ಕುರಿತೇ 'ಹಾವಿನ ಕೂಡ ಕಪ್ಪೆಗೆ ಸರಸವೇ' ಎಂಬ ಗಾದೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವುದು.

'ಅಂಚು' ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕಿ ಅಮೃತ ವಿಚಿತ್ರ ಸ್ವಭಾವದ ಹೆಂಗಸು. ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಹೆಂಡತಿಯಿಂದ ದೌರ್ಜನ್ಯ, ನಯವಂಚನೆಗಳಿಗೆ, ಒಳಗಾಗಿದ್ದ ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರೀತಿಸುವವರ ಮೇಲೂ ಕ್ರೌರ್ಯವನ್ನು ಮಸೆಯಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಎರಡು ಮಕ್ಕಳ ತಾಯಿಯಾಗಿ ಗಂಡನಿಂದ ದೂರವಿದ್ದು ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಬದುಕು ನೂಕುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿ, ದೈಹಿಕ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸಿ ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟರ್ ಸೋಮಶೇಖರನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ವಿಧುರ ಸೋಮಶೇಖರನೂ ಬಹುಬೇಗ ಪ್ರೀತಿಯ ಬಲೆಗೆ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರೀತಿ, ಪ್ರೇಮ, ಕಾಮ, ಸರಸ ಸಲ್ಲಾಪಗಳು ಮುಂದುವರೆದಂತೆ ಅಮೃತಳ ಪ್ರೀತಿ, ಕ್ರೌರ್ಯಗಳ

ದ್ವಿಮುಖಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪರಿಚಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಸಹನೀಯ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನನ್ನು ಹಳಿಯುತ್ತಾಳೆ, ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ, ನೈತಿಕವಾಗಿ ತುಳಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೂ ಇದರಲ್ಲಿ ತಳವರಿಯದ ಗಹನತೆಯಿದೆ ಎಂಬ ಬುದ್ಧಿಗಿಟ್ಟುಕದ ವಿಚಿತ್ರ ಆಕರ್ಷಣೆನ್ನೆಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಮೃತ್ಯು ಸದೃಶ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಆಕರ್ಷಣೆ ಎಂಬ ಎಚ್ಚರವೂ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಮಿಂಚುತ್ತದೆ. ಅವಳ ಅಂತಃಕರಣ ತನಗಾಗಿ ತುಡಿಯುವುದನ್ನು ಬಲ್ಲ ಸೋಮುವಿಗೆ ಜಗಳವಾಡಿ ಬಂದರೂ ಅವಳ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ತಲೆ ಇಟ್ಟು ಮಲಗಿಬಿಡಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಕಟ ಆಸೆ ಹುಟ್ಟುವುದು, ಆದರೆ ನಡುವೆಯೇ 'ಹಾವಿನ ಹೆಡೆಯ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪೆಗೆ ಸಿಗುವ ತಂಪಿನಂತಲ್ಲವೇ?' ಇವಳ ಮೃದು ಸ್ಪರ್ಶದ ಸಾಂತ್ವನ ಎಂಬ ಭಯವೂ ಕಾಡುತ್ತದೆ. ಕ್ರೌರ್ಯವನ್ನು ಅಡಗಿಸಲು ಪ್ರೀತಿಯೆಂಬ ಮಹಾ ಅಸ್ತದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ಸದಾಶಯವನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುವ 'ಅಂಚು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ, ಪ್ರೀತಿ, ಕರುಣೆ, ಅನುಸರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ, ಅಮೃತಳನ್ನು ಸರಿದಾರಿಗೆ ತರುವ ಸೋಮುವಿನ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯ ಚಿತ್ರಣಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿನ ಗಾದೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.

'ಹಳೇ ಗಂಡನ ಪಾದವೇ ಗತಿ' ಎನ್ನುವ ಗಾದೆ 'ಹಳೇ ಹುಡುಗಿಯ ಪಾದವೇ ಗತಿ' ಯಾಗಿ ಲಿಂಗ ಬದಲಾವಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ 'ದಾಟು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿದೆ. 'ಹಳೇ ಗಂಡನ ಪಾದವೇ ಗತಿ' ಎಂಬ ಗಾದೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗಂಡನೊಡನೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಸಂಸಾರ ಸಾಗಿಸಲಾರದ ಹೆಂಡತಿ ಗಂಡನನ್ನು ನಾನಾ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದೂರುತ್ತಾ ಗಂಡನಿಂದ ದೂರಾಗಿ ತೌರಿಗೋ ಮತ್ಯಾರ ಜೊತೆಯೋ ಮುನಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಕಾಲ ಕಳೆದಂತೆ ಹಿರಿಯರ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ, ಪಂಚಾಯಿತಿ ಅಥವಾ ತನಗೇ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗಿ ಅಥವಾ ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲದೆ, ಬದುಕು ಸಾಗಿಸಲು ಗಂಡನನ್ನೇ ಅರಸಿ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಇಂತಹ ಹೆಂಡತಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡ ಜನ 'ಹಳೇ ಗಂಡನ ಪಾದವೇ ಗತಿ' ಅಂತ ಗಂಡನ ಮನೆಗೇ ಬಂದಳು ಎಂದು ಮಾತಾಡಿರಬೇಕು. ಮುಂದೆ ಈ ಮಾತು ಕೇವಲ ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರ ಸಂಬಂಧಕ್ಕಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾಗದೆ ಎಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿನ ಜಗಳ, ಮನಸ್ತಾಪಗಳು ಬಗೆಹರಿದು, ರಾಜಿಯಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ ಬಳಕೆಯಾಗಿ ವಿಶಾಲಾರ್ಥ ಪಡೆದು ಗಾದೆಯ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೇರಿತು. 'ದಾಟು' ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕಿ ಸತ್ಯಭಾಮಾ ಸಹಪಾಠಿಯಾಗಿದ್ದ ಮಂತ್ರಿ ಮೇಲಗಿರಿಗೌಡರ ಮಗ ಶ್ರೀನಿವಾಸನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಜಾತೀಯತೆಯ ದಳ್ಳುರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ, ವಿವಾಹವಾಗುವ ಅವರಿಬ್ಬರ ಆಸೆ, ಕಮರಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಗೌಡ ಜಾತಿಯ ಶ್ರೀಮಂತ ಮನೆತನದ ಹುಡುಗಿಯೊಡನೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ವಿವಾಹವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೆರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಹುಡುಗಿ ತೀರಿಹೋಗುತ್ತಾಳೆ.

ಮುಂದೆ ಸತ್ಯಗಳ ಗೆಳತಿ ಮಾದಿಗರ ಬೆಟ್ಟಯ್ಯನ ಮಗಳು ಮೀರಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಸತ್ಯ ಶ್ರೀನಿವಾಸನನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಪ್ರೇಮ, ಕಾಮದ ಬಲೆಗೆ, ಮೀರಳ ಮುಗ್ಧ ಪ್ರೀತಿಗೆ, ಮರುಳಾದ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಮೀರಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ವಿರೋಧ ಕಂಡು ಬಂದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಈ ವಿವಾಹವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲೇಬೇಕೆಂದು ಸತ್ಯಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲಿ ಪರವಾಯಿಲ್ಲ ಎಂಬ ರಿಯಾಯಿತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಸತ್ಯಳ ಅಣ್ಣ ವೆಂಕಟೇಶನನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಿ, ಮಂತ್ರಿಗಳು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬಸ್ ಲೈನು, ಜಮೀನು ಕೊಡಿಸುವ ಆಮಿಷ ಒಡ್ಡುತ್ತಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಸತ್ಯಳೊಡನೆ ಅಣ್ಣ ವೆಂಕಟೇಶ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮಗ ಮಾದಿಗರ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದಾಗ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹುಡುಗಿಯೇ ಮೇಲು ಎಂಬಂತೆ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಉಪಾಯವಾಗಿ ಸತ್ಯಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುವ ಹುನ್ನಾರ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ವೆಂಕಟೇಶ ಬೇಸರ ಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. 'ಹಳೇ ಹುಡುಗಿ ಪಾದವೇ ಗತಿ' ಅಂತ ಈಗ ಮದುವೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಸಿಡಿಮಿಡಿಗುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಸಮಯೋಚಿತವಾಗಿ ಮೂಲ ಗಾದೆಯ ಬದಲಾದ ರೂಪ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ.

'ಶಂಖದಿಂದ ಬಿದ್ದರೇ ತೀರ್ಥ' ಎನ್ನುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗಾದೆ, 'ಶಂಖದಿಂದ ಬಿದ್ದ ನೀರು' ಎಂಬುದಾಗಿ ತೀರ್ಥದ ಬದಲು ನೀರು ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ಪದ ಬಳಕೆಯೊಂದಿಗೆ 'ದಾಟು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ದೇವರ ತೀರ್ಥವೆಂದರೆ ಅದು ಪವಿತ್ರವಾದುದು. ಅಂತಹ ಪವಿತ್ರ ತೀರ್ಥವನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಸಾಧನವೇ ಶಂಖ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಂಖಕ್ಕೆ ನೀರು ತುಂಬಿ ಮಂತ್ರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅದನ್ನು ದೇವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸಿದ ನಂತರ, ಅದರಿಂದ ಬೀಳುವುದೇ ತೀರ್ಥ. ಹೀಗಾಗಿ ಶಂಖ ಮತ್ತು ತೀರ್ಥಗಳಿಗೆ ದೇವತಾರ್ಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಆಡುವ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಇತರರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮನ್ನಣೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಮೂಲಕ ಇತರರಿಗೆ ಹಿತೋಪದೇಶ ಮಾಡಿಸಬಹುದು. ಅದರಿಂದ ಒಳಿತಾಗಬಹುದು. ತಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥಪರ ಕೆಲಸಗಳೂ ಈಡೇರಬಹುದು ಎಂದೂ ನಂಬುತ್ತಾರೆ. 'ಶಂಖದಿಂದ ಬಿದ್ದರೇ ತೀರ್ಥ' ಅನ್ನೋ ಹಾಗೆ ಅವರ ಮಾತು ಇವರು ಕೇಳಿಯೇ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಮಾತಿಗೇ ಇವರು ಬೆಲೆ ಕೊಡುವುದು ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಜನ ಆಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪರಿ ಸರ್ವಕಾಲಕ್ಕೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. 'ದಾಟು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಊರ ಪುರೋಹಿತನೆಂಬ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಗಿಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ವೆಂಕಟೇಶನ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲ 'ಶಂಖದಿಂದ ಬಿದ್ದ

ನೀರಾಗುತ್ತೆ' ಎಂಬ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗಾದೆ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ತಿರುಮಲಾಪುರದಲ್ಲಿ ಜನಗಣತಿ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಯಲಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದ ಊರಿನ ಪ್ರಮುಖರು ಪೂರ್ವಭಾವಿ ಸಿದ್ಧತೆಗಳಂತೆ ತಮ್ಮದೇ ರೀತಿಯ ಆಯೋಜನೆ ಹಾಕುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರ ಪಂಗಡಗಳವರು ತಮ್ಮನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿನ ಮೇಲು ಜಾತಿಯ ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಅದೇ ರೀತಿ ಜನಗಣತಿಯಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಹಂಬಲದ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಉಪ್ಪಾರನ್ನು ಮೇಲು ಸಕ್ಕರೆ, ಬೇಡರನ್ನು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮತದವರು, ಹಾಲು ಮತ, ಕುರುಬ ಗೌಡರನ್ನು ಕಾಳಿದಾಸ ಮತದವರು, ಸಾತಾನಿಗಳನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ, ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗರು ವಿಶ್ವಕರ್ಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂದು ಹೊಲೆಯರು ತಮ್ಮನ್ನು ಅಸ್ವಶ್ಯರೆನ್ನಬಾರದು ಎಂದೂ ತಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಊರ ಪುರೋಹಿತ ವೆಂಕಟೇಶನ ಬಳಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಅದರಂತೆ ತಮ್ಮ ಜಾತಿ ಗಣತಿಯಾಗಬೇಕು ಎಂದು ಒತ್ತಾಯದ ಕೋರಿಕೆ ಮಂಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಹಾಗಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಶಾಸ್ತ್ರಾಧಾರ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನೆಪ ಹೇಳಿ ವೆಂಕಟೇಶ ದುಡ್ಡು ವಸೂಲು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ವೆಂಕಟೇಶನ ಈ ಲಂಚಗುಳಿತನದ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ತಂಗಿ ಸತ್ಯಭಾಮ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ. 'ನಾನು ರಾಜಕೀಯ ಮಾಡ್ತೀನಿ, ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೀನಿ, ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮಾತೇ ನಡೆಯುತ್ತೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ನಾಡಿದ್ದಿನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮಾತೇ ನಡೆಯುತ್ತೆ, ನನ್ನ ಬಾಯಿಂದ ಬಂದ ಮಾತು 'ಶಂಖದಿಂದ ಬಿದ್ದ ನೀರಾಗುತ್ತೆ' ಎಂದು ವೆಂಕಟೇಶ ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅದರಿಂದಲೇ ಊರಿನ ಜನರೆಲ್ಲ ನನ್ನನ್ನು ಓಲೈಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಬೀಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪ್ರಸಂಗದ ಸನ್ನಿವೇಶಕೌಶಲದ ಜಾಣ್ಮೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗಾದೆಯು ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ.

'ಅಲ್ಲನಿಗೆ ಐಶ್ವರ್ಯ ಬಂದ್ರೆ ಅರ್ಧ ರಾತ್ರೀಲಿ ಕೊಡೆ ಹಿಡುಸ್ಕೊಂಡ್ಕಂತೆ' ಎನ್ನುವ ಗಾದೆಗೂ ಜನಪದ ಕತೆಯೊಂದು ಲಗತ್ತಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಊರಿನಲ್ಲಿ ಕಡುಬಡವ ಮೋಚಿಯಿದ್ದ. ಚಪ್ಪಲಿಗಳನ್ನು ಹೊಲಿದು ಅಂದಂದಿನ ಬಿಡಿಗಾಸುಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಒಮ್ಮೆ ತನ್ನ ಗುಡಿಸಲಿನಲ್ಲಿ, ಇನ್ನೇನು ಅಂಬಲಿ ಕುಡಿಯಬೇಕು ಎನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣು ಹಣ್ಣು ಮುದುಕ ಚಳಿ, ಮಳೆ, ಗಾಳಿಯಿಂದ ಒದ್ದಾಡುತ್ತ ಮೋಚಿಯ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಬಂದ. ಮೋಚಿ ಕರುಣೆಯಿಂದ ತಾನು ಕುಡಿಯಬೇಕಿದ್ದ ಅಂಬಲಿಯನ್ನು ಕುಡಿಯಲು ಕೊಟ್ಟು ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಉಡಲು, ಹೊದೆಯಲು ಕೊಟ್ಟು ಉಪಚರಿಸಿ ಮಲಗಿಸಿದ. ರಾತ್ರಿ ಕನಸಿನಲ್ಲಿಂಟೆ ಮೋಚಿಗೆ ಮುದುಕನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ದೇವರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ 'ನಿನಗೇನು ವರ ಬೇಕೋ ಕೇಳಿಕೋ. ಆದರೆ ಎಂದೂ

ಅಹಂಕಾರ ಪಡಬೇಡ, ಪಟ್ಟರೆ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ' ಎನ್ನುತ್ತದೆ. ಮೋಚಿ ತಾನು ಮುಟ್ಟಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ಚಿನ್ನವಾಗಲೀ ಎಂದು ಬೇಡುತ್ತಾನೆ. ಅದರಂತೆ ಬೆಳಗಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಿರಿವಂತಿಕೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಮುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದಾದ ಚಿನ್ನವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾರಿ, ಮೋಚಿ ಭಾರೀ ಶ್ರೀಮಂತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಐಶ್ವರ್ಯದ ಅಮಲು ತಲೆಗೆ ಏರತೊಡಗುತ್ತದೆ. ದರ್ಪ, ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ. ಬಿಸಿಲಿರಲಿ, ನೆರಳಿರಲಿ, ಚಳಿಯಿರಲಿ, ಮಳೆಯಿರಲಿ, ಹಗಲಿರಲಿ, ಇರುಳಿರಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಇವನ ತಲೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಕೊಡೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೇ ಇರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಕಾಲ ಕಳೆಯಲು ಒಂದು ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಮುದುಕನೊಬ್ಬ ಇವನ ಆಶ್ರಯ ಬೇಡಿ ಬರುತ್ತಾನೆ. ನಿರ್ದಯವಾಗಿ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಶ್ರೀಮಂತ ಮೋಚಿ ಮುದುಕನ ಕುತ್ತಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಹೊರಕ್ಕೆ ದಬ್ಬುತ್ತಾನೆ. ಆ ಮುದುಕ 'ಇಂದೇ ನೀನು ಮೊದಲಿನಂತಾಗುತ್ತೀಯೆ' ಎಂದು ನುಡಿದು ಮರೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮೋಚಿ ಬೆಳಗಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬಡತನದ ಸ್ಥಿತಿಗೇ ಮರಳುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಜನ 'ಅಲ್ಪನಿಗೆ ಐಶ್ವರ್ಯ ಬಂದ್ರೆ ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಲಿ ಕೊಡೆ ಹಿಡುಸ್ಕೊಡ್ಕಂತೆ' ಎಂದು ಮಾತನಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಕ್ರಮೇಣ ಈ ಮಾತು ಬಾಯಿಂದ ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದು ಸಿರಿವಂತಿಕೆಯ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ನಡೆಸುವವರನ್ನು ಕಂಡು ಮಾತನಾಡುವ ಗಾದೆಯಾಗಿ ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲೂ ಮೆರೆಯುತ್ತಿದೆ.

'ದಾಟು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಗಾದೆ 'ಅಲ್ಪನಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಬಂದ್ರೆ ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಲಿ ಕೊಡೆ ಹಿಡಿದೆ' ಎಂದು 'ಐಶ್ವರ್ಯಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ 'ಅಧಿಕಾರ' ಎಂಬ ಸಂದರ್ಭೋಚಿತ ಪದ ಬಳಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಗೋಚರಿಸಿದೆ. ಜಾತಿಯ ಅಡ್ಡಗೋಡೆಗಳಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದ ಶ್ರೀನಿವಾಸಗೌಡ, ಸತ್ಯಭಾಮರ ಮದುವೆ ಮುರಿದು ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಸ್ವಜಾತಿಯ ಹೇಣ್ಣು, ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ಹೆಂಡತಿ ಹೆರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಾವನ್ನಪ್ಪುತ್ತಾಳೆ. ಮುಂದೆ ಮಾದಿಗರ ಬೆಟ್ಟಯ್ಯನ ಮಗಳು ಮೀರಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಸತ್ಯಭಾಮೆಯ ಪ್ರಚೋದನೆ ಎಂಬಂತೆ, ಶ್ರೀನಿವಾಸ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಮಂತ್ರಿ ಮೇಲಗಿರಿಗೌಡನ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಜಾತಿಯ ದಳ್ಳುರಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಭುಗಿಲೇಳುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಸತ್ಯಭಾಮೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವುದೇ ಮೇಲು ಎಂದು ಮಂತ್ರಿ ದುರಾಲೋಚಿಸಿ, ಸತ್ಯಳನ್ನು ಅನುನಯಿಸಲು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಮಾದಿಗ ಬೆಟ್ಟಯ್ಯನ ಮಗ ಮೋಹನದಾಸ, ವಿದ್ಯಾವಂತ ಅವನು ನಿನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಅವಮಾನ ಮಾಡಿದ ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಹಿಂದಿನ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ಅಲ್ಪನಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಬಂದ್ರೆ ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಲಿ ಕೊಡೆ ಹಿಡಿದೆ' ಅನ್ನೋ ಹಾಗೆ ವರ್ತಿಸಿದ ಎಂದು ಹೀಯಾಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಕಾರ್ಯವಾಸಿಯಾಗಿ ಸತ್ಯಳ ಮನ ಒಲಿಸಲು ಬಂದ ಮಂತ್ರಿಯ ಸಮಯ ಸಾಧಕತೆ, ರಾಜಕೀಯ ದುರುದ್ದೇಶ, ಸ್ವಾರ್ಥ, ಮಾತಿನ ಚತುರತೆ, ಎಲ್ಲವೂ ಈ ನಾಟಕೀಯ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಅನಾವರಣಗೊಂಡಿವೆ. ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ಕಳೆ ಕಟ್ಟುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗಾದೆಯ ಮಾತು ಒದಗಿಬಂದಿದೆ.

ಕೆಲವು ಗಾದೆಗಳ ಪೂರ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಭೈರಪ್ಪನವರು ಭೀಮಕಾಯ, ಅಂಚು ಹಾಗೂ 'ದಾಟು' ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂದರ್ಭೋಚಿತವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಮೀಸೆ ಬಂದವ ದೇಶ ಕಾಣ', 'ಹೊಳೆ ದಾಟಿದ ಮೇಲೇ....' 'ಗಾಣಗಿತ್ತಿ ಅಯ್ಯೋ ಅಂದರೆ.....' ಮತ್ತು 'ತಾ ಕಳ್ಳ ಪರರ ನಂಬ.....' ಎಂಬ ಗಾದೆಗಳು ನಿದರ್ಶನವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಈ ಗಾದೆಗಳ ಉತ್ತರಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವರಿಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿನ ಸಂದರ್ಭ, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವಾಗಲೇ, ಗಾದೆಗಳ ಉತ್ತರಾರ್ಥವೂ ಹೊಳೆದು ಬಿಡುತ್ತದೆ. 'ಮೀಸೆ ಬಂದೋನಿಗೆ ದೇಶ ಕಾಣಲ್ಲ, ಮೊಲೆ ಬಂದೋಳಿಗೆ ನೆಲ ಕಾಣಲ್ಲ', ಎಂಬುದು ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಅಂತ್ಯಪ್ರಾಸಬದ್ಧವಾದ ಗಾದೆ. ಯಾವನದ ಮದದಲ್ಲಿ, ಮೋಜುಮಾಡುತ್ತಾ, ತಾವು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ತಪ್ಪುಗಳ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ, ಇತರರ ಕಷ್ಟಸುಖಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಳಜಿ ಇಲ್ಲದೆ, ತಾವು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದೇ ಸರಿ, ತಾವು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ರೀತಿಯೇ ಸರಿ ಎಂದು ಬೀಗುವ ಯುವಕ, ಯುವತಿಯರನ್ನು ಕುರಿತು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ನುಡಿಯುತ್ತದೆ ಈ ಗಾದೆ. ಉತ್ತೇಕ್ಷ ಉಪಮೆಯೊಂದಿಗೆ ರೂಪಕಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. 'ಮೀಸೆ ಬಂದೋನಿಗೆ ದೇಶ ಕಾಣಲ್ಲ, ಮೊಲೆ ಬಂದೋಳಿಗೆ ನೆಲ ಕಾಣಲ್ಲ' ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಯುವಕ, ಯುವತಿಯರು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು ಎಂದು ಈ ಗಾದೆಯನ್ನು ಆಡಿ, ಹಿರಿಯರೂ ಕಿರಿಯರನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುವುದೂ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. 'ಭೀಮಕಾಯ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ 'ಮೀಸೆ ಬಂದವ ದೇಶ ಕಾಣ' ಎಂದು ಗಾದೆಯ ಪೂರ್ವಾರ್ಥ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ಕಥಾನಾಯಕ ಸುಬ್ಬು, ವೇಶ್ಯೆ ರಾಜಮ್ಮನ ಸಹವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಸುಬ್ಬುವಿನ ತಂದೆ ಮರಿಯಪ್ಪನವರು ಕೊರಗುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಸುಬ್ಬುವಿನ ಗೆಳೆಯ ಶಿಂಗಪ್ಪನೊಡನೆ ತಮ್ಮ ದುಗುಡ, ಆತಂಕಗಳನ್ನು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಶಿಂಗಪ್ಪ ಸುಬ್ಬು 'ಮೀಸೆ ಬಂದವ ದೇಶ ಕಾಣ' ಎಂಬಂತೆ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ತಾವು ಉಪಾಯದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಅಂಟಿರುವ ದುಶ್ಚಟವನ್ನು ಬಿಡಿಸಬೇಕು. ಮಾತಾಡಿ, ಹೆಂಡ ಕುಡಿದವನಿಗೆ ಬರೆ ಎಳೆದಂತೆ ಮಾಡಬಾರದು ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಷ್ಟೆ ಗಾದೆಯ ಪೂರ್ವಾರ್ಥದ ಬಳಕೆ ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

‘ಅಂಚು’ ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕಿ ಅಮೃತ, ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಹೆಂಡತಿ, ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ, ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ದೌರ್ಜನ್ಯಕ್ಕೆ ಅನ್ಯಾಯಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದು, ತಾಯಿಯಿಲ್ಲದೇ ಬೆಳೆದವಳು. ತಂದೆಯ ಸಾವಿನ ನಂತರ, ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ದುರ್ಗುಣಗಳು, ವಂಚನೆಗಳು ಮತ್ತೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಪರಿಣಾಮವೆಂಬಂತೆ, ಅನುಸರಣೆ ಶಾಂತ ಸ್ವಭಾವಗಳು ಇಲ್ಲವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಬದಲಾಗಿ ಶೀಘ್ರ ಕೋಪ, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಅನುಮಾನಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಬೆಳೆದಿರುತ್ತದೆ. ಗಂಡನಿಂದ ದೂರವಾದ ನಂತರ ತಾನೇ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು, ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟರ್ ಸೋಮಶೇಖರನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯ ಬಲೆಗೆ ಸಿಲುಕಿಸುತ್ತಾಳೆ. ನಿಷ್ಕಲ್ಮಶವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುವ ಸೋಮವನ್ನು ತನ್ನ ಸಿಟ್ಟು, ಸೆಡವು, ಸಂಶಯಗಳಿಂದ, ನೋಯಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ, ಅವಮಾನಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಮರುಘಳಿಗೆಯೇ ಪ್ರೀತಿ ಪ್ರೇಮ, ಅನುಕಂಪ, ತಪ್ಪಿತಸ್ಥ ಭಾವದಿಂದ ಕೊರಗುತ್ತಾಳೆ. ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಾಗ ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆಗೆಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ರಿವಾಲ್ವರಿನಿಂದ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಇವಳ ದ್ವಂದ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಸೋಮು, ಅವಳ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಬೇಕು, ಆ ರಿವಾಲ್ವರನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸಬೇಕು, ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವುದೇ ಬೇಡ ಎಂದು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಊಟಕ್ಕೆ ಕೂತಾಗ, ಇದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಅಮೃತಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಆತಂಕವನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ, ‘ಹಾಗಾದರೆ ನೀವು ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದುಬಿಡಿ, ರಾತ್ರಿ ಯಾರ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲ, ಲೈಸೆನ್ಸನ್ನು ವಾಪಸು ಮಾಡಿಬಿಡ್ತೀನಿ’ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಇದ್ದು ಬಿಡ್ತೀನಿ ಎಂದು ಭಾವುಕನಾಗಿ, ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಆಗದ ಮಾತಾದರೂ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ತಕ್ಷಣ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದ ಅಮೃತ ‘ಗಾಣಿಗಿತ್ತಿ ಅಯ್ಯೋ’ ಅನ್ನುವ ಮಾತು ಸಾಕಾಗಿದೆ, ಎಂದು ವಾಗ್ವಾದಕ್ಕೆಳಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಮೊಸರನ್ನ ಮೆತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅವಳ ಎಂಜಲು ಕೈಗಳಿಂದಲೇ ಸೋಮುವಿನ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಹೊಡೆಯುವವರೆಗೂ ಜಗಳ ವಿಕೋಪಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ‘ಗಾಣಿಗಿತ್ತಿ ಅಯ್ಯೋ ಅಂದರೆ ನೆತ್ತಿ ತಂಪಾಗುತ್ತೆಯೇ?’ ಎಂಬ ಗಾದೆಯ ಪೂರ್ಣರೂಪ, ಅಮೃತಳ ಛಾಟಿಯೇಟಿನಂತಹ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯ ರಕ್ಷಣೆಯಿಂದ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಂಪಾಗಿಬಲ್ಲ ಸೋಮುವಿನ ಹೃದಯವಂತಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಗಾದೆಯ ಉತ್ತರಾರ್ಥದ ಅರ್ಥವೂ ಮನದಟ್ಟಾಗುತ್ತದೆ. ಎಂದೋ ಎಣ್ಣೆ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಗಾಣದಲ್ಲಿ ಆಡಿಸಿ ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆಯುವ ಗಾಣಿಗಿತ್ತಿ ಯಾರನ್ನೋ ಕಂಡು, ಒಂದು ಹನಿ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನೂ ಕೊಡದೆ ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಾಗಿದೆ ಉಷ್ಣವಾಗಿದೆಯೇ ಎಂದು ಅನುಕಂಪದ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಮಾತನಾಡಿದ ತಕ್ಷಣ ಕನಿಕರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದವರ

ನೆತ್ತಿ ತಂಪಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಜನ 'ಗಾಣಗಿತ್ತಿ ಅಯ್ಯೋ ಅಂದರೆ ನೆತ್ತಿ ತಂಪಾಗುತ್ತೆ?' ಎಂದು ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಕ್ರಮೇಣ ಇತರರಿಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಸಹಾಯ ಮಾಡದೆ ಬಾಯುಪಚಾರದ ಮಾತುಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಆಡುತ್ತಾ ಅನುಕಂಪ ತೋರುವ ನಾಟಕವಾಡುವವರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ಮಾತನಾಡುವುದು ವಾಡಿಕೆಯಾಯಿತು. ಆ ಮಾತಿಗೆ ಗಾದೆಯ ಸ್ಥಾನ ಲಭಿಸಿತು ಎನ್ನಬಹುದು.

'ಅಂಚು' ಕಾದಂಬರಿಯ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ 'ತಾನು ಕಳ್ಳ ಪರರ ನಂಬ' ಎನ್ನುವ ಗಾದೆಯ ಪೂರ್ವಾರ್ಥದ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ಅಮ್ಮತ, ಸೋಮುವಿನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನೇ ಶಂಕಿಸುವ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಭ್ರೂಣವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೋ, ಬೇಡವೋ ಎಂಬ ದ್ವಂದ್ವ ಅವಳನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ವಿನಾಕಾರಣ, ಸೋಮುವಿನ ಮೇಲೆ ಆರೋಪದ ಸುರಿಮಳೆಯಿಂದ ಧಾಳಿ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. 'ಗರ್ಭದಲ್ಲಿರುವ ಭ್ರೂಣ ಸಾಯಲಿ ಎಂದೇ ನಿನ್ನ ಆಸೆ, ಆಗ ಬಿಡುಗಡೆ ಸಿಕ್ಕುತ್ತೆ' ಅಂತ ಮೂದಲಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಸುಳ್ಳು ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀಯಾ ಎಂದು ಸೋಮು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಲೆತ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ತಾನು ಕಳ್ಳ ಪರರ ನಂಬ' ಅಂತ ಸುಳ್ಳು ನಿಮ್ಮೊಳಗೇ ತುಂಬಿದೆ. ಅದನ್ನ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಹಾಕ್ತೀರ ಎಂದು ಅಮ್ಮತ ಪ್ರತ್ಯಾರೋಪ, ವಾಗ್ವಾದಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅದನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಕಿವಿ ಮುಚ್ಚಿ ಕುಳಿತ ಅವನ ರೀತಿಯಿಂದ ಮತ್ತಷ್ಟು ಕೆರಳಿದ ಅಮ್ಮತ ಎಂಜಲ ಕೈಯಲ್ಲೇ ಅವನ ಕೆನ್ನೆಗಳಿಗೆ ಬಾರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮೊಸರನ್ನ, ಸಾರುಗಳನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಸುರಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ವಿಚಿತ್ರ ವರ್ತನೆಗೆ ಹೆದರಿ, ಕಂಗಾಲಾದ ಸೋಮು ಅವಳಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಮುಂಬಯಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೆಲೆಸುವ ನಿರ್ಧಾರ ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. 'ತಾನು ಕಳ್ಳ ಪರರ ನಂಬ' 'ಹಾದರಿಗಿತ್ತಿ ಗಂಡನನ್ನು ನಂಬಳು' ಎಂದು ಗಾದೆಯು ಕಾದಂಬರಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಾರ್ಥವಷ್ಟೇ ಬಳಕೆಯಾಗಿದ್ದು ಗಾದೆಯ ಅರ್ಥ ಅಮ್ಮತಳಿಗೇ ಹೆಚ್ಚು ಅನ್ವಯವಾಗುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಕೃತ ಮನಸ್ಸಿನ ಕ್ರೌರ್ಯವನ್ನೇ ಮಸೆಯುವ ಅಮ್ಮತ ತಾನು ಪ್ರೀತಿಸಿದವನನ್ನು, ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದವನನ್ನು ನಂಬಳು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಗಾದೆ ಅವಳ ಸ್ವಭಾವ ಚಿತ್ರಣಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ.

'ತಾನು ಕಳ್ಳ ಪರರ ನಂಬ' 'ಹಾದರಿಗಿತ್ತಿ ಗಂಡನನ್ನು ನಂಬಳು' ಎನ್ನುವ ಗಾದೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ವಂಚನೆ, ಸುಳ್ಳು, ಸುಲಿಗೆಗಳ ದುಷ್ಪ್ರತನವುಳ್ಳ ಕಳ್ಳರು, ಇತರರ ನಡವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತಾರೆಯೋ, ಹಾಗೆಯೇ

ಹಾದರಿಗಿತ್ತಿಯಾದವಳು ತಾನೇ ಪರಪುರುಷರೊಂದಿಗೆ ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧವಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೆಟ್ಟ ಚಾಳಿಗಳಿವಳು ತನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಬಾಹ್ಯ ಅರ್ಥದ ವಿವರಣೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದು ಗಾದೆಯ ಅಂತರಾರ್ಥ ವಿವೇಕಯುಕ್ತ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ಸಾರುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಭ್ರಷ್ಟರಾಗಿ, ಘಾತುಕರಾಗಿ, ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನೇ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವವರು ಇತರರನ್ನು ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಸದ್ಗುಣ ಸಂಪನ್ನರನ್ನು ನಂಬದೆ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಮಸಿ ಬಳಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ದುಷ್ಟರನ್ನು ನಯವಂಚಕರನ್ನು ಕಂಡು 'ತಾನು ಕಳ್ಳ ಪರರ ನಂಬ', 'ಹಾದರಿಗಿತ್ತಿ ಗಂಡನ ನಂಬಳು' ಎಂಬ ಈ ಗಾದೆಯನ್ನು ಬಳಸಿ ಮಾತನಾಡುವ ವಾಡಿಕೆಯಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಗಾದೆಯ ಪೂರ್ವಾರ್ಥ, ಉತ್ತರಾರ್ಥಗಳೇ ಪರಸ್ಪರ ಹೋಲಿಕೆಗಳಾಗಿಯೂ ಕಂಡುಬರುವುದು, ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಗಾದೆಗಳಾಗಿಯೂ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದು, ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿಯೂ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಚಾರಿತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅವಗುಣಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ವಾತನಾಡುವಾಗ ಗಾದೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉಚಾಯಿಸಿ ಮಾತನಾಡುವುದನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು.

'ಹೊಳೆ ದಾಟಿದ ಮೇಲೆ, ಅಂಬಿಗನ ಹಂಗೇನು?' ಎನ್ನುವ ಜನಪ್ರಿಯ ಗಾದೆ, ಉಪಕಾರ ಸ್ಮರಣೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಮನಗಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದವರನ್ನು ಮರೆತು, ಕೃತಘ್ನರಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವವರನ್ನು ಕಂಡು, ಹೊಳೆ ದಾಟುವ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿ, ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಡುತ್ತದೆ ಈ ಗಾದೆ. ಹೊಳೆ ದಾಟಿಸಲು ದೋಣಿ ಅಥವಾ ತೆಪ್ಪಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಜಾಣ್ಮೆಯಿಂದ ನಡೆಸುವ, ಜನರನ್ನು ಸುಖವಾಗಿ ದಡದಿಂದ ದಡಕ್ಕೆ, ಊರಿಂದ ಊರಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವ ಅಂಬಿಗನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಪ್ಪ ಅಥವಾ ದೋಣಿಯಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲರ ಪ್ರಾಣ ರಕ್ಷಣೆಯ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಂಬಿಗನೊಂದಿಗೆ ಹೊಳೆ ದಾಟುವವರೆಗೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಹೊಳೆ ದಾಟಿದ ನಂತರ ಅವನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ದುಡ್ಡೂ ಕೊಡದೆ, ಚೌಕಾಸಿ ಮಾಡುತ್ತ ಜಗಳವಾಡುವವರನ್ನು ಕಂಡು 'ಹೊಳೆ ದಾಟಿದ ಮೇಲೆ ಅಂಬಿಗನ ಹಂಗೇನು' ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಜನ ಆಡಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಮುಂದೇ ಇದೇ ಪ್ರಸಂಗ, ಉಪಕಾರ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡದ ವಿಶ್ವಾಸ ಘಾತುಕರ ಬಗ್ಗೆ ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವಾಗಲೂ ಬಳಸುವುದು ರೂಢಿಗೆ ಬಂದು ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗದ ಮಾತು ನಾಣ್ಣಡಿಯಾಗಿರಬೇಕು. 'ದಾಟು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ 'ಹೊಳೆ ದಾಟಿದ ಮೇಲೆ.....'ಎಂದಷ್ಟೇ ಗಾದೆಯ ಪೂರ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಮಾತ್ರ ವೆಂಕಟೇಶನ ಪಾತ್ರ ನುಡಿಯುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕಿ ಸತ್ಯಭಾಮ,

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹುಡುಗಿ, ಮಂತ್ರಿ ಮೇಳಗಿರಿಗೌಡರ ಮಗನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿ ವಿವಾಹವಾಗಲು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಜಾತಿಯ ಅಡ್ಡಗೋಡೆಗಳಿಂದ ವಿವಾಹ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸಗೌಡ, ಮಾದಿಗರ ಬೆಟ್ಟಯ್ಯನ ಮಗಳು ಮೀರಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಭಯಭೀತರಾದ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಹೇಗಾದರೂ ಆ ಮದುವೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಸತ್ಯಭಾಮಳನ್ನೇ ಮದುವೆಯಾಗಲಿ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ಮಗ ಉತ್ತಮ ಜಾತಿಯವಳನ್ನೇ ಮದುವೆಯಾದರೇ ಮೇಲು ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಸತ್ಯಳ ಅಣ್ಣ ವೆಂಕಟೇಶನ ಸಹಾಯ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸ್ಲ್ಲ್ಯದಿಂದ ವೆಂಕಟೇಶ ಈ ಸಂದರ್ಭದ ಸದುಪಯೋಗ ಪಡೆಯಲು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಮಂತ್ರಿಗಳು, ನೀನು ಚಾಣಾಕ್ಯ ಋಷಿ ಎಂದೆಲ್ಲಾ ವೆಂಕಟೇಶನನ್ನು ಹೊಗಳಿದ ಮೇಲೆ, ತನಗೆ ಜಮೀನು ಕೊಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ಬೇಡಿಕೆ ಇಡುತ್ತಾನೆ. ಮಂತ್ರಿಗಳು ಭರವಸೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ, ಮಾತು ಮುಗಿಸುವ ಮುನ್ನ 'ಹೊಳೆ ದಾಟಿದ ಮೇಲೆ.....' ಎಂಬಂತೆ ಆಗಬಾರದು ಎಂದೂ ಗಾದೆ ಬಳಸಿ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಸೂಚನೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಗಾದೆಯ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ ಮಾತ್ರ ಬಳಕೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸನ್ನಿವೇಶದಿಂದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಓದುಗರು ಗ್ರಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕೆಲವು ಗಾದೆಗಳ ಉತ್ತರಾರ್ಧವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕ್ಷಚಿತ್ತಾಗಿ, ಕೆಲವು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು. 'ಆನೆ ಮೆಟ್ಟಿದ್ದೇ ಸಂದು, ಶೆಟ್ಟಿ ಬಿಟ್ಟಲ್ಲೇ ಪಟ್ಟಣ, ಎಲೆ ಎತ್ತೋ ಅಂದ್ರೆ ಉಂಡೋರೆಷ್ಟು ಜನ ಅಂದನಂತೆ, ಕಳ್ಳನ ಮನಸ್ಸೇ ಹುಳ್ಳ ಹುಳ್ಳಗೆ', ಎಂಬ ಗಾದೆಗಳ ಉತ್ತರಾರ್ಧದ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ 'ಭೀಮಕಾಯ', 'ತಬ್ಬಲಿಯು ನೀನಾದೆ ಮಗನೆ' ಹಾಗೂ 'ನೆಲೆ' ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

'ಆನೆ ಬೃಹದಾಕಾರದ ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಪ್ರಾಣಿ', 'ಆನೆ ಬದುಕಿದ್ದರೂ ಸಾವಿರ, ಸತ್ತರೂ ಸಾವಿರ' ಎಂದು ಆನೆಯ ಉಪಯೋಗದ ಮಹತ್ವದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಗಾದೆಯೇ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದೆ. 'ಆನೆ ಮೆಟ್ಟಿದ್ದೇ ಸಂದು, ಶೆಟ್ಟಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಲ್ಲೇ ಪಟ್ಟಣ' ಎಂಬ ಗಾದೆಯಲ್ಲೂ ಆನೆಯ ಮಹತ್ವದ ಹೋಲಿಕೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆನೆ ತನ್ನ ಬೃಹದಾಕಾರದ ಪಾದಗಳಿಂದ ನಡೆದಾಡಿದ ಜಾಗವೇ ಒಂದು ಓಣಿ (ಸಂದು) ಯಂತೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಬಲ್ಲದು. ಅದೇ ರೀತಿ ಕುಲದ ವೃತ್ತಿಯಾದ ವ್ಯಾಪಾರದ ನೈಪುಣ್ಯವನ್ನು ಬಲ್ಲ ಕುಶಲಮತಿ ಶೆಟ್ಟಿ ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಲಿ, ಕುಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೆಲೆಸಲಿ, ಅದನ್ನೇ ತನ್ನ ವ್ಯಾಪಾರ ಕೌಶಲ್ಯದಿಂದ ಪಟ್ಟಣವನ್ನಾಗಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದು ಈ ಗಾದೆಯ ಬಹಿರಂಗದ

ಅರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಆನೆ ಮೆಟ್ಟಿದ್ದೇ ಸಂದು ಎಂಬಂತೆ ಶೆಟ್ಟಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಲ್ಲೇ ಪಟ್ಟಣ ಎಂಬ ಹೋಲಿಕೆಯ ಮಾತು, ಕ್ರಮೇಣ ತಮ್ಮ ವಾಸ್ತವ್ಯಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಸರಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಬಾಳುವೆ ನಡೆಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಮಾತನಾಡುವುದು ವಾಡಿಕೆಯಾಯಿತು. ಆ ಮಾತು ಗಾದೆಯಾಗಿ ಜನರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನಲಿದಾಡಿತು. 'ಭೀಮಕಾಯ' ಕಾದಂಬರಿಯ ಕುಸ್ತಿಪಟು ನಂಜುಂಡಪ್ಪ ಇಡೀ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುತ್ತಿ, ಕುಸ್ತಿ ಮಾಡಿ, ವಿಖ್ಯಾತಿ ಗಳಿಸಿದ್ದ ಕುಸ್ತಿತಜ್ಞ ದೇಶವೆಲ್ಲಾ ಸುತ್ತಿರುವ ನಂಜುಡಪ್ಪ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಶೆಟ್ಟಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಲ್ಲೇ ಪಟ್ಟಣ' ಎಂಬಂತೆ 'ಮಗನ ಮನೆಯಿರುವ ಮದ್ದೂರಿನಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ಗೆಳೆಯ ಗರಡಿ ಮುನಿಸ್ವಾಮಪ್ಪನೊಂದಿಗಿನ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ ಗಾದೆ ಬಳಸಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ.

'ಎಲೆ ಎತ್ತೋ ಅಂದ್ರೆ ಉಂಡೋರೆಷ್ಟು ಜನ ಅಂದ್ವಂತೆ' ಎನ್ನುವ ಪ್ರಾಚೀನ ಗಾದೆ, ಅಧಿಕ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಲೆಂದೇ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಂತಿದೆ. ಯಾವುದೋ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಎಲೆ ಎತ್ತಲು ನೇಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನು 'ಎಲೆ ಎತ್ತು' ಎಂದಕೂಡಲೆ ಉಂಡವರು ಎಷ್ಟು ಜನ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿರಬೇಕು. ಎಷ್ಟು ಜನ ಉಂಡರು, ಬಿಟ್ಟರು ಎಂಬುದು ಅವನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸದ ವಿಷಯ, ಎಲೆ ಎತ್ತಬೇಕಾದುದಷ್ಟೇ ಅವನ ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂದು ಎಲೆ ಎತ್ತಲು ಆದೇಶಿಸಿದವರಿಗೆ ಅನ್ನಿಸಿರಬೇಕು. ಅವನ ಅಧಿಕ ಪ್ರಸಂಗತನದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿರಬೇಕು. ಕ್ರಮೇಣ ಈ ಪ್ರಸಂಗದ ಮಾತು ಅಧಿಕ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲೂ ಮೂಗು ತೂರಿಸುವವರ ಬಗ್ಗೆ, ತಮ್ಮ ಇತಿಮಿತಿಗಳನ್ನು ಅರಿಯದೆ ಮಾತನಾಡುವವರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಹೋಲಿಸಿ ಗಾದೆಯಾಗಿ ಬಳಸುವುದೂ ವಾಡಿಕೆಯಾಯಿತು. 'ತಬ್ಬಲಿಯು ನೀನಾದೆ ಮಗನೆ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಗಾದೆಯು ಉತ್ತರಾರ್ಧದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಗಾದೆಯ ಅರ್ಥ ವಿವರಣೆ ಎಂಬ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥವೂ ಸೇರಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ಪುಣ್ಯಕೋಟಿ ತಳಿಯನ್ನು ಸಾಕುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಳೇನ ಹಳ್ಳಿಯ ಕಾಳಿಂಗ ಗೌಡ ಮತ್ತು ಚಿಣ್ಣಯ್ಯ ತಮ್ಮ ಊರಿನ ಗೋಮಾಳಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಮಲ್ದಾರರ ಬಳಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಗೋವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪೂಜ್ಯಭಾವವಿದ್ದ ಅಮಲ್ದಾರರು ಗೋಮಾಳಾನೆಲ್ಲಾ ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಕೊಡಬೇಕು, ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದೆ ಖಾಸಗಿ ಗೋಮಾಳಾನೆಲ್ಲ ಹೊಲಗದ್ದೆ ಮಾಡಿಸಿ ಆಹಾರೋತ್ಪತ್ತಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿಸಲು ಮುಂದಾಗಬೇಕು ಎಂದು ಸರ್ಕಾರದವರು ದಿವಾನ್ ಸಾಹೇಬರು ರೆವಿನ್ಯೂ ಕಮಿಷನರ್ ಮೂಲಕ ಆಡರ್ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ ಕೈಲಿ ಏನು ಇಲ್ಲ

ಸರ್ಕಾರಾನಾ ಆಳೋ ಜನರೇ ಬೇರೆ, ಅವರಿಗೆ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆ ಕೊಡೋ ತಜ್ಞರೇ ಬೇರೆ, ಅವರೆಲ್ಲ ಇಂಗ್ಲೆಡಿನ ಜನಗಳು, ನನ್ನಂಥಾ ತಾಲ್ಲೂಕು ಅಮಲ್ದಾರರ ಮಾತನ್ನ ದಿವಾನ್ರು ಕೇಳಾರೆಯೇ?' 'ಉಂಡೋರೆಷ್ಟು ಜನ ಅಂತ ಕೇಳೋಕೆ ನಿಂಗೇನ್ ಅಧಿಕಾರ, ಎಲೆ ಎತ್ತು ಅಂದ ತಕ್ಷಣ ಎತ್ತೋದು ನಿನ್ನ ಡ್ಯೂಟಿ' ಅಂತಾರೆ...ಎಂದು ತಮ್ಮ ಅಸಹಾಯಕತೆಯನ್ನು ಗಾದೆಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತ ನಿವೇದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ದೀರ್ಘ ಆಲೋಚನೆಯ ನಂತರ ಗೋಮಾಳಗಳನ್ನು ಬೇಸಾಯದ ಜಮೀನು ಎಂಬಂತೆ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಾರ್ಗೋಪಾಯಗಳನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗಾದೆಯ ಸಂದರ್ಭೋಚಿತ ಬಳಕೆ ಅಮಲ್ದಾರರ ಗೋ ಗೌರವ, ವಿನಮ್ರತೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಮನಸ್ಸಿದ್ದರೆ ಮಾರ್ಗ ಕಂಡು ಕೊಡುವ ಉದಾರತೆಗಳಿಂದ ಈ ಪ್ರಸಂಗ ಮನತಟ್ಟುತ್ತದೆ.

'ಕಳ್ಳನ ಮನಸ್ಸು ಹುಳ್ಳುಳ್ಳಿಗೆ' ಎಂಬ ಪ್ರಾಚೀನ ಗಾದೆ, ಇಂದಿನ ಅವರ್ಜೀನ ಸಮಾಜದಲ್ಲೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಗಾದೆಯಲ್ಲಿನ 'ಹುಳ್ಳುಹುಳ್ಳಿಗೆ' ಎಂಬ ಪದದ ಅರ್ಥ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದ್ದು, ಹಲವರು ಹಲವಾರು ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಥೈಸಿದ್ದಾರೆ. ನಿಘಂಟು, ಹುಳ್ಳುಳ್ಳಿಗೆ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಸಪ್ಪಗೆ, ಪೆಚ್ಚಾಗಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕೆಲವರು ಹುಳಿಕೋಚು ತಿಂದು ಮುಖ ಹಿಂಡುವವನ ಮುಖಭಾವದಂತೆ ಎಂದರೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು 'ಹುಳುಹುಳುಗೆ' ಯೇ 'ಹುಳ್ಳುಳ್ಳಿಗೆ' ಆಗಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. 'ಹುಳು ಹುಳುಗೆ' ಎಂದರೆ ಭಯ, ಸಂಶಯ, ಅಸಮಾಧಾನ ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿದೆ. ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ತಾನು ಮಾಡಿರುವುದು ತಪ್ಪಿನ ಕೆಲಸವೆಂಬ ಅರಿವಿನ ಹುಳುಗಳು ಮುಲು ಮುಲುಗುಟ್ಟಿದಂತೆ ಎಂದೂ ಕೆಲವರು ಅರ್ಥೈಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸುವಂತೆ, ಆಧಾರರೂಪವಾಗಿ, ಜನಪದ ಕತೆಯೊಂದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಶಂಕರಶೆಟ್ಟಿ ಎಂಬ ವ್ಯಾಪಾರಿಯು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ವಜ್ರದುಂಗುರವನ್ನು ಮಂಚದ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ಬಂದು ಉಂಗುರ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ನೋಡಿದಾಗ ಅದು ಅಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಳುವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಬೇಸರಗೊಂಡ ಶಂಕರಶೆಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದು ಉಪಾಯ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಆಳುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕರೆಸಿ ಉಂಗುರ ಕಳುವಾದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಊರಿಗೊಬ್ಬರು ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಈ ಮಾಯದ ಕೋಲುಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೊಂದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ತಂದು ಕೊಡಿ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಒಬ್ಬ ಆಳು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವುದೇಕೆ ಮತ್ತೆ ನಾಳೆ ತರುವುದೇಕೆ, ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಶೆಟ್ಟಿ ಇದು ಒಂದೊಂದೂ ಮಾಯದ ಕೋಲು ನನ್ನ ಉಂಗುರವನ್ನು

ಯಾರೂ ಕದ್ದಿಲ್ಲವೋ ಅವರ ಬಳಿ ಇರುವ ಕೋಲು ಹಾಗೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ, ಯಾರು ಕದ್ದಿರುತ್ತಾರೆ ಅವರ ಬಳಿ ಇರುವ ಕೋಲು ಒಂದು ಇಂಚು ಬೆಳೆದಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ದೇವರಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಡಿ, ನಾಳೆ ತನ್ನ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಮಾಯದ ಕೋಲುಗಳೊಂದಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಾರೆ. ವಜ್ರದುಂಗುರ ಕದ್ದಿದ್ದವನಿಗೆ ಚಿಂತೆಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಕೋಲು, ಒಂದಿಂಚು ಬೆಳೆದು ನಾಳೆ ತನ್ನ ಕಳ್ಳತನ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಒದ್ದಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಗೊಂದು ಉಪಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಒಂದಿಂಚು ಬೆಳೆಯಲಿರುವ ಮಾಯಾ ಕೋಲನ್ನು ಒಂದಿಂಚು ಕತ್ತರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಆಳುಗಳೆಲ್ಲರೂ ಕೋಲಿನೊಂದಿಗೆ ಶೆಟ್ಟಿಯ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಕೋಲು ಕತ್ತರಿಸಿ ತಂದಿದ್ದವನನ್ನು ಶೆಟ್ಟಿ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ನೋಡಿ ನಿನ್ನ ನಾನು ನಿಮಗೆಲ್ಲಾ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಕೋಲುಗಳು, ಸ್ವಾಮಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೂ ಅಲ್ಲ, ಮಾಯಾ ಕೋಲುಗಳೂ ಅಲ್ಲ, ಒಂದು ಇಂಚು ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ ಎಂಬುದೂ ಸುಳ್ಳು. ಕಳ್ಳನನ್ನು ಪತ್ತೆ ಮಾಡಲು ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದೆ. ಇವನು ಒಂದು ಇಂಚು ಕೋಲು ಕತ್ತರಿಸಿ ಮೊಟಕು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಕಳ್ಳನ ಮನಸ್ಸೇ ಈ ರೀತಿ ಭಯದ ಹುಳುಗಳು ಓಡಾಡಿ, ಹುಳ್ಳುಳ್ಳಿಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತದೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಕಳ್ಳ ವಜ್ರದುಂಗುರವನ್ನು ಶೆಟ್ಟಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿಸಿ ಕ್ಷಮೆಯಾಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ 'ಕಳ್ಳನ ಮನಸ್ಸು ಹುಳ್ಳುಳ್ಳಿಗೆ' ಎಂಬ ನಾಣ್ಣುಡಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು ಎಂದು ಜನಪದ ಕತೆ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತದೆ.

'ನೆಲೆ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ 'ಕಳ್ಳನ ಮನಸ್ಸು ಹುಳ್ಳುಳ್ಳಿಗೆ' ಎಂಬ ಗಾದೆಯು 'ಮನಸ್ಸು ಹುಳ್ಳುಳ್ಳಿಗೆ' ಎಂಬಂತೆ ಗಾದೆಯ ಉತ್ತರಾರ್ಥ ಹಾಗೂ ಪೂರ್ವಾರ್ಥದ ಒಂದು ಪದ ಮಾತ್ರದ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಮೂರು ಪದ ಪುಂಜಗಳ ಈ ಪುಟ್ಟ ಗಾದೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪದಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಬಳಸಿರುವುದು ವಿಶೇಷವೆನಿಸುತ್ತದೆ. 'ನೆಲೆ'ಯ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ, ಜವರಾಯ, ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ಗೃಹಸ್ಥ. ವಕೀಲರ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಗುಮಾಸ್ತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ವಕೀಲ ನಂಬುಡಯ್ಯನ ನಯವಂಚನೆಯಿಂದ ಕಸಿವಿಸಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹಾಸನದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಕೀಲ ನಂಬುಂಡಯ್ಯ ಜವರಾಯನಿಗೆ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಗುಮಾಸ್ತ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ಕೊಡಿಸುವ ಆಮಿಷ ಒಡ್ಡುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಔಟ್ ಹೌಸಿನಲ್ಲೇ ಬಾಡಿಗೆ ಕೊಡದೆ, ವಾಸಿಸಲೂ ಯಾಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಬಳ, ವಕೀಲರ ಗಿರಾಕಿಗಳಿಂದ ಬರುವ ಲಂಚರೂಪದ ಮೇಲು ಸಂಪಾದನೆ, ಪದಾರ್ಥಗಳು ಎಲ್ಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳಿಂದ ನಿರಾಳವಾಗಿ ಸಂಸಾರ ನಡೆಸಬಹುದೆಂಬ ಉಮ್ಮೇದಿನಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆ, ಜವರಾಯ. ವಕೀಲ ನಂಬುಂಡಯ್ಯ ತಾನು ಮನೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲದ ವೇಳೆ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ

ಮಾತನಾಡುವುದನ್ನು ಕಂಡ ಜವರಾಯ ನಂಜುಂಡಯ್ಯನನ್ನು ತರಾಟೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ನಂಜುಂಡಯ್ಯನ ಬಳಿ ಉದ್ಯೋಗ, ಅವನ ಮನೆ ಎಲ್ಲವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಛಾಪಾಕಾಗದಗಳ ಮಾರಾಟ, ಕಾನೂನುರೀತಿ ಪತ್ರಗಳ ಬರವಣಿಗೆಯ ಸ್ವತಂತ್ರ ಉದ್ಯೋಗ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಂಜುಂಡಯ್ಯನ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ತರಾಟೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೇನಾದರೂ ಕಹಿ ಸತ್ಯಗಳು ಅವಳ ಬಾಯಿಂದ ಬರಬಹುದು ಎಂದು ಅಂಜುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ನನ್ನನ್ನೇನಂತ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರ, ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸೇ ಹುಳುಹುಳುಗೆ, ಎಂದು ದಬಾಯಿಸಬಹುದು ಎಂಬ ಭೀತಿ, ಹೆಂಡತಿಯ ಯೋನಿಶುದ್ಧಿಯ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ ದಾಸ್ಯಭಾವ ಜವರಾಯನನ್ನು ಆವರಿಸುತ್ತದೆ. ತಪ್ಪಿತಸ್ಥರು ಇತರರ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡರೂ ಅದನ್ನು ತಪ್ಪೆಂದು ಹೇಳುವ ಅಧಿಕಾರ ನೈತಿಕತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂಬುದಕ್ಕೂ ಈ ಪ್ರಸಂಗ ನಿರ್ದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ಕಿರಿದರಲ್ಲಿ ಹಿರಿದರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವ ಇಲ್ಲಿನ ಗಾದೆಯ ಬಳಕೆಯೂ ಔಚಿತ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ.

೨. ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ / ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಗಾದೆಗಳು

ಭೈರಪ್ಪನವರು ತಮ್ಮ ಕೆಲವು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವಲ್ಲದೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ಗಾದೆಗಳನ್ನೂ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ಕ್ಷಚಿತ್ತಾಗಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ ಕಂಡು ಬರುವ ಗಾದೆಗಳನ್ನು, ಕನ್ನಡ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಮೂರೂ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣ ಸಿಗುವ ಒಂದೇ ಒಂದು ಗಾದೆಯನ್ನೂ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಮೂಲಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿಯೇ ಬಳಸಿದರೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಜಾಯಮಾನಕ್ಕೆ ಹೊಂದುವಂತೆ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಜಾಕ್ ಆಫ್ ಆಲ್', 'ಲಾ ಈಸ್ ಎನ್ ಆಸ್, ನೋ ಬಡಿ ನೋಸ್ ವೇರ್ ಇಟ್ ಗೋಸ್', 'ಔಟ್ ಆಫ್ ಸೈಟ್, ಔಟ್ ಆಫ್ ಮೈಂಡ್', 'ವೇರ್ ದೇರ್ ಈಸ್ ಎ ವಿಲ್ ದೇರ್ ಈಸ್ ಎ ವೆ', 'ಎ ಫ್ರೆಂಡ್ ಇನ್ ನೀಡ್ ಈಸ್ ಎ ಫ್ರೆಂಡ್ ಇಂಡೀಡ್', ಎಂಬ ಗಾದೆಗಳ ನೇರ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಧರ್ಮಶ್ರೀ, ಮತದಾನ ಮಂದ್ರ, ದೂರಸರಿದರು ಮತ್ತು ತಂತು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು. 'ಜಾಕ್ ಆಫ್ ಆಲ್ ಟ್ರೇಡ್ಸ್, ಮಾಸ್ಟರ್ ಆಫ್ ನನ್', ಎಂಬುದು ಹಲವಾರು ಉದ್ದಿಮೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪರಿಚಯ, ಅರಿವಿದ್ದು ಒಂದರಲ್ಲೂ ಪರಿಣತಿ ಪಡೆಯದವರನ್ನು ಕುರಿತು

ಲಘು ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವ ಗಾದೆಯಾಗಿದೆ. 'ಜಾಕ್ ಆಫ್ ಆಲ್' ಆಗದಿದ್ದರೂ 'ಮಾಸ್ಟರ್ ಆಫ್ ಒನ್' ಆದರೂ ಆಗಿರಿ ಎಂದು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುವುದೂ ಉಂಟು. ಹಿರಿಯರು ಕಿರಿಯರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಮಾತು ಹೇಳುವುದೂ ಉಂಟು. ಜಾಕ್ ಎಂದರೆ ಭಾರವಾದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಲು ಬಳಸುವ ಬಹುಪಯೋಗಿ ಯಂತ್ರ. ಬಹುಪಯೋಗಿ ಯಂತ್ರದಂತೆ ಅನೇಕ ಉದ್ದಿಮೆ ವ್ಯಾಪಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದು, ಯಾವೊಂದರಲ್ಲಿಯೂ ಪರಿಣತಿ ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲದ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ 'ಜಾಕ್ ಆಫ್ ಆಲ್ ಟ್ರೇಡ್ಸ್, ಮಾಸ್ಟರ್ ಆಫ್ ನನ್' ಎಂದು ಜನ ಮಾತನಾಡಿರಬೇಕು. ಕಾಲ ಕ್ರಮೇಣ ಯಂತ್ರದ ಹೋಲಿಕೆ, ಉದ್ದಿಮೆಗಳಿಗಷ್ಟೆ ಸೀಮಿತವಾಗದೆ ವಿಶಾಲಾರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆದು, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜ್ಞಾನ, ತಿಳಿವಳಿಕೆ, ಪರಿಣತಿಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಬಳಕೆಯಾಗಿ ಗಾದೆಯ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರಬೇಕು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ 'ಜಾಕ್ ಆಫ್ ಆಲ್ ಮಾಸ್ಟರ್ ಆಫ್ ನನ್' ಎಂಬುದಷ್ಟೇ ಗಾದೆಯಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಲಿತವಾಯಿತು. 'ಧರ್ಮಶ್ರೀ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ 'ಜಾಕ್ ಆಫ್ ಆಲ್' ಆಗಬೇಡಿ ಎಂದು ಗಾದೆಯ ಪೂರ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಬಳಸಿ, ಉತ್ತರಾರ್ಥವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಬಳಸದೆ, 'ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಪರಿಣತಿ ಪಡೆಯಿರಿ' ಎಂದು ಗಾದೆಯ ಅಂತರಾರ್ಥವನ್ನು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕ ಸತ್ಯ ಅನಾಥಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯವಾಗಿದ್ದ ಗೆಲೆಯ ಶಂಕರನೊಡನೆ, ಶಂಕರನ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಶಂಕರನ ಅಣ್ಣ ರಾಮಣ್ಣನ ಪರಿಚಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಸಾಧಾರಣ ಬುದ್ಧಿವಂತ ರಾಮಣ್ಣನಿಗೆ ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯ, ಆಯುರ್ವೇದ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಸತ್ಯನಿಗಿದ್ದ ಪುಸ್ತಕ ಓದುವ, ಒಳ್ಳೆಯ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ತಿಳಿದ ರಾಮಣ್ಣ 'ನನ್ನ ಹಾಗೆ ಜಾಕ್ ಆಫ್ ಆಲ್' ಆಗಬೇಡಿ, ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಪರಿಣತಿ ಪಡೆಯಿರಿ ಎಂದು ಹಿತ

ನುಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ರಾಮಣ್ಣನ ಶುದ್ಧ ಅಂತಃಕರಣ ಸತ್ಯನ ಸ್ನೇಹಪ್ರಿಯತೆ, ಶಂಕರನ ಮನೆಯವರ ಆತ್ಮೀಯತೆಗಳ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

‘ಲಾ ಈಸ್ ಎನ್ ಆಸ್ ನೋ ಬಡಿ ನೋಸ್ ವೇರ್ ಇಟ್ ಗೋಸ್’, ಎನ್ನುವುದು ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾದ ಗಾದೆ. ಕಾನೂನು ಅನ್ನುವ ಕತ್ತೆ ಹೇಗೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಓಡುತ್ತೋ, ಕಂಡವರು ಯಾರು? ಎಂದು ಕಾನೂನಿನ ಒಳಮರ್ಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಈ ಗಾದೆ ಕಾನೂನನ್ನು ಕತ್ತೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ಅದನ್ನು ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ಕಡೆಗೆ ಓಡಿಸಬಲ್ಲ, ನಿಯಂತ್ರಣ ಶಕ್ತಿ, ವಕೀಲನ ಜಾಣ್ಮೆಯಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ‘ಮತದಾನ’ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಛೇರಿಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ನುರಿತ ಗುಮಾಸ್ತನೊಬ್ಬನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಈ ಗಾದೆಯು ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ಶಿವಗೆರೆಯ ರಾಮಲಿಂಗೇಗೌಡ ತೋಟ, ಗದ್ದೆ, ಮನೆ ಎಂದು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಆಸ್ತಿಹೊಂದಿದ್ದ ಕೃಷಿಕ. ಅದೃಷ್ಟವಶದಿಂದ ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟ್ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ರಿಪೇರಿಗಳಿಂದ ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಂದೆ, ಮಂತ್ರಿ ಸಾದರವಳ್ಳಿಯವರ ನೆರವಿನಿಂದ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ರಿಪೇರಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಡ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾಮಗಾರಿಗಳನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಂಡು ಭಾರೀ ಶ್ರೀಮಂತನೆನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕ್ರಮೇಣ, ಹಣ ಸಂಪಾದನೆಯ ದುರಾಸೆಗೆ ಈಡಾಗಿ, ಕಳಪೆ ಕಾಮಗಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ದುಡ್ಡು ಮಾಡತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. ಮಂತ್ರಿಯ ಕಡೆಯವರ ರಾಜಕೀಯ ದುರುದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ, ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳ ಕೆಂಗಣ್ಣಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿ, ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದು, ಜೈಲು ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಗಾಗಬಹುದಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಇವನಿಂದ

ಸಹಾಯ ಪಡೆದವರು ಯಾರೂ ಇವನ ಕಷ್ಟಕಾಲಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಮೇಲಧಿಕಾರಿ ಇಂಜಿನಿಯರ್ ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಗುಮಾಸ್ತನಾಗಿದ್ದ ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪನ ಮೊರೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ತನಿಖೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಬರೆದರೆ ಏನಾಗಬಹುದೆಂದು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ 'ಲಾ ಈಸ್ ಎನ್ ಆಸ್ ನೋ ಬಡಿ ನೋಸ್ ವೇರ್ ಇಟ್ ಗೋಸ್' ಎಂದು ಗಾದೆಯನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ, ಕಾನೂನಿನ ರೀತಿನೀತಿಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವರಾರು? ವಕೀಲ ಕತ್ತೆಯಂತಹ ಕಾನೂನನ್ನು ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ರೀತಿ ಆಟ ಆಡಿಸಿ ಎಲ್ಲಿಗಿಂದರಲ್ಲಿಗೆ ಓಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುಗೋಲು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ಅದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಕೇಸು ದಾಖಲಿಸಿ ಜೈಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೂ ಇದೆ ಎಂದು ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಶಿಕ್ಷೆಯ ಅವಮಾನಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ, ಕಂಗಾಲಾದ ರಾಮಲಿಂಗೇಗೌಡ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಗೆ ಶರಣಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗಾದೆಯ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವ ಇಲ್ಲಿನ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಕನ್ನಡೇತರ ಭಾಷೆಯ ಗಾದೆಯನ್ನು ಸಂದರ್ಭೋಚಿತವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ರಚನಾಕೌಶಲ ಭೈರಪ್ಪನವರಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಿಸಿದೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

'ಎ ಫ್ರೆಂಡ್ ಇನ್ ನೀಡ್ ಈಸ್ ಎ ಫ್ರೆಂಡ್ ಇಂಡೀಡ್' ಎಂಬ ನಾಣ್ಣಡಿ, ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಮೂಲದಿಂದ ಹೊರಟ ಕ್ರಿ.ಪೂ. ಮೂರನೇ ಶತಮಾನದಷ್ಟು ಪ್ರಾಚೀನವಾದದ್ದು ಎಂದು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತದೆ. 'ಎ ಫ್ರೆಂಡ್ ಇನ್ ನೀಡ್ ಈಸ್ ಎ ಫ್ರೆಂಡ್ ಇನ್ ಡೀಡ್' ಎಂದೂ, 'ಎ ಫ್ರೆಂಡ್ ಇನ್ ನೀಡ್ ಈಸ್ ಎ ಫ್ರೆಂಡ್ ಇಂಡೀಡ್' ಎಂದೂ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಸರಿಯಾದ ರೂಪದ ಬಗ್ಗೆ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಸಾಕಷ್ಟು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಎ ಫ್ರೆಂಡ್ ಇನ್ ನೀಡ್ ಈಸ್ ಎ ಫ್ರೆಂಡ್ ಇಂಡೀಡ್' ಎಂಬುದೇ ಸರಿಯಾದ ಬಳಕೆ ಎಂಬುದು ಹಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯತಃ ಸಹಾಯ ಹಸ್ತ ನೀಡಿ, ನೆರವಾಗುವವರೇ ನಿಜವಾದ ಸ್ನೇಹಿತರು ಎಂಬ ಅಂತರ್ಧನಿಯನ್ನು ಗಾದೆ ಅನುರಣಿಸುತ್ತದೆ. ಪರಿಚಿತರೆಲ್ಲರೂ ನಿಜವಾದ ಸ್ನೇಹಿತರಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಸತ್ಯದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಿದರೂ ಈ ಗಾದೆಯ ಮಹತ್ವ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. 'ದೂರ ಸರಿದರು' ಹಾಗೂ 'ತಂತು' ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹ ವಲಯದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಗಾದೆಯ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. 'ದೂರ ಸರಿದರು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿನ ವಾಸನ್, ಕಥಾನಾಯಕಿ ವಿನತೆಯ ಅಕ್ಕ ವಿಜಯಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿ, ಮದುವೆಯಾಗಲು ಮುಂದೆ ಬಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ವಿನಯಳ ಅಮ್ಮ ಹುಡುಗ ಸ್ವಜಾತಿಯವನಾಗಿದ್ದು ಬಿ.ಇ. ಓದುತ್ತಿದ್ದು, ಶ್ರೀಮಂತರ ಮನೆಯವನಾದ ಕಾರಣ ಮದುವೆಗೆ ಒಪ್ಪಿರುತ್ತಾಳೆ.

ಆದರೆ ಹುಡುಗ ಚಂಚಲ ಬುದ್ಧಿಯವನೇನೋ ಎಂಬ ಅನುಮಾನ ಕಾಡುತ್ತದೆ. ತಾವು ಮಗಳ ಮದುವೆಯನ್ನು ಮೊದಲು ರಿಜಿಸ್ಟರ್ ಮದುವೆಯಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಭದ್ರತೆ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅದೇ ಸಲಹೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಅದರಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕು ಎಂಬ ಮಾತುಕತೆಗೆ ವಾಸನ್ ಇರುವಾಗ ಕಥಾನಾಯಕ ಆನಂದನನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಾಸನ್ ನಾಟಕೀಯ ಮಾತುಕತೆ, ಒಣಜಂಭದ ರೀತಿಗಳು ಆನಂದನಿಗೆ ಸರಿ ಕಾಣದಿದ್ದರೂ ಸಹನೆಯಿಂದ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ವಾಸನ್ ಕೆಲವು ನಿಮಿಷದ ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಯು ಆರ್ ಮೈ ಬೆಸ್ಟ್ ಫ್ರೆಂಡ್ ಎನ್ನುವುದು, ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಸ್ನೇಹ ಹೀಗೆಯೇ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದು 'ಎ ಫ್ರೆಂಡ್ ಇನ್ ನೀಡ್ ಈಸ್ ಎ ಫ್ರೆಂಡ್ ಇಂಡೀಡ್' ಎಂಬ ಗಾದೆಯನ್ನು ಬಳಸಿ ತಮ್ಮ ರಿಜಿಸ್ಟರ್ ಮದುವೆಗೆ ಆನಂದನ ಸಹಕಾರ ಕೋರುತ್ತಾನೆ. ಕೇವಲ ಒಂದರ್ಧ ಘಂಟೆಯ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲೇ ಸ್ನೇಹದ ಬಗ್ಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವ, ವಾಸನ್ ನಾಟಕೀಯ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳು ಆನಂದನಿಗೆ ವಿಚಿತ್ರವೆನಿಸಿ, ನಗೆ ಬರಿಸುತ್ತದೆ.

'ತಂತು' ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮಿ, ರವೀಂದ್ರನ ಮಗ ಅನೂಪ, ದುಷ್ಟ ಸಹವಾಸದಿಂದ ದುಶ್ಚಟಗಳ ದಾಸನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಮಾದೇವಿ ಎಂಬ ಕೆಳವರ್ಗದ ಹೆಣ್ಣಿನೊಡನೆ ಶರೀರ ಸಂಪರ್ಕ ಬೆಳೆಸಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದ ವಿಚಾರ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ತಿಳಿದು ಅವನ ಮೇಲೆ ಶೋಷಣೆಯ ಆರೋಪ ಹೊರಿಸಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮುಷ್ಕರ ಹೂಡುತ್ತಾರೆ. ಅನೂಪನ ಮೇಲೆ ಹಲ್ಲೆ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಆಸ್ತುತೆಗೆ ದಾಖಲಾದ ಅನೂಪ, ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ನಂತರ ಕಾಲೇಜು ಹಾಸ್ಟೆಲಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದರೂ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಗೂಂಡಾಗಳು ಹಲ್ಲೆ ನಡೆಸಬಹುದೆಂದು ಭಯಪಡುತ್ತಾನೆ. ಕೆಟ್ಟ ಹವ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಜೊತೆಗೂಡಿದ್ದ ಹಳೆಯ ಗೆಳೆಯರಾದ ಜಗ್ಗು ಓಮಿಯರ ಬಳಿ ರಕ್ಷಣೆ ಪಡೆಯಲು ಧಾವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಅರಿವಿನಿಂದ ಶ್ರೀಮಂತ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥ, ಪೋಷಕರ ಆಣತಿಯಂತೆ ಅನೂಪನಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲ ದೂರವಿರುವುದೇ ಕ್ಷೇಮವೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ತಾವು ಆಪ್ತ ಸ್ನೇಹಿತರು ಎಂಬಂತೆಯೇ ನಾಟಕವಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೊರಗಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ಸಹಾಯಮಾಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ ಎಂದು ಪೊಳ್ಳು ಭರವಸೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. 'ಎ ಫ್ರೆಂಡ್ ಇನ್ ನೀಡ್ ಈಸ್ ಎ ಫ್ರೆಂಡ್ ಇಂಡೀಡ್' ಎಂದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆ? ಎಂದು ಗಾದೆ ಬಳಸಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ. 'ದೂರ ಸರಿದರು' ಮತ್ತು 'ತಂತು' ಎರಡೂ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲೂ ಸ್ನೇಹದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಅರಿಯದವರು, ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯದವರು, ಸ್ವಾರ್ಥಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ

ಈ ಗಾದೆಯನ್ನು ಬಳಸುವುದೂ ವ್ಯಂಗ್ಯದ ಮುಸುಕಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳು ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯೂ ಓದುಗರಿಗೆ ಮನಗಾಣುತ್ತದೆ.

'ಔಟ್ ಆಫ್ ಸೈಟ್ ಈಸ್ ಔಟ್ ಆಫ್ ಮೈಂಡ್' ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗಾದೆ. ನಾವು ಯಾವುದೇ ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಲೀ, ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನಾಗಲೀ ಬಹಳ ಕಾಲದವರೆಗೂ ನೋಡದಿದ್ದರೆ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ವಸ್ತು, ವ್ಯಕ್ತಿ ಮರೆಯಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಗಾದೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. 'ಮಂದ್ರ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಗಾದೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಒಂದೆಡೆ, ನೇರವಾಗಿ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೇ ಕಂಡುಬಂದರೆ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ 'ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೊರಗಿದ್ದರೆ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಹೊರಗು' ಎಂದು ಕನ್ನಡ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. 'ಮಂದ್ರ' ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಥಾನಾಯಕ ಮೋಹನಲಾಲ, ಗಾಯನ ಕಲಾವಿದ, ಕಾಮುಕ, ವಂಚಕ, ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಹೆಂಡತಿಯರಿಗೆ ಮೋಸಮಾಡಿ ಅನೇಕ ಹೆಗ್ಗಸರನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿದವನು. ನರ್ತಕಿ ಮನೋಹರಿದಾಸ್ ವೃದ್ಧ ಗುರುವನ್ನು ಕಲಾರಾಧನೆಯ ಹುಮ್ಮಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯಾಗಿ ನಂತರ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ದೈಹಿಕ ಕಾಮನೆಗಳಿಗಾಗಿ ಅನೇಕ ಗಂಡಸರ ಸಹವಾಸ ಮಾಡಿದವಳು. ಗಾಯನ ಕಲಾವಿದ ಮೋಹನಲಾಲನ ಸಂಪರ್ಕವೇರ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಅವಳ ಆಕರ್ಷಣೆಯ ಬಲೆಗೆ ಬಿದ್ದ ಮೋಹನಲಾಲ ಶುದ್ಧ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತದ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಮನೋಹರಿಯ ನರ್ತನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಹಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕ್ರಮೇಣ, ಮನೋಹರಿ ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ಗುಲಾಮನಂತೆ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ನರ್ತನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವೊಂದರಲ್ಲಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿದ್ದ ಶುದ್ಧ ಸಂಗೀತದ ಮೂಲರಸ, ವಿಲಂಬಿತ ಮಂದ್ರ ಸ್ಥಾಯಿಗಳಿಗಿಂತ ಅವನನ್ನು, ರಾಗ ತಲ್ಲಿನತೆ ಆವರಿಸುತ್ತದೆ. ನೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಭಂಗವಾಗಿ ಕೆರಳಿದ ಮನೋಹರಿ, ಅವನನ್ನು ಅವಮಾನಿಸಿ ಹೊಡೆದು ಓಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ದಿಲ್ಲಿಯಿಂದ ಮತ್ತೆ ಮುಂಬಯಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಸಂಗೀತ ಕಛೇರಿ ನಡೆಸಿ ಮೂರು ವರುಷಗಳೇ ಕಳೆದಿರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಸಂಗೀತ ವಲಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ, ಅನಿವಾರ್ಯತೆಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಮಿತ್ರ ರಾಜಾರಾಮರ ಬಳಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಮಿತ್ರ 'ಔಟ್ ಆಫ್ ಸೈಟ್ ಈಸ್ ಔಟ್ ಆಫ್ ಮೈಂಡ್' ಅನ್ನುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿನ ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಸಾಧನೆಯ ಮರುಚಾಲನೆ ನೀಡಿ ನಿಮ್ಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂದು ಅದರ ಮಾರ್ಗೋಪಾಯಗಳನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಮನೋಹರಿ, ಶಿಷ್ಯ, ದೇವರಾಜನೊಡನೆ ಸ್ನೇಹ, ಸಲಿಗೆ, ದೈಹಿಕ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾಳೆ. ಪ್ಯಾರಿಸ್‌ನಲ್ಲಿ ನರ್ತನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು

ನೀಡಲು ಅವಳು ಮೂರು ತಿಂಗಳುಗಳ ಕಾಲ ವಿದೇಶದಲ್ಲಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ದೇವರಾಜನಿಗೇ ತನ್ನ ನರ್ತನ ಶಾಲೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ವಹಿಸಿ ಹೊರಡುತ್ತಾಳೆ. ವಿದೇಶದಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿದ ನಂತರ ದೇವರಾಜನಿಗೆ ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಮೊದಲಿನ ಸಲಿಗೆ, ಆಕರ್ಷಣೆಗಳು, ಆತುರ, ಕಾತುರಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಪ್ರೇಮದ, ಕಾಮದ ಕಾವು ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತೆ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾಳೆ. ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೊರಗಿದ್ದರೆ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಹೊರಗು ಅನ್ನುವ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗಾದೆ ನಿಜವಾಗುತ್ತಿದೆಯೇ? ಎಂದು ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಸಂಜೆ ಕಚೇರಿಯಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿದ ದೇವರಾಜ, ತಾನು ಮನೋಹರಿಯ ಶಿಷ್ಯ ಅಲಕಾಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದ ಮನೋಹರಿ ಅವನ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಬಾರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮರು ಪ್ರಹಾರಮಾಡದೆ, ಸೂಕ್ತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರಿಸಿ ಅವಳ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರ್ಯಹೀನ ಕಲಾವಿದರ ಮನಸ್ಸಿನ ತಾಕಲಾಟಗಳು, ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳು ಅವನತಿಗಳು, ಎಲ್ಲವನ್ನು ಚುರುಕಾಗಿ ಮುಟ್ಟಿಸುವಲ್ಲಿ ಗಾದೆ ಸಫಲವಾಗಿದೆ.

‘ಟೂ ಮೆನಿ ಕುಕ್ ಸ್ವಾಯಿಲ್ ದಿ ಬ್ರಾತ್’ ಮತ್ತು ‘ಬೆಗ್ಗರ್ಸ್ ಕೆನ್ ನಾಟ್ ಬಿ ಚೂಸರ್ಸ್’ ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗಾದೆಗಳು, ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಅಡುಗೆಯೋರು ಸೇರಿದರೆ ಅಡುಗೆ ಕೆಡುತ್ತೆ ಮತ್ತು ಭಿಕ್ಷುಕರು ಆಯ್ಕೆದಾರರಲ್ಲ ಎಂದು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೆ ಹೊಂದುವಂತೆ, ‘ತಂತು’ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ಅಡುಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಅಡುಗೆ ಮಾಡಲು ಕೈ ಹಾಕುವುದಾಗಲೀ, ನಿರ್ದೇಶನ ಕೊಡುವುದಾಗಲೀ, ಮಾಡಿದರೆ ಅಡುಗೆ ಕೆಡುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಯಾವುದಾದರೂ ಮುಖ್ಯವಾದ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ, ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಅನೇಕರು ಮುಖಂಡರಾದರೂ, ಎಲ್ಲರ ಮೂಗು ತೂರಿಸುವಿಕೆಯಿಂದಲೋ ತಮ್ಮ ಮಾತೇ ನಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಹಟಮಾರಿತನದಿಂದಲೋ ಆ ಯೋಜನೆಗಳು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಫಲಪ್ರದವಾಗದೇ ಹೋಗಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮುಂದಾಳತ್ವಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಜನರಿದ್ದಷ್ಟೂ ತೊಂದರೆಯೇ ಎಂಬ ವಿವೇಕವನ್ನು ಈ ಗಾದೆ ಸಾರುತ್ತದೆ.

‘ತಂತು’ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಗಾದೆ, ವಾಚ್ಯಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯವಾಗುವಂತಹ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಬಳಕೆಯಾದರೂ ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಅಡುಗೆಯವರಿಲ್ಲದ ಅಡುಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡದ ಗೃಹಿಣಿಯೊಬ್ಬಳ, ಕೆಲಸಗಳ್ಳತನದ ಚತುರತೆಯ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಪತ್ರಕರ್ತ ರವೀಂದ್ರನ ಹೆಂಡತಿ ಕಾಂತಿ ದುರಹಂಕಾರದ ಒಣಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಹೆಣ್ಣು, ಸಂಸ್ಕಾರವಂತ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ರವೀಂದ್ರನಿಗೆ ಮದುವೆಯಾದ ಹೊಸದರಲ್ಲಿ ಕಾಂತಿಯ

ಸ್ವಾರ್ಥ, ಕುಟಿಲತೆಯ ಮರ್ಮಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುವುದೇ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ರವೀಂದ್ರನ ತಂದೆಯೇ ಮನೆಯ ಖರ್ಚು ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಡುಗೆಯವನೂ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೂ ಕಾಂತಿಗೆ ಮಾವನವರು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಸಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಉಪಾಯವಾಗಿ ಬೇರೆ ಸಂಸಾರ ಹೂಡುವ ಹುನ್ನಾರ, ಕುತಂತ್ರ ನಡೆಸುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. 'ನೀನೇ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಬಹುದಲ್ಲ' ಎಂಬ ಗಂಡನ ಸಲಹೆಗೆ 'ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಅಡುಗೆಯೋರು ಸೇರಿದರೆ ಅಡುಗೆ ಕೆಡುತ್ತೆ ಅನ್ನೋ ಗಾದೆ ಕೇಳಿಲ್ಲವೆ ಎಂದು ಗಂಡನ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇರುವವನು, ಒಬ್ಬನೇ ಅಡುಗೆಯವನು ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಹೇಗಾದಾರು? ವಿವೇಕವಿಲ್ಲದೆ, ಸ್ವಾರ್ಥ ಸಾಧನೆಗೆ ಗಂಡನೊಡನೆ ಇಲ್ಲ ಸಲ್ಲದ ಅರ್ಥಗಳಿಂದ ಮಾತನಾಡುವ ಚತುರೆ ಕಾಂತಿಯ ಹೀನ ಗುಣ ಬಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸುಖೀ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣಾಗಿ ಸಹಕರಿಸಬೇಕಾದ ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳು, ಹೇಗೆ ಕುಟುಂಬ ನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣಳಾಗುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬುದರ ಚಿತ್ರಣವೂ ಕಾಂತಿಯ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

'ಬೆಗ್ಗರ್ಸ್ ಕೆನ್ ನಾಟ್ ಬಿ ಚೂಸರ್ಸ್' ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಆಂಗ್ಲ ಗಾದೆ, ಭಿಕ್ಷುಕರು ಆಯ್ಕೆದಾರರಲ್ಲ, ಭಿಕ್ಷೆಯಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಹೇಳಿದರೂ ಕ್ರಮೇಣ ಅದು ಅರ್ಥವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಬಗೆಯನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ದಾನ, ಧರ್ಮ, ಪರೋಪಕಾರ ಇತ್ಯಾದಿ ಉದಾರಗುಣಗಳಿಂದ ಯಾರು ಇತರರಿಗೆ ಏನೇ ನೀಡಲಿ, ಸ್ವೀಕರಿಸುವವರು ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲಸಲ್ಲದ ಮಾತನಾಡಬಾರದು. ವಿನಯದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ವಿವೇಕವನ್ನು ಈ ಗಾದೆ, ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತದೆ. 'ತಂತು' ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪತ್ರಕರ್ತ ರವೀಂದ್ರನ ಹೆಂಡತಿ, ಕಾಂತಿ, ಸಿತಾರ್ ವಾದಕ ಹೊನ್ನತ್ತಿಯ ಸ್ನೇಹ ಬೆಳೆಸಿ ಅವನೊಡನೆ ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧವಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾಳೆ. ರವೀಂದ್ರನಿಂದರೆ ಅಣ್ಣನಂತೆ, ಕಾಂತಿ, ಅತ್ತಿಗೆಯಂತೆಯೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದ ಹೊನ್ನತ್ತಿ ಒಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಅವಳ ಸ್ನೇಹ, ಸಂಬಂಧಗಳಿಗೆ, ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಮನದಾಳದಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿದ್ದ ಭ್ರಾತೃತ್ವದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆಯಲಾರದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ, ಭ್ರಾತೃದ್ರೋಹ, ಮಿತ್ರದ್ರೋಹ, ಮಾಡಿದ ಬೇಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂದು, ತಪ್ಪಿತಸ್ಥ ಭಾವದಿಂದ ಹೊನ್ನತ್ತಿ ತೊಳಲಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. 'ವಿವಾಹಿತ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಅದರಲ್ಲೂ ಅಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕೂಡಿದ ಪಾಪ ಸುಡುತ್ತಿದೆ. ಇನ್ನು ಈ ರೀತಿಯ ದೈಹಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಲಾರೆ' ಎಂದು ಪಾಪಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದ ನಂತರದ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ಕಾಂತಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗಲೂ ತನ್ನ ತಪ್ಪು ಈ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧಳಿಲ್ಲದ ಕಾಂತಿ 'ನನ್ನ

ಭಾವನೆಗಳು ಇಷ್ಟು ಆಳವಾಗಿ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟು, ಬಳ್ಳಿಗಳು ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವ ತನಕ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು, ಈಗ ನಿನ್ನದೇನು ಮಾತು? ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಏಕೆ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ತನ್ನ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮರೆಮಾಚಿ, ದರ್ಪದಿಂದಲೇ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾಳೆ. 'ಭಿಕ್ಷುಕರು ಆಯ್ಕೆದಾರರಲ್ಲ' ಹಾಗೆ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಪ್ರೀತಿ ಹುಟ್ಟುಲ್ಲ, ಅಂತಹ ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿ ನನಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೊನ್ನತ್ತಿಯನ್ನೇ ಟೀಕಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಪಾಪ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ದಳ್ಳುರಿಯಲ್ಲಿ ಸುಡುವ ಯಾತನೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಹೊನ್ನತ್ತಿಯ ಪಾತ್ರದ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೇ ಸಭ್ಯ ಗೃಹಸ್ಥ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ರವೀಂದ್ರನ ಚಿತ್ರವೂ ಓದುಗರ ಕಣ್ಮಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಹೃದಯಂಗಮ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದ್ದು, ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಯಾರ ಪ್ರೀತಿ, ಪ್ರೇಮಗಳ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಭಿಕ್ಷೆಗೂ ಅರ್ಹಳಲ್ಲದ ಕಾಂತಿಯ ಬಾಯಲ್ಲಿ 'ಭಿಕ್ಷುಕರು ಆಯ್ಕೆದಾರರಲ್ಲ' ಎಂಬ ಗಾದೆ ವ್ಯಂಗ್ಯವೆಂಬಂತೆ ಧ್ವನಿಸಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಹಾಗೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನಾರ್ಥದೊಂದಿಗೆ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಎರಡು ಗಾದೆಗಳನ್ನು ತಂತು, ಕವಲು ಹಾಗೂ ಭೀಮಕಾಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. 'ಗಾಜಿನ ಮನೆಯಿರೋರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲೆಸೆಯಬಾರದು' (ಪೀಪಲ್ ಹೂ ಲಿವ್ ಇನ್ ಗ್ಲಾಸ್ ಹೌಸಸ್ ಶುಡ್ ನಾಟ್ ತ್ರೋ ಸ್ಟೋನ್ಸ್) ಎನ್ನುವುದು 'ತಂತು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. 'ವೇರ್ ದೇರ್ ಈಸ್ ಎ ವಿಲ್, ದೇರ್ ಈಸ್ ಎ ವೆ' (ಮನಸ್ಸಿದ್ದರೆ ಮಾರ್ಗ, ಮನಸ್ಸಿದ್ದರೆ ಮಹಾದೇವ) ಎಂಬುದು 'ಕವಲು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿಯೂ 'ಮನಸ್ಸಿದ್ದರೆ ಮಹಾದೇವ' ಎಂದು ಭೀಮಕಾಯ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. 'ಗಾಜಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸೋರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲೆಸೆಯಬಾರದು' ಎಂಬ ಗಾದೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಾದುವ ಜನರ ನಡುವೆಯೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಿದೆ. ಗಾದೆಯ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ ಇತರರ ತಪ್ಪುಗಳು, ಸರಿಯಿಲ್ಲದ ವರ್ತನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಕೆಯಾಗಿ ಅಂತರಾರ್ಥ ವಿಶಾಲವಾಗಿ, ಗಾದೆಯಾಗಿ ವಿಜೃಂಭಿಸಿತು. ಗಾಜಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವವರು, ಇತರರ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲೆಸೆಯಬಾರದು, ಹಾಗೆ ಎಸೆದ ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದಲೇ ಇವರ ಮನೆಯ ಗಾಜುಗಳೆಲ್ಲಾ ಪುಡಿ ಪುಡಿಯಾಗಿ ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಬೇಕಾದೀತು. ಹಾಗೆಯೇ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಇತರರ ಬಗ್ಗೆ ಟೀಕಿಸುವುದು ಸರಿಯಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಎಚ್ಚರವನ್ನೂ ಈ ಗಾದೆ ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ.

'ತಂತು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಈ ನಾಣ್ಯಡಿಯ ಬಳಕೆ, ಗೌತಮ್ ಎಂಬ ಪತ್ರಕರ್ತನ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪತ್ರಿಕೆಯೊಂದರ ಲೇಖನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಕಥಾನಾಯಕ, ಟ್ರಿಬ್ಯೂನಲ್ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕ ರವೀಂದ್ರನ ಮಗ ಅನೂಪನ ಕೆಟ್ಟಚಾಳಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಹುಡುಗಿ ಮಾದೇವಿಯನ್ನು ಕೆಡಿಸಿ ಬಸುರಿ ಮಾಡಿದ್ದನೆಂದೂ ಬರೆದು, ಜೊತೆಗೆ, ಅದೇ ಅವಕಾಶಕ್ಕೆ ಕಾದಿದ್ದವನಂತೆ, ರವೀಂದ್ರನಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚುಚ್ಚು ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. 'ಗಾಜಿನ ಮನೇಲಿರೋರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲೆಸೆಯಬಾರದು' ಎಂಬ ನಾಣ್ಣಡಿ ಇತರರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪತ್ರಕರ್ತರಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯ ಪುತ್ರ ವ್ಯಾಮೋಹವನ್ನು ಟೀಕಿಸಿದ್ದ ಪತ್ರಕರ್ತನಿಗೆ, ಪುತ್ರವ್ಯಾಮೋಹವಿಲ್ಲವೆ? ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ರವೀಂದ್ರನನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಬರೆದಿರುತ್ತಾನೆ. ಗೌತಮನ ಲೇಖನ ಓದಿದ ನಂತರ, ರವೀಂದ್ರ ಆತ್ಮವಲೋಕನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. 'ಗಾಜಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿರೋರು ಇತರರ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲೆಸೆಯಬಾರದು' ಎಂಬುದನ್ನು ಪುತ್ರವ್ಯಾಮೋಹವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಬಾರದು ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿದರೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಾನ, ಅದರ ಸವಲತ್ತುಗಳು ತನ್ನ ಖಾಸಗಿ ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯದ್ದು ಎನ್ನುವಂತೆ ವರ್ತಿಸುವುದನ್ನು ನಾನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದ್ದೆ, ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ವೃತ್ತಿದ್ದೇಷದ ಪರಿಣಾಮದ ಬಣ್ಣನೆಯೂ ಓದುಗರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆರ್ದ್ರಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

'ವೇರ್ ದೇರ್ ಈಸ್ ಎ ವಿಲ್, ದೇರ್ ಈಸ್ ಎ ವೆ' ಎಂಬ ಗಾದೆಗೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ 'ಮನಸ್ಸಿದ್ದರೆ ಮಾರ್ಗ', 'ಮನಸ್ಸಿದ್ದರೆ ಮಹಾದೇವ' ಎಂಬ ಗಾದೆಗಳೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿವೆ. ಯಾವುದೇ ಸಣ್ಣ ಅಥವಾ ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲು ದೃಢಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ನಿರ್ಧರಿಸಿದರೆ, ಪರಿಹಾರೋಪಾಯದ ಮಾರ್ಗ ಖಂಡಿತ ದೊರಕುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಈ ಉಭಯ ಭಾಷೆಗಳ ಗಾದೆಯ ಅಂತಃಸತ್ಯವಾಗಿದೆ. 'ಕವಲು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅಧ್ಯಾಪಕಿ ಇಳಾ, ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ಮೆರೆಯುವುದೂ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿಗಳ ಒಂದು ರೀತಿ ಎಂಬಂತೆ ವರ್ತಿಸುವವಳು. ವಿವಾಹೇತರ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದವಳು. ಬ್ರಿಟನ್ನಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಕಾರ್ಯಾಗಾರಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದವಳು, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಗೀತ ಕಛೇರಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದ, ಭಾರತೀಯನೊಬ್ಬನ ಪರಿಚಯವಾಗಿ ಅವನೊಂದಿಗೆ ಸ್ನೇಹ, ದೈಹಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ವಿದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಪ್ಯಾರಿಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಅವನೊಡನೆ ತಂಗಿದ್ದು, ಹಿಂತಿರುಗುವಾಗ, ಪ್ಯಾರಿಸ್‌ನ ನೆನಪಿನೊಂದಿಗೆ, ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲೂ ತಮ್ಮ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸುವ ಅಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. 'ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲೇ ಪ್ಯಾರಿಸ್‌ನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದೇಕೆ? 'ವೇರ್ ದೇರ್ ಈಸ್ ಎ ವಿಲ್, ದೇರ್ ಈಸ್ ಎ ವೆ' ಎಂದು ಗಾದೆಯನ್ನು

ಬಳಸಿ, ತನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ಒತ್ತು ನೀಡಿ ಅವನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಗಾದೆಯ ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಇದೇ ಗಾದೆಯ ಅಂತರಾರ್ಥವಿರುವ, 'ಮನಸ್ಸಿದ್ದರೆ ಮಹಾದೇವ' ಎಂಬ ಗಾದೆ, 'ಭೀಮಕಾಯ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕ, ಸುಬ್ಬು, ಕುಸ್ತಿ ಪಟು, ಕೋರಾಪಿಟ್ ಅನ್ನುವ ಖ್ಯಾತಿ ಗಳಿಸಿದ್ದವನು. ಯುವಕ ಸುಬ್ಬು ವೇಶ್ಯೆ ರಾಜಿಯ ಸಹವಾಸ ಮಾಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ತಂದೆ ಮರಿಯಪ್ಪನವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಗೆಳೆಯ ಶಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಆತಂಕ, ಚಿಂತೆಗಳು ಕಾಡುತ್ತವೆ. ಮೈಸೂರಿನ ದೊಡ್ಡ ಕೆರೆ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ಎದುರಾಳಿ ಪಂಜಾಬಿನ ಜೋಲಾವರ್‌ನೊಂದಿಗೆ ಸುಬ್ಬುವಿನ ಕುಸ್ತಿ ಏರ್ಪಾಡಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸುಬ್ಬುವಿಗೆ ತಾನು ಗೆದ್ದೇ ಗೆಲ್ಲುತ್ತೇನೆ ಎಂಬ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಗೆಳೆಯ ಶಿಂಗಪ್ಪ 'ಮನಸ್ಸಿದ್ದರೆ ಮಹಾದೇವ' ಅಂತ ಗಾದೆ ಕೇಳಿಲ್ಲಾ? ಎಂದು ಅವನಲ್ಲಿ ನವ ಚೈತನ್ಯ ತುಂಬುತ್ತಾನೆ. ಎಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಧೃತಿಗೆಡದೆ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗದತ್ತ ನಡೆಯುವ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು 'ಮನಸ್ಸಿದ್ದರೆ ಮಹಾದೇವನನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು' ಎಂಬ ಉತ್ತೇಕ್ಷೆಯ ಗಾದೆಯೊಂದಿಗೆ, ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಮೂಡಿಬಂದ ಗಾದೆಯೂ ಇದಾಗಿದೆ.

'ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಭೋಜನ ಪ್ರಿಯಃ' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗಾದೆಯ ಬಳಕೆಯನ್ನು 'ತಂತು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಈ ಗಾದೆಯ ಬಳಕೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಗಾದೆಗಳು, ಮೂಲದಲ್ಲಿರುವ ಒಳ್ಳೆಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕ್ರಮೇಣ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾದ ಅಥವಾ ಹೀನಾರ್ಥವನ್ನು, ಬೇರೆಯದೇ ರೀತಿಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಬಳಕೆಯಾಗುವುದನ್ನು ಗಾದೆಗಳ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. 'ಮಂಗನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮಾಣಿಕೈ ಕೊಟ್ಟ ಹಾಗೆ', 'ಪುನರಾಯಾನ್ ಮಹಾ ಕಪಿಃ' ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಭೋಜನಪ್ರಿಯಃ' ಎಂಬ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಆಂಜನೇಯನ ಕೈಗೆ ರಾಮನ ಮುದ್ರೆಯುಂಗುರವನ್ನು ಸೀತೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ ಪ್ರಸಂಗದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿದೆ. ಆಂಜನೇಯನು ಅತ್ಯಂತ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ಸೀತಾಮಾತೆಗೆ ತಲುಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ, ಇಂದು ಅದರ ಹಿಂದಿನ ಆಶಯ ಅರ್ಥಗಳು, ಹಾಳುಗಡಹಬಹುದಾದ ಕೋತಿಯ ಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಇಳಿದಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ 'ಪುನರಾಯಾನ್ ಮಹಾಕಪಿಃ'. ಸೀತೆಯ ದರ್ಶನ ಪಡೆದು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದ ಹನುಮಂತನ ಬಗ್ಗೆ ಆಡುವ ಪ್ರಶಂಸೆಯ ಮಾತಿದು. ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ಹನುಮಂತನ ಆಗಮನ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾದುದು, ಮುಖ್ಯವಾದುದು ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಂದು ಈ ಗಾದೆಯನ್ನು ಬೇಡದ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಗ್ಗದ ವ್ಯಕ್ತಿ,

ಬಂದಾಗ ಆಡುವ, ಮೂಲದ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾದ ಅರ್ಥದೊಂದಿಗೆ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. 'ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಬಹುಜನ ಪ್ರಿಯಃ' ಎಂಬ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಉಕ್ತಿಯೂ ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದೇ ಅಗಿದೆ. ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ, ಪುರಾಣ, ಅಧ್ಯಯನ, ಧರ್ಮಾಚರಣೆಗಳನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಸರ್ವಜನವಂದ್ಯರಾಗಿದ್ದರು, ಪ್ರಿಯರಾಗಿದ್ದರು. ಕ್ರಮೇಣ ಈ ವಾಕ್ಯ ಹಾಸ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ 'ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಭೋಜನಪ್ರಿಯಃ' ಎಂದಾಗಿ ಅದೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಜನರ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ನಲಿದಾಡುತ್ತ ಗಾದೆಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತು. ಮೂಲದ ಅರ್ಥ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬೇರೆಯೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಗಳಿಸಿತು. 'ತಂತು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ 'ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಭೋಜನಪ್ರಿಯಃ' ಎಂಬ ಗಾದೆ ಮಾತು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಬ್ಬನ ಹೊಟ್ಟೆ ಬಾಕತನ, ಜಿಹ್ವಾಚಾಪಲ್ಯ, ವಿವೇಚನೆಯಿಲ್ಲದ ಕುಟುಂಬ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಪತ್ರಕರ್ತ ರವೀಂದ್ರ ತನ್ನ ಹುಟ್ಟೂರಾದ ಬಸವನಪುರಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಊರಿನ ಅರ್ಚಕರಾದ ರಾಮಭಟ್ಟರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಉಭಯ ಕುಶಲೋಪರಿಯ ನಂತರ ಊರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಆರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಟುಂಬದವರೂ ಯಾಕೆ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದರು ಎಂದು ಭಟ್ಟರನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೂ ಒಂದೊಂದು ಕಥೆ ಎಂದು, ಭಾವಿ ಮನೆ ಹಿರಣ್ಣಯ್ಯ ಆಸ್ತಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಪರಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ 'ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಭೋಜನಪ್ರಿಯಃ' ಎಂಬ ಗಾದೆಗೆ ಹೇಳಿ ಮಾಡಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಬ್ಬ ಹುಣ್ಣಿಮೆಗೂ, ಆಯಾ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಹೇಳಿರುವ ಭಕ್ತೃಭೋಜ್ಯಗಳೇ ಬೇಕು. ಹೀಗಾಗಿ ಸಾಲ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು, ಬಡ್ಡಿಯೂ ಬೆಳೆಯಿತು. ಸಂಸಾರ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಮಕ್ಕಳ ಮದುವೆಗೆ, ಇರುವ ಆಸ್ತಿಯೆಲ್ಲಾ ಆರಕ್ಕೆ ಮೂರರಂತೆ ಮಾರುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ತಂದುಕೊಂಡ. ಹೊಸಹಳ್ಳಿ ಮರಿನಿಂಗೇಗೌಡ ಅದರ ಲಾಭ ಪಡೆದ ಎಂದು ಖೇದದಿಂದ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ.

'ದೂರದ ಪರ್ವತ ರಮ್ಯ' ಎಂಬ ಗಾದೆ 'ದೂರತಃ ಪರ್ವತೋ ರಮ್ಯವಾನ್' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮೂಲದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೋಲುವ 'ಬ್ಲೂ ಆರ್ ದಿ ಹಿಲ್ಸ್, ದಟ್ ಆರ್ ಫಾರ್ ಅವೇ' ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗಾದೆಯೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. 'ದೂರದ ಬೆಟ್ಟ ಕಣ್ಣಿಗೆ ನುಣ್ಣಗೆ' ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ಗಾದೆಯೂ ಇದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಂತೆ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ದೂರದಿಂದ ಪರ್ವತವನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಅದು ಸುಂದರವಾಗಿ ರಮಣೀಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹತ್ತಿರ ಹೋದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅದರ ನಿಜಸ್ವರೂಪ, ಉಬ್ಬು ತಗ್ಗುಗಳು, ಒರಟುತನಗಳು ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ, ಇತರರಾಡುವ ಪ್ರಶಂಸೆಯ ಮಾತುಗಳು, ಬೆಳೆದು

ಬಂದಿರುವ ಹಿರಿಮೆ, ಗರಿಮೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಸೊಗಸೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವರ್ತನೆ, ಗುಣಾವಗುಣಗಳನ್ನು ಪರಾಮರ್ಶಿಸಿದಾಗ ದೂರದ ಪರ್ವತ ರಮ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುವಂತೆ ಎಂಬ ಭಾವ ಆವರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಹೋಲಿಕೆಯೇ ಗಾದೆಯಾಗಿ ಇಂದಿಗೂ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತಿದೆ. 'ಪರ್ವ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ, 'ದೂರದ ಪರ್ವತ ರಮ್ಯ' ಎಂಬ ಗಾದೆ ಮಾತು, ಮದ್ರಾಜ ಶಲ್ಯನ ಆಲೋಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ನುಸುಳುತ್ತದೆ. ಮಹಾಭಾರತ ಯುದ್ಧದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣನ ಅವಸಾನದ ನಂತರ ದುಃಖಿತಪ್ಪನಾದ ದುರ್ಯೋಧನ ಕರ್ಣನ ಸಾವು, ಅಂದಿನ ಸೋಲಿನ ಹೊಣೆ, ಎಲ್ಲವೂ ಶಲ್ಯನದೇ ಎಂದು ನಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ ಆಚಾರ್ಯ ದ್ರೋಣ, ಭೀಷ್ಮ ಪಿತಾಮಹರು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದ ಸೇನಾಧಿಪತಿ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಶಲ್ಯನನ್ನು ಹುರಿದುಂಬಿಸುತ್ತಾನೆ. ಯುದ್ಧದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಅವಲೋಕನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ಶಲ್ಯರಾಜ, ಭೀಷ್ಮನ ಸೇನಾಧಿಪತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪಾಂಡವರ ಮೇಲಿನ ಮನಸ್ಸು, ದುರ್ಯೋಧನನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿ, ಅನ್ನ ಋಣ, ಧರ್ಮ ಋಣಗಳ ತಾಕಲಾಟದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದನೆ? ಸಂಪೂರ್ಣ ನ್ಯಾಯ ಒದಗಿಸಿದನೆ? ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ನಿವೃತ್ತನಾಗಿ ನಿರಾಹಾರಿಯಾಗಿ ಕೊರೆಯುವ ಚಳಿಗೆ ಮೈ ಒಡ್ಡಿ ಸತ್ತದ್ದು, ಎಲ್ಲದರ ಉದ್ದೇಶವೇನು ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನೂರಿನಿಂದ ಬರುವ ಮುನ್ನ ಭೀಷ್ಮನ ಬಗ್ಗೆ ತನಗಿದ್ದ ಶೃಂಗಭಾವ, ಉನ್ನತವಾದ ಭಾವ, ಈಗ ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಭೀಷ್ಮನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ ಸೇನಾಧಿಪತ್ಯದ ಪಟ್ಟ, 'ದೂರದ ಪರ್ವತ ರಮ್ಯ' ಎಂಬಂತೆ ಸ್ವಾರಸ್ಯಹೀನ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಭೀಷ್ಮನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಚಿತ್ರಣಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಿ ಶಲ್ಯನ ಆಲೋಚನೆಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಸೊಗಸಾದ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಇದೂ ಒಂದಾಗಿ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಓದುಗರ ಮನಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ.

೪. ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ

ಸೃಜನಶೀಲ ಗಾದೆಗಳ ಸ್ವರೂಪಗಳು

ಭೈರಪ್ಪನವರ ಸೃಜನಶೀಲತೆಗೆ ವಾಕ್ಯರಚನಾಕೌಶಲಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವೆಂಬಂತಹ ಹಲವಾರು ಸೊಗಸಾದ ವಾಕ್ಯಗಳು ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಪುಲವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಅವೂ ಕೂಡ ಗಾದೆಗಳಿರಬಹುದೇ ಎಂಬ ಅನುಮಾನವನ್ನು ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸುತ್ತವೆ, ಭೈರಪ್ಪನವರೇ ಸೃಜಿಸಿರುವ, ಗಾದೆಗಳ ಸ್ವರೂಪಗಳಾಗಿಯೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ

ಗಾದೆಗಳ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ ಸೂಚ್ಯಾರ್ಥಗಳು ಕಥೆಯ ಆಶಯಕ್ಕೆ, ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ, ಪಾತ್ರಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ವರ್ತನೆಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಒದಗಿಬರುತ್ತವೆ. ಕಥೆಯ ಪಾತ್ರದ ಘನತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವತ್ತ ಮುಖ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

‘ಹುಲಿ ಹೊಟ್ಟೇಲಿ ಹುಲಿ ಹುಟ್ಟಿದೆ ನರಿ ಹುಟ್ಟಿತಾ? ಎನ್ನುವ ಮಾತು, ‘ಭೀಮಕಾಯ’ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹುಲಿಯಂತಹ ಬಲಿಷ್ಠ ಪ್ರಾಣಿಯೊಂದಿಗೆ, ನರಿಯಂತಹ ಸಾಧಾರಣ ಬಲದ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ, ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆದಿರುವ ಕೆಲವು ಗಾದೆಗಳು ನಮ್ಮ ಜನಪದರ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಶೌರ್ಯವನ್ನು ಮೆರೆಯುವ ಬಲವಂತರಿಗೆ ಬಲವಂತರೇ ಸಮಾನರು, ಕಡಿಮೆ ಬಲದವರಲ್ಲ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ‘ಹುಲಿ ಕೂಡ ನರೀಗೆ ಸೆಣಸಾಟವೇ?’ ‘ಹುಲಿ ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ನರಿ ಮೈಸುಟ್ಟುಕೊಂಡ ಹಾಗೆ’ ಎಂಬ ಗಾದೆಗಳೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಭೈರಪ್ಪನವರ ‘ಭೀಮಕಾಯ’ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಾಕ್ಯ ‘ಹುಲಿಹೊಟ್ಟೇಲಿ ಹುಲಿ ಹುಟ್ಟಿದೆ ನರಿ ಹುಟ್ಟಿತಾ’ ಎಂಬುದೂ ಗಾದೆಯ ಸ್ವರೂಪದ ಎಲ್ಲ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿದೆ. ಬಲಾಧ್ಯರಿಗೆ ಹುಟ್ಟುವ ಮಕ್ಕಳೂ, ಸಹಜವಾಗಿ ಬಲಾಧ್ಯರೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಬಲಹೀನ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಲು ಸಾಧ್ಯವೇ?’ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಈ ವಾಕ್ಯದ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ಕಥಾನಾಯಕ ಸುಬ್ಬು ಕುಸ್ತಿಪಟು, ಕೋರಾಫಿಟ್ ಸುಬ್ಬು ಎಂದೇ ಖ್ಯಾತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಕುಸ್ತಿಯ ವೈಖರಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಮೆಚ್ಚಿದ ಜನ ಸುಬ್ಬು ತಂದೆ ಕುಸ್ತಿಪಟು ಉಸ್ತಾದ್ ಮರಿಯಪ್ಪನ ಮಗ ಎಂದ ಮೇಲೇ ಅವನು ಸಾಮಾನ್ಯನೇ ‘ಹುಲಿ ಹೊಟ್ಟೇಲಿ ಹುಲಿ ಹುಟ್ಟಿದೆ, ನರಿ ಹುಟ್ಟಿತಾ’ ಎಂದು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕ್ರೀಡೆಯಾಗಲೀ, ಕಲೆಯಾಗಲೀ ಯಾವುದೇ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಾಗಲೀ, ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಕೀರ್ತಿಶಿಖರವನ್ನೇರಿದಾಗ ಇಂತಹ ಪ್ರಶಂಸೆಯ ಮಾತನಾಡುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಇದಕ್ಕೆ ಅಪವಾದವೆಂಬಂತೆ ‘ಹಸುವಿನ ಹೊಟ್ಟೇಲಿ ಹಾವು ಹುಟ್ಟಿದ ಹಾಗೆ’, ‘ಆನೆ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಸೂಲಂಗಿ ಬಿದ್ದ ಹಾಗೆ’, ‘ಪಂಡಿತ ಪುತ್ರ ಶುಂಠ’ ಎಂಬ ಗಾದೆಗಳೂ ಬಲಾಧ್ಯರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳು, ಬಳ್ಳಿಯವರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳು, ಬುದ್ಧವಂತರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳು, ಆಗದಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದೂ ವಾಡಿಕೆಯಾಯಿತು.

‘ಭೀಮಕಾಯ’ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ‘ಹೆಂಡ ಕುಡಿದೋನಿಗೆ ಬರೆ ಹಾಕಿದ ಹಾಗೆ’ ಎಂಬ ಮಾತು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದೂ ಗಾದೆಯಂತೆಯೇ ಬಿಂಬಿತವಾಗಿದೆ. ಕುಸ್ತಿಪಟು ಸುಬ್ಬು ರಾಜಮ್ಮನೆಂಬ ವೇಶ್ಯೆಯ ಸಹವಾಸ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು

ತಿಳಿದ ಅವನ ತಂದೆ, ಮರಿಯಪ್ಪನವರು ಕೊರಗುತ್ತಾರೆ. ಸುಬ್ಬುವಿನ ಗೆಲೆಯ ಶಿಂಗಪ್ಪನೊಡನೆ ತಮ್ಮ ಅಳಲನ್ನು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಶಿಂಗಪ್ಪ ಬೆಲೆದ ಮಗ ಸುಬ್ಬುವನ್ನು ಉಪಾಯವಾಗಿ ತಿದ್ದಬೇಕೇ ಹೊರತು, ಮನಸ್ಸು ನೋಯಿಸಬಾರದು. ಅದು ಮತ್ತೂ ದುರಂತಕ್ಕೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಡಬಹುದು, 'ಹೆಂಡ ಕುಡಿದೋನಿಗೆ ಬರೆ ಹಾಕಿದ ಹಾಗೆ' ಆಗಬಾರದು ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾನೆ. ವಿಷಾದದ ಛಾಯೆಯನ್ನು ಆವರಿಸಿರುವ ಈ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೇ ಆಗಲಿ, ದೈಹಿಕ, ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗಳು ಎರಡೂ ಮುಖ್ಯವಾದವು. ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುವ, ಕಲಿಸುವ, ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ ಸರಿಯಾದ ಸಮಯ ಸಂದರ್ಭ ನೋಡಿ ಮಾಡುವುದು ಮುಖ್ಯ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹೆಂಡದ ನಶೆ ಏರಿದವನಿಗೆ ಬರೆ ಹಾಕಿದಂತೆ, ಹಿಂಸಾರೂಪದ ಶಿಕ್ಷೆ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯೂ ಇದೆ. ಇದೇ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಸುಂದರ ವಾಕ್ಯ 'ಮೇಲೆ ಸಮರೂದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರು ತೆಗೆದರೆ ಉತ್ತಮ' ಎನ್ನುವುದೂ ಗಾದೆಯಾಗಿ, ಅಂತರಂಗ, ಬಹಿರಂಗದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೊಮ್ಮಿಸಬಲ್ಲಂತಹ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿದೆ. ಸುಬ್ಬು ಮತ್ತು ವೇಲೈ ರಾಜಮ್ಮನ ಸಹವಾಸವನ್ನು, ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಿತ್ತುಹಾಕುವುದೇ ಸೂಕ್ತವೆಂದು ಸುಬ್ಬುವಿನ ಗೆಲೆಯ ಚಂದ್ರ, 'ಮೇಲೆ ಸಮರೂದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರು ತೆಗೆದರೆ ಉತ್ತಮ' ಎಂದು ಮುಂದಾಲೋಚನೆಯಿಂದ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಸುಬ್ಬು ಮತ್ತು ರಾಜಮ್ಮನ ಸಹವಾಸ ಬೆಲೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಬಿಡಬಾರದು ಎಂಬುದನ್ನು, ಬೇರುಸಹಿತ ಕತ್ತರಿಸದೆ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ಕತ್ತರಿಸಿದ ಗಿಡ ಮತ್ತೆ ಬೆಲೆಯುವಂತೆ ಆಗಬಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಬೆಲೆಯಬಾರದ ಗಿಡವನ್ನು ಬೇರು ಸಹಿತ ಕಿತ್ತರೇ ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂಬಂತೆ ಸುಬ್ಬು, ರಾಜಮ್ಮನ ಸಂಗವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವಂತೆ

ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಹೋಲಿಕೆಯೊಡನೆ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ಮೇಲೆ ಸವರೂದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರು ತೆಗೆದರೇ ಉತ್ತಮ' ಎಂಬ ವಾಕ್ಯ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ದುಷ್ಟ ಚಟಗಳಿಗಾಗಲೀ, ಕೆಟ್ಟ ವರ್ತನೆಗಳಿಗಾಗಲೀ ತಪ್ಪುಗಳಿಗಾಗಲೀ, ರಿಯಾಯಿತಿ ಕೊಡುತ್ತಲೇ ಹೋಗಬಾರದು, ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬುದ್ಧಿಹೇಳಿ, ಶಿಕ್ಷಿಸಿ, ದುರ್ವರ್ತನೆ, ದುಶ್ಚಟಗಳಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ದೂರವಿರುವಂತೆ ಎಚ್ಚರಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ವಿವೇಕವನ್ನೂ ಈ ಮಾತುಗಳು ಸಾರುತ್ತವೆ. ಗಾದೆಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಬಲು ಸಶಕ್ತವಾಗಿದೆ.

'ದೂರ ಸರಿದರು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ನಾಲ್ಕೇ ನಾಲ್ಕು ಪದ ಪುಂಜಗಳಿರುವ ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳು. ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಗಾದೆಗಳಾಗಿ ಮಿಂಚಬಲ್ಲಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿವೆ. 'ಪೆಟ್ಟಾಗಿರುವ ಕಡೆಗೇ ಏಟು ಬೀಳುವುದು', 'ಒಂಟಿ ಮರಕ್ಕೇ ಸಿಡಿಲು ಬಡಿಯುವುದು', ಮತ್ತು 'ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹೂ ಮುಡಿಸುವ ರೀತಿ' ಎಂಬ ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಕಥಾ ನಾಯಕ, ಆನಂದನ ಸಹಪಾಠಿ, ಗೆಳತಿ ರಮ, ತಂದೆ ತಾಯಿ ಇಲ್ಲದ ಹುಡುಗಿ. ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ನಂತರದ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ತಂದೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಬಗೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಯಾತನೆಯನ್ನು ಆನಂದನಿಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾಳೆ. 'ಪೆಟ್ಟಾಗಿರುವ ಕಡೆಗೇ ಏಟು ಬೀಳುವುದು' ಎನ್ನುವಂತೆ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಕಷ್ಟಗಳು ಬಂದ ರೀತಿ, 'ಒಂಟಿ ಮರಕ್ಕೇ ಸಿಡಿಲು ಬಡಿಯುವುದು' ಪ್ರಕೃತಿ ನಿಯಮವೆಂಬಂತೆ, ಒಂಟಿಯಾದ ತನಗೇ ಕಷ್ಟಗಳು, ಬರಸಿಡಿಲಿನಂತೆ ಬಂದೆರಗಿದವು ಎಂದು ದುಃಖಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಪಾತ್ರ ಪೋಷಣೆಗೆ ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿ ಒದಗಿ ಬಂದಿರುವ ಮೇಲಿನ ಎರಡೂ ವಾಕ್ಯಗಳು, ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿಯೂ, ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ, ಸೂಚ್ಯಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹುದುಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಸುಂದರ ಗಾದೆಗಳ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ. ಯಾರ, ಯಾವ, ನೆರವನ್ನು ಕಾಣದೆ, ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಕಷ್ಟದ ಕೋಟಲೆಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಅಸಹನೀಯ ಬದುಕನ್ನು ದೂಡುತ್ತಿರುವವರು, ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಜನ ಇದ್ದಾರೆ. ಅಂತಹವರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಮರುಗುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಎರಡೂ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರ ಗಾದೆಯಂತೆ ಬಳಸಬಹುದಾಗಿದೆ. 'ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹೂ ಮುಡಿಸುವ ರೀತಿ' ಎನ್ನುವ ಪದಪುಂಜವೇ ಸುಂದರವಾದ ಗಾದೆಯಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಸ್ಫುರಿಸುತ್ತದೆ. ಕಥಾನಾಯಕಿ ವಿನತೆ, ತಾನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ ಸಹಪಾಠಿ, ಆನಂದನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು, ತಾಯಿಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳು ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ತಾಯಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಭೀತಿ,

ಪ್ರೀತಿ, ಆನಂದನ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರ ಪ್ರೀತಿ ಇವುಗಳ ನಡುವೆ, ಯಾವುದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲಾರದ ಸಂದಿಗ್ಧ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕೊರಗುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಇದನ್ನು ಅರಿತ ಶಿಕ್ಷಕಿ, ವರದಮ್ಮನವರು, ಪ್ರೀತಿಸಿದವರನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವುದು ಸೂಕ್ತವಾದ ರೀತಿ, ತಾಯಿಯಾದವಳು ನಂತರ ಒಪ್ಪಿಯೇ ಒಪ್ಪುತ್ತಾಳೆ ಎಂದು ಆನಂದನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವಂತೆ, ತಮ್ಮ ಜೀವನಾನುಭವದ ಘಟನೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ, ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ತಾವು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಪತಿಯೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ, ಪ್ರೀತಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಮುನ್ನವೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ರೀತಿ, ಆದರೂ ಆತನನ್ನು ಮರೆಯಲಾರದ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರೀತಿಸಿದವರೊಡನೆ ಮದುವೆಯಾಗಲೂ ಅದೃಷ್ಟವಿರಬೇಕು ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿ ತಾಯಿಗೆ ಅತಿಯಾಗಿ ಹೆದರುತ್ತ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಿನತೆಗೆ 'ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹೂ ಮುಡಿಸುವ ರೀತಿ' ಭವಿಷ್ಯ ಬರೀತೀಯಾ? ಆಗಲಾರದ್ದಕ್ಕೆ ಅತಿಯಾಗಿ ಯೋಚಿಸುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆನಂದನನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗುವುದೇ ಒಳಿತು ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಮಯ, ಸಂದರ್ಭಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತಹ ಸೂಕ್ತನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ, ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಆಗಬಹುದಾದ ಒಳಿತುಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ, ಅನಿಶ್ಚಿತತೆಯಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲಸಲ್ಲದ ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತ, ಭವಿಷ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸಿ, ಯಾರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳದೆ ತಮಗೆ ತೋರಿದಂತೆಯೇ ಬದುಕನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವವರ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಆಡಬಹುದಾದ ಸೊಗಸಾದ ಗಾದೆ ಮಾತಿನಂತೆ 'ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹೂ ಮುಡಿಸುವ ರೀತಿ' ಎಂಬ ಈ ವಾಕ್ಯ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ.

'ಅರಮನೆಯ ಬಿಳಿಯ ಹೋರಿಗೂ ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಣ್ಣುಗರುವಿಗೂ ಆದ ಮದುವೆ' ಎಂಬ ಮಾತು, ವಂಶವೃಕ್ಷ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರಧಾರಿ, ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಶ್ರೋತ್ರಿಯದು, ರೂಪ, ಗುಣ, ಸ್ವಭಾವ, ವಿದ್ವತ್ತು, ಆಚಾರ, ವಿಚಾರಗಳ ಅನುಸರಣೆ, ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಇತರರಿಗೆ ಮಾದರಿಯಾಗಬಹುದಾದಂತಹ ಘನವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಗೌರವರ್ಣ, ಹಸನ್ಮುಖಿ, ಎತ್ತರವಾದ ಮೈಕಟ್ಟು, ಕಾಂತಿಯುಕ್ತ ವಿಶಾಲವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳು, ದೊಡ್ಡ ಹಣೆಯ ಸ್ಫುರದ್ರೂಪಿ. ಅವರ ಪತ್ನಿ ಭಾಗೀರತಮ್ಮ, ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದ, ಲಕ್ಷಣವಾದ ಕುಳ್ಳೆ ಹೆಣ್ಣು. ಅವರ ಮದುವೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವರಸಾಮ್ಯ, ಈಡು ಜೋಡಿಲ್ಲದ ನವ ವಧುವರರನ್ನು ಕಂಡು 'ಅರಮನೆಯ ಬಿಳಿಯ ಹೋರಿಗೂ, ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಣ್ಣುಗರುವಿಗೂ ಆದ ಮದುವೆ' ಎಂದು ಕೆಲವರು ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡುಗಳ ಜೋಡಿಗೆ ಸಾಮ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ, 'ಅಕ್ಕಿರೊಟ್ಟಿ, ಹುಚ್ಚೆಳ್ಳು ಚಟ್ಟಿ' ಅಂತಲೋ, 'ರಾಗಿ ರೊಟ್ಟಿ ಕಾಯಿ ಚಟ್ಟಿ' ಅಂತಲೋ, ಲಘುಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವುದುಂಟು.

‘ಅರಮನೆಯ ಬಿಳಿಯ ಹೋರಿಗೂ ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಣ್ಣುಗರುವಿಗೂ ಆದ ಮದುವೆ’ ಎಂಬ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವತ್ತಾದ ಹೋಲಿಕೆಯಿದೆ. ಸುಂದರ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ, ಅಂತರಂಗ, ಬಹಿರಂಗದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯ ಲಾಸ್ಯವಾಡಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಮಾತು ಹೆಚ್ಚು ಚಲಾವಣೆಗೆ ಬಂದರೆ, ಸ್ವತಂತ್ರ ಗಾದೆಯಾಗಿ ವಿಜೃಂಭಿಸುವ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

‘ಹೀನ ಚಾಳಿ ಹಸು ತಂದ್ರೂ ಮೇಯಿಸಿ ಕಟ್ಟಿ ನಿಭಾಯಿಸಬೇಕು’ ಎಂಬ ಮಾತು ‘ಗೃಹಭಂಗ’ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ‘ಗೃಹಭಂಗದ’ ಕಲ್ಲೇಶಿಯ ಹೆಂಡತಿ, ಕಮಲು, ಕಲ್ಲೇಶಿಯಷ್ಟೇ, ದುಷ್ಟಸ್ವಭಾವದ, ಹಟಮಾರಿ ಹೆಂಗಸು. ಗಂಡ, ಅವನ ಅಜ್ಜಿಯೊಡನೆ, ಸದಾ ಜಗಳವಾಡುವ ಕಲಹಪ್ರಿಯೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಕಲ್ಲೇಶನಿಂದ ಹೊಡೆತ ತಿಂದ ಅವಳು ಬಾವಿಗೆ ಧುಮುಕುತ್ತಾಳೆ. ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಅವಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವಳ ತಂದೆ ರಂಗಣ್ಣನವರಿಗೂ ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಹಾಸನದಿಂದ ತಕ್ಷಣ ಹೊರಟು ಬಂದ ಅವರು ಮಗಳ ಸ್ಥಿತಿ ನೋಡಿ ಮರುಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಮಗಳ ಕೆಟ್ಟ ಹಟ, ಅನುಸರಣೆ ಇಲ್ಲದ ಸ್ವಭಾವದ ಅರಿವಿದ್ದ ಅವರು ಅಮಾಯಕರಾಗಿ ಅಳಿಯ ಕಲ್ಲೇಶಿಯನ್ನು ಮಗಳೊಡನೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕುತ್ತಾ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ‘ಹೀನ ಚಾಳಿ ಹಸು ತಂದ್ರೂ ಮೇಯಿಸಿ ಕಟ್ಟಿ ನಿಭಾಯಿಸಬೇಕು’ ಎಂಬ ಹೋಲಿಕೆಯಿತ್ತು ಸಮಾಧಾನದ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ. ತಂದೆಯೇ ಮಗಳ ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಅರಿತು ಹೀನ ಚಾಳಿಯ ಹಸುವಿಗೆ ಹೋಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಿಲ್ಲದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಯಾವುದೇ ತಂದೆ-ಮಗಳ, ಗಂಡ-ಹೆಂಡಿರ, ಅಣ್ಣ-ತಂಗಿಯರ ಸಂಬಂಧಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದಾದಂತಹ ಮಾತು ಇದಾಗಿದೆ. ಸ್ವತಂತ್ರ ಗಾದೆಯಾಗಿ ಚಲಾವಣೆಗೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಆದರೆ, ಇದೇ ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕಿ ನಂಜಮ್ಮನಿಗೆ, ತನ್ನ ಮಗಳು ಪಾರ್ವತಿಯ ಸದ್ಗುಣಗಳ ಅರಿವಿದ್ದು, ಅವಳನ್ನು ಮುಗ್ಧ ಹಸುವಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಹೋಲಿಸಿ, ‘ಹುಲ್ಲು ನೀರು ಇರುವ ಒಂದುಗೊಂತು ಹುಡುಕಿ ಕಟ್ಟಬೇಕು’, ಎಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಅನುಕೂಲವಂತನಾದ, ವರ ಹುಡುಕಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಈ ಎರಡು ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಂದೆಯೊಬ್ಬನ ಹಾಗೂ ತಾಯಿಯೊಬ್ಬಳ ಮನದಾಳದ ಕ್ಷೇಮ ಚಿಂತನೆಯಿದೆ. ಎರಡು ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತಹ ಹಸುವಿನ ಹೋಲಿಕೆಯಿದೆ. ಸಂಬಂಧಗಳ ನಡುವಿನ ತಲ್ಲಣಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಫಲಿಸುವ, ‘ಹೀನ ಚಾಳಿ ಹಸು ತಂದ್ರೂ ಮೇಯಿಸಿ ಕಟ್ಟಿ ನಿಭಾಯಿಸಬೇಕು’ ಮತ್ತು ‘ಹುಲ್ಲು ನೀರು ಇರುವ

ಗೊಂತು ಹುಡುಕಿ ಕಟ್ಟಬೇಕು' ಎಂಬ ವಾಕ್ಯಗಳು ಗಾದೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬಲ್ಲ ಎಲ್ಲ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

'ದಾಟು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಗಾದೆ ಸ್ವರೂಪದ ಸೊಗಸಾದ ವಾಕ್ಯಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. 'ಅಂತರಂಗವೇ ನಿಜ ನುಡಿಯುತ್ತೆ. ರೂಢಿ ಅಂತರಂಗಾನ ಮುಚ್ಚಿಹಾಕುತ್ತೆ', 'ಕುದುರೆ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಹೋದ್ರೂ ಕತ್ತೆಗಳು ತಮ್ಮ ಲಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸುಲ್ಲ', 'ಕತ್ತೆ ಲಾಯ ಸೇರಿದ ಕುದುರೆ ಓಡಾಕೂ ಇಲ್ಲ ಹೇರು ಹೊರಾಕೂ ಇಲ್ಲ,' 'ಕುದುರೆ ಗೊಂತ್ನಾಗೆ ಕುದುರೆ ಇರಬೇಕು, ಕತ್ತೆ ಗೊಂತ್ನಾಗೆ ಕತ್ತೆ ಇರಬೇಕು', 'ಕಾಲುವೆ ನೀರು ಕಾಲುವೇಲಿ ಹರೀಬೇಕು, ಹಳ್ಳದ ನೀರು ಹಳ್ಳದಾಗಿರಬೇಕು', 'ನನ್ನ ಮೂಗು ಕುಯಿಸ್ಕಂಡರೂ ಚಿಂತಿಲ್ಲ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಅಪಶಕುನ ಆಗಬೇಕು', ಎನ್ನುವ ವಾಕ್ಯಗಳೇ ನಿದರ್ಶನವೆನ್ನಬಹುದು. ಜಾತೀಯತೆಯ ವಿಷ ವರ್ತುಲದಲ್ಲೇ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ತಿರುಮಲಾಪುರದ ಕೆಲವರಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಬಗ್ಗೆ, ತಮ್ಮನ್ನು ಶೋಷಿಸಿದವರೆಂಬ ದ್ವೇಷ, ಅಸೂಯೆಗಳಿದ್ದರೂ, ಅವರು ಬುದ್ಧಿವಂತರೆಂಬ ಅರಿವೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವರಿಗೆ ಭಯ ಮಿಶ್ರಿತ ಗೌರವವೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಕಥಾನಾಯಕಿ ಸತ್ಯಭಾಮ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹುಡುಗಿ, ಮಂತ್ರಿ ಮೇಲಗಿರಿಗೌಡರ ಮಗ ಶ್ರೀನಿವಾಸನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿ, ಮದುವೆಯಾಗಲು ಬಯಸುತ್ತಾಳೆ. ತಂದೆ ಅರ್ಚಕ ವೆಂಕಟರಮಣಯ್ಯನವರಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯುತ್ತಾಳೆ.

ಮಗಳ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ಸಿಟ್ಟಿಗೈದ್ದ ವೆಂಕಟರಮಣಯ್ಯನವರು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ತೆರಳಿ, ಮಗಳನ್ನು ಕೆಟ್ಟದಾಗಿ ಬೈದು, ರಕ್ತಸಿಕ್ತ ಗಾಯಗಳಾಗುವಂತೆ, ತಮ್ಮ ಎಕ್ಕಡಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು ತಮ್ಮ ಕೋಪ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ದೈಹಿಕ, ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ನೊಂದು, ಸ್ಮೃತಿ ತಪ್ಪುತ್ತಾರೆ. ಸ್ಮೃತಿ ಮರಳಿದ ನಂತರ ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದ ನಂತರ ಮಗಳೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ ಜೊತೆ ಬಂದಿದ್ದ, ಗಾಂಧೀವಾದಿ ಮಾದಿಗರ ಬೆಟ್ಟಯ್ಯನಂದಿಗೆ ಮಾತಿಗಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಜಾತಿ, ಮತ, ಧರ್ಮ, ವರ್ಣದ ಕಲ್ಪನೆ, ಇವುಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು, ಭೇದಭಾವಗಳು ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೆಲ್ಲಾ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಿದ ಸತ್ಯ, ತಂದೆಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಅವರ ಸಿಟ್ಟು ಕಡಿಮೆಯಾದಂತೆ ಕಂಡರೂ ಮೌನಕ್ಕೆ ಶರಣಾದುದು ಗೋಚರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. 'ಮೌನವು ಅವಳ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪಾಕಗೊಳಿಸಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಪಚನಕ್ಕೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು'. ಮೌನ ಮುರಿದು ಸತ್ಯಳೇ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾಳೆ. 'ವ್ಯತ್ಯಾಸವೆಲ್ಲ ಸುಳ್ಳು ಅಂತ ಅಲ್ಲ, ವೇದಾಂತವೂ ಹೇಳುತ್ತೆ, ದಾಸರೆಲ್ಲ ಅದನ್ನೇ ಅಂದರು. ಯಾರು ಅಂದದ್ದು ಅನ್ನೋದು ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಅಂತರಂಗವೇ ನಿಜ ನುಡಿಯುತ್ತೆ. ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಅನುಭವವೇ ದಿಕ್ಕು ತೋರಿಸುತ್ತೆ. ಆದರೆ ರೂಢಿ

ಅಂತರಂಗಾನ ಮುಚ್ಚಿಹಾಕುತ್ತೆ, ಅನುಭವದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೈ ತಪ್ಪಿಸುತ್ತೆ. ಧೈರ್ಯವಿದ್ದೋರು ರೂಢೀನ ಗೆಲ್ತಾರೆ, ಗೆದ್ದು ಬದುಕ್ತಾರೆ. ಹೇಡಿಗಳು ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಮಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮಣ್ಣು ಹುಳುವಿನ ಹಾಗೆ ಜೀವನ ಮಾಡ್ತಾರೆ. ಮಗಳ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ಕೋಪಗೊಂಡ ವೆಂಕಟರಮಣಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮೂರಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದರೂ, ಮಗಳ ಮಾತುಗಳು, ಅವರನ್ನು ಆತ್ಮಾವಲೋಕನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತವೆ. ಅಂತರಂಗವು ಕದಡುತ್ತದೆ. 'ಅಂತರಂಗವೇ ನಿಜ ನುಡಿಯುತ್ತೆ, ರೂಢಿ ಅಂತರಂಗಾನ ಮುಚ್ಚಿಹಾಕುತ್ತೆ' ಎಂದು ಮಗಳು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳನ್ನು ಒಳಗಿನಿಂದ ಮಿಡಿದು ನೋಡುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮಾದಿಗರ ಮಾತಂಗಿಯೊಂದಿಗೆ ದೈಹಿಕ ಸಂಪರ್ಕ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು, ಅವಳು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿ ಗಂಡು ಮಗುವಿನ ತಾಯಿಯಾದುದು, ಕ್ರಮೇಣ ಗುಡಿಯ ಅರ್ಚಕನಾದ ತನ್ನ ಮರ್ಯಾದೆಗೆ ಅಂಜಿ ಮಾತಂಗಿ ತಮ್ಮ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಕಡಿದುಕೊಂಡದ್ದು, ಎಲ್ಲದರ ನೆನಪು ಆವರಿಸುತ್ತದೆ. ಮಗಳ ಮೇಲಿನ ಸಿಟ್ಟು ಆಗ ಒಳಸರಿಯುತ್ತದೆ. ರೂಢಿ, ಪದ್ಧತಿಗಳ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಜಾಗೃತವಾದಂತೆಲ್ಲಾ ಸಿಟ್ಟು ಮೇಲೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಮನಸ್ಸಿನ ತಳಮಳ ಮಾತ್ರ ಮುಂದುವರೆದೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. 'ಅಂತರಂಗವೇ ನಿಜ ಜುಡಿಯುತ್ತೆ, ರೂಢಿ ಅಂತರಂಗಾನ ಮುಚ್ಚಿ ಹಾಕುತ್ತೆ' ಎನ್ನುವ ಈ ವಾಕ್ಯ 'ದಾಟು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿನ ಸೊಗಸಾದ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಈ ವಾಕ್ಯದ ಅಂತರಾರ್ಥವೇ ಕಾದಂಬರಿಯ ಜೀವಾಳ ಎಂದರೂ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಇಂದಿಗೂ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ, ಮಾಡಬಾರದ ಕುಕೃತ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾ, ರೂಢಿಗೆ ಅಂಜಿ, ನಂಬಿದವರನ್ನು ಶೋಷಿಸಿ, ಬದುಕುವವರನ್ನು, ತಾವು ನಂಬಿದ ಜಾತಿ, ಮತ, ಧರ್ಮದ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಡಿವಂತಿಕೆಯ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಗೆ ತೂರಿ, ತಮ್ಮ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಹಾಕಲೇ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವಂತಹವರನ್ನು, ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಅಂತಹುದೇ ಅಥವಾ ಅಂತಹ ಘೋರವಲ್ಲದ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗಲೂ, ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಶಿಕ್ಷಿಸುವವರನ್ನು, ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನೇ ಕಡಿದುಕೊಳ್ಳುವಂತಹವರನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಹೀಗಾಗಿ, 'ಅಂತರಂಗವೇ ನಿಜ ನುಡಿಯುತ್ತೆ, ರೂಢಿ ಅಂತರಂಗಾನ ಮುಚ್ಚಿಹಾಕುತ್ತೆ' ಎನ್ನುವ ಈ ಮಾತು ಎಲ್ಲ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಒಪ್ಪುವಂತಹ ಮಾರ್ಮಿಕ, ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತ, ಸುಂದರ ಗಾದೆಯಾಗಬಲ್ಲುದಾಗಿದೆ.

ಇತ್ತ ಶ್ರೀನಿವಾಸಗೌಡನೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಇಬ್ಬರ ಮನೆಗಳಲ್ಲೂ ಹಿರಿಯರು ನೆಮ್ಮದಿ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಮಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಮನೆತನದ ಮರ್ಯಾದೆ, ಬೀದಿ ಪಾಲಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭೀತಿಯಿಂದ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವೆಂಕಟರಮಣಯ್ಯನಿಗೆ, ಮಗ ವೆಂಕಟೇಶ 'ಕುದುರೆ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಹೋದರೂ ಕತ್ತೆಗಳು ತಮ್ಮ ಲಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸುಲ್ಲ' ಎಂದು ಧೈರ್ಯ ತುಂಬಲು, ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಲು, ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮಂತ್ರಿ ಮೇಲಗಿರಿಗೌಡರ ಮನೆಯಲ್ಲೂ, ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಚರ್ಚೆಯಾಗುತ್ತದೆ, ಚಿಂತೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಜಾತಿ, ಮೇಲು ಕೀಳು ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಮಾಡಿದ್ದು, ತಾವೇನೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗಿಂತ ಕೀಳಲ್ಲ, ಒಳ್ಳೆಯ ಪದವಿ ಅಂತಸ್ತು ಗಳಿಸಿದವರು, ಅದರಿಂದ ಮಗನ ಅಂತರ್ಜಾತಿಯ ವಿವಾಹ ನಡೆದರೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ ಎಂದು ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸಮಾಧಾನದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮುಖಂಡನಾಗಿ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಅದು ನಡೆದರೂ ತೊಂದರೆಯಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಲು ಮಂತ್ರಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೂ, ಗೌಡತಿ ರಂಗಮ್ಮನಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿ ಸೊಸೆಯಾಗಿ ಬಂದರೆ ಜಾತಿ ಕೆಟ್ಟಂತಾಗುತ್ತದೆ ಅಷ್ಟೆ, 'ಕತ್ತೆ ಲಾಯ ಸೇರಿದ ಕುದುರೆ ಓಡಾಕೂ ಇಲ್ಲ ಹೇರು ಹೊರಾಕೂ ಇಲ್ಲ' ಎಂದು ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ತೋಚಿದಂತೆ, ನಂಬಿಕೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಸತ್ಯಭಾಮಳೊಂದಿಗೆ, 'ಕುದುರೆ ಗೊಂತ್ನಾಗೆ ಕುದುರೆ ಇರ್ದೇಕು, ಕತ್ತೆ ಗೊಂತ್ನಾಗೆ ಕತ್ತೆ ಇರ್ದೇಕು', ಎಂದು ಜಾತಿ ಮರ್ಯಾದೆ ತೆಗೆದು, ಬೇರೆ ಜಾತಿಯವರ ಎಂಜಲು ತಿನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಬರಬೇಡವೆಂದು ಕಟುವಾಗಿ ಟೀಕಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮುಂದೆ, ತನ್ನ ಜಾತಿಯ ಶ್ರೀಮಂತ ಮನೆತನದ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ತಂದು ಮಗನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ, ಬಂದ ಸೊಸೆ, ಹೆರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತೀರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಮಗ ಈಗ, ಸತ್ಯಭಾಮಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಬಹುದು ಎಂಬ ಭೀತಿ ಆವರಿಸುತ್ತದೆ. ಪೂಜಾರಯ್ಯನ ಶಾಪದಿಂದಲೇ ಸೊಸೆ, ತನ್ನ ಮನೆ ಬೆಳಗಲಿಲ್ಲ, ತನ್ನ ವಂಶದ ಕೂಸೂ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ದುಃಖಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮೇಲೆ ಹರಿಯುವ ನೀರಿನಂತೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಅವರೊಡನೆ ನಾವು ಬೆರೆಯಲು ಹೋಗಬಾರದು, ಎಂಬ ಎಚ್ಚರ ಮೂಡುತ್ತದೆ. 'ಕಾಲುವೆ ನೀರು ಕಾಲುವೇಲಿ ಹರೀಬೇಕು, ಹಳ್ಳದ ನೀರು ಹಳ್ಳದಾಗಿರಬೇಕು' ಎಂದು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬುತ್ತಾಳೆ.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಮೇಲೆ ಉದಾಹರಿಸಿದ ಗಾದೆಯ ಸ್ವರೂಪದ ಮಾತುಗಳು, ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗಲೂ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಾಕ್ಯವೂ, ವಿಶಾಲವಾದ ಸೂಚ್ಯಾರ್ಥವನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡು ಗಾದೆಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸುವ ಅರ್ಹತೆ ಗಳಿಸಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ, ಕುದುರೆಯನ್ನು ಚುರುಕುತನವುಳ್ಳ, ಬುದ್ಧಿವಂತ ಪ್ರಾಣಿಯೆಂತಲೂ, ಕತ್ತೆಯನ್ನು ಸೋಮಾರಿತನದ ದಡ್ಡ ಪ್ರಾಣಿಯೆಂತಲೂ, ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ, ಕುದುರೆಯನ್ನು ಬುದ್ಧಿವಂತರಿಗೆ, ದಡ್ಡರನ್ನು ಸೋಮಾರಿಗಳನ್ನು, ಕತ್ತೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ಮಾತನಾಡುವ

ರೂಢಿ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮೇಲು, ಕೀಳು, ವೈರತ್ವ ಅಸಮಾನತೆ ಎಂಬ ಅನಿಷ್ಟಗಳು ತಾಂಡವವಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಕುಶಾಗ್ರಮತಿಗಳ ವಿಚಾರ ಪೌಢಿಮೆಯನ್ನು, ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನೂ ಸಹಿಸದ, ಮಂದಮತಿಗಳು, ತಮ್ಮದೇ ಗುಂಪುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪೊಳ್ಳುವಾದಗಳಲ್ಲಿ, ಮಗ್ನರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಬುದ್ಧಿವಂತರು ತಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಯುವುದೂ ಅಂತಹವರಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. 'ಕುದುರೆ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಹೋದ್ರೂ, ಕತ್ತೆಗಳು ತಮ್ಮ ಲಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸುಲ್ಲ' ಎಂಬ ಮಾತು ಇದನ್ನೇ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅಪವಾದವೆಂಬಂತೆ, ಬುದ್ಧಿವಂತರು ದಡ್ಡರ ಗುಂಪಿಗೆ, ಮೂರ್ಖರಂತೆ ವರ್ತಿಸುವವರ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದರೆ ಅವರ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಮಂಕಾಗಿ, ಚುರುಕುತನವೂ ಹಾಳಾಗಿ, ನಿಷ್ಪಯೋಜಕರೆನಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೂ ಇದೆ ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು 'ಕತ್ತೆ ಲಾಯ ಸೇರಿದ ಕುದುರೆ ಓಡಾಕೂ ಇಲ್ಲ, ಹೇರು ಹೊರಾಕೂ ಇಲ್ಲ', ಎಂಬ ವಾಕ್ಯ ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಇಂತಹ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಕಂಡು, ಹಿರಿಯರು, ಅವರವರ ಭಾವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ, ಅವರವರ ಧರ್ಮ, ಜಾತಿಮತಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ, ಬಾಳುವೆ ನಡೆಸಿದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಎಂಬ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಬಹುದು. ಈ ನಿಜದ ನುಡಿಯನ್ನೇ 'ಕುದುರೆ ಗೊಂತ್ನಾಗೆ ಕುದುರೆ ಇರ್ದೇಕು, ಕತ್ತೆ ಗೊಂತ್ನಾಗೆ ಕತ್ತೆ ಇರ್ದೇಕು ಎಂಬ ವಾಕ್ಯ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ ಮತ್ತಷ್ಟು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸುವಂತೆ, 'ಕಾಲುವೆ ನೀರು ಕಾಲುವೇಲಿ ಹರಿಯಬೇಕು, ಹಳ್ಳದ ನೀರು ಹಳ್ಳದಾಗಿರಬೇಕು' ಎಂಬಂತೆ, ಅವರವರ ಜಾತಿಧರ್ಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಜನ ವರ್ತಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಭಾವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ವಾಕ್ಯ, ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವಂತೆ, ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಗಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾಗದೆ, ಜನರು, ತಮ್ಮ ಇತಿಮಿತಿಗಳನ್ನು ಅರಿತು, ಅವರವರ ಶಕ್ತಾನುಸಾರ, ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರ ವರ್ತಿಸಿದರೆ, ಸರ್ವರಿಗೂ ಕ್ಷೇಮ ಎಂಬ ವಿಶಾಲ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

'ನನ್ನ ಮೂಗು ಕುಯಿಸ್ಕಂಡರೂ ಚಿಂತಿಲ್ಲ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಅಪಶಕುನ ಆಗಬೇಕು' ಎನ್ನುವ ಮಾತೂ, 'ದಾಟು' ಕಾದಂಬರಿಯ ಮುಕ್ತಾಯದ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಮಂತ್ರಿ ಮೇಲಗಿರಿಗೌಡರ ಮಗ ಶ್ರೀನಿವಾಸ, ಮಾದಿಗರ ಬೆಟ್ಟಯ್ಯನ ಮಗಳು ಮೀರಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ಸುದ್ದಿ ಮೇಲಗಿರಿಗೌಡರ ಚಿತ್ತ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವನ್ನೇ ಕೆಡಿಸುತ್ತದೆ. ಮಗ ಮಾದಿಗರ ಸಂಬಂಧ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಮನೆ ಹಾಳುಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿ, ಹಳೆಯ ಗೆಳತಿ, ಸತ್ಯಭಾಮಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಮೇಲು ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ ಮಂತ್ರಿ, ಸತ್ಯಭಾಮಳೊಂದಿಗೆ

ವಿಷಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವಳು ಮದುವೆಗೆ ಒಪ್ಪದಿದ್ದಾಗ, ಹಿಂದೆ ತನ್ನನ್ನು ಶ್ರೀನಿವಾಸನು ಮದುವೆಯಾಗುವುದನ್ನು, ಮಂತ್ರಿಗಳ ಮನೆಯವರು ಒಪ್ಪದಿದ್ದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಕೆಂದೇ ಮಾದಿಗರ ಮೀರಳನ್ನು ತನ್ನ ಮಗ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಮದುವೆಯಾಗುವಂತೆ ಚಿತಾವಣೆ ಮಾಡಿ, ದ್ವೇಷ ಸಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದೇ ಮೇಲಗಿರಿಗೌಡ ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಸಮಾಧಾನದಿಂದ, 'ನನ್ನ ಮೂಗು ಕುಯಿಸ್ಕಂಡರೂ ಚಿಂತಿಲ್ಲ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಅಪಶಕುನ ಆಗಬೇಕು' ಅನ್ನುವ ಮಾತು ನಿಂದು, ದ್ವೇಷ ಸಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದೀಯಾ, ಅದು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ, ಎಂದು ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮೇಲಗಿರಿಗೌಡನ ಮಾತುಗಳು ಸತ್ಯವನ್ನು ಆತ್ಮವಲೋಕನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಜನಪದರು ಅಂಗ ಭಿನ್ನವಾದ, ದೇವರ ವಿಗ್ರಹಗಳ ಪೂಜೆಯಾಗಲೀ, ಶುಭಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಹೊರಟ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಂಗವಿಕಲರು ಎದುರು ಬಂದರಾಗಲೀ, ಅಪಶಕುನವೆಂದೇ ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ನನ್ನ ಮೂಗು ಕುಯಿಸ್ಕಂಡರೂ ಚಿಂತಿಲ್ಲ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಅಪಶಕುನ ಆಗಬೇಕು' ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಉತ್ತೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹೋಲಿಕೆಯ ಹಿಂದೆ ಇದೇ ಭಾವವಿದೆ. ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವದ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುವ ಈ ವಾಕ್ಯ ಸೊಗಸಾದ ಗಾದೆಯಾಗಬಲ್ಲ ಎಲ್ಲ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

'ಬುದ್ಧೀಲಿ ನೆಲ ಹಿಡಿಯೂ ಗರಿಕೆ, ಆಕಾಶ ದಿಟ್ಟಿಸೂ ಮರವಲ್ಲ' ಎನ್ನುವ ಮಾತು 'ಅನ್ವೇಷಣ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ವಕೀಲ ದೇಶಪಾಂಡೆ, ವೃತ್ತಿಗೌರವವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು. 'ಸರಳ ಜೀವನ, ಉನ್ನತ ಆಲೋಚನೆಗಳು' ಎಂಬಂತೆ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದು, ನ್ಯಾಯ, ನೀತಿ, ಮಾನವೀಯತೆಗಳಿಗೆ ಬೆಲೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಆದರೆ ಅವರ ಪತ್ನಿ, ಅತಿಯಾಸೆಯ ಹೆಂಗಸು. ತನ್ನ ತೌರು ಮನೆಯ ಪಾಯಿಖಾನೆಯಷ್ಟು, ಗಂಡನ ಇಡೀ ಮನೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಗಂಡನನ್ನು ಮೂದಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯ ಸಂಕುಚಿತ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡ ದೇಶಪಾಂಡೆ, ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ, ಆಕೆ ತನಗೆ ಸಮಾನಳಲ್ಲ, ಬೌದ್ಧಿಕ ಸಾಹಚರ್ಯ ಇಲ್ಲದ ದಾಂಪತ್ಯವಾಗಿತ್ತು ತಮ್ಮದು ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ಬುದ್ಧೀಲಿ ನೆಲ ಹಿಡಿಯೂ ಗರಿಕೆ, ಆಕಾಶ ದಿಟ್ಟಿಸೂ ಮರವಲ್ಲ' ಎಂದು ಸೊಗಸಾದ ಹೋಲಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಬೌದ್ಧಿಕ ಮಟ್ಟವನ್ನು ತುಲನೆಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ವಿಶಾಲವಾದ ಮನೋಭಾವವಿಲ್ಲದ ಸಂಕುಚಿತ ಬುದ್ಧಿಯ ಹೀನ ಮಾನವರಿಗೂ ಈ ಹೋಲಿಕೆಯ ಮಾತು ಅನ್ವಯವಾಗುವಂತಿದೆ. ಕಾವ್ಯಾತ್ಮಕತೆಯಿಂದಲೂ ಕೂಡಿರುವ ಈ ಮಾತು ಸುಂದರ ಗಾದೆಯಾಗಿ ಚಲಾವಣೆಯಾಗುವಾಗ

ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

‘ಪರ್ವ’, ಭೈರಪ್ಪನವರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಮಹಾಭಾರತದ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಲೌಕಿಕ, ಅಲೌಕಿಕ ಎಂಬ ಭೇದವೆಣಿಸಿದೆ, ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವದ ತಲ್ಲಣ, ತುಮುಲಗಳ ಮೂಲಕ ವಿಶೇಷವೆನಿಸುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಕಾದಂಬರಿಯಾಗಿ ಪುನರ್‌ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿರುವ, ಇಲ್ಲಿನ ಮಹಾಭಾರತ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ, ಆಡುಮಾತಿನ ಸಹಜತೆ, ಗ್ರಂಥಸ್ಥ ಭಾಷೆಯ ಗಾಂಭೀರ್ಯ, ಕಾವ್ಯಾತ್ಮಕತೆಯ ಕೌಶಲಗಳ ಸಮ್ಮಿಲನದಿಂದ, ಭೈರಪ್ಪನವರ ಶೈಲಿ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಬೃಹತ್ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿನ ಅನೇಕ ಪದಪುಂಜಗಳು, ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತತೆಯೊಂದಿಗೆ, ಅರ್ಥಸಂಪನ್ನತೆಯನ್ನೂ ಅಂತರ್ಗತಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು, ಗಾದೆಯ ಗದ್ದುಗೆಗೆ ಏರುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ. ‘ಮೀನು ನೀರಿಗೆ ನೆಗೆಯುತ್ತದೆಯೋ ಮರಳಿಗೆ ನೆಗೆಯುತ್ತದೆಯೋ?’, ‘ಮರ್ಯಾದೆ ಹೆಚ್ಚಾದಾಗ ಕಣ್ಣು ಕುರುಡಾಗುತ್ತದೆ’, ‘ಜೂಜಿನಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದರೆ ಪಿತ್ತ ಹತ್ತುತ್ತದೆ, ಸೋತರೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ’, ‘ಕಾಗೆಯ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ಕೋಗಿಲೆಯ ಮೊಟ್ಟೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಂತೆ’ ಎಂಬಂತಹ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. ಮಹಾಭಾರತ ಯುದ್ಧವಾಗುವುದು ಖಚಿತವಾದ ಮೇಲೆ, ಪಾಂಚಾಲ ದೇಶದ ಪುರೋಹಿತನು, ಪಾಂಡವರ ಪರವಾಗಿ ಮದ್ರ ದೇಶದ ಶಲ್ಯ ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಸೈನ್ಯದ ಸಹಾಯ ಬೇಡುತ್ತಾನೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಮಹಾವೀರನಾದ ಶಲ್ಯ ಮಹಾರಾಜನು, ಪಾಂಡವರ ಸೋದರ ಮಾವನಾಗಿ ರಣರಂಗದ ನಾಯಕತ್ವ ವಹಿಸಿ, ಪಾಂಡವರನ್ನು ಗೆಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಿನ್ನವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪಾಂಚಾಲರು, ಮತ್ಸ್ಯರು, ಯಾದವರು, ಐದು ಜನ ಕೇಕಯರು, ಚಿತ್ರಾಯುಧ, ಚೇಕಿತಾನ, ಸತ್ಯಧೃತಿ, ವ್ಯಾಘ್ರದತ್ತ, ಚಂದ್ರಸೇನ, ಮಹಾರಥಿ ಕಾಶೀರಾಜ, ಶಲ್ಯ ಮಹಾರಾಜ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು, ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ, ಇಡೀ ಆರ್ಯಾವರ್ತ, ಬ್ರಹ್ಮಾವರ್ತಗಳೆಲ್ಲ ಪಾಂಡವರ ಪರ ಇವೆ. ಆಚಾರ್ಯ ದ್ರೋಣ, ಕೃಪಾದಿಗಳು, ಭೀಷ್ಮನು ಕೂಡ, ಪಾಂಡವರ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವನು. ಧರ್ಮದ ಪರ ನಿಲ್ಲುವವರು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ತ್ರಿಗರ್ತದ ಐವರು ಸೋದರರು, ಕೋಸಲದ ರಾಜ ಬೃಹದ್ವಲ, ಸೋದರಮಾವ ಶಕುನಿ, ಗಾಂಧಾರದ ಕಡೆಯ ಎಲ್ಲ ರಾಜರುಗಳು, ದ್ರೋಣ, ಕೃಪಾದಿಗಳು, ಕರ್ಣ ಮುಂತಾದವರೆಲ್ಲ ದುರ್ಯೋಧನನ ಪರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬಹುದು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಅವರೆಲ್ಲ, ಕರ್ಣನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪಾಂಡವರ ಕಡೆಯೇ ಕೊನೆಗೆ ಸೇರಿಯೇ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ‘ಮೀನು ನೀರಿಗೆ ನೆಗೆಯುತ್ತದೆಯೋ ಮರಳಿಗೆ ನೆಗೆಯುತ್ತದೆಯೋ?’ ಎಂಬ ಹೋಲಿಕೆಯೊಡನೆ, ಆರ್ಯರು ಧರ್ಮವನ್ನನುಸರಿಸುವರೋ? ಅಧರ್ಮವನ್ನೋ?

ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯನಾದ ನೀನೇ ಹೇಳು, ಎಂದು ಶಲ್ಯ ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ಹುರಿದುಂಬಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮೀನನ್ನು ಆಯರಿಗೂ, ನೀರನ್ನು ಧರ್ಮಕ್ಕೂ, ಅಧರ್ಮವನ್ನು ಮರಳಿಗೂ ಹೋಲಿಸಿರುವ ರೀತಿ, ಸಂದರ್ಭ, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸೊಗಸಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತದೆ. 'ಮೀನು ನೀರಿಗೆ ನೆಗೆಯುತ್ತದೆಯೋ, ಮರಳಿಗೆ ನೆಗೆಯುತ್ತದೆಯೋ?' ಎಂಬ ವಾಕ್ಯ, ವಾಚ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತ, ಸೂಚ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಹುದುಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಸುಂದರ ಗಾದೆಯಂತೆ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದೆ. ಮೀನು ನೀರನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವಂತೆ, ಸಜ್ಜನರು ಸತ್ತಂಗವನ್ನು, ಸದ್ಧರ್ಮವನ್ನು, ಸನ್ನಡತೆಯುಳ್ಳವರೊಡನೆ, ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸುತ್ತಾರೆಯೇ ಹೊರತು, ದುರ್ಜನರ ಸಂಗವನ್ನು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಸತ್ಯವನ್ನು ಮನಗಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

'ಮರ್ಯಾದೆ ಹೆಚ್ಚಾದಾಗ ಕಣ್ಣು ಕುರುಡಾಗುತ್ತದೆ' ಎಂಬ ಮಾತು ಭೀಮ, ತನ್ನ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಗುಣಾವಗುಣಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುವಾಗ ಬರುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯ ಬೇರು ಕಿತ್ತುಹಾಕುವುದೇ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನ ಉದ್ದೇಶ ಎನ್ನುವ ಧರ್ಮರಾಯನ ಮಾತನ್ನು ಭೀಮ, ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಅವನ ಉದ್ದೇಶವಲ್ಲ, ದುರ್ಯೋಧನ, ಎಲ್ಲ ಕಾರಸ್ಥಾನದ ಮೂಲವಾದರೆ, ಅವನಪ್ಪ ಅವನಿಗಿಂತ ನೀಚ ಎಂದು ಭೀಮ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಧರ್ಮ, ಅರ್ಜುನರು, ಭೀಮನ ವಿಚಾರವನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಹಿರಿಯರು, ಮುದುಕರು ಎಂದರೆ, ಅತಿಯಾದ ಮರ್ಯಾದೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಗುಣ ಅವರಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ, ಅವರ ಮರ್ಯಾದೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ದೊಡ್ಡಪ್ಪನನ್ನು ನೋಡುವ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ದೃಷ್ಟಿ ಕುರುಡಾಗಿದೆ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಯೇ ಸರಿ, ಕುರುಡಾಗುವ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಯಾರ ಬಗೆಗೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಸಂದರ್ಭೋಚಿತವಾಗಿ, ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ, 'ಮರ್ಯಾದೆ ಹೆಚ್ಚಾದಾಗ ಕಣ್ಣು ಕುರುಡಾಗುತ್ತದೆ' ಎಂಬ ಭೀಮನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಜನಾದರಣೀಯವಾದ ಸತ್ಯವೂ ಅಡಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ, ಕೌಟುಂಬಿಕ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ, ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರೆಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕೆ, ಅವರ ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಮರೆತು, ಅವರಿಗೆ ಇಲ್ಲ ಸಲ್ಲದ, ಅತಿಯಾದ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿ, ಉಪಚರಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿರುತ್ತೇವೆ. ವಿವೇಚನೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಇಂತಹ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳು, ಎಷ್ಟು ಸರಿ? ಖಂಡನಾರ್ಹವಲ್ಲವೆ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತರಿಗೆ ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತವೆ. ಹಿರಿಯರಿಗಾಗಲೀ ಕಿರಿಯರಿಗಾಗಲೀ ಇಲ್ಲ

ಸಲ್ಲದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವರ ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸಿದಂತಾಗಬಾರದು. ಅದರಿಂದ ಎಂದಿಗೂ, ಯಾರಿಗೂ ಒಳಿತಲ್ಲ ಎಂಬ ವಿವೇಕವನ್ನು ಈ ವಾಕ್ಯ ನೀಡುವಂತಿದ್ದು, ಗಾದೆಯ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನ ಪಡೆಯಬಲ್ಲದಾಗಿದೆ.

‘ಜೂಜಿನಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದರೆ ಪಿತ್ತ ಹತ್ತುತ್ತದೆ, ಸೋತರೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ’ ಎಂಬ ಮಾತು, ಪರ್ವ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ದ್ರೌಪದಿಯ ಆಲೋಚನೆಗಳಲ್ಲಿ, ನೆನಪಿನಂಗಳದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆ. ದುರ್ಯೋಧನನೊಡನೆ ಜೂಜಾಡಿ, ಸೋತು, ಶರಣಾಗುವ ಸ್ಥಿತಿ ತಂದುಕೊಂಡ ಧರ್ಮರಾಯನ ವರ್ತನೆ, ನಂತರ ತುಂಬಿದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವಸ್ತ್ರಾಪಹರಣ ನಡೆದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಷಂಡರಂತೆ ವರ್ತಿಸಿದ ಧರ್ಮಾದಿ ಪಾಂಡವರ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳಿಂದ ಬೇಸತ್ತು, ದುಃಖಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದ್ರೌಪದಿ, **‘ಜೂಜಿನಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದರೆ ಪಿತ್ತ ಹತ್ತುತ್ತದೆ, ಸೋತರೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ’** ಎಂಬ ಕೃಷ್ಣನ ಮಾತು ಎಷ್ಟು ನಿಜ ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ದೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ, ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥಕ್ಕೆ, ಮರಳುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೇ, ಧರ್ಮರಾಯನಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಜೂಜಾಡುವ ಆಸೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ದೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಕಡೆಯಿಂದ, ಮತ್ತೆ ಜೂಜಾಡಲು, ಕರೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಜೂಜಾಡಲು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅದು ಹುಚ್ಚುತನದ, ಅವಿವೇಕದ ಪರಮಾವಧಿ ಎಂದು ದ್ರೌಪದಿ ದುಃಖಿಸುತ್ತಾಳೆ. ದೃತರಾಷ್ಟ್ರ, ಧರ್ಮರಾಯನು ಜೂಜಿನಲ್ಲಿ ಸೋತದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಿಂತಿರುಗಿಸಿ, ದ್ರೌಪದಿಗಾದ ಅವಮಾನವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಹಾಕಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಕರ್ಣ ದುರ್ಯೋಧನರು, ಹೆಂಗಸಿನಿಂದ ಧರ್ಮರಾಯ ಬದುಕಿಕೊಂಡ ಎಂದು ಟೀಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ಉಳಿದುಬಿಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅದನ್ನು ತೊಡೆದು ಹಾಕಿ, ತಾನು ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿ ಆಡಿಯೇ ಸ್ವತಂತ್ರನಾದೆ, ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಹಂ ಮನ್ಯತೆಯೆ? ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮಹಾಭಾರತ ಕಥನದ ಪ್ರಮುಖ ಘಟ್ಟದ ಪ್ರಸಂಗವೊಂದರ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಮರುಕಳಿಸುವ, **‘ಜೂಜಿನಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದರೆ, ಪಿತ್ತ ಹತ್ತುತ್ತದೆ, ಸೋತರೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ’** ಎಂಬ ಮಾತು ಇಂದಿನ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಪ್ರಸ್ತುತವೆನಿಸುತ್ತದೆ, ಜೂಜಾಡಿ ಮನೆ, ಆಸ್ತಿ, ಸಂಸಾರವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವರು ಸಾಕಷ್ಟು ಜನ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಜೂಜಿನಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದರೆ, ಮತ್ತೆ, ಮತ್ತೆ, ಆಡಿ ಹೆಚ್ಚು ಹಣ ಗಳಿಸಬೇಕೆಂಬ ದುರಾಸೆಯ ಪಿತ್ತ ನೆತ್ತಿಗೇರುತ್ತದೆ. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ಸೋಲನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದಾಗ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ನಿರ್ಗತಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ, ಧನಹಾನಿ, ಮಾನಹಾನಿಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬುದ್ಧಿ ಭ್ರಮಣೆಯಾದವರು, ಅರೆ ಹುಚ್ಚರಂತೆ ತಿರುಗಾಡುವವರನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿರುತ್ತೇವೆ. ದುಶ್ಚಟಗಳ ದಾಸರಾಗಿ, ಆರೋಗ್ಯ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಹತಾಶರಾಗಿ, ಮಾನಸಿಕ

ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಅಸಹನೀಯ ಬದುಕನ್ನು ನಡೆಸುವವರನ್ನು ಕಂಡು ಆಡಬಹುದಾದ ಮಾತು ಇದಾಗಿರಬಹುದು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಗಾದೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಬಲ್ಲುದಾಗಿದೆ.

‘ಕಾಗೆಯ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ಕೋಗಿಲೆಯ ಮೊಟ್ಟೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಂತೆ’ ಎಂಬ ಧ್ವನಿಪೂರ್ಣ ವಾಕ್ಯವೂ ‘ಪರ್ವ’ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಯುದ್ಧ ನಿಶ್ಚಯವಾದ ನಂತರ ದುರ್ಯೋಧನ, ಯಾದವರ ವೀರ ಸತ್ಯಕನನ್ನು, ಅವನ ಮಗ ಯುಯುಧಾನನನ್ನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸೈನ್ಯದ ಸಹಾಯ ಬೇಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಭೇಟಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮಾತಿನ ಮಧ್ಯೆ ಪಾಂಡವರು ಆಗಂತುಕ ಬೀಜಕ್ಕೆ ಹುಟ್ಟಿದವರು, ಕುರುವಂಶದವರೇ ಅಲ್ಲ, ನಾನೇ ಕುರುವಂಶದ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ, ನೀವೇ ಧರ್ಮ ನಿರ್ಣಯಿಸಿ ಎಂದು ಸತ್ಯಕನಲ್ಲಿ, ಯುಯುಧಾನನಲ್ಲಿ ವಿಷಬೀಜ ಬಿತ್ತುತ್ತಾನೆ. ದುರ್ಯೋಧನನ ಮಾತು ಸರಿಯೇ? ನಿಯೋಗ ಪಾಪವಾದೀತೆ? ಎಂಬ ಧ್ವಂಧ್ವ ಯುಯುಧಾನನನ್ನು ಕಾಡುತ್ತದೆ. ರಾಕ್ಷಸ ಕುಲದ ದ್ರುಮಿಳನ ಬೀಜಕ್ಕೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಕಂಸ ಮುಂದೆ ಯಾದವ ಕುಲವನ್ನು ತುಳಿದು, ರಾಕ್ಷಸ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯವನಾದದ್ದು ಎಂಬ ಆಲೋಚನೆಯೂ ಕಾಡುತ್ತದೆ. ಕುರುಕುಲವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಲೆಂದೇ ಪಾಂಡವರು ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾರೆಯೆ? ಆಗಂತುಕ ಬೀಜ ಸೇರಿದರೆ ‘ಕಾಗೆಯ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ಕೋಗಿಲೆಯ ಮೊಟ್ಟೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಂತೆ’ ಆಗಬಹುದು ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ, ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಈ ಮಾತು, ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗಲೂ, ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ, ಸೂಚ್ಯಾರ್ಥಗಳಿಂದ ವಿಶೇಷವೆನಿಸಿ, ಸುಂದರ ಗಾದೆಯಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಬಹುದಾದ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ಸಮಾನ ಮನಸ್ಕರು, ಒಂದೆಡೆ ಇದ್ದರೆ ಒಳಿತು, ದುಷ್ಟರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯವನು ಒಬ್ಬ ಸೇರಿದರೂ ಕಷ್ಟ. ಒಳ್ಳೆಯವರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ದುಷ್ಟ ಸೇರಿದರೂ ಕಷ್ಟವೇ ಎಂಬ ನಿಜ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಸಾರುವಂತಿರುವ ಈ ಗಾದೆ ಸ್ವರೂಪದ ಮಾತು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ನಮಗೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದಿರುವಂತೆ, ಕಾಗೆ ಮತ್ತು ಕೋಗಿಲೆಯ ಹೋಲಿಕೆಯ ಅನೇಕ ಗಾದೆಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿವೆ. ‘ಕಾಗೆ ಕೋಗಿಲೆಯ ಹಾಗಿದ್ದರೂ ರಾಗದಲ್ಲಿ ಭೇದವಿಲ್ಲವೆ?’, ‘ಕಾಗೆ ಕರಿದಾದರೆ ಕೋಗಿಲೇ ಆಡೀತೇ’, ‘ಕಾಗೆ ಚಂದಕೆ ಕೋಗಿಲೆಯ ಜರೀತು’ ಎಂಬ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

‘ನೀರಿನ ತಡೆತ ಇರೂ ತೂಬಿನ ಬೆಣೆಯನ್ನ ಎತ್ತೂ ತನಕ ಕಷ್ಟ’ ಎಂಬ ಮಾತು ‘ಸಾಕ್ಷಿ’ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಪರಮೇಶ್ವರಪ್ಪನ ಸೊಸೆ ಸುಕನ್ಯಳ ಸ್ವಗತದಲ್ಲಿ ಈ ಮಾತು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಪರಮೇಶ್ವರಪ್ಪನ ಮಗ ರಾಮಕೃಷ್ಣನಿಗೆ,

ತಿಪಟೂರಿನ ಕೊಬ್ಬರಿ ಮಂಡಿ ವ್ಯಾಪಾರಿ, ನಾಗಪ್ಪನವರ ಒಬ್ಬಳೇ ಮಗಳು ಸುಕನ್ಯಕೊಂದಿಗೆ ವಿವಾಹವಾಗುತ್ತದೆ. ದಾನ, ಧರ್ಮ, ಅನ್ನದಾನಗಳಿಗೆ ಹೆಸರಾದ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ, ಬಾಳಿ, ಬದುಕಿದ, ಪರಮೇಶ್ವರಪ್ಪನದು ವಿಶಾಲ ಬುದ್ಧಿ, ಧಾರಾಳ ಸ್ವಭಾವವಾದರೆ, ಬೀಗನಾದ ನಾಗಪ್ಪನದು ಮಹಾಜಿಪುಣತನದ ಸ್ವಭಾವ. ಮೊಮ್ಮಗನಿಗೆ ಊಟ ಹಾಕಿದ ಖರ್ಚನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕಹಾಕುವ ಕಡುಲೋಭಿ. ಮೊಮ್ಮಗ ಗಣೇಶ ಹೈಸ್ಕೂಲು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಅಜ್ಜ, ನಾಗಪ್ಪನ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ಅಕ್ಕಿ, ಬೇಳೆ, ಹಲ್ಲುಪುಡಿ, ಸೋಪು, ಕಡ್ಡಿಪೆಟ್ಟಿಗೆ, ಇತ್ಯಾದಿ ದಿನ ಬಳಸುವ ಎಲ್ಲ ಅಗತ್ಯವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ಅತಿಯಾದ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ, ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಲೆಕ್ಕ ಬರೆದಿಡು ಎನ್ನುವ ಹಿಂಸೆ, 'ನಿನಗಾಗಿ ಅಕ್ಕಿ ತರುತ್ತಿರುವುದು' ಎನ್ನುವ ಹೀನ ಬುದ್ಧಿಯ ಮಾತು, ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಂದ ಮೊಮ್ಮಗ ಬಹಳವಾಗಿ ನೊಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ತಂದೆಯ ಜಿಪುಣತನವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತಿದ್ದ, ಸುಕನ್ಯ, ತಂದೆಯನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲಾರಳು, ತಂದೆಯ ಪರವಾಗಿಯೇ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆರಳಿದ ಗಣೇಶ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಡೆದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಾಯಿಯ ಬಳಿ ಕಕ್ಕುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಆ ಪರಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಸುಕನ್ಯ 'ನೀರಿನ ತಡೆತ ಇರೂ ತೂಬಿನ ಬೆಣೆಯನ್ನು ಎತ್ತೂ ತನಕ ಕಷ್ಟ', ಒಂದು ಸಲ ಎತ್ತಿದ ಮೇಲೆ, ಧಬಧಬನೆ ಕಾಲುವೆಗೆ ಹರಿಯುವ ನೀರಿನ ಹಾಗೆ ಅವನು ತಡೆದಿಟ್ಟಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. 'ನೀರಿನ ತಡೆತ ಇರೂ ತೂಬಿನ ಬೆಣೆಯನ್ನು ಎತ್ತೂ ತನಕ ಕಷ್ಟ' ಎಂಬ ಮಾತಿನ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದ್ದರೂ, ಅಂತರಾರ್ಥವನ್ನು ಮನಗಂಡ ನಂತರ, ಮಾತಿನ ಸೊಗಸುಗಾರಿಕೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಮಾತು ಸುಂದರ ಗಾದೆ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲದಾಗಿದೆ. ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಾಗಲೀ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಾಗಲೀ, ಅಪ್ರಿಯವಾದ ಸತ್ಯವನ್ನು, ಕಹಿ ಘಟನೆಗಳನ್ನು, ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ, ಸುಮ್ಮನಿದ್ದವರನ್ನೇ ಕೆಣಕುವಂತಹ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತ, ಅವರ ಮೇಲೆ ಆರೋಪಗಳನ್ನು ಹೊರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದಾಗ, ತಡೆದಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಲೇಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಚೋದನೆಯುಂಟಾಗಿ, ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನೀರಿನ ತಡೆತ ಇರುವ ಬೆಣೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿದ ನಂತರ, ಕಾಲುವೆಗೆ ಧುಮ್ನಿಕ್ಕುವ ನೀರಿನ ಆರ್ಭಟದಂತೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಡಬಡನೆ ಆಡಿಬಿಡುತ್ತೇವೆ.

'ಸೊಗಸಾದ ಪಾಯಸ ಮಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಪೊರಕೇಲಿ ತೊಳಸುವಂಥ ಹೆಂಗಸು' ಎಂಬ ಸೊಗಸಾದ ಮಾತು 'ಅಂಚು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

‘ಅಂಚು’ ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕಿ ಅಮೃತ, ತಾಯಿಯಿಲ್ಲದ ಹುಡುಗಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದು, ತನ್ನ ಸಮೀಪ ಬಂಧು, ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಹೆಂಡತಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನವರೆಲ್ಲರೂ, ತನಗೆ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಬಹುದು ಎಂಬ ಸಂಶಯ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನೇ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವವರ ಮೇಲೇಯೂ ಕ್ರೌರ್ಯವನ್ನೇ ಮಸೆಯುವ ವಿಕೃತ ಮನಸ್ಸಿನವಳಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ನೊಂದ ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯತ್ತಲೂ ಆಗಾಗ ಧಾವಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಕೊಡಲು ಮತ್ತು ಪಡೆಯಲು ಬಯಸುವ ಅವಳ ಮನಸ್ಸು, ವರ್ತನೆಗಳು, ಮಾತಿಗೆ ಇಲ್ಲಸಲ್ಲದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ, ಸಿಟ್ಟು, ಆವೇಶ, ಕ್ರೌರ್ಯಗಳತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ, ಅಮೃತಳೇ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು, ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಬಲೆಗೆ ಕೆಡವಿಕೊಂಡ, ಪ್ರಿಯಕರ ಸೋಮು, ಅಮೃತಳ ಇರಿಯುವಂತಹ ಚುಚ್ಚುಮಾತುಗಳನ್ನು, ಕ್ರೌರ್ಯವನ್ನು ಮಸೆಯುವ ರೀತಿಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಪುಣ್ಯದ ಗುಂಗಿನಲ್ಲಿ ಸರಸ ಸಲ್ಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ, ಸುಖದ ಸುಪ್ಪತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿಯಾದ ಪ್ರೀತಿ, ಪ್ರೇಮಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಅವಳು ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನದೇ ಆದ ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆ, ತನಿಖೆ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಿಂದ, ಕ್ರೌರ್ಯದ ಅಪರಾವತಾರವಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಅಮೃತಳ ಈ ವಿಚಿತ್ರ ವರ್ತನೆ, ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ಕಂಡು, ಸೋಮು, “ಸೊಗಸಾದ ಪಾಯಸ ಮಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಪೊರಕೇಲಿ ತೊಳಸುವಂಥ ಹೆಂಗಸು” ಇವಳು. “ಹಿತವೆಂಬುದು ಇವಳಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ” ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅಮೃತಳ ಪಾತ್ರ ಚಿತ್ರಣಕ್ಕೆ ಸೊಗಸಾದ ಹೋಲಿಕೆ ಇದಾಗಿದೆ.

ಕಾದಂಬರಿಯ ಪರಿಧಿಯಿಂದಾಚೆಗೂ, ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೂ ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದಾದಂತಹ ಅರ್ಥವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು, ‘ಸೊಗಸಾದ ಪಾಯಸ ಮಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಪೊರಕೇಲಿ ತೊಳಸುವಂಥ ಹೆಂಗಸು’ ಎಂಬ ಮಾತು ಹೊಂದಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಕೆಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು, ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು, ಪರೋಪಕಾರವನ್ನೂ ಮಾಡುವ ಗುಣವಿದ್ದರೂ, ಎಲ್ಲವೂ ತಾವು ಅಂದುಕೊಂಡಂತೆಯೇ ಆಗಬೇಕು, ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಮಾತನ್ನೇ ಕೇಳಬೇಕು, ತಾವು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ಅವರು ಬಯಸಿದಂತಾಗದೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾದರೂ, ಅವರು ಸಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಎಲ್ಲರದುರು ಇತರರನ್ನು ಅವಮಾನಿಸುವುದು, ಕೊಂಕು ಮಾತುಗಳಿಂದ ಮೂದಲಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಹಿಂಜರಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇಡೀ ಸಂತೋಷದ ವಾತಾವರಣವನ್ನೇ ಹಾಳುಗಡವುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹವರನ್ನು ಕಂಡೇ, ‘ಅಟ್ಟ ಪಾಯಸದಲ್ಲಿ ಕೆರೆ ಹೆಟ್ಟಿದ ಹಾಗೆ’ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರು ಅನ್ನುವ ಗಾದೆಯೂ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ತಮಿಳು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ,

ಇಂತಹವರ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಒಂದು ಗಾದೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಂತಿದೆ. 'ಪರಮಾನ್ನಮ್ ಪೋಣ್ಣಿ ಪೆರಂಗಾಯ್ ಪೋಟಾರಾ' ಎಂದು. ಪರಮಾನ್ನವನ್ನು ಅಂದರೆ ಸಿಹಿ ಭಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿ, 'ಪೆರಂಗಾಯಿ' ಅಂದರೆ ಇಂಗನ್ನು ಹಾಕಿದರಂತೆ ಎಂದು 'ಸೊಗಸಾದ ಪಾಯಸ ಮಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಪೊರಕೇಲಿ ತೊಳಸುವಂಥ ಹೆಂಗಸು' ಎಂಬುದು ಕಾದಂಬರಿಯ ಪಾತ್ರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿರುವುದು ಸೂಕ್ತವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, 'ಸೊಗಸಾದ ಪಾಯಸ ಮಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ, ಪೊರಕೇಲಿ ತೊಳಸುವ ಹಾಗೆ' ಎಂದು. ಅತ್ಯಲ್ಪ ಪದ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಗಂಡಸರು ಹೆಂಗಸರೆಲ್ಲರ ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಬಲ್ಲ, ಸುಂದರವಾದ, ಸೊಗಸಾದ, ಅರ್ಥವತ್ತಾದ ಗಾದೆಯಾಗಿ ವಿಜೃಂಭಿಸಬಲ್ಲುದಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಅನೇಕ ವಾಕ್ಯಗಳು 'ಅಂಚು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಲೇಖಕರ ವಾಕ್ಯರಚನಾಕೌಶಲವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿವೆ.

'ಸರಸ್ವತಿ ಸಮ್ಮಾನ್' ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿರುವ 'ಮಂದ್ರ' ಕಾದಂಬರಿ, ಭೈರಪ್ಪನವರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವವಾದುದಾಗಿದೆ. 'ಕಲೆಗಾಗಿ ಕಲೆ', ಕಲಾವಿದರ ಪ್ರತಿಭಾಸಂಪನ್ನ ಕಲೆ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನವನ್ನು, ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗಲೇ ಕಲೆಯ ಆರಾಧನೆ ಸಾಧ್ಯವೇನೋ ಎಂಬ ಭಾವ ಮೂಡಿಸುವುದರ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೇ, ದುಶ್ಚಟಗಳು, ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು, ಕಲಾವಿದರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು, ಜೀವನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಅಧಃಪತನಗೊಳಿಸಬಲ್ಲುದು, ಎಂಬುದನ್ನು 'ಮಂದ್ರ' ಕಾದಂಬರಿ ಮನಗಾಣಿಸುತ್ತದೆ. 'ಶಹನಾಯಿ ನುಡಿದರೆ ಶುಭನಾದ ನಾಯಿ ಬೊಗುಳಿದರೆ ದೃಷ್ಟಿ ನಿವಾರಣೆ', 'ಒಡೆದ ಹಾಲು ಮತ್ತೆ ಹಾಲಾಗುಲ್ಲ' ಎನ್ನುವ ಸುಂದರ ವಾಕ್ಯಗಳು, ಗಾದೆಯ ಪದವಿಗೆ ಏರಬಲ್ಲವಾಗಿವೆ, ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿವೆ. 'ಮಂದ್ರ'ದ ಕಥಾನಾಯಕ ಮೋಹನಲಾಲ, ಅಪ್ರತಿಮ ಸಂಗೀತ ಕಲಾವಿದ 'ಗಾನಗಂಧರ್ವ' ನೆನಿಸಿ, ದೇಶ, ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದ, ಜನಪ್ರಿಯ ಗಾಯನ ಕಲಾವಿದನೆನಿಸಿದ್ದವನು. ಖಾಸಗಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಲಂಪಟ, ಹೆಂಗಸರ ಗೀಳು ಹತ್ತಿಸಿಕೊಂಡು, ಅನೇಕ ಹೆಂಗಸರ ಬದುಕನ್ನು, ಹಾಳುಗಡವಿದವನು. ತನಗೆ ದೈಹಿಕ ತೃಪ್ತಿ ನೀಡುವ ಶಿಷ್ಯೆಯರಿಗೆ, ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ, ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಂಗೀತ ವಿದ್ಯೆಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ, ನೀಚತನಕ್ಕೂ ಇಳಿದವನು. ಇವನಂತೆಯೇ, ನರ್ತನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಕಲಾವಿದೆ ಎಂದು ಹೆಸರು ಗಳಿಸಿದ್ದವಳು ಮನೋಹರಿ ದಾಸ್. ನೃತ್ಯ ಕಲೆಯ ಆರಾಧನೆ, ಅರ್ಪಣಾ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ತನಗಿಂತ ಸುಮಾರು ನಲವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿರಿಯ ವೃದ್ಧ ಗುರೂಜಿ ಸೋಹನಲಾಲರನ್ನು ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯಾದವಳು. ಆದರೆ ತನ್ನ ದೈಹಿಕ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಲಾರದೆ, ಕಲಾಪೋಷಕ ಮಿತ್ತಲ ಸಾಹೇಬರು, ಶಿಷ್ಯರಾದ

ಕಾರ್ತಿಕರಾಮ, ದೇವರಾಜರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾಳೆ. ಮಹಾನ್ ಗಾಯಕ ಮೋಹನಲಾಲನ ಪರಿಚಯವಾದ ದಿನವೇ ಅವನಲ್ಲಿ ಮೋಹಿತಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಸ್ತ್ರೀಲೋಲುಪನಾದ, ಮೋಹನಲಾಲನೂ, ನರ್ತಕಿ ಮನೋಹರಿಯಲ್ಲಿ, ಅವಳ ದೈಹಿಕ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತದ ಸ್ವರಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವರಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಅರಿತು ಪ್ರಯೋಗಿಸಬಲ್ಲ, ಕಲಾವಿದೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ರತಿ ಎಂದು ಹಾಡಿ ಹೊಗಳುತ್ತಾನೆ. ಪರಸ್ಪರ ಆಕರ್ಷಣೆಯಿಂದ, ದೈಹಿಕ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನೂ ಹೊಂದುತ್ತ, ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ, ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ, ಮನೋಹರಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದುಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಕೀರ್ತಿ ಶನಿಯ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದ್ದ, ಸ್ವಾರ್ಥಿ, ಮನೋಹರಿ ತನ್ನ ನರ್ತನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ, ಮೋಹನಲಾಲನೇ ಹಾಡುವುದನ್ನು ರೂಢಿಗೆ ತರುತ್ತಾಳೆ. ಅವನಿಂದ ಜವಾನ ಚಾಕರಿ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಕ್ರಮೇಣ, ಮೋಹನಲಾಲನಿಗೆ, ಅವಳ ಹೀನಬುದ್ಧಿಯ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ನೃತ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವೊಂದರಲ್ಲಿ ದರ್ಬಾರ್ ರಾಗದ ಹಾಡನ್ನು ಹಾಡಿ, ಶುದ್ಧ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಗಾಯಕ, ಮೋಹನಲಾಲ, ತನ್ಮಯತೆಯಿಂದ, ಮಂದ್ರದ ಆಳಕ್ಕಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ, ನರ್ತನಕ್ಕೆ ಭಂಗವಾಗಿ, ಕುಪಿತಳಾದ ಮನೋಹರಿ, ಅವನನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇವನು ಅವಳ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಬಾರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅವಳೂ ತಿರುಗೇಟು ನೀಡಿ ನೂಕುತ್ತಾಳೆ. ಅವಮಾನಿತನಾದ ಮೋಹನಲಾಲ ಅವಳ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಕಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ಮುಂಬಯಿಗೆ ತೆರಳಿ ಸಂಗೀತ ಸಾಧನೆ ಪರಿಶ್ರಮಗಳಿಂದ, ಸಂಗೀತ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪುನರ್‌ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯ ಶಿಖರವನ್ನೇರಿದ್ದ ಮೋಹನಲಾಲನ ಕಛೇರಿಯನ್ನು ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದಾಗ, ಮನೋಹರಿಗೆ, ಅವನ ಮೇಲಿನ ಸಿಟ್ಟು, ದುಗುಡಗಳು ಮರೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಭಾವದ ಮಹಾನದಿಯನ್ನು ತುಂಬಿ ಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾನ್ ಗಾಯಕ, ಮೋಹನಲಾಲನೊಬ್ಬನೇ ತನಗೆ ದಿಕ್ಕು, 'ಕಲಾವಿದೆಯು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕಲಾವಿದನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರೀತಿಸಬಲ್ಲಳು' ಎಂದು ಮಿತ್ತಲ್ ಸಾಹೇಬರು ಆಡಿದ ಮಾತು ಸತ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮೋಹನಲಾಲನೊಂದಿಗೆ, ಮತ್ತೆ ಬೆರೆಯಬೇಕು, ತನ್ನನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಅವನ ಸಂಗೀತ ಸಾಧನೆಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗದಂತೆ ಪ್ರೇರಕ ಶಕ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ, ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಭಾವುಕಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ತಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಪತ್ರಿಕೆಯವರು ಏನಾದರೂ ಬರೆದುಕೊಳ್ಳಲಿ, ಪ್ರೇಮಿಗಳು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಒಂದಾಗುವ ಘನ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ 'ಶಹನಾಯಿ ನುಡಿದರೆ ಶುಭನಾದ, ನಾಯಿ ಬೊಗುಳಿದರೆ

ದೃಷ್ಟಿ ನಿವಾರಣೆ' ಎಂದು ಮೋಹನಲಾಲನನ್ನು ಕಾಣುವ, ಕ್ಷಮೆಕೇಳುವ, ತನ್ನನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಆತುರ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತಾಳೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಸೊಗಸಾದ ರಸಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಇದೂ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗಲೂ 'ಶಹನಾಯಿ ನುಡಿದರೆ ಶುಭನಾದ, ನಾಯಿ ಬೊಗುಳಿದರೆ ದೃಷ್ಟಿ ನಿವಾರಣೆ' ಎಂಬ ವಾಕ್ಯ ಅಂತರಂಗ, ಬಹಿರಂಗದ ಅರ್ಥ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಗಾದೆಯ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೂ ಪಡೆದು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಾಗಲೀ, ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಾಗಲೀ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಏಳಿಗೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತೋಷಪಡುವವರಿರುವಂತೆಯೇ, ಕರುಬುವವರು, ಇಲ್ಲ ಸಲ್ಲದ ಅಪಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವವರೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಕರುಬುವವರನ್ನು ಕಂಡೇ, 'ನಾಯಿ ಬೊಗುಳಿದರೆ ದೇವಲೋಕ ಹಾಳೇ?' ಎಂಬ ಗಾದೆಯೂ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ 'ನಾಯಿ ಬೊಗುಳುವುದು', ಕರುಬುವವರ ದೃಷ್ಟಿ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. 'ಶಹನಾಯಿಯ ಶುಭನಾದ', ಸಂತೋಷ ಶುಭ ಹಾರೈಕೆಗಳ ಪ್ರತೀಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಳಿತನ್ನು ಹಾರೈಸುವ, ಕೇಡನ್ನು ಬಯಸುವ, ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವಗಳಿಗೆ, ಒಳ್ಳೆಯ ದೃಷ್ಟಾಂತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, 'ಶಹನಾಯಿ ನುಡಿದರೆ ಶುಭನಾದ, ನಾಯಿ ಬೊಗುಳಿದರೆ ದೃಷ್ಟಿ ನಿವಾರಣೆ' ಎಂಬ ಮಾತು, ಗಾದೆಯ ಗದ್ದುಗೆ ಏರಿ, ಚಲಾವಣೆಗೆ ಬಂದರೆ, ಮೆರೆಯಬಲ್ಲಷ್ಟು ಸಶಕ್ತವಾಗಿದೆ.

'ಒಡೆದ ಹಾಲು ಮತ್ತೆ ಹಾಲಾಗುಲ್ಲ' ಎಂಬುದು, 'ಮಂದ್ರ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿನ, ಮುಖ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಮಧುಮಿತಾಳ, ಮನಸ್ಸಿನ ತುಮುಲಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಮಾತಾಗಿದೆ. ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಂಗೀತಗಾರ, ಮೋಹನಲಾಲನಲ್ಲಿ, ಶಿಷ್ಯತ್ವ ಪಡೆಯಲು, ಅವನ ಷರತ್ತಿನಂತೆ, ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಸಂಗೀತ ಶಿಕ್ಷಣ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತದೆ. ಸಂಗೀತ ಪ್ರೇಮಿ, ವಿಕ್ರಮ್‌ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ, ವಿದೇಶಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಸಂಗೀತದೊಂದಿಗೆ, ಸುಖೀಸಂಸಾರವೂ ಸಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಸಂಗೀತ ಕಛೇರಿಗಳನ್ನು ನೀಡಲು, ಅವಳ ಆಹ್ವಾನದಂತೆ ವಿದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೋಹನಲಾಲ, ಅವಳ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ತಂಗುತ್ತಾನೆ. ಮೋಹನಲಾಲ ದೈಹಿಕ ಸಂಬಂಧಕ್ಕಾಗಿ ಮಧುಮಿತಾಳನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಒಲ್ಲದ ಮಧುಮಿತಾಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಿಟ್ಟಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಸಿಟ್ಟು, ಸೆಡವುಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದ ಮಧುಮಿತ ಅವನ ಕಾಮತ್ಯಷೆಗೆ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಆ ನಂತರ, ಪ್ರೀತಿಯ ಪತಿಗೆ, ನಂಬಿಕೆ ದ್ರೋಹ ಮಾಡಿದನೆಂಬ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥ ಭಾವ ಕಾಡುತ್ತದೆ. ನಡೆದದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪತಿಗೆ ಪತ್ರಮುಖೇನ ತಿಳಿಸಿ, ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಾಳೆ. ಸಂಸಾರ ಬಿಟ್ಟು ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಬಂದು ತನ್ನದೇ ತೋಟದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದರೂ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಪತಿಯ ನೆನಪು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅವನ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಮನಸ್ಸು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತದೆ. ಅವನು

ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ತನ್ನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬಾರದೇ, ತಾನೇ ಅವನ ಪಾದಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲೇ ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ, ಹಾಗೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೂ ಯಾವ ಕರಿನೆರಳೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಸಂಸಾರ ಮಾಡಲು ತನ್ನಿಂದಲೇ ಸಾಧ್ಯವಾಗದು ಎಂಬ ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಂದ ದುಃಖಿಸುತ್ತಾಳೆ. 'ಒಡೆದ ಹಾಲು ಮತ್ತೆ ಹಾಲಾಗುಲ್ಲ' ಎನ್ನುವ ವಿಷಾದ ಆವರಿಸುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸು, ಪತಿಯ ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೇ ಚಿಂತಿಸಿ ಮರುಗುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ, ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರ ಸಂಸಾರವನ್ನು ನೋಡಿ 'ಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆಯಂತೆ', ಹಾಲು ಜೇನಿನಂತೆ, ಒಂದಾಗಿ ಬಾಳಿ, ಎಂದು ಹಾರೈಸುವ ರೂಢಿಯಿದೆ. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಒಡಕು, ಬಿರುಕು, ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಾಗ, 'ಹಾಲಿಗೆ ಹುಳಿ ಹಿಂಡಿದ ಹಾಗೆ' ಆಗಿಹೋಯಿತು ಎಂಬ ವಿಷಾದದ ಮಾತನ್ನು ಬಳಸುವ ವಾಡಿಕೆಯೂ ಇದೆ. ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರ ಸಾಮರಸ್ಯಕ್ಕೆ 'ಹಾಲು' ಒಂದು ಪ್ರತೀಕದಂತೆ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. 'ಮಂದ್ರ' ದಲ್ಲೂ, ಮಧು, ವಿಕ್ರಮರ ಹಾಲಿನಂತಹ ದಾಂಪತ್ಯ ಒಡೆಯುತ್ತದೆ ಮತ್ತೆ ಅದು ಒಂದಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ಕಹಿಸತ್ಯವನ್ನು 'ಒಡೆದ ಹಾಲು ಮತ್ತೆ ಹಾಲಾಗುಲ್ಲ' ಎಂಬ ಪುಟ್ಟ ವಾಕ್ಯ, ಹೊರಹಾಕುತ್ತದೆ. ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರ, ಸಂಬಂಧಕ್ಕಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ವ್ಯಕ್ತಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವಿನ ಸ್ನೇಹ, ಸಂಬಂಧ, ವಿಶ್ವಾಸಗಳಲ್ಲೂ, ವೈಮನಸ್ಯ ಉಂಟಾಗಿ, ಸಂಬಂಧಗಳು ಕಡಿಮೆ ಹೋದಾಗಲೂ, 'ಒಡೆದ ಹಾಲು ಮತ್ತೆ ಹಾಲಾಗುಲ್ಲ' ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಬಳಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಚಿಕ್ಕ, ಚೊಕ್ಕ ಗಾದೆಯಾಗಿ ಆಡಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಇದು ಹೊಂದಿದೆ.

'ಮುಳುಗುವ ಹಡಗನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಓಡುವ ಇಲಿಗಳು' ಎಂಬುದು 'ಕವಲು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮಾತಾಗಿದೆ. ಕೌಟುಂಬಿಕ ದೌರ್ಜನ್ಯ, ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಕಾನೂನಿನ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ, ಗಂಡ, ಅತ್ತೆಯ ಶೋಷಣೆ, ಹೆಣ್ಣು ಹೆಣ್ಣನ್ನೇ ಶೋಷಿಸುವ ಪರಿ, ವಿವಾಹೇತರ ಸಂಬಂಧಗಳ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳು, ಕುಟುಂಬ ನಾಶ, ಕುಸಿಯುತ್ತಿರುವ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳು, ಕವಲುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತಿರುವ ಬದುಕಿನ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳನ್ನು 'ಕವಲು' ಕಾದಂಬರಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಉದ್ಯಮಿ ಜಯಕುಮಾರನ ಪತ್ನಿ ವೈಜಯಂತಿ, ಸದ್‌ಗೃಹಿಣಿ, ಸ್ವಂತ ಫ್ಯಾಕ್ಷರಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಬೆಳೆಸಿದವಳು. ಪತಿಗೆ ಒತ್ತಾಸೆಯಾಗಿ, ಫ್ಯಾಕ್ಷರಿಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವಳು. ಒಬ್ಬಳೇ ಮಗಳು ವತ್ಸಲ. ಸುಖ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಬರಸಿಡಿಲು ಬಡಿದಂತೆ ಅಪಘಾತವೊಂದರಲ್ಲಿ, ವೈಜಯಂತಿ ದುರ್ಮರಣ ಹೊಂದುತ್ತಾಳೆ. ಮಗಳು ವತ್ಸಲ ಕುಂಠಿತ ಬುದ್ಧಿಯವಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ತಂದೆ ಜಯಕುಮಾರನೇ ಮಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ

ಸಾಕಿ ಸಲಹುತ್ತಾನೆ. ವರ್ಷಗಳುರುಳಿದಂತೆ ಜಯಕುಮಾರ ತನ್ನ ಕಾಮಬಾಧೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಪ್ತ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಮಂಗಳೆಯನ್ನು ಮನೆಗೆ ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಯಾವ ವಿರೋಧವೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಅವನ ಬಯಕೆ ಈಡೇರಿಸಿದ ಮಂಗಳ ಅವನ ಸಮಸ್ತ ಆಸ್ತಿಯ ಒಡೆತನವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹುನ್ನಾರ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಕೆಲವು ತಿಂಗಳುಗಳ ನಂತರ ತಾನು ಗರ್ಭಿಣಿ ಎಂದು ಜಯಕುಮಾರನನ್ನು ಬೆದರಿಸಿ, ಬೇರಾರಿಗೋ ಬಸುರಾಗಿದ್ದುದನ್ನು, ಜಯಕುಮಾರನದೇ ಎಂದು ಬಿಂಬಿಸಿ, ರಿಜಿಸ್ಟರ್ ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ದುರಹಂಕಾರ, ದುರ್ಗುಣಗಳ, ಮೊಟ್ಟೆಯಂತಿದ್ದ ಅವಳು, ಜಯಕುಮಾರನ ಮಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿ, ವಾತ್ಸಲ್ಯಗಳಿಂದಾಗಲೀ, ಮಾನವೀಯತೆಯಿಂದಾಗಲೀ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ, ಜಯಕುಮಾರನನ್ನು ಮಗಳನ್ನೇ ಕಾಮುಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತೀಯಾ ಎಂದು ಹೀನಾಯವಾಗಿ ಮೂದಲಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆಡಬಾರದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ ಜಗಳಕ್ಕೇ ಪ್ರಚೋದಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಜಯಕುಮಾರ ಕೊಟ್ಟ ಒಂದು ಏಟಿನ ನಂತರ ತಾನೂ ಹೊಡೆದು ಹಗೆ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಕೌಟುಂಬಿಕ ದೌರ್ಜನ್ಯದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ದೂರು ನೀಡಿ, ಒಂದೆರಡು ದಿನ ಲಾಕಪ್ಪಿನಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರ ದಾಂಪತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿರುಕು ಮೂಡುತ್ತದೆ. ತನ್ನೊಡನೆ ಮಲಗದ ಗಂಡನನ್ನು ನಪುಂಸಕನೆಂದು ಹೀಯಾಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಚಿಂತೆ, ಖಿನ್ನತೆ, ಪರಕೀಯ ಭಾವ, ಜಯಕುಮಾರನನ್ನು ಕಾಡುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಪುರುಷತ್ವ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆಂಬಂತೆ ದೆಹಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ವೇಶ್ಯೆಯ ಸಂಗ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಪೊಲೀಸರ ಧಾಳಿ ನಡೆದಾಗ ಸಿಕ್ಕಿ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಜೈಲುಶಿಕ್ಷೆ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದು ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಯನ್ನು ಪುನರಾರಂಭಿಸಲು ಮ್ಯಾನೇಜರ್ ಭದ್ರಯ್ಯನೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ, ಕಾರ್ಮಿಕರು ಯಾರೂ ನಷ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಯಲ್ಲಿರಲು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪಿ.ಎಫ್. ಹಣವನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ತನ್ನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿಟ್ಟು ಕಂಪನಿಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಕಾಯಾ, ವಾಚಾ, ಮನಸಾ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಈಗ ಅವನನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದುದು ಅವನ ಆತ್ಮಸ್ಥೈರ್ಯವನ್ನೇ ಅಲುಗಾಡಿಸದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮವಲೋಕನದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತಾನೆ. ಕ್ರಮೇಣ ಇವರೆಲ್ಲ 'ಮುಳುಗುವ ಹಡಗನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಓಡುವ ಇಲಿಗಳು' ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಂಪನಿ ನಷ್ಟದ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿರಬಹುದೆಂಬ ಭೀತಿಯಿಂದ ಅದುವರೆವಿಗೂ ಕೆಲಸವಿತ್ತು ಪೋಷಿಸಿದ ಧಣಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಕೃತಜ್ಞತೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಕಂಪನಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಎಂದಷ್ಟೇ ಅರ್ಥ ಕಂಡಬಂದರೂ, 'ಮುಳುಗುವ ಹಡಗನ್ನು

ಬಿಟ್ಟು ಓಡುವ ಇಲಿಗಳು' ಎಂಬ ಮಾತೇ ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಗಾದೆಯಾಗಿಯೂ ಬಳಕೆಯಾಗಬಹುದು ಎಂಬ ಸತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಮುಳುಗುತ್ತಿರುವ ಹಡಗಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳೂ ತಿನ್ನಲು ಸಿಗದು ಎಂದು ಓಡುವ ಇಲಿಗಳಂತೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಸಾಕಿ ಸಲಹಿದವರನ್ನೂ ಸಹಾಯ ಹಸ್ತ ನೀಡಿ ಬೆಳೆಸಿದವರನ್ನೂ ಮರೆತು ಅವರ ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒದಗಿ ಬರದೆ, ಇರುವ ವಿಶ್ವಾಸ ಘಾತುಕರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಗಾದೆಯಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

೫: ಕೊನೆಯ ಮಾತು :

ಗಾದೆಗಳ ಹುಟ್ಟು ಹಾಗೂ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಗಾದೆಗಳನ್ನು ವಿಶಾಲವಾದ, ಎರಡು ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಬಹುದು. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಜನಪ್ರಿಯ ಗಾದೆಗಳು, ಮತ್ತೊಂದು, ಅಕ್ಷರಸ್ಥರ, ವಿದ್ಯಾವಂತರ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಗ್ರಂಥಸ್ಥ ಗಾದೆಗಳು ಜನಸೃಷ್ಟಿಯ ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ, ನೋವು, ನಲಿವು, ಸುಖ ದುಃಖ, ಬಡತನ, ಸಿರಿತನಗಳನ್ನು, ಕಂಡುಂಡ, ಜೀವನಾನುಭವಗಳಲ್ಲಿ, ಸಮಯಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿಂದ, ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸೊಗಡಿನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡರೆ, ಅಕ್ಷರಸ್ಥರ, ವಿದ್ಯಾವಂತರ, ಸೃಷ್ಟಿಯ ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ, ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ಬರವಣಿಗೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ, ಒಂಭತ್ತನೇ ಶತಮಾನದ, ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಉಪಲಬ್ಧ ಲಕ್ಷಣ ಗ್ರಂಥ 'ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ'ದಿಂದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು, ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ರಚನೆಕಾರರ, ಕಾವ್ಯ, ಪುರಾಣ, ಕತೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲೂ, ಜನ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿರುವುದು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ತಮ್ಮ ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿ, ಪ್ರತಿಭೆಯ ಪ್ರಖರತೆಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಹೊಂದುವಂತೆ ಅನೇಕ ಸುಂದರ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಗಾದೆ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿರುವುದೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀವಿಜಯ, ಪಂಪ, ರನ್ನ, ಪೊನ್ನ, ಹರಿಹರ,

ರಾಘವಾಂಕ ಬಸವಾದಿ ಶರಣರು, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ, ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿ, ಹರಿದಾಸರು, ಸರ್ವಜ್ಞ ಆಂಡಯ್ಯ, ಮುಂತಾಗಿ ಹಲವಾರು ಶ್ರೇಷ್ಠರು, ಜನಪದ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ, ಅದರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇನೋ ಎಂಬಂತೆ ಅನೇಕ ಸುಂದರ ಉಕ್ತಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವೆಲ್ಲ ಅರ್ಥವತ್ತಾದ ಗಾದೆಗಳಾಗಿ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು, ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವಂತಹವೇ ಆಗಿವೆ. ಇಂತಹ ಸುಂದರ, ಗಾದೆಗಳ ಭಂಡಾರವನ್ನು ಪುಸ್ತಕ ರೂಪಕ್ಕೆಳಿಸಿ, 'ಗ್ರಂಥಸ್ಥ ಗಾದೆಗಳು' ಎಂಬ ಹಿರಿ ಹೊತ್ತಗೆಯನ್ನು ೧೯೪೪ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ, ಎಚ್.ಎಸ್.ಅಚ್ಚಪ್ಪನವರು, ಅಭಿನಂದನೀಯರು. ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದಿಂದ ಮೊದಲಾಗಿ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಹುಪಾಲು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿರುವ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ಕಲೆಹಾಕಿ, 'ಗ್ರಂಥಸ್ಥ ಗಾದೆಗಳು' ಎಂಬ ಮೌಲಿಕ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಅಚ್ಚಪ್ಪನವರು ತಮ್ಮ ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕ ಸೇವೆಯಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯಾಸಕ್ತರು ಮರೆಯಬಾರದ ಮಹನೀಯರೆನಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇನ್ನು ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯರ ಆಡುಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನಲಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಾವಿರಾರು ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಸತ್ಕಾರ್ಯದಲ್ಲೂ, ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು,

ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಲೋಕಕ್ಕೆ, ಅಮೂಲ್ಯ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿರುವುದೂ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಸಂಗತಿಯೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, 'ಕನ್ನಡದ ಋಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು' ಎಂದೇ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾಗಿರುವ, ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ, ಅರುಣೋದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಮಹತ್ತರ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ರೆವರೆಂಡ್ ಎಫ್. ಕಿಟ್ಟಲ್ ಅವರ ಕೊಡುಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಮೌಲಿಕವಾದುದಾಗಿದೆ. 'ಕಿಟ್ಟಲ್ ಶಬ್ದಕೋಶ'ದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಗಾದೆಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಂದೆಡೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, 'ಕಿಟ್ಟಲ್ ಕೋಶದ ಗಾದೆಗಳು' ಎಂಬ ಹೊತ್ತಗೆಯನ್ನು, ಜನಪದ ವಿದ್ವಾಂಸ ಡಾ||ರಾಗೌ ಅವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿ ಜಂಗಮಕೋಟೆ, ಟಿ.ವಿ.ವೆಂಕಟರಮಣಯ್ಯ, ಹು.ಮ.ರಾಮಾರಾಧ್ಯ, ಪ್ರೊ. ಎಸ್.ವಿ.ಪರಮೇಶ್ವರ ಭಟ್ಟ, ಚೌಡೇಗೌಡ ಬೀಚನಹಳ್ಳಿ, ಬಿ.ಬಿ.ಹಂಡಿ, ಎಂ.ಲಠೆ ಮುಂತಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಟಿ.ಪಿ.ಕೈಲಾಸಂ, ಶ್ರೀರಂಗ, ನಾ.ಕೂಸ್ತೂರಿ, ಬೀಚಿ, ರಾಶಿಯವರಂತಹ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಹಾಸ್ಯೋಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗಾದೆಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳಬಲ್ಲ, ಅಂತಃಸತ್ವವನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಪ್ರೋ|| ಎಸ್. ವಿ. ಪರಮೇಶ್ವರಭಟ್ಟರು 'ಮಂಥಾನ' ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಲ್ಲಿ, ಎಚ್.ಜಿ.ಲಕ್ಷಪ್ಪಗೌಡರು 'ಇಬ್ಬನಿ' ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಲ್ಲಿ, ತಾವೇ ರಚಿಸಿದ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರೀ ಲೋಕ ಕಂಡ ಮಹಾನ್ ಲೇಖಕ ಡಾ.ಎಸ್.ಎಲ್.ಭೈರಪ್ಪನವರು, ಕನ್ನಡದ ಹಲವಾರು ಜನಪ್ರಿಯ ಗಾದೆಗಳನ್ನು, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯ ಕೆಲವು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗಾದೆಗಳನ್ನು, ಕ್ಷಚಿತ್ತಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ, ಸಂದರ್ಭೋಚಿತವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಉಕ್ತಿಗಳು, ಕನ್ನಡ ಜನಪದರ ಏಕತಾರೀ ಪದಗಳು, ತತ್ವಪದಗಳು, ಇವುಗಳನ್ನು ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿನ ಪದಪ್ರಯೋಗ, ವಾಕ್ಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯ ಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಇವೇ ಅಲ್ಲದೆ, ವಿಶೇಷವೆಂಬಂತೆ ಭೈರಪ್ಪನವರು ರಚಿಸಿರುವ ಅನೇಕ ವಾಕ್ಯಗಳು, ಗಾದೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೇ ಕಟ್ಟಿಕೊಡಬಲ್ಲಂತಹ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತವೆ. ಭೈರಪ್ಪನವರು ರಚಿಸಿರುವ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿನ ಸಂದರ್ಭ, ಸನ್ನಿವೇಶ ಮತ್ತು ಪಾತ್ರಚಿತ್ರಣದ, ಹಿರಿಮೆ, ಗರಿಮೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ವಿಶಾಲವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಗರ್ಭೀಕರಿಸಿಕೊಂಡು, ಗಾದೆಯ ಆಶಯವನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಫಲವಾಗುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ವಾಕ್ಯಗಳು, ನಾಲ್ಕು ಪದಗಳನ್ನು, ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ಏಳು ಪದಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು, ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡು, ಕಿರಿದರಲ್ಲಿ ಹಿರಿದರ್ಥವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ 'ಅಂತರಂಗ ನಿಜ ನುಡಿಯುತ್ತೆ ರೂಢಿ ಅಂಗರಂಗಾನ ಮುಚ್ಚಿಹಾಕುತ್ತೆ' 'ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹೂ ಮುಡಿಸುವ ರೀತಿ', 'ಓಡೆದ ಹಾಲು ಮತ್ತೆ ಹಾಲಾಗುಲ್ಲ', 'ಸೊಗಸಾದ ಪಾಯಸ ಮಾಡಿ ಪರಕೇಲಿ ತೊಳಸುವಂಥ ಹೆಂಗಸು', 'ಶಹನಾಯಿ ನುಡಿದರೆ ಶುಭ ನಾದ, ನಾಯಿ ಬೊಗಳಿದರೆ ದೃಷ್ಟಿನಿವಾರಣೆ' ಎಂಬಂತಹ ಸುಂದರ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇರಳವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಒಟ್ಟಾರೆ, ಭೈರಪ್ಪನವರು ಸೃಜಿಸಿರುವ ಗಾದೆ ಸ್ವರೂಪಗಳು, ಗದ್ಯದ ಹೃದ್ಯತೆ, ಕಾವ್ಯದ ಕಾವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಅದ್ಭುತ ವಾಕ್ಯರಚನಾಕೌಶಲದ ಪ್ರತಿಭಾ ಸಂಪನ್ನತೆಯೊಂದಿಗೆ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಓದುಗರ ಮನ ಮುಟ್ಟುತ್ತವೆ, ತಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಸುಂದರ ಗಾದೆ ಸ್ವರೂಪಗಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರಚಾರ ಸಿಕ್ಕಿ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನಲಿದಾಡಿದಾಗ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಗಾದೆಯ ಸ್ಥಾನಮಾನ ದೊರಕುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ, ಗಾದೆಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಇವುಗಳ ಪ್ರಚಾರ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ವರಕವಿ, ಡಾ|| ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ರಾಮಚಂದ್ರ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ, "ಗಾದೆ ಎಂದೊಡನೆ ಎಲ್ಲವೂ ಪ್ರಾಚೀನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂದೇ ಅಂಥ ಮಾತು

ಕಟ್ಟಿ, ಅದನ್ನು ಚಲಾವಣೆಗೆ ತರಬಹುದು, ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರಬಹುದು. ಗಾದೆಗಳು ಹೊಸ ಸುಭಾಷಿತಗಳ ಮನೆಗಲ್ಲು; ವಿವೇಕದ ಒರೆಗಲ್ಲು.” ಆದರೆ ಇಂತಹ ಹೊಸ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಗಾದೆಗಳ ಭವಿಷ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ವಿದ್ವಾಂಸರೆಲ್ಲರೂ ಆಲೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಕ್ಷರಸ್ತರು, ವಿದ್ಯಾವಂತರು, ಕವಿಗಳು, ಸಾಹಿತಿಗಳು, ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಪ್ರಕಟಿಸಲೂಬಹುದು. ಆಗಲೂ, ಗಾದೆಗಳಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ಥಾನ ಲಭಿಸಿದಂತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಗಾದೆಗಳ ಬಳಕೆಯು ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾವಂತರು, ಬಂಧುಮಿತ್ರರೊಡನೆ, ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ, ಸಭೆ, ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ, ಜನಸಮೂಹವಿರುವ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ, ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಬಳಸಿ ಮಾತನಾಡುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆಗಲೇ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಗಾದೆಗಳಿಗೆ, ಚಲಾವಣೆಯ ನಾಣ್ಯತನ, ಮೌಲ್ಯಗಳು ದೊರಕುತ್ತವೆ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳೂ ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿ, ಹೊಸ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಗಾದೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹ, ಪ್ರಕಟಣೆ, ಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಯೋಜನಾಬದ್ಧವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಜನಪದ ಗಾದೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹ, ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೇ ಹೊಸ ಹೊಸ ಗಾದೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹ, ಪ್ರಚಾರದ, ಮಹತ್ತರ ಕಾರ್ಯವೂ ಆಗಬೇಕಿದೆ. ಆಗಲೇ, ಜೀವನಾನುಭವ, ವಿವೇಕ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ತ್ರಿವೇಣಿ ಸಂಗಮವಾಗಿ, ಮಾನವಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೇ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕಗಳಂತಿರುವ ಗಾದೆಗಳಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದ ಗೌರವವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಅನುಬಂಧ - ೧

ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಾದೆಗಳು

(ಕಂಪನದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿರುವ ಇಸವಿ ಬಳಸಲಾದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮುದ್ರಣ ವರ್ಷವನ್ನು ಮತ್ತು ಗಾದೆಗಳ ಕಂಪನದಲ್ಲಿರುವುದು ಪುಟಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ)

೧ ಭೀಮಕಾಯ (೨೦೧೪)

ತಾಳಿದೋನು ಬಾಳಿಯಾನು (೫೮)

ಮನಸ್ಸಿದ್ದರೆ ಮಹಾದೇವ (೧೧೭)

೨ ಧರ್ಮಶ್ರೀ (೨೦೧೪)

ಇತ್ತ ಬಾ ಅಂದೆ ಇರೂ ಮನೆಯೇ ನಂದು ಅನ್ನೂದು (೧೦೧)

ಕೋಪದಲ್ಲಿ ಕುಯ್ದುಕೊಂಡ ಮೂಗು ಶಾಂತವಾದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಬರುಲ್ಲ (೧೩೬)

೩ ದೂರ ಸರಿದರು (೨೦೧೫)

- ಅತ್ತೂ ಕರೆದು ಔತಣಕ್ಕೆ ಹೇಳಿಸಿಕೊಂಡರು (೩೪)
ಮಾತಾಡಿದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಬಾಯಿಂದ ಮುತ್ತರತ್ನ ಉದುರಿಯಾವೋ (೨೪೬)
ಕೆಟ್ಟಮೇಲೆ ಬುದ್ಧಿ ಬರುತ್ತೆ ಅಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಒಲೆ ಉರಿಯುತ್ತೆ (೨೫೦)
- ೪ ಮತದಾನ (೨೦೧೪)
ಹೂವಿನಿಂದ ನಾರು ಸ್ವರ್ಗ ಸೇರ್ಪಾಗೆ (೧೦) ಗಂಡ ಎಂಡ್ರ ಜಗಳ ಉಂಡು
ಮನಗೋತಂಕ (೩೫)
ಎಣ್ಣೆ ಬಂದಾಗ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಂತೆ (೫೪)
ರಾಯಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಬಂದ್ರೆ ರಾಗೀ ಬೀಸಾದು ತಪ್ಪಿತಾ (೧೫೭)
- ೫ ವಂಶವೃಕ್ಷ (೨೦೧೩)
ಜಗ ಜಾಲಿಸ್ತಾಳೆ ಮಗೂ ತೂಗುಕ್ಕೆ ಬರುಲ್ಲ (೫೪)
ಅತ್ತೂ ಕರೆದು ಔತಣಕ್ಕೆ ಹೇಳಿಸಿಕೊಂಡರು (೭೬)
- ೬ ಜಲಪಾತ (೨೦೧೪)
ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ
- ೭ ನಾಯಿನೆರಳು (೨೦೧೪)
ನಾಯಿ ಮುಟ್ಟಿದ ಮಡಕೆ ನಾಯಿಗೇ ಕಟ್ಟು (೮೮)
ಕಂಡದ್ದು ಕಂಡ್ಲಾಗ್ ಅಂದ್ರೆ ಕೆಂಡದಂತ ಕೋಪ (೮೪)
ಗಂಡೋ ಮುತ್ತಿನ ಚಂಡೋ, ಹೆಣ್ಣೋ ಹೆಂಡದ್ ಬುರುಡೆಯೋ (೮೯)
- ೮ ತಬ್ಬಲಿಯು ನೀನಾದೆ ಮಗನೆ (೨೦೧೪)
ಗೊಲ್ಲತೀಗ್ಯಾಕೆ ಗೊಲಸು (೧೦೭)
ಜಗಜಾಲಿಸೋ ನನ್ ಹೆಂಡ್ತೀಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಗಾತೂಗಾಕ್ ಬರಾಕುಲ್ವಾ (೨೦೬)
ಬಡವಾ ನೀನ್ ಮಡಗಿದ ಹಂಗಿರು (೨೨೨)
- ೯ ಗೃಹಭಂಗ (೨೦೦೧)

ಅನುಬಂಧಗಳು

- ೧) ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಾದೆಗಳು
- ೨) ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಗಾದೆಗಳ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ ಇಲ್ಲವೇ ಉತ್ತರಾರ್ಧದ ಬಳಕೆ
- ೩) ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ / ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಗಾದೆಗಳು
- ೪) ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಕನ್ನಡ / ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಯ ಸಮಾನ ಅರ್ಥದ ಗಾದೆಗಳು
- ೫) ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಕನ್ನಡ/ಇಂಗ್ಲೀಷ್/ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಸಮಾನ ಅರ್ಥದ ಗಾದೆ
- ೬) ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾದ ರೂಪದ ಗಾದೆಗಳು
- ೭) ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸೃಜನಶೀಲ ಗಾದೆಗಳ ಸ್ವರೂಪಗಳು
- ೮) ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಗಾದೆಗಳ ಅಕಾರಾದಿ
- ೯) ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾದ ರೂಪದ ಗಾದೆಗಳ ಅಕಾರಾದಿ
- ೧೦) ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸೃಜನಶೀಲ ಗಾದೆಗಳ ಸ್ವರೂಪಗಳ ಅಕಾರಾದಿ

ಎಸ್.ಎಲ್.ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಾದೆಗಳು

೧೬೬

ಅದ್ಯಾಕ್ ಚೋಣಚಿ ಹೊಕ್ಕಂಗ್ ಆಡ್ತೀರಾ (೨೩)
 ಕಟ್ಟೀಲಿ ನೀರಿಲ್ಲ ಹೊಟ್ಟೀಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಲ (೮೩)
 ಅಲವು ಮನೆ ಎಸರು ಚಂದ ಆದರಗಿತ್ತಿ ಮಗಳು ಚಂದ (೯೨)
 ಹುಟ್ಟಾ ಹುಟ್ಟಾ ಮಕ್ಕಳ ಪುಣ್ಯ, ಬತ್ತಾ ಬತ್ತಾ ಸ್ವಸೆ ಪುಣ್ಯ (೧೧೪)
 ಹೀನ ಸುಳಿ ಬೋಳಿಸಿದ್ರೆ ಹೋಗುತ್ತಯೇ? (೧೪೦)
 ಹೀನ ಸುಳಿ ಬೋಳಿಸಿದ್ರೆ ಓಗಾಕಿಲ್ಲ (೨೮೯)
 ಶಿವಪೂಜೆ ಮಧ್ಯೆ ಕರಡಿ ಬಿಟ್ಟಂತೆ (೧೬೬)
 ಕೈ ಕೆಸರಾದರೆ ತಾನೆ ಬಾಯಿ ಮೊಸರು (೧೭೪)
 ಹೇಲಿನ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲೆಸೆದು ಮೋರೆ ಮೇಲೆ ಸಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು (೨೫೧)
 ವಿವಾದಕ್ಕೂ ವಿವಾಹಕ್ಕೂ ಸಮಗೈ ಇರಬೇಕು (೨೯೪)
 ಬಿಟ್ಟ ಹೆಂಡ್ತಿ ನೋಡುಕ್ಕೆ ಹೊರಟೆ ಏನೋ ಕೆಟ್ಟರಾಮ (೨೩೨)
 ಬಿಟ್ಟ ಹೆಂಡ್ತಿ ಕೂಡುಕ್ ಹೋಗಿದ್ದ ಕೆಟ್ಟ ರಾಮ (೨೩೫)
 ಹಾವು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಸೇಡು ಕಾಯುತ್ತೆ (೨೩೯)
 ಹಾವು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಸೇಡು ಹಗೆ ತೀರಿಸುತ್ತೆ (೨೪೦)
 ಸಾವಿರ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿ ಒಂದು ಕಲ್ಯಾಣ ಮಾಡುಸ್ವೇಕು (೨೭೯)
 ಕಟ್ಟಿಲ್ಲದ ಪಂಜಿನ ಹಾಗೆ (೨೫೫) ಕಟ್ ಹರಿದ್ ಪಂಜು (೧೧೯)

೧೦ ನಿರಾಕರಣ (೨೦೧೪)

ಕೊಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣು ಕುಲಕ್ಕೆ ಹೊರಗು (೧೫೬)

೧೧ ಗ್ರಹಣ (೨೦೧೪)

ಅಂಗೈ ಹುಣ್ಣಿಗೆ ಕನ್ನಡಿಯೆ? (೫೭)
 ಮಾಡ್ಲೋರ ಪಾಪ ಆಡ್ಲೋರ ಬಾಯಲ್ಲಿ (೯೧)
 ಗಂಡಸಿಗ್ಯಾಕೆ ಗೌರೀ ದುಃಖ (೧೬೦)

೧೨ ದಾಟು (೨೦೧೪)

ರೇಶ್ಮೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿಲ್ಲ, ಗಂಗೆಗೆ ಕಟ್ಟಿಲ್ಲ (೧೧೫)
 ಮಾಡಬಾರದ್ದು ಮಾಡಿದರೆ ಆಗಬಾರದ್ದು ಆಗುತ್ತೆ (೧೨೮)
 ಕುಲಕ್ಕೆ ಮೃತ್ಯುವಾಯಿತು ಕೊಡವೀ ಕಾವು (೧೩೩)
 ಕೊಂಬೆ ಬೆಳೆದು ಕೊಡಲಿ ಕಾವಾಗಿ ಬುಡಕ್ಕೆ ಮೃತ್ಯುವಾಯ್ತು (೧೦೯)
 ಎರಡೂ ಕೈ ಸೇರಿದರೆ ಚಪ್ಪಾಳೆ (೧೦೯)
 ನಾಯಿ ಮುಟ್ಟಿದ ಮಡಕೇನ ನಾಯಿ ಕೊರಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಬೇಕು (೧೩೭)
 ಹುಚ್ಚೂ ಅಲ್ಲ ಬೆಪ್ಪೂ ಅಲ್ಲ, ಶಿವಲೀಲೆ (೨೧೪)
 ತಾನು ಇಕ್ಕದ ಜೀನ, ಜಗತಿ ಮನೆ ತೋರಿಸಿದನಂತೆ (೨೨೪)
 ಹೂಸೂದು ತಡ ಅಂದೆ ನಾರೂದು ತಡವೆ (೨೩)

ಮನೆಗೆ ಮಾರಿ ಪರರಿಗೆ ಉಪಕಾರಿ (೨೭೪)
ನವಿಲು ಕುಣಿತದ ಅಂತ ಕೆಂಬೂತ ಪುಕ್ಕ ತರಕಂಡೆ ಆಯ್ದದ? (೨೫೪)
ಬೀಸೂ ದೊಣ್ಣೆ ತಪ್ಪಿಸ್ಕಂಡರೆ ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಆಯಸ್ಸು (೨೬೧)
ಬಿಳಿಯ ಮಾದಿಗ ಕರಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜಾತಿಯನ್ನು ನಂಬಬಾರದು (೧೨೮)

೧೩ ಅನ್ವೇಷಣ (೨೦೧೪)

ಶಾನೆ ಜನ ತಿರುಗಾಡೂ ತಾವ ಗರಿಕೆ ಬೆಳಿತದಾ? (೨೦)
ದತ್ತು ಮಗ ಮಗನಲ್ಲ, ದತ್ತೂರಿ ಹೂವಲ್ಲ (೨೦)
ಮಾತಾಡುಲ್ಲ ಮನೆ ಉಳಿಯಲ್ಲ (೧೪೯)
ಮೂಗು ಹಿಡಿದರೆ ಬಾಯಿ ತನಗೆ ತಾನೇ ಬಿಟ್ಟುಕುತ್ತು (೧೭೯)

೧೪ ಪರ್ವ (೨೦೧೪)

ಬೆಲ್ಲಕ್ಕೆ ನೋಣ ಮುತ್ತುವ ಹಾಗೆ (೨೮೯)

೧೫ ನೆಲೆ (೨೦೧೪)

ಒಂದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೆಣ್ಣೆ ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಸುಣ್ಣ (೯೮)

೧೬ ಸಾಕ್ಷಿ (೨೦೧೪)

ಉಪ್ಪು ತಿನ್ನೋನು ನೀರು ಕುಡೀತಾನೆ (೮೮)
ಬುಸ್ ಅನ್ನದ ದೇವರಿಗೆ ಬಿಲ್ವ ಪತ್ರೆಯೂ ಬೆಲೆ ಕೊಡೂದಿಲ್ಲ (೮೯)
ಹೊಳೆಗೆ ಕಲ್ಲು ಎಸಿದರೂ ಎಣಿಸಿ ಎಸಿಬೇಕು (೧೧೮)
ಹಾಸಿಗೆ ಇದ್ದಷ್ಟು ಕಾಲು ಚಾಚು (೧೧೫)
ಮಾಡಿದೋರ ಪಾಪ ಆಡಿದೋರ ಬಾಯಲ್ಲಿ (೨೯೬)
ಸಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕುದ್ದ ಮೂಗು ಶಾಂತದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆಯೇ? (೨೪೬)
ಕಟ್ಟು ಹರಿದ ಪಂಜಿನಂತೆ (೧೨೭)
ಹುತ್ತ ಬಡಿದಿದ್ದರಿಂದ ಹಾವು ಸಾಯುಲ್ಲ (೧೪೦)

೧೭ ಅಂಚು (೨೦೧೪)

ಅತ್ತು ಕರೆದು ಔತಣಕ್ಕೆ ಹೇಳಿಸಿಕೊಂಡರು (೬೯)
ಜೇನು ಬಿಚ್ಚಿದವರು ಕೈ ನೆಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳೂ ಹಾಗೆ (೯೧)
ಇಲಿ ಅಂದರೆ ಹುಲಿ (೨೭೦)
ಬಡವನ ಸಿಟ್ಟು ದವಡೆಗೆ ಮೂಲ (೨೫೮)
ಮಾರೀ ಕಣ್ಣು ಹೋತನ ಮ್ಯಾಲೆ (೨೯೨)

೧೮ ತಂತು (೨೦೧೩)

ಊರು ಉಪಕಾರ ಅರಿಯದು, ಹೆಣ ಶೃಂಗಾರ ಅರಿಯದು (೬೭)
ಕಾಲಿಗೆ ಹಾಕಿದರೆ ಕತ್ತಿಗೆ ಹಾಕ್ತಾರೆ, ಕತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದರೆ ಕಾಲಿಗೆ ಹಾಕ್ತಾರೆ (೭೨)
ಅತ್ತೇದ ತಗಂಡ್ ಅಳಿಯನಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿದ (೧೦೯)

ಹಾಸಿಗೆ ಇದ್ದಷ್ಟು ಕಾಲು ಚಾಚಬೇಕು (೧೮೯)
ತೊಟ್ಟಿಲು ತೂಗಾಳೂ ಅವಳೇ ಮಗಾ ಜಿಗಟಾಳೂ ಅವಳೇ (೨೧೨)
ಬಡವಾ ನೀ ಮಡಗಿದಹಂಗಿರು(೨೮೩)
ನಾಯಿ ಮುಟ್ಟಿದ ಮಡಕೆ ನಾಯಿ ಕೊಳ್ಳಿಗೇ ಕಟ್ಟಬೇಕು (೨೯೭)
ಬೆಂಕಿ ಇಲ್ಲದೆ ಹೊಗೆ ಆಡುಲ್ಲ (೬೩೦)
ಜೇನು ಬಿಚ್ಚಿದವನು ಕೈ ನೆಕ್ಕದೆ ಇರುತ್ತಾನೆಯೇ? (೬೭೭, ೬೮೪)
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರಮಾಣಿಸಿ ನೋಡಬೇಕು (೭೪೬)
ಬಾಯಿ ಬಿಡಿಸಬೇಕು ಅಂದರೆ ಮೂಗು ಹಿಡಕೋಬೇಕು (೭೯೩)
ನಾಯಿ ಬೊಗುಳಿದರೆ ದೇವಲೋಕ ಹಾಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ (೮೩೭)

೧೯ ಸಾರ್ಥ (೨೦೧೨)

ಐದು ಬೆರಳೂ ಒಂದೇ ಸಮ ಇರುವುದಿಲ್ಲ (೧೦೭)

೨೦ ಮಂದ್ರ (೨೦೦೩)

ಅಳಿಯ ಅಲ್ಲ ಮಗಳ ಗಂಡ (೨೦೫)
ತಾಳಿದರೆ ಬಾಳುಂಟು (೩೧೪)
ಬೆಂಕಿ ಇಲ್ಲದೆ ಹೊಗೆ ಹುಟ್ಟುಲ್ಲ (೩೧೦)
ಕೋಣನ ಮುಂದೆ ಕಿನ್ನರಿ ಬಾರಿಸಾದು (೫೦೩)
ಒಲ್ಲದ ಗಂಡನಿಗೆ ಮೊಸರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲು (೫೪೯)

೨೧ ಆವರಣ (೨೦೧೪)

ಕೋತಿ ತಾನು ಕೆಟ್ಟದ್ದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಇಡೀ ವನಾನೂ ಕೆಡುತ್ತಾ (೧೮೦)
ಸಗಣಿಯವನ ಜೊತೆ ಸರಸಕ್ಕಿಂತ ಗಂಧದವನ ಜೊತೆ ಗುದ್ದಾಟ ಮೇಲು (೨೩೯)

೨೨ ಕವಲು (೨೦೧೦)

ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ಉದಾಸೀನವೇ ಮದ್ದು (೯೩)
ಕಳ್ಳನಿಗೊಂದು ಪಿಳ್ಳೆನವ (೧೨೦)
ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದೋನಿಗೆ ಚಳಿಯೇನು ಮಳೆ ಏನು? (೧೮೫)
ಕಾಲಿಗೆ ಹಾಕಿದರೆ ಕತ್ತಿಗೆ ಹಾಕ್ತಾನೆ, ಕತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದರೆ ಕಾಲಿಗೆ ಹಾಕ್ತಾನೆ (೨೬೧)
ನೂಲಿನಂತೆ ಸೀರೆ ತಾಯಿಯಂತೆ ಮಗಳು (೨೮೦)

೨೩ ಯಾನ (೨೦೧೪)

ಹೆಂಗಸಿನ ವಯಸ್ಸು, ಗಂಡಸಿನ ಸಂಬಳ ಕೇಳಬಾರದು (೧೫೩)

೨೪ ಉತ್ತರಕಾಂಡ (೨೦೧೭)

ಕೊಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣು ಕುಲಕ್ಕೆ ಹೊರಗು (೨೬)
ಮರುಳಿ ಮರುಳಿ ಮಂಚಕ್ಕೆ ಕಾಲೆಷ್ಟು ಅಂದರೆ ಮೂರು ಮತ್ತೊಂದು ಅಂತಂತೆ (೧೬೫)
ಕಂಡದ್ದು ಕಂಡ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ಕೆಂಡದಂಥಾ ಕೋಪ (೧೮೯)

ಬಗಳು ನಾಯಿ ಕಚ್ಚುದಿಲ್ಲ, ಕಚ್ಚುವ ನಾಯಿ ಬಗಳೂದಿಲ್ಲ (೨೬೨)

ಅನುಬಂಧ - ೨

ಬೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ

ಕೆಲವು ಗಾದೆಗಳು ಪೂರ್ವಾರ್ಧದ ಬಳಕೆ

- ೧ ಭೀಮಕಾಯ (೨೦೧೪) ಮೀಶೆ ಬಂದವ ದೇಶ ಕಾಣ, (ಮೋಲೆ ಬಂದವಳು ನೆಲ ಕಾಣಳು) (೧೦೭)
 - ೨ ದಾಟು ೨೦೧೪ ಹೊಳೆ ದಾಟಿದ ಮೇಲೇ, (ಅಂಬಿಗನ ಹಂಗೇನು? (೩೬೧)
 - ೩ ಅಂಚು (೨೦೧೪) ಗಾಣಗಿತ್ತಿ ಅಯ್ಯೋ ಅಂದರೆ, (ನೆತ್ತಿ ತಂಪಾಗುತ್ತಾ? (೧೬೦) ತಾನು ಕಳ್ಳ ಪರರ ನಂಬ, (ಹಾದರಗಿತ್ತಿ ಗಂಡನ್ನ ನಂಬಳು (೨೧೫)
- ಬೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಕೆಲವು ಗಾದೆಗಳ ಉತ್ತರಾರ್ಧದ ಬಳಕೆ
- ೧ ಭೀಮಕಾಯ (೨೦೧೪) (ಆನೆ ಮೆಟ್ಟಿದ್ದೇ ಸಂದು) ಶೆಟ್ಟಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಲ್ಲೆ ಪಟ್ಟಣ (೪೩)
 - ೨ ತಬ್ಬಲಿಯು ನೀನಾದ ಮಗನೆ ೨೦೧೪ (ಎಲೆ ಎತ್ತೋ ಅಂದರೆ)ಉಂಡೋರೆಷ್ಟು ಜನ ಅಂದನಂತೆ(೪೭)
 - ೩ ನೆಲೆ (೨೦೧೪) (ಕಳ್ಳನ) ಮನಸ್ಸೇ ಹುಳ್ಳಹುಳ್ಳಗೆ (೯೫)

ಅನುಬಂಧ - ೩

ಬೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಇಂಗ್ಲೀಷ್/

ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಗಾದೆಗಳು

ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಯ ಗಾದೆಗಳು

- ೧ ಧರ್ಮಶ್ರೀ (೨೦೧೪) ಜಾಕ್ ಆಫ್ ಆಲ್.....(ಶಿಲೆ) (ಗಾದೆಯ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ ಮಾತ್ರ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ)
- ೨ ದೂರಸರಿದರು (೨೦೧೫) ಫ್ರೆಂಡ್ ಇನ್ ನೀಡ್ ಈಸ್ ಎ ಫ್ರೆಂಡ್ ಇಂಡೀಡ್ (೭೨)
- ೩ ತಂತು (೨೦೧೩) ಫ್ರೆಂಡ್ ಇನ್ ನೀಡ್ ಈಸ್ ಎ ಫ್ರೆಂಡ್ ಇಂಡೀಡ್ (೬೩೫) ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಅಡಿಗೆಯೋರು ಸೇರಿದರೆ ಅಡಿಗೆ ಕೆಡುತ್ತೆ (೧೯೨) (ಟೂ ಮೆನಿ ಕುಕ್ಸ್ ಸ್ವಾಯಿಲ್ ದ ಬ್ರಾತ್) ಭಿಕ್ಷುಕರು ಆಯ್ಕೆದಾರರಲ್ಲ (ಬೆಗ್ಗರ್ಸ್ ಕೆನ್ ನಾಟ್ ಬಿ ಚೂಸರ್ಸ್) (ಶಿಲೆ೬)
- ೪ ಮಂದ್ರ (೨೦೦೩) ಔಟ್ ಆಫ್ ಸೈಟ್ ಈಸ್ ಔಟ್ ಆಫ್ ಮೈಂಡ್ (೨೫೫) ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೊರಗಿದ್ದರೆ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಹೊರಗು (೪೮೬)
- ೫ ಮತದಾನ (೨೦೧೪) ಲಾ ಈಸ್ ಎನ್ ಆಸ್ ನೋ ಬಡಿ ನೋಸ್ ವೇರ್

ಇಟ್ ಗೋಸ್ (೧೩೪)

ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಗಾದೆ

೧ ತಂತು (೨೦೧೩) ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಭೋಜನ ಪ್ರಿಯಃ (೬೪)

ಅನುಬಂಧ - ೪

ಬೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಕನ್ನಡ ಇಂಗ್ಲಿಷ್
ಭಾಷೆಯ ಸಮಾನ ಅರ್ಥದ ಗಾದೆಗಳು

- ೧ ತಂತು (೨೦೧೩) ಗಾಜಿನ ಮನೇಲಿರೋರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲೆಸೆಯಬಾರದು(೬೨೮)
(ಪೀಪಲ್ ಹೂ ಲಿವ್ ಇನ್ ಗ್ಲಾಸ್ ಹೌಸ್‌ಸ್ ಷುಡ್ ನಾಟ್ ತೋ ಸ್ಟೋನ್ಸ್
೨ ಕವಲು (೨೦೧೦) ವೇರ್ ದೇರ್ ಈಸ್ ಎ ವಿಲ್, ದೇರ್ ಈಸ್ ಎ ವೆ (೧೮೦)
೩ ಭೀಮಕಾಯ (೨೦೧೪) ಮನಸ್ಸಿದ್ದರೆ ಮಹಾದೇವ (ಮನಸ್ಸಿದ್ದರೆ ಮಾರ್ಗ) (೧೧೭)

ಅನುಬಂಧ - ೫

ಬೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಕನ್ನಡ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್
ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗಳ ಸಮಾನ ಅರ್ಥದ ಗಾದೆ

- ೧ ಪರ್ವ (೨೦೧೪) ದೂರದ ಪರ್ವತ ರಮ್ಯ (ಕನ್ನಡ) (೬೪೦)
ದೂರತಃ ಪರ್ವತೋ ರಮ್ಯವಾನ್ (ಸಂಸ್ಕೃತ)
ಬ್ಲೂ ಆರ್ ದಿ ಹಿಲ್ಸ್ ದಟ್ ಆರ್ ಫಾರ್ ಅವೆ (ಇಂಗ್ಲಿಷ್)

ಅನುಬಂಧ - ೬

ಬೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ
ಬದಲಾದ ರೂಪದ ಗಾದೆಗಳು

- ೧ ಭೀಮಕಾಯ (೨೦೧೪) ಗಾಯದ ಮೇಲೆ ಖಾರ ಹಾಕುವ ತಂಟೆ (ಪು.೧೨೦)
(ಗಾಯದ ಮೇಲೆ ಬರೆ ಹಾಕಿದ ಹಾಗೆ)
ಅಡಾ ಪಡಾ ಅನ್ನೋರನ್ನ ಅಡವೀಲೂ ನಂಬಬಾರದು (ಪು.೫೬)
(ಮೂಲ: ಅಡಾ ಪಡಾ ಎಂಬುವನನ್ನು ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ನೀಗು)
೨ ದೂರ ಸರಿದರು (೨೦೧೫) ಕಣ್ಣಿನ ಎರಡು ಕಡೆಗೂ ಮುಚ್ಚಳ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವ
ಕುದುರೆಯ ಹಾಗೆ. (ಪು. ೨೧೦)
(ಮೂಲ: ಕಣ್ಣಿಗೆ ಪಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರೋ ಕುದುರೇ ಹಾಗೆ)

- ೩ ತಬ್ಬಲಿಯು ನೀನಾದೆ ಮಗನೆ ೨೦೧೪
ಉಂಡೋರ್ ಎಷ್ಟು ಜನ ಅಂತ ಕೇಳೋಕೆ ನಿಂಗೇನ್ ಅಧಿಕಾರ?
ಎಲೆ ಎತ್ತೂ ಅಂದ ತಕ್ಷಣ ಎಲೆ ಎತ್ತೋದು ನಿನ್ನ ಡ್ಯೂಟಿ. (ಪು. ೪೭)
(ಮೂಲ: ಎಲೆ ಎತ್ತೋ ಗುಂಡ ಅಂದರೆ ಉಂಡೋರು ಎಷ್ಟು ಜನ ಅಂದನಂತೆ)
- ೪ ಗೃಹಭಂಗ ೨೦೦೧, ಅನ್ನೆಳ್ಳಾಳುದ್ದ ಬಾವಿಗೆ ಆರಾಳುದ್ದ ಅಗ್ಗ (ಪು. ೧೪೪)
(ಮೂಲ: ಆಳುದ್ದ ಬಾವಿಗೆ ಗೇಣುದ್ದ ಹಗ್ಗ)
- ೫ ನಿರಾಕರಣ ೨೦೧೪ ಬೆಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಸಾಯುವ ನೋಣದ ಹಾಗೆ (ಪು.೧೫೦)
(ಮೂಲ: ಬೆಲ್ಲಕ್ಕೆ ನೋಣ ಮುತ್ತಿದ ಹಾಗೆ)
- ೬ ಗ್ರಹಣ (೨೦೧೪) ಎರಡು ಕೈ ಸೇರದೆ ಚಪ್ಪಾಳೆಯಾಗುತ್ತೆಯೇ? (ಪು.೧೩೪)
(ಎರಡು ಕೈ ಸೇರಿದರೇ ಚಪ್ಪಾಳೆ)
- ೭ ದಾಟು (೨೦೧೪) ಶಂಖದಿಂದ ಬಿದ್ದ ನೀರಾಗುತ್ತೆ (ಪು. ೨೭೩)
(ಮೂಲ: ಶಂಖದಿಂದ ಬಿದ್ದರೇ ತೀರ್ಥ)
ಹಳೇ ಹುಡುಗಿ ಪಾದವೇ ಗತಿ (ಪು.೩೦೫)
(ಹಳೇ ಗಂಡನ ಪಾದವೇ ಗತಿ)
ಅಲ್ಪನಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಬಂದ್ರೆ ಅರ್ಧ ರಾತ್ರೀಲಿ ಕೊಡೆ ಹಿಡಿದ (೩೧೦)
- ೮ ಪರ್ವ (೨೦೧೪) ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹಿಟ್ಟು ಜುಟ್ಟಿಗೆ ಹೂವು (ಪು.೩೩೩)
(ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹಿಟ್ಟಿಲ್ಲ ಜುಟ್ಟಿಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂವು)
ಆನೆಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಲದ್ದಿಬಿದ್ದಂತೆ (ಪು.೩೧೭)
(ಆನೆ ಹೊಟ್ಟೆಲಿ ಸೂಲಂಗಿ ಬಿದ್ದ ಹಾಗೆ)
- ೯ ಸಾಕ್ಷಿ (೨೦೧೪) ಹುತ್ತ ಬಡಿದದ್ದರಿಂದ ಹಾವು ಸಾಯುಲ್ಲ (೧೪೦)
(ಮೂಲ:ಹುತ್ತ ಬಡಿದರೆ ಹಾವು ಸಾಯುವುದೇ?)
ಹುಣಸೇ ಮರಕ್ಕೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಮುಪ್ಪು ಬಂದರೂ ಹುಳಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಬೇಕೇ ಹೊರತು
ಕಮ್ಮಿಯಾಗುಲ್ಲ (ಪು.೧೬೪)
ಹೊಳೆಗೆ ಕಲ್ಲು ಎಸೆದರೂ ಎಣಿಸಿ ಎಸೀಬೇಕು (ಪು.೧೧೮)
(ಮೂಲ: ಹೊಳೆಗೆ ಹಾಕಿದರೂ ಅಳೆದು ಹಾಕು)
(ಮೂಲ: ಹುಣಸೇ ಮರ ಮುಪ್ಪಾದರೂ ಹುಳಿ ಮುಪ್ಪೇ?)
- ೧೦ ಅಂಚು (೨೦೧೪) ಹಾವಿನ ಹೆಡೆಯ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪೆಗೆ ಸಿಗುವ ತಂಪಿನಂತೆ (ಪು.೬೨)
(ಮೂಲ: ಹಾವಿನ ಕೂಡ ಕಪ್ಪೆಗೆ ಸರಸವೇ?)
- ೧೧ ತಂತು (೨೦೧೩) ಚುಚ್ಚು ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಮೌನದ ಉದಾಸೀನವೇ ತಕ್ಕ ಮದ್ದು (೧೯೫)
(ಮೂಲ: ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ಉದಾಸೀನವೇ ಮದ್ದು)
ಎರಡು ಕೈ ಸೇರದೆ ಚಪ್ಪಾಳೆಯಾಗುಲ್ಲ (ಪು.೭೬೭)
ಎರಡು ಕೈ ಸೇರದಿದ್ದರೆ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಇಲ್ಲ (ಪು.೪೪೯)

(ಮೂಲ: ಎರಡು ಕೈ ಸೇರಿದರೇ ಚಪ್ಪಾಳೆ)

೧೨ ಯಾನ ೨೦೧೪ ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಸೆಡವಿಗೆ ಉದಾಸೀನವೇ ಮದ್ದು (ಪು.೧೬೦)

(ಮೂಲ: ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ಉದಾಸೀನವೇ ಮದ್ದು)

ಅನುಬಂಧ - ೭

ಬೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸೃಜನಶೀಲ ಗಾದೆಗಳ ಸ್ವರೂಪಗಳು

೧ ಭೀಮಕಾಯ (೨೦೧೪) ಹುಲಿ ಹೊಟ್ಟೇಲಿ ಹುಲಿ ಹುಟ್ಟಿದೇ ನರೀ ಹುಟ್ಟಿತಾ (೩೯)
ಹೆಂಡ ಕುಡಿದೋನಿಗೆ ಬರೆ ಹಾಕಿದ ಹಂಗೆ (೧೦೭)

ಮೇಲೆ ಸವರೂದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರು ತೆಗೆದರೆ ಉತ್ತಮ (೧೨೧)

೨ ದೂರ ಸರಿದರು (೨೦೧೪) ಪೆಟ್ಟಾಗಿರುವ ಕಡೆಗೇ ಏಟು ಬೀಳುವುದು (೩೬)

ಒಂಟಿ ಮರಕ್ಕೇ ಸಿಡಿಲು ಬಡಿಯುವುದು (೩೬)

ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹೂ ಮುಡಿಸುವ ರೀತಿ (೧೯೮)

೩ ವಂಶವೃಕ್ಷ (೨೦೧೩) ಅರಮನೆ ಬಿಳಿಯ ಹೋರಿಗೂ ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಣ್ಣುಗರುವಿಗೂ
ಆದ ಮದುವೆ (೧೪೭)

೪ ಗೃಹಭಂಗ (೨೦೦೧) ಹೀನ ಚಾಳಿ ಹಸು ತಂದ್ರೂ ಮೇಯಿಸಿ ಕಟ್ಟಿ ನಿಭಾಯಿಸಬೇಕು
(೯೦)

ಹುಲ್ಲು ನೀರು ಇರುವ ಒಂದು ಗೊಂತು ಹುಡುಕಿ ಕಟ್ಟಬೇಕು (೨೨೦)

೫ ದಾಟು (೨೦೧೪) ಅಂತರಂಗ ನುಡಿಯುತ್ತೆ ರೂಢಿ ಅಂತರಂಗಾನ ಮುಚ್ಚಿಹಾಕುತ್ತೆ
(೩೭/೧೩೩)

ಕುದುರೆ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಹೋದ್ರೂ ಕತ್ತೆಗಳು ತಮ್ಮ ಲಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸುಲ್ಲ (೨೩)

ಕತ್ತೆ ಲಾಯ ಸೇರಿದ ಕುದುರೆ ಓಡಾಕೂ ಇಲ್ಲ, ಹೇರು ಹೊರಾಕೂ ಇಲ್ಲ (೪೧)

ಕುದುರೆ ಗೊಂತ್ನಾಗೆ ಕುದುರೆ ಇರ್ದೇಕು, ಕತ್ತೆ ಗೊಂತ್ನಾಗೆ ಕತ್ತೆ ಇರ್ದೇಕು (೯೨)

ಕಾಲುವೆ ನೀರು ಕಾಲುವೇಲಿ ಹರಿಬೇಕು, ಹಳ್ಳದ ನೀರು ಹಳ್ಳದಾಗಿರಬೇಕು (೨೪೮)

ನನ್ನ ಮೂಗು ಕುಯಿಸ್ತೆಂದರೂ ಚಿಂತಿಲ್ಲ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಅಪಶಕನ ಆಗಬೇಕು (೩೩೮)

೬ ಅನ್ವೇಷಣ (೨೦೧೪) ಬುದ್ಧಿಲಿ ನೆಲ ಹಿಡಿಯೂ ಗರಿಕೆ, ಆಕಾಶ ದಿಟ್ಟಿಸೂ
ಮರವಲ್ಲ (೮೦)

೭ ಪರ್ವ (೨೦೧೪) ಮೀನು ನೀರಿಗೆ ನೆಗೆಯುತ್ತದೆಯೋ, ಮರಳಿಗೆ ನೆಗೆಯುತ್ತದೆಯೋ?
(೨೮)

ಮರ್ಯಾದೆ ಹೆಚ್ಚಾದಾಗ ಕಣ್ಣು ಕುರುಡಾಗುತ್ತದೆ (೧೦೯)

ಜೂಜಿನಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದರೆ ಪಿತ್ತ ಹತ್ತುತ್ತದೆ, ಸೋತರೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ (೧೯೩)

ಕಾಗೆಯ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ಕೋಗಿಲೆಯ ಮೊಟ್ಟೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಂತೆ (೩೩೮)

೮ ಸಾಕ್ಷಿ (೨೦೧೪) ನೀರಿನ ತಡತ ಇರೂ ತೂಬಿನ ಬೆಣೆಯನ್ನು ಎತ್ತೂ ತನಕ ಕಷ್ಟ

(೧೧೮)

- ೯ ಅಂಚು (೨೦೧೪) ಸೊಗಸಾದ ಪಾಯಸ ಮಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಪೊರಕೇಲಿ
ತೊಳಸುವಂಥ ಹೆಂಗಸು (೯೯)
- ೧೦ ಮಂದ್ರ (೨೦೦೩) ಶಹನಾಯಿ ನುಡಿದರೆ ಶುಭನಾದ, ನಾಯಿ ಬೊಗುಳಿದರೆ
ದೃಷ್ಟಿ ನಿವಾರಣೆ (೩೧೪)
ಒಡೆದ ಹಾಲು ಮತ್ತೆ ಹಾಲಾಗುಲ್ಲ. (೫೧೧)
- ೧೧ ಕವಲು (೨೦೧೦) ಮುಳುಗುವ ಹಡಗನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ಓಡುವ ಇಲಿಗಳು (೧೯೪)

ಅನುಬಂಧ - ೮

ಬೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಗಾದೆಗಳ ಅಕಾರಾದಿ

(ಕಂಸದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿರುವ ಇಸವಿ ಬಳಸಲಾದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮುದ್ರಣ
ವರ್ಷವನ್ನು ಮತ್ತು ಗಾದೆಗಳ ಕಂಸದಲ್ಲಿರುವುದು ಪುಟಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು
ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ)

೧. ಅತ್ತೇದ ತಗಂಡ್ ಅಳಿಯನಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿದ (ತಂತು-೨೦೧೩ ಪು.೧೦೯)
೨. ಅತ್ತೂ ಕರೆದು ಔತಣಕ್ಕೆ ಹೇಳಿಸಿಕೊಂಡರು
(ದೂರಸರಿದರು - ೨೦೧೫, ಪು. ೩೪, ವಂಶವೃಕ್ಷ ೨೦೧೩, ಪು.
೭೬, ಅಂಚು - ೨೦೧೪, ಪು.೯೯)
೩. ಅದ್ಯಾಕ್ ಚೊಣಚಿ ಹೊಕ್ಕಂಗ್ ಆಡ್ತೀರಾ
(ಗೃಹಭಂಗ ೨೦೦೧, ಪು.೩೩)
೪. ಅಲವು ಮನೆ ಎಸರು ಚಂದ, ಆದರಗಿತ್ತಿ ಮಗಳು ಚಂದ
(ಗೃಹಭಂಗ ೨೦೦೧, ಪು. ೯೨)
೫. ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ಉದಾಸೀನವೇ ಮದ್ದು
(ಕವಲು ೨೦೧೦, ಪು. ೯೩)
೬. ಅಳಿಯ ಅಲ್ಲ ಮಗಳ ಗಂಡ
(ಮಂದ್ರ ೨೦೦೩, ಪು. ೨೦೫)
೭. ಅಂಗೈ ಪುಣ್ಣಿಗೆ ಕನ್ನಡಿಯೇ ?
(ಗೃಹಣ - ೨೦೧೪, ಪು. ೫೭)
೮. ಇತ್ತ ಬಾ ಅಂದ್ರೆ ಇರೂ ಮನೆಯೇ ನಂದು ಅನ್ನೂದು

(ಧರ್ಮಶ್ರೀ ೨೦೧೪, ಪು.೧೦೧)

೯. ಇಲಿ ಅಂದರೆ ಹುಲಿ

(ಅಂಚು ೨೦೧೪, ಪು.೨೭೦)

೧೦. ಉಪ್ಪು ತಿನ್ನೋನು ನೀರು ಕುಡೀತಾನೆ.

(ಸಾಕ್ಷಿ ೨೦೧೪, ಪು.೮೮)

೧೧. ಊರು ಉಪಕಾರ ಅರಿಯದು ಹೆಣ ಶೃಂಗಾರ ಅರಿಯದು

(ತಂತು ೨೦೧೩, ಪು. ೬೭)

೧೨. ಎಣ್ಣೆ ಬಂದಾಗ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಂತೆ

(ಮತದಾನ ೨೦೧೪, ಪು. ೫೪)

೧೩. ಎರಡೂ ಕೈ ಸೇರಿದರೆ ಚಪ್ಪಾಳೆ

(ದಾಟು-೨೦೧೪, ಪು.೧೦೯)

೧೪. ಐದು ಬೆರಳೂ ಒಂದೇ ಸಮ ಇರುವುದಿಲ್ಲ

(ಸಾರ್ಥ ೨೦೧೨, ಪು.೧೦೭)

೧೫. ಒಂದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೆಣ್ಣೆ ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಸುಣ್ಣು

(ನೆಲೆ ೨೦೧೪, ಪು. ೯೮)

೧೬. ಒಲ್ಲದ ಗಂಡನಿಗೆ ಮೊಸರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲು

(ಮಂದ್ರ ೨೦೦೩, ಪು. ೫೪೯)

೧೭. ಔಟ್ ಆಫ್ ಸೈಟ್, ಔಟ್ ಆಫ್ ಮೈಂಡ್

(ಮಂದ್ರ, ೨೦೦೩, ಪು. ೨೫೫)

೧೮. ಕಟ್ಟು ಹರಿದ ಪಂಜಿನ ಹಾಗೆ

(ಗೃಹಭಂಗ ೨೦೦೧, ಪು. ೩೫೫/೧೧೯, ಸಾಕ್ಷಿ ೨೦೧೪- ಪು.೧೩೭)

೧೯. ಕಟ್ಟೇಲಿ ನೀರಿಲ್ಲ ಹೊಟ್ಟೇಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ

(ಗೃಹಭಂಗ ೨೦೦೧, ಪು.೮೩)

೨೦. ಕಾಲಿಗೆ ಹಾಕಿದರೆ ಕತ್ತಿಗೆ ಹಾಕ್ತಾನೆ, ಕತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದರೆ ಕಾಲಿಗೆ ಹಾಕ್ತಾನೆ

(ತಂತು ೨೦೧೩, ಪು.೭೨, ಕವಲು ೨೦೧೦ ಪು.೨೬೧)

೨೧. ಕುಲಕ್ಕೆ ಮೃತ್ಯುವಾಯಿತು ಕೊಡಲೀ ಕಾವು

(ದಾಟು ೨೦೧೪ ಪು.೧೩೩, ಪು.೧೦೯)

೨೨. ಕೆಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಬುದ್ಧಿ ಬರುತ್ತೆ ಅಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಒಲೆ ಉರಿಯುತ್ತೆ

(ದೂರ ಸರಿದರು ೨೦೧೫ ಪು. ೨೫೦)

೨೩. ಕೈ ಕೆಸರಾದರೆ ತಾನೇ ಬಾಯಿ ಮೊಸರು
(ಗೃಹಭಂಗ ೨೦೦೧, ಪು.೧೭೪)
೨೪. ಕೊಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣು ಕುಲಕ್ಕೆ ಹೊರಗು
(ನಿರಾಕರಣ ೨೦೧೪, ಪು.೧೫೬, ಉತ್ತರಕಾಂಡ ೨೦೧೭, ಪು.೨೬)
೨೫. ಕೋಣನ ಮುಂದೆ ಕಿನ್ನರಿ ಬಾರಿಸಾದು
(ಮಂದ್ರ ೨೦೦೩, ಪು.೫೦೩)
೨೬. ಕೋತಿ ತಾನು ಕೆಟ್ಟದ್ದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಇಡೀ ವನಾನೂ ಕೆಡುತ್ತ
(ಆವರಣ ೨೦೧೪, ಪು. ೧೮೦)
೨೭. ಕೋಪದಲ್ಲಿ ಕುಯ್ದುಕೊಂಡ ಮೂಗು ಶಾಂತವಾದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಬರುಲ್ಲ
(ಧರ್ಮಶ್ರೀ ೨೦೧೪, ಪು.೧೩೬)
೨೮. ಕಂಡದ್ದು ಕಂಡ್ದಾಗ್ ಅಂದ್ರೆ ಕೆಂಡದಂತ ಕೋಪ
(ನಾಯಿನೆರಳು ೨೦೧೪, ಪು.೮೪, ಉತ್ತರಕಾಂಡ ೨೦೧೭, ಪು.೧೮೯)
೨೯. ಗಾಜಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿರೋರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲೆಸೆಯಬಾರದು
(ತಂತು ೨೦೧೩, ಪು.೬೨೮)
೩೦. ಗಾಣಗಿತ್ತಿ ಅಯ್ಯೋ ಅಂದರೆ...
(ಅಂಚು ೨೦೧೪, ಪು.೧೬೦)
೩೧. ಗೊಲ್ಲತೀಗ್ಯಾಕೆ ಗೊಲಸು
(ತಬ್ಬಲಿಯು ನೀನಾದೆ ಮಗನೆ ೨೦೧೪, ಪು.೧೦೭)
೩೨. ಗಂಡ ಎಂಡ್ರ ಜಗಳ ಉಂಡು ಮನಗೋತಂಕ
(ಮತದಾನ ೨೦೧೪, ಪು.೩೫)
೩೩. ಗಂಡಸಿಗ್ಯಾಕೆ ಗೌರೀ ದುಃಖ
(ಗ್ರಹಣ ೨೦೧೪, ಪು.೧೬೦)
೩೪. ಗಂಡೋ ಮುತ್ತಿನ ಚಂಡೋ ಹೆಣ್ಣೋ ಹೆಂಡದ ಬುರುಡೆಯೋ
(ನಾಯಿ ನೆರಳು ೨೦೧೪-ಪು. ೮೯)
೩೫. ಗಂಡ ಎಂಡ್ರ ಜಗಳ ಉಂಡು ಮನಗೋತಂಕ
೩೬. ಜಗ ಜಾಲಿಸ್ತಾಳೆ ಮಗೂ ತೂಗುಕ್ಕೆ ಬರುಲ್ಲ
(ವಂಶವೃಕ್ಷ ೨೦೧೩, ಪು.೫೪)
- ಜಗ ಜಾಲಿಸೋ ನನ್ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಗಾ ತೂಗಾಕ್ ಬರಾಕುಲ್ವಾ
(ತಬ್ಬಲಿಯು ನೀನಾದೆ ಮಗನೆ, ೨೦೧೪, ಪು.೨೦೬)

೩೭. ಜಾಕ್ ಆಫ್ ಆಲ್... (ಧರ್ಮಶ್ರೀ ೨೦೧೪, ಪು. ೫೮)
೩೮. ಜೇನು ಬಿಚ್ಚಿದೋನು ಕೈ ನೆಕ್ಕೊಳ್ಳೂ ಹಾಗೆ
(ಅಂಚು. ೨೦೧೪, ಪು.೯೧)
(ಜೇನು ಬಿಚ್ಚಿದವನು ಕೈ ನೆಕ್ಕದೆ ಇರುತ್ತಾನೆಯೇ?
ತಂತು (೬೭೭/೬೮೭)
೩೯. ತಾನು ಇಕ್ಕದ ಜೇನ ಜಗತಿ ಮನೆ ತೋರಿಸಿದನಂತೆ
(ದಾಟು ೨೦೧೪, ಪು.೩೨೪)
೪೦. ತಾನು ಕಳ್ಳ ಪರರನ್ನು ನಂಬ....
(ಅಂಚು ೨೦೧೪, ಪು.೨೧೫)
೪೧. ತಾಳಿದರೆ ಬಾಳುಂಟು
(ಮಂದ್ರ ೨೦೦೩, ಪು. ೩೧೪)
ತಾಳಿದೋನು ಬಾಳಿಯಾನು
(ಭೀಮಕಾಯ ೨೦೧೪, ಪು.೫೮)
೪೨. ತೊಟ್ಟಲು ತೂಗಾಳು ಅವಳೇ ಮಗಾ ಜಿಗಟಾಳು ಅವಳೇ
(ತಂತು ೨೦೧೩, ಪು.೨೭೭)
೪೩. ದತ್ತು ಮಗ ಮಗನಲ್ಲ, ದತ್ತೂರಿ ಹೂವಲ್ಲ
(ಅನ್ವೇಷಣ ೨೦೧೪, ಪು.೨೦)
೪೪. ದೂರದ ಪರ್ವತ ರಮ್ಯ
(ಪರ್ವ ೨೦೧೪, ಪು. ೬೪೦)
೪೫. ನವಿಲು ಕುಣಿತದೆ ಅಂತ ಕೆಂಬೂತ ಪುಕ್ಕ ತರಕಂಡೆ ಆಯ್ದದ?
(ದಾಟು ೨೦೧೪, ಪು.೩೫೪)
೪೬. ನಾಯಿ ಬೊಗೂಳಿದರೆ ದೇವಲೋಕ ಹಾಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ
(ತಂತು ೨೦೧೩, ಪು. ೮೩೭)
೪೭. ನಾಯಿ ಮುಟ್ಟಿದ ಮಡಕೆ ನಾಯಿಗೆ ಕಟ್ಟು
(ನಾಯಿನೆರಳು ೨೦೧೪, ಪು.೩೬, ೮೮)
ನಾಯಿ ಮುಟ್ಟಿದ ಮಡಕೇನ ನಾಯಿ ಕೊರಳಿಗೇ ಕಟ್ಟಬೇಕು
(ತಂತು ೨೦೧೩, ಪು.೫೯೭, ದಾಟು ೨೦೧೪ ಪು.೧೩೭)
೪೮. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರಮಾಣಿಸಿ ನೋಡಬೇಕು
(ತಂತು ೨೦೧೩, ಪು.೭೪೬)

೪೯. ಫ್ರೆಂಡ್ ಇನ್ ನೀಡ್ ಈಸ್ ಎ ಫ್ರೆಂಡ್ ಇಂಡೀಡ್
(ದೂರ ಸರಿದರು ೨೦೧೫, ಪು.೭೨ / ತಂತು ೨೦೧೩,
ಪು.೬೩೫)
೫೦. ಬಗಳುವ ನಾಯಿ ಕಚ್ಚೊದಿಲ್ಲ, ಕಚ್ಚುವ ನಾಯಿ ಬೊಗಳೊದಿಲ್ಲ
(ಉತ್ತರಕಾಂಡ ೨೦೧೭, ಪು.೨೬೨)
೫೧. ಬಡವನ ಸಿಟ್ಟು ದವಡೆಗೆ ಮೂಲ
(ಅಂಚು ೨೦೧೪, ಪು. ೨೫೮)
೫೨. ಬಡವಾ ನೀನ್ ಮಡಗಿದಹಂಗಿರು
(ತಬ್ಬಲಿಯು ನೀನಾದೆ ಮಗನೆ, ೨೦೧೪-ಪು.೨೨೨ / ತಂತು
೨೦೧೩ ಪು. ೨೮೩)
೫೩. ಬಾಯಿ ಬಿಡಿಸಬೇಕು ಅಂದರೆ ಮೂಗು ಹಿಡಕೋಬೇಕು
(ತಂತು ೨೦೧೩, ಪು.೭೯೩)
೫೪. ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಭೋಜನ ಪ್ರಿಯಃ
(ತಂತು ೨೦೧೩, ಪು.೬೪)
೫೫. ಬಿಟ್ಟ ಹೆಂಡ್ತಿ ನೋಡುಕ್ಕೆ ಹೊರಟೆ ಏನೋ ಕೆಟ್ಟರಾಮ
(ಗೃಹಭಂಗ ೨೦೦೧, ಪು.೩೩೨)
ಬಿಟ್ಟ ಹೆಂಡ್ತಿ ಕೂಡುಕ್ ಹೋಗಿದ್ದ ಕೆಟ್ಟರಾಮ
(ಗೃಹಭಂಗ ೨೦೦೧, ಪು. ೩೩೫)
೫೬. ಬಿಳಿಯ ಮಾದಿಗ ಕರಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜಾತಿಯನ್ನು ನಂಬಬಾರದು
(ದಾಟು ೨೦೧೪, ಪು.೧೩೮)
೫೭. ಬೀಸೂ ದೊಣ್ಣೆ ತಪ್ಪಿಸ್ಕಂಡರೆ ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಆಯಸ್ಸು
(ದಾಟು ೨೦೧೪, ಪು.೩೬೧)
೫೮. ಬುಸ್ ಅನ್ನದ ದೇವರಿಗೆ ಬಿಲ್ಲ ಪತ್ರೆಯೂ ಬೆಲೆ ಕೊಡೊದಿಲ್ಲ
(ಸಾಕ್ಷಿ ೨೦೧೪, ಪು.೮೯)
೫೯. ಬೆಲ್ಲಕ್ಕೆ ನೋಣ ಮುತ್ತುವ ಹಾಗೆ
(ಪರ್ವ ೨೦೧೪, ಪು.೨೮೯)
೬೦. ಬೆಂಕಿ ಇಲ್ಲದೆ ಹೊಗೆ ಆಡುಲ್ಲ
(ತಂತು ೨೦೧೩, ಪು.೬೩೦)
ಬೆಂಕಿ ಇಲ್ಲದೆ ಹೊಗೆ ಹುಟ್ಟುಲ್ಲ

(ಮಂದ್ರ ೨೦೦೩, ಪು.೩೧೦)

೬೧. ಭಿಕ್ಷುಕರು ಆಯ್ಕೆದಾರರಲ್ಲ (ತಂತು, ೨೦೧೩, ಪು.೫೮೬)
೬೨. ಮನಸ್ಸಿದ್ದರೆ ಮಹಾದೇವ (ಭೀಮಕಾಯ, ೨೦೧೪, ಪು.೧೧೭)
೬೩.ಮನಸ್ಸೇ ಹುಳ್ಳುಳಿಗೆ (ನೆಲೆ ೨೦೧೪, ಪು.೯೫)
೬೪. ಮನೆಗೆ ಮಾರಿ ಪರರಿಗೆ ಉಪಕಾರಿ (ದಾಟು ೨೦೧೪, ಪು. ೨೭೪)
೬೫. ಮರುಳಿ ಮರುಳಿ ಮಂಚಕ್ಕೆ ಕಾಲೆಷ್ಟು ಅಂದರೆ ಮೂರು ಮತ್ತೊಂದು
ಅಂತಂತೆ

(ಉತ್ತರಕಾಂಡ ೨೦೧೭, ಪು.೧೬೫)

೬೬. ಮಾಡಬಾರದ್ದು ಮಾಡಿದರೆ ಆಗಬಾರದ್ದು ಆಗುತ್ತೆ
(ದಾಟು ೨೦೧೪, ಪು. ೧೨೮)
೬೭. ಮಾಡಿದೋರ ಪಾಪ ಆಡಿದೋರ ಬಾಯಲ್ಲಿ
(ಸಾಕ್ಷಿ ೨೦೧೪, ಪು. ೨೯೬)
ಮಾಡೋರ ಪಾಪ ಆಡೋರ ಬಾಯಲ್ಲಿ
(ಗ್ರಹಣ ೨೦೧೪, ಪು. ೯೧)
೬೮. ಮಾತಾಡಿದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಬಾಯಿಂದ ಮತ್ತು ರತ್ನ ಉದುರಿಯಾವೋ !
(ದೂರ ಸರಿದರು ೨೦೧೫, ಪು. ೨೪೬)
೬೯. ಮಾತಾಡುಲ್ಲ ಮನೆ ಉಳಿಯಲ್ಲ
(ಅನ್ವೇಷಣ ೨೦೧೪, ಪು.೧೪೯)
೭೦. ಮಾರೀಕಣ್ಣು ಹೋತನ ಮ್ಯಾಲೆ
(ಅಂಚು ೨೦೧೪, ಪು. ೨೯೩)
೭೧. ಮೀಶೆ ಬಂದವ ದೇಶಕಾಣ...
(ಭೀಮಕಾಯ ೨೦೧೪, ಪು. ೧೦೭)
೭೨. ಮೂಗು ಹಿಡಿದರೆ ಬಾಯಿ ತನಗೆ ತಾನೇ ಬಿಟ್ಟುಕತ್ತೆ
(ಅನ್ವೇಷಣ ೨೦೧೪ ಪು. ೧೭೯)
೭೩. ರಾಯಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಬದ್ದೆ ರಾಗೀ ಬೀಸಾದು ತಪ್ಪೀತಾ? (ಮತದಾನ
೨೦೧೪, ಪು. ೧೫೭)
೭೪. ರೇಶ್ಮೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿಲ್ಲ, ಗಂಗೆಗೆ ಕಟ್ಟಿಲ್ಲ
(ದಾಟು ೨೦೧೪, ಪು. ೧೧೫)
೭೫. ಲಾ ಈಸ್ ಎನ್ ಆಸ್ ನೋ ಬಡಿ ನೋಸ್ ವೇರ್ ಇಟ್ ಗೋಸ್

- (ಮತದಾನ ೨೦೧೪, ಪು. ೧೩೪)
೭೬. ವಿವಾದಕ್ಕೂ ವಿವಾಹಕ್ಕೂ ಸಮಗೃ ಇರಬೇಕು
(ಗೃಹಭಂಗ ೨೦೦೧, ಪು. ೨೯೪)
೭೭. ವೇರ್ ದೇರ್ ಈಸ್ ಎ ವಿಲ್, ದೇರ್ ಈಸ್ ಎ ವೆ
(ಕವಲು ೨೦೧೦, ಪು. ೧೮೦)
೭೮. ಶಾನೆ ಜನ ತಿರುಗಾಡೂ ತಾವ ಗರಿಕೆ ಬೆಲಿತದಾ ?
(ಅನ್ವೇಷಣ ೨೦೧೪, ಪು. ೨೦)
೭೯. ಶಿವಪೂಜೆ ಮಧ್ಯೆ ಕರಡಿ ಬಿಟ್ಟುಂಗೆ
(ಗೃಹಭಂಗ ೨೦೦೧, ಪು. ೧೬೬)
೮೦. ...ಶೆಟ್ಟಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಲ್ಲೆ ಪಟ್ಟಣ
(ಭೀಮಕಾಯ ೨೦೧೪, ಪು. ೪೩)
೮೧. ಸಗಣೆಯವನ ಜೊತೆ ಸರಸಕ್ಕಿಂತ ಗಂಧದವನ ಜೊತೆ ಗುದ್ದಾಟ
ಮೇಲು (ಆವರಣ ೨೦೧೪, ಪು. ೨೩೯)
೮೨. ಸಾವಿರ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿ ಒಂದು ಕಲ್ಯಾಣ ಮಾಡುಸ್ವೇಕು
(ಗೃಹಭಂಗ ೨೦೦೧, ಪು. ೩೭೯)
೮೩. ಸಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕುಯ್ದ ಮೂಗು ಶಾಂತದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆಯೇ
(ಸಾಕ್ಷಿ ೨೯೧೪ ಪು. ೨೪೬)
೮೪. ಹಾವು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಸೇಡು ಕಾಯುತ್ತೆ
(ಗೃಹಭಂಗ ೨೦೦೧, ಪು. ೩೩೯)
ಹಾವು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಹಗೆ ತೀರಿಸುತ್ತೆ
(ಗೃಹಭಂಗ ೨೦೦೧, ಪು.೩೪೦)
೮೫. ಹಾಸಿಗೆ ಇದ್ದಷ್ಟು ಕಾಲು ಚಾಚು
(ಸಾಕ್ಷಿ ೨೦೧೪, ಪು. ೧೧೫)
ಹಾಸಿಗೆ ಇದ್ದಷ್ಟು ಕಾಲು ಚಾಚಬೇಕು
(ತಂತು ೨೦೧೩, ಪು. ೧೮೯)
೮೬. ಹೀನ ಸುಳಿ ಬೋಳಿಸಿದ್ರೆ ಹೋಗುತ್ತೆಯೇ?
(ಗೃಹಭಂಗ ೨೦೦೧, ಪು. ೧೪೦)
ಹೀನ ಸುಳಿ ಬೋಳಿಸಿದ್ರೆ ಓಗಾಕಿಲ್ಲ
(ಗೃಹಭಂಗ ೨೦೦೧, ಪು. ೩೮೯)

೮೭. ಹುಚ್ಚು ಅಲ್ಲ ಬೆಪ್ಪು ಅಲ್ಲ ಶಿವಲೀಲೆ
(ದಾಟು ೨೦೧೪, ಪು. ೨೧೪)
೮೮. ಹುಟ್ಟಾ ಹುಟ್ಟಾ ಮಕ್ಕಳ ಪುಣ್ಯ, ಬತ್ತಾ ಬತ್ತಾ ಸ್ವಸೇ ಪುಣ್ಯ
(ಗೃಹಭಂಗ, ೨೦೦೧, ಪು. ೧೧೪)
೮೯. ಹುತ್ತ ಬಡಿದದ್ದರಿಂದ ಹಾವು ಸಾಯುಲ್ಲ (ಸಾಕ್ಷಿ ೨೦೧೪, ಪು.೧೪೦)
೯೦. ಹೂವಿನಿಂದ ನಾರು ಸ್ವರ್ಗ ಸೇರ್ವಾಗೆ (ಮತದಾನ ೨೦೧೪, ಪು.೧೦)
೯೧. ಹೂಸೂದು ತಡ ಅಂದ್ರೆ ನಾರೂದು ತಡವೆ
(ದಾಟು, ೨೦೧೪, ಪು.೨೩)
೯೨. ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಅಡಿಗೆಹೋರು ಸೇರಿದರೆ ಅಡಿಗೆ ಕೆಡುತ್ತೆ
(ಶಂಕು ೨೦೧೩, ಪು.೧೯೨)
೯೩. ಹೇಲಿನ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲೆಸೆದು ಮೋರೆ ಮೇಲೆ ಸಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು
(ಗೃಹಭಂಗ ೨೦೦೧, ಪು.೨೫೧)
೯೪. ಹೊಳೆ ದಾಟಿದ ಮೇಲೆ....
(ದಾಟು ೨೦೧೪, ಪು. ೩೬೧)
೯೫. ಹೊಳೆಗೆ ಕಲ್ಲು ಎಸೆದರೂ ಎಣಿಸಿ ಎಸಿಬೇಕು.
(ಸಾಕ್ಷಿ ೨೦೧೪, ಪು.೧೧೮)
೯೬. ಹೆಂಗಸಿನ ವಯಸ್ಸು, ಗಂಡಸಿನ ಸಂಬಳ ಕೇಳಬಾರದು
(ಯಾನ ೨೦೧೪ ಪು.೧೫೩)

ಅನುಬಂಧ - ೯

ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾದ ರೂಪದ ಗಾದೆಗಳ ಅಕಾರಾದಿ

೧. ಅಡಾಪಡಾ ಅನ್ನೋರನ್ನ ಅಡವೀಲು ನಂಬಬಾರದು.
(ಭೀಮಕಾಯ ೨೦೧೪, ಪು. ೫೬)
೨. ಅನ್ನೆಳ್ಳಾಳುದ್ದ ಬಾವಿಗೆ ಆರಾಳುದ್ದ ಅಗ್ಗ
(ಗೃಹಭಂಗ ೨೦೦೧, ಪು.೧೪೪)
೩. ಅಲ್ಪನಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಬಂದ್ರೆ ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಲಿ ಕೊಡೆ ಹಿಡಿದ

- (ಸಾಕ್ಷಿ ೨೦೧೪, ಪು.೩೧೦)
೪. ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಸೆಡವಿಗೆ ಉದಾಸೀನವೇ ಮದ್ದು
(ಯಾನ ೨೦೧೪, ಪು.೧೬೦)
೫. ಆನೆ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಲದ್ದಿ ಬಿದ್ದಂತೆ
(ಪರ್ವ ೨೦೧೪, ಪು.೩೧೭)
೬. ಉಂಡೋರೆಷ್ಟು ಜನ ಅಂತ ಕೇಳೂಕೆ ನಿಂಗೇನ್ ಅಧಿಕಾರ
ಎಲೆ ಎತ್ತು ಅಂದ ತಕ್ಷಣ ಎತ್ತೋದು ನಿನ್ನ ಡ್ಯೂಟಿ
(ತಬ್ಬಲಿಯು ನೀನಾದೆ ಮಗನೆ ೨೦೧೪, ಪು.೪೭)
೭. ಎರಡು ಕೈ ಸೇರದೆ ಚಪ್ಪಾಳೆಯಾಗುತ್ತೆಯೆ ?
(ಗ್ರಹಣ ೨೦೧೪, ಪು.೧೩೪)
ಎರಡು ಕೈ ಸೇರದೆ ಚಪ್ಪಾಳೆಯಾಗುಲ್ಲ (ತಂತು ೨೦೧೩ ಪು.೭೬೭)
ಎರಡು ಕೈ ಸೇರದಿದ್ದರೆ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಇಲ್ಲ (ತಂತು ೨೦೧೩, ಪು. ೪೪೯)
೮. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಎರಡೂ ಕಡೆಗೂ ಮುಚ್ಚಳ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಕುದುರೆಯ ಹಾಗೆ
(ದೂರಸರಿದರು ೨೦೧೫, ಪು. ೨೧೦)
೯. ಗಾಯದ ಮೇಲೆ ಖಾರ ಹಾಕುವ ತಂಟೆ
(ಭೀಮಕಾಯ ೨೦೧೪, ಪು. ೧೨೦)
೧೦. ಚುಚ್ಚು ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಮೌನದ ಉದಾಸೀನವೇ ಮದ್ದು
(ತಂತು ೨೦೧೩, ಪು.೧೯೫)
೧೧. ಬೆಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಸಾಯೋ ನೋಣದ ಹಾಗೆ
(ನಿರಾಕರಣ ೨೦೧೪, ಪು.೧೫೦)
೧೨. ಶಂಖದಿಂದ ಬಿದ್ದ ನೀರಾಗುತ್ತೆ
(ದಾಟು ೨೦೧೪, ಪು. ೨೭೩)
೧೩. ಹಳೇ ಹುಡುಗಿ ಪಾದವೇ ಗತಿ
(ದಾಟು ೨೦೧೪, ಪು. ೩೦೫)
೧೪. ಹಾವಿನ ಹೆಡೆಯ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪೆಗೆ ಸಿಗುವ ತಂಪಿನಂತೆ
(ಅಂಚು ೨೦೧೪, ಪು.೬೨)
೧೫. ಹುಣಸೆ ಮರಕ್ಕೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಮುಷ್ಟು ಬಂದರೂ ಹುಳಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಬೇಕೇ
ಹೊರತು ಕಮ್ಮಿಯಾಗುಲ್ಲ
(ಸಾಕ್ಷಿ ೨೦೧೪, ಪು.೧೬೪)
೧೬. ಹುತ್ತ ಬಡಿದದ್ದರಿಂದ ಹಾವು ಸಾಯುಲ್ಲ
(ಸಾಕ್ಷಿ ೨೦೧೪, ಪು.೧೪೦)

೧೭. ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹಿಟ್ಟು ಜುಟ್ಟಿಗೆ ಹೂವು

(ಪರ್ವ ೨೦೧೪, ಪು.೩೩೩)

೧೮. ಹೊಳೆಗೆ ಕಲ್ಲು ಎಸೆದರೂ ಎಣಿಸಿ ಎಸೀಬೇಕು

(ಸಾಕ್ಷಿ ೨೦೧೪ ಪು.೧೧೮)

ಅನುಬಂಧ - ೧೦

ಬೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸೃಜನಶೀಲ ಗಾದೆಗಳ ಸ್ವರೂಪಗಳ ಅಕಾರಾದಿ

೧. ಅಂತರಂಗವೇ ನಿಜ ನುಡಿಯುತ್ತೆ, ರೂಢಿ ಅಂತರಂಗಾನ ಮುಚ್ಚಿಹಾಕುತ್ತೆ
(ದಾಟು ೨೦೧೪ ಪು. ೩೭/೧೩೩)
೨. ಅರಮನೆ ಬಿಳಿಯ ಹೋರಿಗೂ ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಣ್ಣುಗರುವಿಗೂ ಆದ
ಮದುವೆ (ವಂಶವೃಕ್ಷ ೨೦೧೩, ಪು.೧೪೭)
೩. ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹೂ ಮುಡಿಸುವ ರೀತಿ
(ದೂರಸರಿದರು ೨೦೧೫, ಪು.೧೯೮)
೪. ಒಂಟಿ ಮರಕ್ಕೇ ಸಿಡಿಲು ಬಡಿಯುವುದು
(ದೂರಸರಿದರು ೨೦೧೫, ಪು. ೩೬)
೫. ಒಡೆದ ಹಾಲು ಮತ್ತೆ ಹಾಲಾಗುಲ್ಲ
(ಮಂದ್ರ ೨೦೦೩, ಪು. ೫೧೧)
೬. ಕತ್ತೆ ಲಾಯ ಸೇರಿದ ಕುದುರೆ ಓಡಾಕೂ ಇಲ್ಲ, ಹೇರು ಹೊರಾಕೂ ಇಲ್ಲ
(ದಾಟು ೨೦೧೪, ಪು. ೪೧)
೭. ಕಾಗೆಯ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ಕೋಗಿಲೆಯ ಮೊಟ್ಟೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಂತೆ (ಪರ್ವ
೨೦೧೪, ಪು. ೩೩೮)
೮. ಕಾಲುವೆ ನೀರು ಕಾಲುವೆಲಿ ಹರೀಬೇಕು, ಹಳ್ಳದ ನೀರು
ಹಳ್ಳದಾಗಿರಬೇಕು (ದಾಟು ೨೦೧೪, ಪು. ೨೪೮)
೯. ಕುದುರೆ ಗೊಂತ್ನಾಗೆ ಕುದುರೆ ಇರ್ದೇಕು, ಕತ್ತೆ ಗೊಂತ್ನಾಗೆ ಕತ್ತೆ ಇರ್ದೇಕು
(ದಾಟು ೨೦೧೪, ಪು. ೯೨)
೧೦. ಕುದುರೆ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಹೋದ್ರೂ ಕತ್ತೆಗಳೂ ತಮ್ಮ ಲಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸುಲ್ಲ
(ದಾಟು ೨೦೧೪, ಪು. ೨೩)

೧೧. ಜೂಜಿನಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದರೆ ಪಿತ್ತ ಹತ್ತುತ್ತದೆ, ಸೋತರೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಯುತ್ತೆ
(ಪರ್ವ ೨೦೧೪, ಪು. ೧೯೩)
೧೨. ನನ್ನ ಮೂಗು ಕುಯಿಸ್ಕಂಡರೂ ಚಿಂತಿಲ್ಲ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಅಪಶಕುನ
ಆಗಬೇಕು (ದಾಟು ೨೦೧೪, ಪು. ೩೫೮)
೧೩. ನೀರಿನ ತಡೆತ ಇರೂ ತೂಬಿನ ಬೆಣೆಯನ್ನ ಎತ್ತೂತನಕ ಕಷ್ಟ
(ಸಾಕ್ಷಿ ೨೦೧೪, ಪು. ೧೧೮)
೧೪. ಪೆಟ್ಟಾಗಿರುವ ಕಡೆಗೇ ಏಟು ಬೀಳುವುದು
(ದೂರ ಸರಿದರು ೨೦೧೫, ಪು. ೩೬)
೧೫. ಬುದ್ಧಿಲಿ ನೆಲ ಹಿಡಿಯೂ ಗರಿಕೆ, ಆಕಾಶ ದಿಟ್ಟಿಸೂ ಮರವಲ್ಲ
(ಅನ್ವೇಷಣ, ೨೦೧೪, ಪು. ೮೦)
೧೬. ಮರ್ಯಾದೆ ಹೆಚ್ಚಾದಾಗ ಕಣ್ಣು ಕುರುಡಾಗುತ್ತೆ
(ಪರ್ವ ೨೦೧೪, ಪು. ೧೦೯)
೧೭. ಮೀನು ನೀರಿಗೆ ನೆಗೆಯುತ್ತದೆಯೋ? ಮರಳಿಗೆ ನೆಗೆಯುತ್ತದೆಯೋ?
(ಪರ್ವ ೨೦೧೪, ಪು. ೨೮)
೧೮. ಮುಳುಗುವ ಹಡಗನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಓಡುವ ಇಲಿಗಳು
(ಕವಲು ೨೦೧೦, ಪು. ೧೯೪)
೧೯. ಮೇಲೆ ಸವರೂದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರು ತೆಗೆದರೆ ಉತ್ತಮ
(ಭೀಮಕಾಯ ೨೦೧೪, ಪು. ೧೨೧)
೨೦. ಶಹನಾಯಿ ನುಡಿದರೆ ಶುಭನಾದ, ನಾಯಿ ಬೊಗುಳಿದರೆ ದೃಷ್ಟಿ ನಿವಾರಣೆ
(ಮಂದ್ರ ೨೦೦೩, ಪು. ೩೧೪)
೨೧. ಸೊಗಸಾದ ಪಾಯಸ ಮಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಪೊರಕೇಲಿ ತೊಳಸುವಂಥ
ಹೆಂಗಸು
(ಅಂಚು ೨೦೧೪, ಪು. ೯೯)
೨೨. ಹೀನ ಚಾಳಿ ಹಸು ತಂದ್ರೂ ಮೇಯಿಸಿ ಕಟ್ಟಿ ನಿಭಾಯಿಸಬೇಕು
(ಗೃಹಭಂಗ ೨೦೦೧, ಪು. ೯೦)
೨೩. ಹುಲಿ ಹೊಟ್ಟೆಲಿ ಹುಲಿ ಹುಟ್ಟಿದೇ ನರೀ ಹುಟ್ಟಿತಾ
(ಭೀಮಕಾಯ ೨೦೧೪, ಪು. ೩೯)
೨೪. ಹುಲ್ಲು ನೀರು ಇರುವ ಒಂದು ಗೊಂತು ಹುಡುಕಿ ಕಟ್ಟಬೇಕು
(ಗೃಹಭಂಗ ೨೦೦೧, ಪು. ೨೨೦)

ಎಸ್.ಎಲ್.ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಾದೆಗಳು

೧೮೫

೨೫. ಹೆಂಡ ಕುಡಿದೋನಿಗೆ ಬರೆ ಹಾಕಿದ ಹಂಗೆ
(ಭೀಮಕಾಯ ೨೦೧೪, ಪು. ೧೦೭)